

GEZOND OP EIGEN BENEN

PREVENTIEBENADERING VAN JONGVOLWASSENEN OP HET GEBIED VAN GEZONDE LEEFSTIJL

Gezond op Eigen Benen

Preventiebenadering van Jongvolwassenen op het gebied van Gezonde Leefstijl

Door

Bregje Booltink

Oudemansstraat 453
2522 TA Den Haag

Datum

11 juni 2010

Afstudeerbegeleiders

Drs. Claudia van Zoelen (Haagse Hogeschool)

Drs. Inge Audenaerde (Haagse Hogeschool)

Praktijkbegeleider

Ir. Rosanne Metaal (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)

Haagse Hogeschool

Opleiding Voeding en Diëtetiek
Johanna Westerdijkplein 75
Den Haag
Tel 070-4458300

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie
Parnassusplein 5
Den Haag
Tel 070-3407911

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie welke het resultaat is van het verkennende onderzoek naar de preventiebenadering van jongvolwassenen op het gebied van gezonde leefstijl. Deze scriptie is geschreven vanuit de opleiding Voeding en Diëtetiek aan de Haagse Hogeschool en is een opdracht van de directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie binnen het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Tijdens mijn vier jaar aan de Haagse Hogeschool heb ik de verschillende werkvelden van de diëtist mogen verkennen. Na een stage als commercieel voedingskundige en een stage in de paramedische sector, merkte ik dat deze werkvelden niet bij mij pasten en dat de preventieve kant van het vak mij interesseerde.

Graag wilde ik meer leren over het beleid achter de preventie van voeding. Zo ben ik terecht gekomen bij het Ministerie van VWS. Ik heb de afgelopen drie maanden veel geleerd over preventie en beleid. Daarvoor wil ik de directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie bedanken en in het bijzonder Rosanne Metaal, die als begeleider vaak mee is gegaan naar de interviews, mijn vele vragen heeft beantwoord en bovenal in haar overvolle agenda de tijd heeft gevonden om alle versies van mijn scriptie door te spitten en van feedback te voorzien.

Ook Claudia van Zoelen en Inge Audenaerde, mijn afstudeerbegeleiders van de Haagse Hogeschool, wil ik bedanken voor de tips, adviezen, feedback en hun oprechte bezorgdheid over de omvang van mijn opdracht.

Mijn dank is groot voor iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan deze opdracht.

Dit onderzoek heeft mijn interesse voor het preventiebeleid alleen nog maar meer aangewakkerd en ik hoop dan ook van harte dat dit onderzoek op de een of andere manier een vervolg zal krijgen.

Samenvatting

Achtergrond en doel

Deze scriptie is het examenonderdeel voor het behalen van het diploma Voeding & Diëtetiek aan de Haagse Hogeschool. Het onderzoek gaat in op de preventiebenadering van jongvolwassenen (15-25 jaar) op het gebied van gezonde leefstijl. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) ondervindt knelpunten bij het benaderen van deze doelgroep. De alarmerende cijfers wat betreft risicogedragingen onder jongvolwassenen gaven aanleiding tot dit onderzoek.

Methode

Het onderwerp is onderzocht aan de hand van een literatuurstudie en een veldonderzoek waarbij open interviews zijn gehouden met experts uit verschillende werkvelden. Relevante artikelen zijn verzameld via twee databanken met zoektermen op de volgende subonderwerpen: leefstijl, keuzegedrag, mening jongeren, mening ouders, commerciële bedrijven, segmentatie, moment van benadering, type media en toon en aard van de boodschap. Deze zijn per onderwerp uitgewerkt. De interviews die zijn gehouden, zijn gebaseerd op dezelfde onderwerpen en wederom uitgewerkt.

Resultaten

De doelgroep 'jongvolwassenen' is een diverse groep. Zij hebben een rijk sociaal leven, vertonen experimenteergedrag en hebben een groot inkomen en lenen regelmatig. Bij het maken van keuzes neemt beloning een grote rol in, het keuzegedrag is ook niet altijd rationeel. Verder blijkt dat jongeren vaak risico's overschatten. Door de diversiteit van de groep kan er gedacht worden aan segmentatie om de groep verder af te bakenen. Een vertaling van een huidig psychografisch model naar een model met leefstijlsegmenten ligt hierbij het meest voor de hand. Bij het moment van benadering kan er het best ingespeeld worden op transities tussen levensfasen. De overgang van de middelbare school naar vervolgopleiding is hierbij interessant, maar ook de eerste stage van de mbo'er. De huidige rol van de overheid is voornamelijk informierend, de overheid is bang voor manipulatie maar ook niets doen is een keuze. Over de effectiviteit van interventies is vaak weinig bekend. Er kan gedacht worden aan een intermediair als boodschapper. Informatieoverdracht lijkt onvoldoende. De commerciële sector gebruikt virale marketing maar dit heeft veel valkuilen. De essentie van de boodschap moet eerlijk, authentiek, simpel en transparant zijn. Het 'jongerenmedium' bestaat niet.

Conclusies/aanbevelingen

Er zou meer onderzoek moeten zijn naar de effectiviteit van interventies en daarbij ook omgevingsinterventies, naar de mogelijkheden voor de overheid om de jongvolwassenen meer te betrekken, naar de mogelijkheden van virale marketing, naar de mogelijkheden om de transitie van de eerste stage van de mbo'er te benutten als interventiemoment, naar de transitie van de middelbare school naar de vervolgopleiding en naar de mogelijkheden wat betreft aanpassingen aan de productkant. Verder zou de samenwerking tussen beleidsmakers en communicatiedeskundigen bevorderd moeten worden.

Wat betreft de benadering van jongvolwassenen kan het volgende geconcludeerd worden:

Wat wel doen?

- Maakbaarheid van de overheid loslaten.
- Keuzearchitectuur bestuderen en de pure informatieve rol van de overheid loslaten.
- Zorgen voor een intermediair tussen de overheid en de jongeren.
- Weeg af welke nieuwe media voor de boodschap geschikt zijn.
- Simpele, eerlijke en transparante boodschap.
- Boodschap met een hoge doorvertelfactor.
- Transities tussen levensfasen benutten.
- Werken met beloning.
- Een duwtje in de goede richting geven.
- Geïntegreerde benadering: jongeren, ouders, peers en de omgeving erbij betrekken.

Wat niet doen?

- Dreigen met risico's.
- Het ongewenste gedrag benadrukken.
- De nadruk leggen op lange termijn gevolgen.
- Ongepaste humor in de boodschap.
- Klakkeloos het internet inzetten als zijnde een 'jongerenmedium'.
- Rationele benadering, pure informatieoverdracht.
- Jongeren bereiken door op profielensites binnen te dringen of via mobiele telefonie de doelgroep te bereiken. Dit is de persoonlijke leefwereld van de jongeren en wordt gezien als een inbreuk op de privacy.

Inhoud

1	Inleiding	7
1.1	Onderwerp en aanleiding	7
1.2	Probleemstelling	7
1.3	Onderzoeksvraag en deelvragen	8
1.4	Kennisgebied	9
1.5	Doelstelling	9
1.6	Verantwoording (relevantie)	9
1.7	Opbouw scriptie	9
1.8	Omschrijving eindproduct	9
2	Methode en aanpak onderzoek	10
2.1	Aanpak onderzoek	10
2.2	Dataverzameling	10
2.3	Populatie	12
2.4	Data-analyse	13
2.5	Kwaliteitsaspecten	13
3	Theoretisch kader	14
3.1	Inleiding	14
3.2	Leefstijlkenmerken jongvolwassenen	14
3.2.1	Inkomen en uitgaven	14
3.2.2	Experimenteel gedrag	14
3.2.3	Maatschappelijke betrokkenheid	14
3.2.4	Opleiding, werk en woonsituatie	14
3.2.5	De jongerengeneratie	15
3.3	Keuzegedrag jongeren	15
3.3.1	Beloning en risico	16
3.3.2	Motieven voedselkeuze en gewichtsbehoud	16
3.3.3	Rationeel beslissen of gewoontegedrag?	17
3.3.4	Merk- en logogevoeligheid	17
3.4	Mening jongeren en ouders over leefstijlinterventies	18
3.5	Benadering van jongeren door commerciële bedrijven	18
3.5.1	Gebruikte technieken	18
3.5.2	Marketingboodschappen: verschillen naar leeftijd	20
3.6	Segmentatie	20
3.6.1	Psychografische segmentatiemodellen	21
3.6.2	Segmentatie vanuit keuzegedrag	21
3.7	Moment van benadering	22
3.7.1	Levensloopbenadering	22
3.7.2	Het jaar na de middelbare school	23
3.7.3	Levensloop van jongvolwassenen	23
3.8	Keuze type media	24
3.8.1	Mediagebruik	24
3.8.2	Online interventies	25
3.8.3	Welk type media voor jongvolwassenen?	25
3.8.4	Mediawijsheid	26
3.9	Toon en aard van de boodschap	26
3.9.1	Toon van de boodschap	26
3.9.2	Aard van de boodschap: directe benadering	27
3.9.3	Aard van de boodschap: indirecte benadering	28
4	Veldonderzoek: Interview experts	29
4.1	Inleiding	29
4.2	Huidige interventies	29
4.3	Rol van de overheid	30
4.4	Benadering jongvolwassenen	32

4.5	Toon boodschap en type media.....	36
4.6	Segmentering en levensloopbenadering	38
5	Conclusies.....	41
5.1	Herhaling onderwerp, probleemstelling en aanpak.....	41
5.2	Beantwoording deelvragen	41
5.2.1	Rol overheid	41
5.2.2	Leefstijl jongvolwassenen	41
5.2.3	Keuzegedrag jongvolwassenen	41
5.2.4	Commerciële benadering van jongvolwassenen	41
5.2.5	Segmentatie	42
5.2.6	Moment van benadering	42
5.2.7	Type media.....	42
5.2.8	Toon en aard van de boodschap	42
5.3	Discussie	42
5.4	Beantwoording onderzoeksvraag en aanbevelingen	43
5.4.1	Meer onderzoek	43
5.4.2	Bij de benadering van jongeren: wat wel te doen?	44
5.4.3	Bij de benadering van jongeren: wat niet te doen?	44
5.5	Relevantie voor de voedingskundige en diëtist.....	44
5.5.1	Diëtist als behandelaar	44
5.5.2	Diëtist als voorlichter	44
5.5.3	Voedingskundige in een commerciële organisatie.....	44
6	Literatuuropgave	45

Bijlagen:

1. Begripsbepaling
2. Beantwoording achtergrondvragen
3. Zoektermen literatuuronderzoek
4. Topiclijsten interviews
5. Contactgegevens geïnterviewden
6. Literatuurlijst bijlagen

1 Inleiding

1.1 Onderwerp en aanleiding

Informatie uit de media, van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en uit wetenschappelijke studies, lijkt te wijzen op een verslechtering van de leefstijl van jongvolwassenen. Ook de slechte bereikbaarheid volgens standaard onderzoeksprotocollen en via reguliere mediakanalen van deze groep is een probleem. Dit geldt zowel voor onderzoeken als voor voorlichtingsprojecten. Deze slechte bereikbaarheid geeft waarschijnlijk een te positief beeld van de leefstijl van jongvolwassenen.

Uit beschikbare wetenschappelijke studies blijkt dat de groep 18 tot 30 jarigen in 10 jaar tijd gemiddeld 15 kilo in gewicht toeneemt (Jaap Seidell, mondelinge mededeling, z.d.). In korte tijd maakt deze groep veel cruciale levenslooptransities door, waarvan het op eigen benen komen staan een zeer belangrijke is. Maar ook het verlaten van school, starten van een vervolgopleiding, op kamers gaan, samenwonen, trouwen, het eerste kind krijgen en de eerste baan zijn belangrijke momenten. Vraag is of deze momenten bijdragen aan een gezondere dan wel ongezondere leefstijl.

Veel leefstijlproblematiek op het gebied van alcohol, drugs, voeding, roken en gebrek aan beweging, heeft de oorsprong voor de 18 jarige leeftijd. Het laatste contactmoment in de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) waarbij over deze problemen volgens vast protocol met kinderen en ouders wordt gesproken is op 14 à 15 jarige leeftijd. Leefstijlpreventie is veel gericht op of om de schoolomgeving, terwijl veel vmbo-leerlingen op 16 jarige leeftijd al hun diploma behalen en daardoor minder goed bereikbaar zijn. Tot de leeftijd van 25 jaar zijn de hersenen nog in ontwikkeling (Crone, 2008). Dit pleit om de groep van 18 tot 25 jaar op een andere manier te benaderen dan volwassenen.

Momenteel zijn er weinig preventiemaatregelen op het gebied van een gezonde leefstijl gericht op 15 tot 25 jarigen. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is erg geïnteresseerd in deze doelgroep, mede vanwege de ongezonde ontwikkelingen op het gebied van leefstijl bij deze groep. Het onderwerp van dit onderzoek zal dan ook zijn:

“Preventiebenadering van jongvolwassenen (15-25 jaar) op het gebied van gezonde leefstijl.”

In eerste instantie omvat het begrip gezonde leefstijl de volgende onderwerpen: alcohol, tabak, cannabis, beweging, voeding, overgewicht, eetstoornissen en letselpreventie. Voor de haalbaarheid van het onderzoek is er gekozen om het onderzoek te richten op voeding, overgewicht en beweging. Deze onderwerpen hebben aansluiting met de opleiding Voeding & Diëtetiek waar vanuit deze opdracht gemaakt wordt. Daarbij zijn deze onderwerpen in veel interventies nauw met elkaar verbonden. Er wordt wel geprobeerd eerder genoemde onderwerpen mee te nemen in het onderzoek.

Het onderzoek is uitgevoerd voor het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), binnen het Ministerie is de opdracht gegeven door de directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie. De directie is verdeeld in clusters en de opdracht is gekomen uit het cluster Gezond Leven.

1.2 Probleemstelling

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) ondervindt knelpunten bij het effectief benaderen van jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar, woonachtig in Nederland, over het onderwerp ‘gezonde leefstijl’ (voeding, overgewicht en beweging).

Vanuit de Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010 is naar voren gekomen dat de levensloopbenadering, waarbij onder andere wordt gekeken naar levenslooptransities, de voorkeur heeft in het geval van gedragsverandering in de universele preventie (Van der Lucht & Polder, 2010). Deze transities vinden veel plaats bij de groep jongvolwassenen. Jongvolwassenen vallen ook onder de leeflijnen van het cluster Gezond Leven, het cluster waar deze opdracht wordt uitgevoerd. Er is besloten de jongvolwassenen binnen deze leeflijnen te verkennen, vanwege de zwaartepunten van ongezond gedrag die in deze doelgroep liggen. Hierbij moeten de leefstijlkenmerken, drijfveren, het keuzegedrag, de mediakeuze en de toon en aard van de boodschap onderzocht worden, alvorens

over te gaan tot een eventueel beleidsvoorstel voor de benadering van deze doelgroep in de toekomst. Dit onderzoek is dus de uitvoering van deze verkenning.

1.3 Onderzoeksvraag en deelvragen

De hoofdonderzoeksvraag van de opdrachtgever luidt:

Welk preventiebeleid op het gebied van gezonde leefstijl voor jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar in Nederland, zou voor het Ministerie van VWS het meest effectief zijn?

Effectiviteit is in dit geval gericht op het meeste resultaat: hoe (met welke boodschap, welke vorm van media, op welk moment etc.) worden de meeste jongvolwassenen bereikt en wordt het meeste resultaat behaald op het gebied van positieve gedragsverandering. Met dit verkennende onderzoek kan deze hoofdvraag niet volledig beantwoord worden, daarvoor is vervolgonderzoek nodig. Dit project geeft een verkenning op het toekomstige preventiebeleid. Hierbij wordt vooral naar de huidige situatie gekeken en hoe deze in positieve zin kan veranderen. Uiteindelijk worden er adviespunten geformuleerd waarmee het Ministerie van VWS rekening kan houden als zij deze groep benadert.

Er zijn vervolgens een aantal achtergrondvragen opgesteld, die kort ter voorbereiding van het onderzoek aan de hand van literatuur zijn beantwoord. De uitwerking hiervan is in bijlage 2 te vinden.

1. Met welk beleid op het gebied van preventie voor gezonde leefstijl, moet rekening gehouden worden in dit advies?
2. Welke beleidsinstrumenten kan het Ministerie van VWS gebruiken op het gebied van preventiebeleid? Hoe kan het Ministerie van VWS deze instrumenten inzetten?
3. Welke organisaties zijn betrokken bij de uitvoering van preventiebeleid opgesteld door het Ministerie van VWS, en op welke manier zijn deze organisaties betrokken?
4. Welke vormen van preventie zijn er en welke vormen zullen betrokken worden in dit advies?
5.
 - a) Hoe ontwikkelen jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar zich op fysiek gebied?
 - b) Hoe ontwikkelen jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar zich op cognitief gebied?
 - c) Hoe ontwikkelen jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar zich op sociaal-emotioneel gebied?
 - d) Welke invloed hebben deze ontwikkelingen op de benadering van jongvolwassenen (15-25 jaar) met het oog op voorlichting op het gebied van gezonde leefstijl?
6.
 - a) Wat is de prevalentie van overgewicht, obesitas en eetstoornissen bij jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar in Nederland? Is er een stijgende trend waar te nemen in de prevalentie van overgewicht, obesitas en eetstoornissen bij jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar in Nederland?
 - b) Hoe kan het voedings- en beweeggedrag van jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar in Nederland beschreven worden?
 - c) Welk verband is er te vinden tussen opleidingsniveau en gewicht en beweging?
 - d) Welk verband is er te vinden tussen de sociaal economische status en gewicht en beweging?
 - e) Welk verband is er te vinden tussen de herkomst/ethniciteit en gewicht en beweging?
7. Welke interventies op het gebied van gezonde leefstijl met als doelgroep jongvolwassenen, zijn er op dit moment? Wat zijn de kenmerken van deze interventies?

Achtergrondvraag 1 tot en met 3 geven een beter beeld van de huidige organisatie en het huidige beleid binnen het Ministerie van VWS. Vraag 4 is bedoeld als afbakening. Vraag 5 geeft inzicht in de ontwikkeling van de jongeren en hiermee moet rekening gehouden worden. Vraag 6 geeft een achtergrond op de segmentatie die momenteel vaak plaatsvindt bij leefstijlonderwerpen. Vraag 7 geeft een beeld van de huidige situatie, om conclusies uit te trekken voor toekomstige interventies.

Ook zijn er een aantal deelvragen opgesteld die in dit rapport zullen worden uitgewerkt:

1. Wat zijn de leefstijlkenmerken van de groep jongvolwassenen (15-25 jaar) in Nederland?
2. Hoe is het keuzegedrag van jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar te beschrijven? (dus niet wát ze kiezen, maar bv. achterliggende drijfveren, persoonlijke determinanten en omgevingdeterminanten, gevoeligheid voor logos, etc.)
3. Hoe kijken jongvolwassenen (15-25 jaar) zelf aan tegen interventies op het gebied van gezonde leefstijl? Wat mist de doelgroep op dit gebied?
4. Hoe kijken ouders en overige opvoeders van jongvolwassenen (15-25 jaar) aan tegen interventies op het gebied van gezonde leefstijl?

5. Hoe benaderen commerciële bedrijven, die als doelgroep voor hun product 15-25 jarigen hebben, deze doelgroep?
6. In welke subgroepen kan je de groep van 15-25 jaar oud, het best indelen als het gaat om preventie op het gebied van gezonde leefstijl?
7. Op welke momenten in het leven van 15-25 jarigen, zijn zij het best te benaderen voor preventie over gezonde leefstijl?
8. Via welk type media, zijn jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar het best bereikbaar, wanneer het gaat om preventie over gezonde leefstijl?
9. Welke toon en aard van de preventieboodschap over gezonde leefstijl is het meest effectief preventieboodschap voor mensen tussen de 15 en 25 jaar?

Met de aard van de boodschap wordt hierbij voornamelijk de manier van blootstelling aan de boodschap bedoeld en ook welke theorieën of invalshoeken aan de boodschap ten grondslag liggen.

1.4 Kennisgebied

Het perspectief van dit onderzoek is vanuit de niet-exacte wetenschap. Alleen bij de vraag over de ontwikkeling van jongvolwassenen kan gebruik gemaakt worden van de exacte wetenschap. Het kan wel dat sommige bruikbare wetenschappelijke artikelen uit deze hoek komen. De insteek van dit onderzoek is echter de sociologische wetenschappen met de nadruk op maatschappij- (sociologie) en gedragswetenschappen (psychologie) en de geesteswetenschappen, waartoe de sociologie en psychologie ook regelmatig worden gerekend en waar de mediastudies vaak onder vallen.

1.5 Doelstelling

Het doel is om erachter te komen welke preventiemaatregelen op het gebied van gezonde leefstijl het meest effectief kunnen zijn bij de doelgroep 15-25 jarigen in Nederland, op welk punt in het leven de doelgroep het meest vatbaar is voor preventiemaatregelen en wat de meest effectieve benadering is voor deze doelgroep. Vervolgens wordt deze informatie omgezet naar een advies hoe het VWS dit kan gebruiken bij de aansturing van de ontwikkeling van leefstijlinterventies (vaak ontwikkeld door organisaties aangestuurd door het VWS, verder toegelicht in achtergrondvraag 3 in bijlage 2).

1.6 Verantwoording (relevantie)

Dit onderzoek heeft geen directe nieuws waarde, omdat het project vooral informatie bevat die nuttig is voor het VWS zelf en de organisaties die met het VWS samenwerken op dit onderwerp. Daarbij bevat het onderzoek veel bestaande informatie dat opnieuw verzameld en geïnterpreteerd is en het is in dat opzicht geen nieuws. Het veldonderzoek kan wel nieuwe informatie opleveren. Om deze zelfde reden heeft het onderzoek ook geen wetenschappelijke of theoretische relevantie. Het heeft vooral een maatschappelijke relevantie, het gaat hier om een maatschappelijk probleem, namelijk de ongezonde leefstijl van jongvolwassenen. Dit onderzoek hoopt handvatten te bieden voor het oplossen van dit probleem. Uiteindelijk kan dit op langere termijn leiden tot praktische relevantie (in combinatie met vervolgonderzoek), aangezien de beroepspraktijk van preventie en interventie ermee verbeterd kan worden.

1.7 Opbouw scriptie

In hoofdstuk 2 wordt de methode en aanpak van het onderzoek onderbouwd en toegelicht. Hoofdstuk 3 geeft de resultaten voor het literatuuronderzoek weer en hoofdstuk 4 de resultaten van het veldonderzoek. Het afsluitende hoofdstuk bestaat uit de conclusies uit het onderzoek. De resultaten van het literatuuronderzoek worden naast de resultaten van de interviews gelegd. Hier komen aanbevelingen en discussiepunten uit voort en wordt de relevantie voor de diëtist toegelicht.

1.8 Omschrijving eindproduct

Het eindproduct is deze scriptie, dat een verkennend onderzoek is voor de toekomstige aanpak van leefstijlpreventie bij jongvolwassenen. Na afloop van de afstudeerperiode zal dit onderzoek worden uitgebreid met focusgroepgesprekken met jongvolwassenen en hun ouders. Ten slotte wordt er een presentatie binnen het Ministerie van VWS voorbereid over de resultaten van dit onderzoek.

2 Methode en aanpak onderzoek

2.1 Aanpak onderzoek

Er wordt in dit onderzoek gestreefd naar data-triangulatie, waarbij verschillende bronnen en manieren van dataverzameling worden aangewend om de onderzoeksvraag te beantwoorden (Baarda, 2009).

Het vooronderzoek is in de vorm van bronnenonderzoek, dit is voor een methodologische opzet noodzakelijk.

Het gaat om een open onderzoeksvraag en alle deelvragen zijn ook open. Het doel is vooral het ontwikkelen van nieuwe ideeën. Hierbij moet kwalitatief onderzoek worden toegepast. Vervolgens moet er gekozen worden tussen een beschrijvend, explorerend of toetsend onderzoek. Een kwalitatief beschrijvend onderzoek is vaak in de vorm van een casestudie, waarbij de inhoud en de betekenis van een probleem achterhaald wordt. Kwalitatief verkennend onderzoek kan gedaan worden wanneer er nog geen theorie of hypothese is. Vaak wordt dit gedaan door observatie, gevolgd door open interviews. Kwalitatief toetsend onderzoek wordt zelden gedaan (Baarda, 2009).

Het literatuuronderzoek kan het best gevolgd worden door een explorerend/verkenkend onderzoek, aangezien het Ministerie van VWS nog geen bestaand beleid heeft voor deze doelgroep en hier ook nog geen vooronderzoek voor gedaan heeft. Het eindproduct is geen beleidsvoorstel, maar een verkennend onderzoek dat voorafgaat aan het beleidsvoorstel. Daarom is er niet voor een ontwerpend of probleemoplossend onderzoek gekozen. Uit deze verkenning zullen nog geen harde conclusies kunnen worden getrokken met betrekking tot beleid, dit blijkt ook uit de vooraf opgestelde doelstelling. De hoofdvraag zal aan het einde van dit onderzoek dus ook niet volledig beantwoord kunnen worden, dit onderzoek is een opzet naar een vervolg en verdere uitwerking in de toekomst. Er wordt gekozen voor een survey, omdat er nog geen theorie of hypothese aan de basis ligt die getoetst kan worden. Bij een kwalitatieve survey gebruikt men meestal open vragen of observaties, meestal gebruik makend van een beperkt aantal eenheden. Het gaat hierbij niet enkel om het beschrijven van gedachten en situaties maar ook om het beschrijven van betekenissen. Het kan ook verkennend gebruikt worden om ideeën en theorieën te ontwikkelen (Baarda, 2009). Dit laatste is van toepassing bij het huidige onderzoek.

Bij een casestudie bekijkt men enkele gevallen om een probleem te beschrijven. Etnografisch onderzoek is op basis van participerende observatie. Bij een onderzoek met focusgroepen worden één of meer groepsgesprekken gevoerd. Het Delphi-onderzoek is een vorm van beleidsonderzoek met meerdere rondes: experts worden benaderd met vragen waarop zij kunnen reageren. De antwoorden worden verwerkt en opnieuw aan de experts voorgelegd. Deze reageren, waarop het stuk wordt aangepast. Dit kan het begin vormen van een nieuw beleid. Verder zijn er longitudinale surveys, zoals panel- en trendonderzoek (Baarda, 2009).

Het project duurt drie maanden, dus longitudinaal onderzoek is geen optie. Het gebruik van jongerenpanels is wel een optie bij een eventueel vervolg van het project. In eerste instantie is een focusgroeponderzoek gekozen, waarbij er een groep van jongeren en een groep van ouders wordt opgezet. In verband met tijd en budget is dit onderzoek niet opgenomen in het huidige rapport, dit zou een vervolg kunnen worden op dit verkennende onderzoek. Uiteraard staan dan ook opties voor longitudinaal onderzoek open. Uiteindelijk is gekozen het onderzoek te splitsen in literatuur- en veldonderzoek, bestaande uit interviews met experts uit verschillende werkvelden (verderop toegelicht). In dit rapport wordt gekeken naar momenteel beschikbare gegevens, kortom een analyse van de huidige situatie en inzichten vanuit de literatuur en experts over de toekomstige situatie.

2.2 Dataverzameling

Het literatuuronderzoek is per deelvraag uitgevoerd. Er is gekozen voor de databanken Sciencedirect en Academic Search Premier, omdat deze van veel verschillende wetenschappen artikelen bevatten en niet zijn gespecialiseerd in één richting. De literatuur moet in 2005 of daarna gepubliceerd zijn en er moet toegang zijn tot het volledige artikel, dit hoeft echter niet per definitie via de gebruikte databank. Er is ook gezocht naar boeken naar aanleiding van de deelvragen (soms van voor 2005), er is gekeken naar bestaande beleidsnota over dit onderwerp en naar statistieken of rapporten

uitgebracht door Nederlandse organisaties. Ook via Google en Google Scholar is onder verschillende zoektermen gezocht, omdat genoemde databanken niet altijd de gewenste resultaten opleverden.

De experts worden individueel benaderd. Het doel is om hun onderbouwde mening over dit onderwerp te krijgen, zonder dat zij geremd worden in het uiten hiervan. In dit geval gaat het dus niet om een discussie, maar het inventariseren van verschillende meningen uit verschillende werkvelden om uiteindelijk als onderzoeker hier conclusies uit te kunnen trekken. Hierbij wordt zo veel mogelijk naar de expert toe gegaan, zodat deze in de eigen vertrouwde omgeving is. De experts zijn eigenlijk geen onderzoekseenheden, maar informanten, die worden benaderd om over deze onderzoekseenheden informatie te geven (Baarda, De Goede & Teunissen, 2005). Tabel 2.1 (Baarda et al., 2005) verduidelijkt de verschillen tussen een individueel interview en een groepsinterview.

Tabel 2.1 Vergelijking individueel interview en groepsinterview (Baarda et al., 2005, p 241)

Individueel	Groepsinterview
Bijzonder geschikt voor betekenisverlening en het verder uitdiepen van onderwerp.	Bijzonder geschikt voor genereren ideeën en ter oriëntering op onderwerp.
Geniet bij voorkeur privé-, bedreigende en sociaal-wenselijke onderwerpen.	Minder geschikt bij privé-, bedreigende en sociaal-wenselijke onderwerpen.
Mensen kunnen ongeremd reageren, maar blijven wel in hun eigen gedachtegang zitten.	Mensen voelen zich soms geremd in aanwezigheid van anderen, maar kunnen wel op nieuwe ideeën gebracht worden door opmerkingen van anderen.
Het aantal onderwerpen dat behandeld kan worden is groot.	Meestal komen er maar een beperkt aantal onderwerpen aan bod.
De geïnterviewde is voortdurend zelf aan het woord.	Het groepsgesprek kan gedomineerd worden door een of twee groepsleden, waardoor anderen nauwelijks aan het woord komen. Het groepsgesprek vraagt dan ook speciale regievaardigheden van de gespreksleider.
Kost meer tijd en dus geld.	Kost minder tijd en dus geld.

Bij experts is het de bedoeling dat zij betekenis aan bepaalde verschijnselen geven en hun visie hierop. Daarom wordt gekozen voor een individueel interview. Dit wordt ook gedaan om praktische redenen, aangezien het makkelijker is om individuele afspraken te maken dan groepsafspraken. Er kan ook een onderscheid gemaakt worden tussen een open interview en een gestructureerd interview. Tabel 2.2 (Baarda et al., 2005) geeft de verschillen tussen beide interviews weer.

Tabel 2.2 Vergelijking open interview en gestructureerd interview (Baarda et al., 2005, p236)

Open interview	Gestructureerd interview
Doet volledig recht aan geïnterviewde.	Doet geen volledig recht aan geïnterviewde.
Invloed interviewer groter.	Invloed interviewer kleiner.
Stelt hoge eisen aan kwaliteit interviewer.	Stelt minder hoge eisen aan kwaliteit interviewer.
Vraagt minder voorbereidingstijd.	Vraagt veel voorbereidingstijd.
Kans aanwezig dat relevante onderwerpen niet aan bod komen.	In principe worden alle van tevoren aangegeven onderwerpen behandeld.
Vooraf relevant als je geen voorkennis hebt of wilt hebben.	(Enige) voorkennis vereist.

In dit geval moet de onderzoeker zo neutraal mogelijk zijn en zonder voorkennis een gesprek voeren, een open interview past hier beter bij. Op deze manier doet men volledig recht aan de geïnterviewde, waardoor zijn of haar mening duidelijk naar voren kan komen. Er is gekozen voor een face-to-face benadering om de onderzoeker meer invloed te geven op de diepgang van het gesprek. Om de gesprekken zo ontspannen mogelijk te laten verlopen, is er gekozen om het gesprek niet op te nemen of de letterlijke uitwerking toe te voegen aan dit rapport. Op deze manier is geprobeerd een meer informele sfeer te creëren waardoor de geïnterviewden meer vrijuit kunnen spreken. Alleen als een persoonlijke afspraak onmogelijk is, wordt een telefonisch interview of mailinterview overwogen.

Er zijn topiclijsten opgesteld gebaseerd op de deelvragen, respectievelijk: leefstijl, keuzegedrag, mening jongvolwassenen, mening ouders, commerciële jongerenmarketing, segmenteren, moment

van benadering, mediatype, toon en aard van de boodschap. De onderwerpen “mening jongvolwassenen” en “mening ouders” zijn weggelaten uit de interviews, omdat het de bedoeling was deze vragen te beantwoorden met de focusgroepen. De onderwerpen “leefstijl” en “commerciële jongerenmarketing” zijn ook weggelaten omdat hier veel literatuur over was gevonden, op dit laatste onderwerp is indirect wel ingegaan bij Keesie en Youngworks (beiden communicatiebureaus), aangezien zij ook opdrachten doen voor commerciële organisaties die jongeren willen benaderen. “Keuzegedrag” was geen hoofdonderwerp maar kwam wel steeds terug in de interviews, aangezien keuzegedrag onlosmakelijk verbonden is met leefstijl. Niet alle topics zijn met elke expert besproken, dit hing af van het werkveld van de expert. Ook werd er regelmatig ingegaan op de gelezen literatuur, geschreven door de geïnterviewden, om meer inzicht te krijgen in hun visies op dit onderwerp.

2.3 Populatie

Er wordt bij dit onderzoek gebruik gemaakt van triangulatie en zowel ouders/verzorgers, experts als de jongeren worden onderzocht. Dit is een zeer heterogene groep en een casestudie volstaat daarom niet. Voor dit onderzoek moeten naast emotionele motieven, ook keuzegedrag, leefstijl en bestaande theorieën hierover achterhaald worden. Dus ook een steekproef met extremen is onvoldoende. Bij een minder brede vraag zou een quotasteekproef gebruikt kunnen worden (Baarda, 2009), de hoofdvraag van dit onderzoek is echter zeer breed. Er is daarom gekozen om de groep te verdelen:

- jongeren (15-25 jaar)
- ouders/verzorgers
- experts in verschillende werkvelden

Alle groepen worden apart benaderd, maar de focusgroepen komen niet in dit rapport naar voren. Bij de experts wordt een beredeneerde steekproef genomen van minimaal 10 personen en maximaal 20 personen. Het maximum wordt in de literatuur als richtlijn gegeven (Baarda, 2009) voor behoud van het overzicht, het minimum is belangrijk om van genoeg verschillende werkvelden de opinies te inventariseren. Er wordt met experts gesproken vanuit vooraf afgebakende werkvelden:

1. Organisaties die nauw verbonden zijn met de overheid:
Hierbij was het van tevoren gepland om het Voedingscentrum, de NISB en het RIVM te benaderen, vanwege de nauwe relaties met het Ministerie van VWS en de directe betrokkenheid bij het onderwerp. Het contact met dhr. Guido Rijnja is gelegd naar aanleiding van gelezen literatuur met dhr. Guido Rijnja als auteur. Uiteindelijk zijn de volgende personen geïnterviewd:
 - Mw. Vivian Bos (coördinator Programma School bij Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Centrum Gezond Leven (CGL))
 - Mw. Margret Ploum & Mw. Karen van Drongelen (Voedingscentrum, respectievelijk teamleider preventie overgewicht en projectmanager).
 - Dhr. Guido Rijnja (adviseur kennisdiensten bij de dienst Publiek en Communicatie van het Ministerie van Algemene Zaken) en dhr. Marcel de Jong (campagnemanager bij de dienst Publiek en Communicatie van het Ministerie van Algemene Zaken).
 - Bram Buiting (adviseur bij Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB))
2. Onderzoekers/hoogleraren
De gesprekken met het LEI en prof. dr. Denise de Ridder stonden al tijdens het plan van aanpak in de planning, wederom vanwege de relaties die zij hebben met het Ministerie van VWS. Daarnaast is gezocht naar onderzoekers van zo veel mogelijk betrokken vakgebieden, waarbij in ieder geval de psychologie, sociologie en communicatie vertegenwoordigd moesten worden.
 - Dr. Jos Bartels & Dr. Hans Dagevos (Landbouw Economisch Instituut (LEI) van de Wageningen Universiteit, beide onderzoekers Consument & Gedrag)
 - Prof. dr. Denise T.D. de Ridder (Universiteit Utrecht, hoogleraar en onderzoeker in de gezondheidspsychologie)
 - Prof. dr. Noëlle Aarts (Universiteit van Amsterdam, bijzonder hoogleraar strategische communicatie en Wageningen Universiteit, hoogleraar communicatiestrategieën en onderzoeker)
 - Dr. Junilla K. Larsen (Behavioural Science Institute, Radboud Universiteit Nijmegen, onderzoeker).
 - Dr. Krispijn J. Faddegon (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), werkt aan project 'keuze, gedrag en beleid')
 - Prof. dr. Diederik A. Stapel (Universiteit van Tilburg, hoogleraar sociale psychologie)
3. Commerciële organisaties
Het Ministerie van VWS had al contacten met Youngworks en Politiek Online. Het contact met Keesie is gelegd na aanleiding van het boek *Generatie Einstein*.

- Mw. José Molendijk & dhr. Ike de Rooij (communicatiebureau Keesie, respectievelijk accountmanager en mede-eigenaar)
- Dhr. Joris Schuuman (adviseur bij Youngworks, bureau voor jongerencommunicatie)
- Mw. Jonneke Stans (bureau voor strategie, participatie en beleidscommunicatie Politiek Online, managing partner)
- 4. Onderwijsorganisaties
Er is besloten te praten met de MBO Raad, de hbo-opleiding “Sport en Bewegen” (hiernaar verwezen door de HBO Raad) en het Lectoraat Leefstijlveranderingen van de Haagse Hogeschool te praten, om zo een groot deel van de doelgroep te ondervangen. Slechts een klein deel van de doelgroep zit op de middelbare school, dus het onderzoek is hier niet op gericht.
- Dhr. Jan Faber (MBO Raad, projectleider platform bewegen en sport mbo)
- Mw. Monique den Arend (Hanzehogeschool Groningen, voorzitter landelijk studierichtingoverleg Sportgezondheid en teamleider “Sportgezondheid, Instituut voor Sportstudies”)
- Drs. Rob H. Oudkerk (Lectoraat Leefstijlveranderingen Haagse Hogeschool, lector)

2.4 Data-analyse

Het literatuuronderzoek is als volgt geanalyseerd:

1. Lezen: per deelvraag de literatuur lezen en de hoofdlijnen markeren.
2. Samenvatten: om efficiënt en overzichtelijk te werken, zijn de bruikbare delen uit de artikelen gehaald, samengevat en per deelvraag geordend.
3. Selectie: per deelvraag bekijken welke literatuur werkelijk bijdroeg aan de beantwoording ervan.
4. Ordenen: de literatuur in een logische volgorde zetten.
5. Leesbaar verhaal: eerst per deelvraag uitwerken, daarna één verhaal maken m.b.v. kopjes.

De interviews zijn in de volgende stappen geanalyseerd:

1. Uitwerking: de interviews uitwerken in een apart document.
 2. Sortering met behulp van kleurcodes: alle deelvragen en als extra onderwerp “de rol van de overheid” labelen met een kleurcode, ook de interviews labelen zodat sortering kan plaatsvinden.
 3. Leesbaar verhaal: eerst per deelvraag uitwerken, daarna één verhaal maken m.b.v. kopjes.
- De kleurcodes zijn om de lijn te vinden in de interviews. Zo kunnen interviews met elkaar vergeleken worden en kunnen uitspraken van verschillende personen over dezelfde topics vergeleken worden.

Voor de resultatenrapportage van beide onderzoeken is gekozen voor samenvattende boxen aan het eind van elke paragraaf, ter voorkoming dat de lijn van het verhaal wordt kwijtgeraakt door de grote hoeveelheid informatie. Ook maakt dit de resultatenvergelijking tussen beide onderzoeken mogelijk.

2.5 Kwaliteitsaspecten

De zoektermen van het literatuuronderzoek zijn terug te vinden in bijlage 3. Eerder is vermeld welke databanken zijn gebruikt, het onderzoek kan met deze gegevens opnieuw uitgevoerd worden met dezelfde resultaten. Een hoge validiteit van het onderzoek is geprobeerd te bereiken door een grote variatie in zoektermen en gebruik te maken van twee databanken. Door de soms onvoldoende zoekresultaten is onder meerdere zoektermen gezocht op Google en Google Scholar of is het sneeuwbal effect gebruikt, waarbij er wordt doorgezocht op basis van de referenties aan het einde van een bruikbaar artikel. Ook is literatuur door bijvoorbeeld de geïnterviewden aanbevolen, gebruikt.

Zowel de topiclijsten per interview als de contactgegevens van de geïnterviewden zijn in de bijlagen (respectievelijk bijlage 4 en 5) opgenomen, dit vergroot de navolgbaarheid. De betrouwbaarheid is moeilijker meetbaar, omdat het open interviews. Door de geïnterviewden voorafgaand van het printen van het rapport hoofdstuk 4 te laten lezen, was het mogelijk om verwerking van citaten aan te passen en dit maakt het onderzoek betrouwbaarder. De validiteit is ook moeilijk meetbaar. Er wordt een topiclijst gebruikt, toegepast op het werkveld van de expert, dus het is moeilijk controleerbaar of de ‘juiste’ vragen zijn gesteld om tot het beoogde resultaat te komen. Er is echter sprake van een open interview, dus er is voldoende mogelijkheid tot doorvragen bij misverstanden of onvoldoende reactie. Op deze manier zijn alle topics aan bod gekomen en kan men er vanuit gaan dat er voldoende is doorgevraagd om een volledig antwoord te krijgen. De mogelijkheid voor de experts om voorafgaand aan het afdrukken uitspraken te verbeteren, gaf ook de mogelijkheid om uitspraken aan te vullen.

3 Theoretisch kader

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt per onderwerp ingegaan op de resultaten van het literatuuronderzoek. Aan het einde van iedere paragraaf staat een samenvatting in een box met de belangrijkste bevindingen.

3.2 Leefstijlkenmerken jongvolwassenen

De doelgroep is moeilijk als geheel te beschrijven omdat de levensstijlen zo divers zijn (school, studie, werk, gezin, etc.). Bij deze deelvraag gaat het om de leefstijlkenmerken van deze doelgroep in het algemeen: wat zijn hun dagelijkse activiteiten en hoe ziet hun sociale omgeving eruit?

3.2.1 *Inkomen en uitgaven*

Jongeren hebben een groot vrij besteedbaar inkomen, 15 tot 19 jarigen hadden in 2009 een gezamenlijk inkomen van ruim 3,3 miljoen Euro en 20 tot 24 jarigen van ruim 11,4 miljoen Euro. Belangrijke grote uitgaven van leerlingen in de bovenbouw van het middelbaar onderwijs zijn aan computers of laptops, scooters, vakanties en het sparen voor het rijbewijs. Voor studenten zijn grote uitgaven het rijbewijs, een auto, een reis, dure laarzen en een telefoon (Sikkema (red.), 2009). Uit een rapport van de Nibud over 15 tot 25 jarigen bleek dat scholieren en studenten gemiddeld 401 Euro per maand te besteden hebben en werkende of werkloze jongeren gemiddeld 1.076 Euro. Uitwonende jongeren hebben een hoger inkomen dan thuiswonende jongeren. Gemiddeld betalen zij tussen de 100 en 500 Euro zelf aan vaste lasten. Vaste lasten zijn afhankelijk van de leeftijd en thuiswonende jongeren hebben minder vaste lasten dan uitwonende jongeren. 87% van de jongeren spaart gemiddeld 138 Euro per maand. 14% van de jongeren leent, het gaat voornamelijk om kleine bedragen. Uitwonende jongeren lenen vaker en meer geld dan thuiswonende jongeren. Een groot deel van de leners weet niet exact hoeveel rente hij over de lening moet betalen (Nibud, 2008).

3.2.2 *Experimenteergedrag*

Ook staat deze leeftijdsfase in het teken van experimenteergedrag (Nelis & Van Sark, 2009). Er is een stijgende trend te zien op het gebied van overgewicht en ondergewicht tussen het jaar 2000 en 2009 voor de groep 15 tot 25 jarigen (CBS, 2010). Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) zijn jongvolwassenen heel positief over hun gezondheid. Het blijkt dat in 2009 9,3% van de 15 tot 25 jarigen de subjectief ervaren gezondheidstoestand als "minder dan goed" aangeeft. 56,7% vindt het goed en 34,0% zeer goed (CBS, 2010). 60% van de jongeren tussen de 10 en 20 jaar gaf in 2009 aan nog nooit gerookt te hebben. In 2007 gaf 78% van de 12 tot 17 jarigen aan wel eens alcohol gedronken te hebben, 14% gaf aan wel eens gebloed te hebben en 3,4% had ooit een harddrug gebruikt (CBS, 2009). Wat betreft de eetgewoonten voor deze doelgroep en de percentages die aan de beweegnorm voldoen, wordt naar achtergrondvraag 6 in bijlage 2 verwezen.

3.2.3 *Maatschappelijke betrokkenheid*

De focus gaat in deze levensfase van het gezin waarin men opgroeit naar de leeftijdsgenoten. Tussen leeftijdsgenoten zijn er drie soorten verbindingen: echte goede vrienden, romantische en seksuele relaties en de bredere kring van kennissen. Jongeren communiceren via verschillende kanalen de hele dag met elkaar, vooral via internet en telefoon (Nelis & Van Sark, 2009). Uit onderzoek van 2009 blijkt dat bijna alle 12 tot 25 jarigen hun vrienden en kennissen minimaal één keer per week spreken. In ditzelfde jaar was 80% van de 18 tot 25 jarigen lid van een vereniging, hier ging het bij meer dan de helft om een sportvereniging. De helft van de 12 tot 25 jarigen behoorde tot een kerkgenootschap of geloof. Verder deed 40% van de 18 tot 25 jarigen vrijwilligerswerk in 2008 (CBS, 2009).

3.2.4 *Opleiding, werk en woonsituatie*

Ruim de helft van de jongvolwassenen boven de 18 jaar volgt nog een opleiding in 2007/2008. Bijna 40% van de jongeren die in 2008 studeerden of nog op school zaten, had een bijbaan van minder dan 12 uur per week. Deze jongeren werken voornamelijk in de handel en in de horeca. Eén op de zes 15

tot 23 jarigen was in het tweede kwartaal van 2009 werkeloos. Eén op de zes 18 tot 25 jarigen woonde in 2008 gehuwd of ongehuwd samen, meer dan de helft woonde nog bij de ouders en één op de vijf woonde alleen. In 2008 was 10% van de moeders jonger dan 25 jaar (CBS, 2009).

3.2.5 De jongerengeneratie

Nelis en Van Sark (2009) zien de jeugdcultuur (10-25 jaar) als de dominante cultuur, waarbij ouders de technologische ontwikkelingen niet kunnen bijbenen, maar hun kinderen wel. Ouders raken onder de indruk en gaan hun kinderen overschatten. Zij denken daardoor onterecht dat ze weinig invloed op hun kinderen hebben. Ook leraren zijn onder de indruk van de technologische kennis van leerlingen en overschatten hen hierdoor. Het onderwerp jongeren en media komt terug in paragraaf 3.8.

Boschma en Groen (2007) beschrijven jongeren geboren na 1988 als slimmer, sneller en socialer. Ze komen op jonge leeftijd in aanraking met de volwassen wereld en beslissen mee over bepaalde zaken en doen mee met volwassenen (Kids Getting Older Younger, KGOY). Dit betekent niet dat ze ook echt sneller volwassen worden tegenwoordig. Vanaf 16 jarige leeftijd verminderen de hormonale veranderingen en de behoefte aan een eigen identiteit vermindert. Ze worden minder beïnvloed door de sociale omgeving bij beslissingen. Ervaringen delen met leeftijdsgenoten en vrienden wordt wel belangrijker. Tussen de 16 en 18 jaar neigen ze minder tot afwijking van de heersende moraal in de zoektocht naar een eigen identiteit. Ze hechten aan harmonie, traditie, samenhang, gezin en het wij-gevoel. Vrije tijd wordt besteed aan sport, bijbaantjes en gamen (Boschma & Groen, 2007).

Motivaction heeft in 2007/2008 onderzoek gedaan naar 15 tot 22 jarigen en vergeleken met mensen geboren tussen 1971-1985 en mensen geboren voor deze tijd. De jongste generatie bleek:

- redelijk escapistisch ingesteld.
 - gericht op vermaak en vermaakt worden.
 - een sociaal netwerk te hebben dat anders is samengesteld dan bij voorgaande generaties.
 - meer waarde te hechten aan traditionele machtsverhoudingen en sekserollen (samen met de pragmatische generatie). Dit geldt alleen niet voor de omgang met vrienden of andere gelijken.
 - gefocust op het uiterlijk.
 - soms anders te zijn omwille van het anders zijn.
 - gefascineerd door hevige emoties en kicks.
 - minder aandacht te hebben voor het eigen welzijn.
 - een dalende belangstelling voor het milieu en de maatschappij te hebben.
- (Spangenberg & Lampert, 2009)

Tot slot kan er verwezen worden naar de beleidsnota *Onze jeugd van tegenwoordig* (Jeugd en Gezin, 2009), waar wordt ingegaan op verschillende settings van de leefwereld van Nederlandse jongeren.

Kortom:

- Jongeren hebben een groot besteedbaar inkomen en lenen regelmatig.
- Veel experimenteergedrag op het gebied van alcohol, drugs en roken. Het aantal jongeren met overgewicht en ondergewicht stijgt. De subjectief ervaren gezondheid van jongeren is goed.
- Jongeren nemen veel deel aan het sociaal leven, in de vorm van vrienden, verenigingen, vrijwilligerswerk, bijbaantjes, etc.
- Het is een diverse doelgroep wat betreft leefsituatie (studeren/werken/werkloos) en woonsituatie (thuiswonend/uitwonend/samenwonend).
- Ouders overschatten jongeren regelmatig (fenomeen: KGOY).
- Jongeren zijn redelijk escapistisch, zijn gericht op vermaak, hun sociale netwerk ziet er anders uit dan in voorgaande generaties, hechten meer waarden aan traditionele machtsverhoudingen en sekserollen (geldt niet voor omgang met leeftijdsgenoten), zijn gefocust op het uiterlijk en op novelties, zijn gefascineerd door emoties en kicks, hebben minder aandacht voor het eigen welzijn en hebben een dalende belangstelling voor het milieu en de maatschappij.

3.3 Keuzegedrag jongeren

Om tot gedragsverandering te komen is inzicht in het keuzegedrag van jongvolwassenen belangrijk. Wanneer je de werking hiervan begrijpt en weet welke motieven en drijfveren eraan ten grondslag

liggen, kunnen er uitspraken worden gedaan over hoe gedrag en ook keuzegedrag te beïnvloeden.

3.3.1 *Beloning en risico*

Tot 18 jarige leeftijd is het moeilijk om rekening te houden met lange termijn consequenties bij het maken van beslissingen. De waarschuwingssignalen van het lichaam van een adolescent (10-22 jaar) zijn nog in ontwikkeling en dit kan leiden tot ondoordachte beslissingen. Rationeel kunnen adolescenten (10-22 jaar) vaak wel risico's inschatten, maar de emoties als zij beloning in het vooruitzicht zien of beloning of verlies ervaren, zijn anders dan bij volwassenen. Dit komt doordat door hormonale veranderingen in de puberteit de emotionele hersengebieden extra actief zijn, ze spelen een dominantere rol dan het rationele gebied. Tijdens de adolescentie zorgt het vooruitzicht op beloning maar ook op een mogelijke beloning voor overactiviteit in het pleziergebied van de hersenen. 14-15 jarigen blijken verder minder te reageren op negatieve feedback dan 20-25 jarigen maar juist meer te reageren op positieve feedback. Ook moeten adolescenten langer nadenken als zij beslissingen op een rationele manier moeten maken en kunnen ze nog niet goed vertrouwen op hun intuïtie. *Zodra er een beloning in beeld komt, neemt het emotionele gebied van de hersenen het over* (Crone, 2008). Onderzoek ondersteunt de hypothese dat adolescenten hypersensitief zijn voor beloning (Van Leijenhorst et al., 2009). Verder laat onderzoek zien dat er meer risicovolle keuzes worden gemaakt bij een grotere beloning, onafhankelijk van de leeftijd. Echter het nemen van risico's neemt af met stijging van de leeftijd, in het geval van gokken met een lage beloning (Van Leijenhorst et al., 2010).

Reyna en Farley (2006) schrijven dat ieder preventieprogramma over ongezond gedrag voor adolescenten een helder beeld moet geven van wat de norm is, het moet het huidige keuzegedrag beschrijven en het moet gedragsvoorschrijvend zijn. Er wordt ook gesuggereerd dat grotere risico-aversie over het algemeen adaptief is, en dat het keuzeproces bij deze aversie meer geavanceerd is dan het keuzeproces bij het nemen van risico's. Net als Crone (2008) noemt dit artikel (Reyna & Farley, 2006) dat adolescenten wel in staat zijn rationele beslissingen te nemen, maar dat de beslissing in de praktijk afhangt van de situatie (in bijzijn van vrienden, ongewone situaties, enz.). Er zijn veel verklaringsmodellen van het maken van risico-beslissingen. Ze kunnen verdeeld worden in modellen die het rationele gedragskeuzekader aanhangen en modellen die de onopzettelijke reactie benadrukken in een keuzeomgeving van onmiddellijke beslissingen. De waargenomen risico's en opbrengsten zijn belangrijk bij het nemen van risico's. De welwillendheid achter gedrag is een goede voorspeller: adolescenten zijn welwillend om veel risicovoller gedrag te vertonen dan ze zich voornemen of van zichzelf verwachten. Bij het nemen van risico's geven duale procesmodellen twee paden, namelijk een beredeneerde en een reactieve route. Interventies gericht op dit gedrag moeten rekening houden met verschillende achterliggende oorzaken. Het artikel noemt de volgende aspecten om rekening mee te houden:

- Adolescenten voelen zich niet onaantastbaar: kwetsbaarheid daalt met toename van leeftijd.
- Adolescenten *overschatten* vaak belangrijke risico's.
- Vaardigheden om te redeneren nemen toe met de leeftijd, maar sommige vertekeningen op het gebied van beoordeling en keuzes nemen ook toe met de leeftijd.

Jongere adolescenten hebben moeite te leren van ervaring, maar deze vaardigheid neemt wel toe met de leeftijd. Verwachte opbrengsten zijn drijfveren bij het keuzegedrag van adolescenten, dit zou verklaren waarom zij ondanks hun gevoel van kwetsbaarheid en risico-overschattingen, toch risicovol gedrag vertonen (Reyna & Farley, 2006).

3.3.2 *Motieven voedselkeuze en gewichtsbehoud*

In Taiwan is onder universitaire studenten onderzocht of er een bemiddelende rol is van voedselkeuzemotieven tussen het ervaren gezondheidsbelang van consumenten en hun houding tegenover gezond eten. De belangrijkste voedselkeuzemotieven bleken prijs, gevolgd door respectievelijk zintuiglijke aantrekkingskracht en humeur. Het minst belangrijke motief was gewichtscontrole. Verder bleek dat het gezondheidsbelang voor het ontwikkelen van ziektes en de houding tegenover gezond eten, volledig met elkaar verbonden waren door motieven in voedselkeuze. De relatie tussen het gezondheidsbelang van calorieconsumptie en de houding tegenover gezond eten was maar gedeeltelijk verbonden door motieven in voedselkeuze (Sun, 2008). Belgisch onderzoek bij psychologiestudenten liet zien dat motieven bemiddelen in het effect van voedingsbetrokkenheid op de inname van specifieke voedingscategorieën. De relatie van motieven

met zowel voedselinname als diëtistische gezondheid, leek te variëren met het niveau van voedingsbetrokkenheid en voedsel-neofobie (Eertmans, Victor, Vansant & Van den Bergh, 2005). Onderzoek uit de VS liet zien dat mannelijke studenten en studenten met een normaal gewicht meer intrinsieke motivatie hadden vergeleken met studenten met overgewicht of vrouwelijke studenten, als het ging om het behalen en behouden van een gezond gewicht. Extrinsieke motivatie was verdeeld in sociale beloning, keuzegebrek, invloed van autoriteit en 'peer pressure'. Onder intrinsieke motivatie vielen affectieve motivatie en eigen effectiviteit/interesse (Furia, Lee, Strother & T-K Huang, 2009). Nederlandse onderzoeken onder jongvolwassenen (vooral onderzoek onder vrouwen) laat zien dat voedselconsumptie onder bepaalde omstandigheden geïmiteerd wordt wanneer er een 'peer' van hetzelfde geslacht bij de proefpersoon wordt geplaatst, hierbij komt invloed van leeftijdsgenoten dus weer naar voren (Hermans, Larsen, Herman & Engels, 2008; Hermans, Engels, Larsen & Herman, 2009; Hermans, Larsen, Herman & Engels, 2009; Hermans, Herman, Larsen & Engels, 2010).

Jongeren lijken dus gevoeliger voor beloning en gevoeliger voor positieve feedback dan volwassenen. Ervaring blijkt een beter leermiddel te worden met stijging van de leeftijd. Wat betreft de motivatie achter voedingskeuze en gewichtsbehoud kunnen er geen conclusies uit de gevonden literatuur over het verschil tussen volwassenen en jongeren worden getrokken.

3.3.3 *Rationeel beslissen of gewoontegedrag?*

In een verkennend onderzoek van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) wordt de mens als beslissers bestudeerd. Hierin gaat het niet zozeer om jongvolwassenen maar om de mens op zich (Tiemeijer, Thomas & Prast (red.), 2009). De menselijke beslissers is niet alleen een rationele beslissers. Bij beslissingen komen ook emoties kijken, belang van anderen en subjectieve inschattingen van kansen. Mensen prefereren onmiddellijke beloningen vergeleken met uitgestelde beloningen, ook al is deze laatste beloning groter. Er is een verschil tussen wat mensen plannen en wat ze werkelijk doen, aangezien zelfcontrole niet oneindig is. Bij keuzes op de korte termijn is er een focus op haalbaarheid, bij de lange termijn is de focus op wenselijkheid. Sommige keuzes worden gemaakt door alternatieven te bekijken en het eerste alternatief dat voldoende is, wordt dan gekozen (Van Dijk & Zeelenberg, 2009). Irrationeel gedrag kan nuttig zijn in situaties die snelle beslissingen vergen. Als alle keuzes rationeel zouden moeten worden gemaakt zou dit te veel tijd vergen (Potters & Prast, 2009). Gewoontegedrag kan men in de meest simpele vorm zien als stimulus-respons verbanden, veel gewoontes zijn echter ingewikkelder. Vaak gaat het om doelgericht gedrag met zowel intentie als gewoonte als stimulans. Veel doelen worden onbewust nagestreefd (Aarts, 2009). Normen kunnen ook gedragsbepalend werken, zowel individuele normen als groepsnormen. Vaak wegen de groepsnormen echter zwaarder (Postmes, Steg & Keizer, 2009). Naast al deze factoren heeft ook de omgeving invloed op het keuzeproces van mensen, zowel de fysieke omgeving als de sociale omgeving en de symbolische omgeving. De omgeving bepaalt niet het gehele gedrag, maar kan het gedrag wel sturen (Lindenberg & Stapel, 2009).

Thaler en Sunstein (2008) leggen het begrip 'nudge' uit als een duwtje in de goede richting. Hiermee kan gedrag beïnvloed worden zonder de keuzevrijheid af te nemen. Er wordt uitgegaan van het libertair paternalisme, waarbij keuzearchitecten mensen met een duwtje in de rug de richting op proberen te sturen die hun leven beter maakt. Keuzearchitectuur is overal en er valt niet aan te ontkomen, er kan wel geprobeerd worden hier bewuster mee om te gaan en de burger een nudge te geven (Thaler & Sunstein, 2008). Dit is uiteraard ook van toepassing wanneer het om leefstijlgedragingen gaat. Deze nudge kan bijdragen om de gezonde keuze makkelijker te maken.

Er is geen literatuur gevonden dat verschillen geeft wat betreft rationeel gedrag en gewoontegedrag tussen jongeren en volwassenen. In voorgaande paragrafen is besproken dat jongeren ook rationeel kunnen beslissen. Er is geen onderzoek gevonden dat het verschil van gewoontegedrag tussen jongeren en volwassenen bespreekt. Wel kan worden gesuggereerd dat veel jongeren zich bevinden in de ontwikkelingsfase van veel gewoontegedrag.

3.3.4 *Merk- en logogevoeligheid*

Over de merkgevoeligheid en logogevoeligheid van deze specifieke doelgroep is weinig te vinden. Wel blijkt uit een focusgroeponderzoek van Alloy Media & Marketing in de VS dat tieners merken

belangrijk vinden als ze denken dat het product dat ze kopen invloed heeft op hun imago. Verder moeten merken specifiek zijn. Media en beroemdheden helpen bij het wekken van interesse bij nieuwe merken, maar zijn niet doorslaggevend bij het kopen van het merk. Een goede eerste ervaring met een merk is belangrijk, een positieve ervaring met één product binnen een merk kan zelfs leiden tot voordelen voor de rest van de producten binnen het merk (Advertising Age, 2005).

Mr. Youth is een tienermarketing consultancy in de VS, die onderzoek heeft gedaan onder college studenten. 15% van de studenten zei dat beroemdheden bij de aanprijzing van een product hun mening veranderde over het merk, 78% vond dat er te veel nadruk werd gelegd op merken en 46% vond merknamen handig bij het maken van keuzes. Producten die hen op een persoonlijk niveau aanspreken krijgen meer waardering (Brandweek, 2008).

Nederlands onderzoek van Qrius onder kinderen en jongeren toont aan dat 15-24 jarigen zich minder interesseren voor merken die door iedereen gebruikt en geaccepteerd worden (Sikkema (red.), 2009).

Kortom:

- Zodra er een beloning in beeld komt, krijgt het emotionele gebied in de hersenen de overhand bij adolescenten in tegenstelling tot volwassenen.
- Adolescenten zien zichzelf niet als onaantastbaar en overschatten zelfs vaak risico's. Het benadrukken van de risico's van bepaald gedrag zal in dat geval dus niet werken.
- Adolescenten nemen op drie manier keuzes: opzettelijk, reactief en intuïtief.
- Voedselkeuzemotieven als prijs, zintuigelijke aantrekking en humeur lijken een rol te spelen.
- Wat betreft gewichtsbehoud zijn er aanwijzingen dat mannen en mensen met een normaal gewicht vaker een intrinsieke motivatie hebben en vrouwen en mensen met overgewicht vaak een extrinsieke motivatie hebben.
- Men beslist vaak niet rationeel. Irrationeel keuzegedrag en gewoontes hebben ook functies.
- De omgeving, de heersende normen, emoties, belangen van anderen, risico's en beloningen spelen ook een rol bij keuzegedrag.

3.4 Mening jongeren en ouders over leefstijlinterventies

Volgens het Nelis en Van Sark (2009) is de mening van jongeren over hoe je het best hun leeftijdsgenoten kunt bereiken met een gezondheidscampagne minder relevant, omdat professionals hier meer over weten. Verder is er helaas geen literatuur gevonden voor deze onderwerpen.

3.5 Benadering van jongeren door commerciële bedrijven

Voor veel commerciële bedrijven zijn jongeren een belangrijke doelgroep. Het kan interessant zijn te kijken naar de technieken die zij toepassen om deze doelgroep te bereiken, omdat sommige onderdelen ook bruikbaar zijn voor de benadering van jongvolwassenen vanuit de overheid.

3.5.1 Gebruikte technieken

De consumentenorganisatie "Which?" in Groot-Brittannië heeft beschreven welke marketingtechnieken bedrijven in de voedingsmarkt, die zijn gericht op kinderen, gebruiken. Traditionele technieken zijn pakkende karakters (bv. cartoons), televisietactieken (op slimme manieren regels proberen te ontduiken), beroemdheden, cadeautjes en spelletjes. Opkomende technieken omvatten websites, mobiele marketing en een verschuiving van de jeugd- naar de tienermarkt. Ook wordt virale marketing gebruikt, worden populaire films bij de marketing betrokken, wordt het product verbonden met een competitie of prijs en wordt sponsoring gebruikt (Davies, 2006; Corbett & Walker, 2009).

Schor en Ford (2007) noemen ook een verschuiving van het benadrukken van de productkenmerken naar de symbolische associatie van kinderen met het product (bv. 'cool zijn'). Junk Food wordt soms neergezet als hebbende een drugseffect (bv. ontzettend actief of blij worden van het voedingmiddel).

Een analyse van 31 lifestyletijdschriften in de VS laat zien dat de tabaksindustrie vooral 18-24 jarigen voor ogen heeft. Naast afbeeldingen van tabakgebruik, worden ook "under-the-radar" strategieën gebruikt waarbij minder opvallende merkbeeldvorming plaatsvindt (Cortese, Lewis & Ling, 2009).

Trends in digitale voeding- en drankmarketing (12-17jarigen) volgens Montgomery en Chester (2009):

1. Alomtegenwoordige connectiviteit: inzet van meerdere middelen om jongeren met hetzelfde product op verschillende plaatsen en op verschillende tijdstippen te bereiken (de 360°-strategie).
2. Personalisatie: marketing gericht op gedrag en zo persoonlijk mogelijk gemaakt.
3. Peer-to-peer netwerken: product moet onderwerp van gesprek worden (ofwel virale marketing).
4. Betrokkenheid: media zijn niet passief maar vragen actieve betrokkenheid. Neuromarketing-onderzoek onderzoekt de werking van het brein, vooral gericht op emoties, gedachten en acties.
5. Onderdompeling: marketing wordt anders verpakt, bijvoorbeeld door in-game advertenties.
6. Creatie van inhoud: jongeren maken geregeld zelf inhoud op het internet (bv. blogs). Marketeers moedigen hen aan tot ontwikkeling van reclame voor hun product (bv. d.m.v. een competitie).

Ook Goodstein (2008) geeft tips voor het bereiken van tieners:

7. Kort: tieners zijn multitaskers en daardoor moeilijker te bereiken, dus korte boodschappen.
8. Inhoud: tieners verwachten inhoud op het moment dat ze het willen.
9. Deelname: tieners houden ervan om ergens aan deel te kunnen nemen, dus praat met tieners.
10. Boodschap: ken je publiek en probeer niet te cool te zijn. Maak je minder druk om design.

Gebruik geen sms-marketing als de tiener er geen toestemming voor heeft gegeven.

Verder geeft Goodstein (2007) tips vanuit het succes van het merk Apple onder tieners:

11. Behoeft: voorzie in een echte behoefte.
12. Design: is belangrijk (in tegenstelling tot het bovenstaande artikel).
13. Deelname: als de fans en media de marketing doen, krijg je vanzelf word-of-mouth marketing.
14. Product: je product hoeft niet speciaal voor tieners te zijn om ook tieners te kunnen bereiken.

Paoletta en Weismann (2005) voegen de volgende tips toe:

15. Houd het echt en authentiek.
16. Blijf relevant.
17. Toon: niet neerbuigend praten.

Virale marketing is een veel gebruikte techniek bij veel bedrijven, veel bedrijven gebruiken buzz-marketing en sociale netwerksites (de termen virale marketing, buzz-marketing en word-of-mouthmarketing worden regelmatig door elkaar gebruikt) en focusgroepen van de doelgroep om zo goed mogelijk in te kunnen spelen op de doelgroep (Mehta, 2006; Economist, 2006). Virale marketing is marketing waarbij de marketeers vertrouwen op een vorm van media (bv. YouTube-filmpjes), word-of-mouthmarketing is vaak zonder dat type media maar echt mond-tot-mond reclame. Er wordt ook regelmatig gewezen op de eventuele moeilijkheden en valkuilen (Frazier, 2006; Tsai, 2007; Nelis & Van Sark, 2009). Volgens Marks (2009) zijn er veel mythes over marketing via sociale netwerksites. Vooral voor kleine bedrijven is het soms niet zo voordelig als het lijkt. Virale marketing in de VS wordt onder andere gebruikt door uitgevers (Maughan, 2007; Sellers, 2007), biermerk Pabst Blue Ribbon (Mullman, 2009), Burger King met een MySpace pagina (King, 2006), JP Morgans Chase heeft een Facebook pagina en gebruikt studentenambassadeurs als word-of-mouth marketing (King, 2006), Mentos introduceerde een stagiair waarmee men kon chatten, mailen, bellen en die ze online opdrachten kunnen geven (Neff, 2007), ook Pink van Victoria's Secret gebruikt studentenambassadeurs (Zmuda, 2008) en voor het programma America's Top Model is UPN op zoek gegaan naar tienermeisjes die voor het netwerk een "buzz" over het programma zouden verspreiden (Wasserman, 2006).

Onder studenten is de motivatie van internetgebruikers om online inhoud door te sturen onderzocht. Internetgebruikers die individualistischer of altruïstischer waren bleken meer online inhoud door te sturen (Ho & Dempsey, 2009). Deze informatie is van belang bij virale marketingcampagnes.

Het betrekken van de tieners zelf, is een veel gebruikt concept. Sprite in de VS vroeg tieners een videodagboek te maken voor op de website (Paoletta, 2006). Ook kan aan een boekpromotie een schrijfwedstrijd verbonden worden (Sellers, 2007). En dan is er het innovatieve bedrijf 3iYing, een design- en marketingbedrijf, die merken en bedrijven strategieën geeft die ontwikkeld zijn door 15-25 jarige meiden onder het motto: Girl Made, Girl Approved (Gogoi, 2005).

Ook andere aanpakken worden in de VS gebruikt: P&G gebruikt direct mailing bij tieners (Neff, 2007), McDonald's zet een computerspel in (dit bevatte echter ook een virale kant) (Brunelli, 2008), de hartvormige snoepjes "Sweethearts" gingen een deal aan met blockbuster "Twilight" (Wasserman, 2010) en kledinglijn Candie's betreft vrouwelijke muziksterren bij de marketing (Donahue, 2008).

Floor jongerencommunicatie heeft voor het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit onderzocht waar jongeren informatie online halen als het om gezonde duurzame voeding gaat. Er

kwam onder andere naar voren dat het gebruik maken van ambassadeurs, bijvoorbeeld jonge BN-ers, een positief effect zou hebben op het bereik van jongeren (Floor jongerencommunicatie, 2009).

3.5.2 Marketingboodschappen: verschillen naar leeftijd

Onderzoek naar de invloed van leeftijd op marketingboodschappen, geeft onder andere aan dat jongere volwassenen emotionele boodschappen beter kunnen herinneren dan rationele boodschappen, vooral als ze negatief gekaderd zijn. Voor jongere volwassenen verschilt de attitude tegenover een advertentie niet met de advertentiekader (negatief, positief of rationeel). Oudere volwassenen hadden de meest positieve attitudes tegenover alle advertentiekaders (negatief, positief of rationeel) (McKay-Nesbitt, Manchanda, Smith & Huhmann, 2009).

Onderzoek naar de invloed van leeftijd en tijdshorizon op rationele versus emotionele advertenties, suggereert dat jongere volwassenen rationele advertenties beter kunnen herinneren en hier positiever tegenover staan, het tegenovergestelde geldt voor oudere volwassenen. Echter wanneer zowel jongere als oudere volwassenen geconfronteerd werden met een beperkt tijdshorizon (bv. door zinnen over dat het leven kort is), is de herinnering en attitude van emotionele berichten beter. Bij een grote tijdshorizon, is bij beide groepen de herinnering en attitude van rationele berichten beter. Uit een tweede experiment bleek dat jongere en oudere deelnemers met een beperkte tijdshorizon negatieve emoties in advertenties beter konden herinneren. In het geval van een vergrote tijdshorizon prefereerden zowel de oudere als de jongere participanten de positieve emoties en konden deze advertenties ook beter herinneren. In de controlegroep (dus zonder verkleinde of verbrede tijdshorizon) bleek dat oudere deelnemers negatieve boodschappen prefereerden en beter konden herinneren en jongere deelnemers juist de positieve boodschappen (Williams & Drolet, 2005).

Kortom:

- Betrekken van de doelgroep wordt veel gebruikt.
- Virale marketing en word-of-mouth marketing zijn populair maar hebben ook valkuilen.
- Gebruik maken van beloning en verleiding.
- Meerdere marketingbenaderingen (en media) tegelijk inzetten.
- Een korte, eerlijke, authentieke boodschap is belangrijk.
- Het rationeel dan wel emotioneel benaderen van jongeren via advertenties is een onderwerp dat onderzocht wordt.

De Wall Street Journal Online schreef dat de regering van Australië van plan is om in 2012 merklabele en andere marketingafbeeldingen op sigarettenverpakkingen te verbannen (Pannett, 2010). Hiermee zou de regering een sociale norm kunnen neerzetten, waarbij reclame maken voor roken niet past omdat het schadelijk voor de bevolking is.

Helaas zijn er voor dit onderwerp geen artikelen uit Nederland gevonden. De gebruikte artikelen zijn veelal ook van toepassing op bedrijven die ook in Nederland bekend zijn.

3.6 Segmentatie

Voor afbakening van de doelgroep of om te bepalen of delen van de groep een andere benadering vragen, wordt er vaak gesegmenteerd. Dit houdt in dat geprobeerd wordt een homogene groep (of meerdere) te vinden binnen een gekozen doelgroep. De bekendste segmentatiemogelijkheden zijn:

1. Geografische segmentatie: in dit geval heel Nederland.
2. Demografische segmentatie: 15 tot 25 jarigen. Er kan overwogen worden om jongeren van een bepaalde etniciteit (zie bijlage 2, achtergrondvraag 6E) prioriteit te geven bij preventie.
3. Sociaal-economische segmentatie: er kan overwogen worden prioriteit te geven voor jongeren met een lager opleidingsniveau of een lagere SES (zie bijlage 2, achtergrondvraag 6C en 6D).
4. Psychografische segmentatie: op deze vorm van segmentatie wordt hieronder verder ingegaan.
5. Gedragssegmentatie: er is bij achtergrondvraag 4 (zie bijlage 2) aangegeven dat dit onderzoek is gericht op de universele en selectieve preventie. Hierbij wordt gekozen niet te segmenteren op mensen die (on)gezond gedrag vertonen, eventueel kan er gesegmenteerd worden op risicogroepen.

Boschma en Groen (2007) noemen vijf manieren om naar jongeren (geboren na 1988) te kijken:

1. Vanuit leeftijd: met de leeftijd moet rekening gehouden worden, maar als men alleen hiernaar kijkt, wordt geen recht gedaan aan de unieke kenmerken van de individuele jongeren.
2. Vanuit onderzoek: er wordt veel kwantitatief en kwalitatief marktonderzoek gedaan naar jongeren. Het geeft alleen een beeld van de huidige situatie, maar het kan de toekomst niet voorspellen.
3. Vanuit trends: Coolhunting is een onderzoeksmethode waarbij jongeren worden aangemoedigd met foto's en/of video's aan te geven welke merken, stijlbeelden, etcetera zij en hun leeftijdsgenoten "cool" vinden. Dit richt zich echter alleen op de trendsetter.
4. Vanuit waarden en drijfveren: niet alleen kwantitatieve gegevens maar ook de toevoeging van waarden. Dit geeft achterliggende factoren weer in het keuzegedrag van jongeren en geeft inzicht in de innerlijke drijfveren van jongeren en de invloed van normen en waarden van het gezin.
5. Vanuit subculturen: sociologische invalshoek. De jongere is hierbij onderdeel van een groep met een eigen groepscultuur. Subculturen zijn nu minder duidelijk aanwezig dan vroeger.

Verticale segmentatie, bijvoorbeeld op gedeelde voorkeuren en hobby's, is tegenwoordig bruikbaar dan horizontale segmentatie op leeftijd (Boschma & Groen, 2007).

3.6.1 *Psychografische segmentatiemodellen*

Punt 4 uit bovenstaande indeling komt overeen met punt 4 van de eerste indeling "psychografische segmentatie". Deze segmentatie richt zich op persoonskenmerken, leefstijl, waarden en drijfveren.

Onderzoeksbureau Motivaction heeft een model ontworpen voor de indeling van de 15 tot 80 jarige Nederlandse bevolking naar sociale milieus. De milieus zijn de traditionele burgerij, moderne burgerij, gemaksgeschieden, opwaarts mobiele, kosmopolieten, postmaterialisten en postmoderne hedonisten (Spangenberg & Lampert, 2009). Dit model is te vinden op <http://www.motivaction.nl/mentality-uitgelegd> (Motivaction, z.d.). Het nadeel is dat het moeilijker toepasbaar is voor jongvolwassenen. Tussen het 12e en 25ste levensjaar is de vormende periode, de waarden in iemand zijn leven zijn nog aan verandering onderhevig (Spangenberg & Lampert, 2009). In samenwerking met Sanoma Uitgevers en jongerencommunicatiebureau Youngworks heeft Motivaction het YoungMentality-model ontwikkeld voor 8 tot 18 jarigen. Wederom is dit model op basis van de waardenoriëntatie, terug te vinden op <http://www2.motivaction.nl/147/Segmentatie/Signaleren-trends/YoungMentality/> (Motivaction, z.d.). Maar ook dit model lijkt niet geheel geschikt voor de doelgroep jongvolwassenen, aangezien de leeftijd slechts tot 18 jaar loopt. Andere voorbeelden van psychografische modellen zijn het WIN-model (TNS NIPO, z.d.), het Censydiam-model (Synovate, z.d.) en het BSR-model (SmartAgent, z.d.).

Een voordeel van deze modellen is dat er verder wordt gekeken dan bij horizontale segmentatie. Er wordt gekeken naar leefstijlen, drijfveren en waarden. Hiermee valt veel gedrag te voorspellen en te verklaren. Nadeel is hierbij dat het vaak gericht is op de commerciële sector, de vraag is of het bruikbaar is bij preventie. Ook is het vaak gericht op volwassenen en niet op 15-25 jarigen (m.u.v. het Mentality en YoungMentality model). De vraag blijft altijd welke segmentatie de meest geschikte is en hoe ver door te segmenteren. Een voorbeeld is een Nederlands onderzoek naar het onderscheid van subtypes in persoonlijkheden bij 12-18 jarigen. Er is uitgegaan van drie type persoonlijkheden: ondercontroleurs, overcontroleurs en veerkrachtigen. Deze zijn vervolgens ieder in twee subtypes verdeeld (Scholte, Van Lieshout, De Wit & Van Aken, 2005). Maar hoe ver moet men doorgaan? Wat is het optimale aantal subtypes en wat kan men met deze subtypes doen? Ten slotte is de haalbaarheid van segmentatie van de bevolking en de aanpassing van preventie hierop, een belangrijk dilemma.

3.6.2 *Segmentatie vanuit keuzegedrag*

In de gedragseconomie worden mensen in twee groepen gedeeld als het gaat om een gebrek aan wilskracht: sophisticates en naïevelingen. Beiden willen het gedrag veranderen, maar sophisticates zijn bewust van hun gebrek aan wilskracht en zoeken strategieën om dat te overwinnen. Naïevelingen zijn niet bewust van dit gebrek en denken dat gedragsverandering moeiteloos is en stellen het uit (Potters & Prast, 2009). Alleen informeren zal dan niet werken. Men zou zich bij ongezonder gedrag kunnen afvragen hoe naïevelingen meer gestuurd kunnen worden richting sophisticates.

Volgens Faddegon (2009) zijn de volgende persoonlijkheidskenmerken van belang bij keuzegedrag: need for cognition (neiging tot nadenken), need for closure (neiging tot het zoeken van zekerheid),

regulatiefocus (gericht op vooruitgang of veiligheid) en zelfcontrole. Het is niet de bedoeling voor elk segment een andere aanpak te ontwikkelen, dit is onhaalbaar, maar wel om ermee rekening te houden bij de ontwikkeling van beleid in plaats van uit te gaan van een gemiddelde burger (Faddegon, 2009).

Uit een review van 44 studies over adolescent 'peer group' identiteit (van 9 tot 23 jaar) worden vijf categorieën jongeren gevormd (Sussman, Pokhrel, Ashmore & Brown, 2007):

	Peer status	Sociale betrokkenheid	Academische betrokkenheid
1. Elites:	Hoog	Hoog	Enigszins
2. Athletes:	Hoog	Hoog	Laag
3. Deviants	Gemiddeld	Gemiddeld	Zeer laag
4. Academics	Gemiddeld	Laag	Hoog
5. Others	Laag	Laag	Laag

'Deviants' vertoonden vaak risicovol gedrag (Sussman et al., 2007). Nadeel hiervan is dat veel van de betrokken studies bij middelbare scholieren is gedaan, jongvolwassenen horen daar vaak net niet bij.

Ten slotte kan er ook een indeling gemaakt worden zoals gebruikt door Politiek Online (bureau gespecialiseerd in strategie, communicatie en participatie) bij het rapport "Jeugd en Voedsel" voor het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Hierbij werden online gedragingen van jongeren (en belangrijke stakeholders) rondom duurzaam voedsel onderzocht. Er is daarbij een indeling uit de literatuur gebruikt op gebied van voedselkeuze: berekenend (prijs/kwaliteit verhouding is belangrijk), behoudend (traditioneel, hecht veel waarde aan productgerelateerde aspecten en prijs), uniek (nieuwe ervaring, verandering en exclusiviteit) en verantwoord (t.o.v. medemens, plant en dier). Bij het advies is niet geprobeerd elk segment op een andere manier te benaderen, maar om het advies zo vorm te geven dat alle segmenten bereikt kunnen worden (Politiek Online, 2010).

Kortom:

- De traditionele horizontale segmentatie is belangrijk om in ogenschouw te nemen maar kan onvoldoende zijn in sommige gevallen.
- Tegenwoordig wordt veel gebruikt gemaakt van verticale segmentatie en dan voornamelijk met behulp van psychografische modellen. Wat betreft deze laatste soort lijkt bij deze doelgroep het Mentality en YoungMentality model het meest bruikbaar.
- Segmentatie gebaseerd op keuzegedrag kan door indeling in 'sophisticates' en 'naïevelingen' of indeling in 'need for cognition', 'need for closure', 'regulatiefocus' en 'zelfcontrole'. Wat betreft voedingskeuze is een indeling in 'berekenend', 'behoudend', uniek' en 'verantwoord' mogelijk.

3.7 Moment van benadering

Niet alleen de manier van benadering maar ook het moment van benadering is belangrijk voor een effectieve preventie. Er zijn momenten waarop mensen niet of juist wel open staan voor verandering.

3.7.1 Levensloopbenadering

In de Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) 2010 (Van der Lucht & Polder, 2010) van het RIVM wordt bij gedragsverandering aangeraden om aan te sluiten bij de cruciale momenten binnen de levensloop, ofwel transities. Momenten die worden gezien als punten waar mensen gevoelig zijn voor gedragsverandering zijn bijvoorbeeld vertrek uit het ouderlijk huis, het krijgen van de eerste baan of zwangerschap (Van der Lucht & Polder, 2010). Dit zijn allemaal momenten die, misschien met uitzondering van zwangerschap, vaak plaatsvinden in de leeftijdscategorie van jongvolwassenen. Er is echter nog weinig onderzoek naar levensloopeffecten (Hamberg-van Reenen, Van der Lucht & Picavet, 2009a). Bij de levensloopbenadering wordt dus de levensfase geïdentificeerd waarbij een preventieve interventie het meest effectief is, maar ook de levensfase waarin men het meest open staat voor deze preventieboodschappen. Veel lokale preventieve interventies zijn vaak gericht op leeftijd maar niet op levensfasen (Hamberg-van Reenen, Van der Lucht & Picavet, 2009b).

Ook in de VTV 2006 (De Hollander, Hoeymans, Melse, Van Oers & Polder (red.), 2006) is een hoofdstuk besteed aan de levensloopbenadering. Hieruit komt naar voren dat elke levensfase eigen gezondheidsproblemen heeft, maar dat men ook rekening moet houden met het feit dat voor veel risicofactoren het een periode duurt voordat de gevolgen optreden. Daarom zijn jongvolwassenen een

belangrijke en moeilijke doelgroep: ze vertonen veel risicogedrag maar vertonen vaak nog niet de gezondheidsproblemen. Daardoor is het vanuit het preventieoogpunt belangrijk hen te benaderen, maar moeilijk hen te overtuigen om gezond gedrag te vertonen (De Hollander et al.(red.), 2006).

Uit een overzicht, gebaseerd op andere artikelen, van de levensloopbenadering toegepast op voeding en gezondheid, worden zeven begrippen aan de basis van dit levensloopperspectief gedefinieerd:

- Trajecten: stabiele gezondheidspatronen.
 - Transitie: verandering in sociale rollen en/of verantwoordelijkheden.
 - Keerpunten: drastische veranderingen.
 - Culturele en contextuele invloeden: invloeden die veranderingen vormgeven.
 - 'Timing' in het leven: het verband tussen de levensfase en transitiemoment of de gebeurtenis.
 - Levens die verbonden zijn: invloed van het leven van de één op het leven van de ander.
 - Aanpassingsstrategie: bewust besluit ter verbetering van gezondheid, welzijn of sociale normen.
- (Wethington, 2005)

De levensloopbenadering op het gebied van voedingskeuze kan in drie kaders gezien worden: het tijdelijke, sociale en historische kader (Devine, 2005). Het historische kader is in dit geval minder interessant, omdat dit onderzoek vooral gericht is op de huidige en toekomstige situatie. Het sociale kader benadrukt de invloed van etniciteit, geslacht en sociale klasse op gezondheidsgedrag. Voor deze deelvraag is vooral het tijdelijke kader van belang. Dus: wat gebeurt er in de leeftijd 15 tot 25 jaar wanneer het gaat om trajecten, transitie en keerpunten en hoe beïnvloedt dit de voedingskeuze?

3.7.2 *Het jaar na de middelbare school*

Een overzicht van onderzoeken gericht op gewichtsverandering bij eerstejaars college studenten in de VS gaf veranderingen van 0,7 tot 3,1 kg aan, maar bij degenen die in gewicht toenamen varieerde het tussen de 3,1 en 3,4 kg. Er is weinig bekend over de toename van vetmassa, dus het is onbekend of deze toename ook in vetmassa was (Crombie, Ilich, Dutton, Panton & Abood, 2009).

Het jaar na het verlaten van de middelbare school is vaker onderwerp van studie. Zo is in Canada bij eerstejaars universitaire studenten het gewichtsverloop gedurende zeven maanden onderzocht, waar psychosociale factoren bij werden betrokken. Vrouwen die startten aan de universiteit en een meer negatieve houding naar eten hadden, meer lichaamsontevredenheid en dieetgedrag vertoonden, hadden meer kans op gewichtstoename tijdens hun eerste jaar. Deze voedingsgerelateerde dimensies verergeren voor vrouwen die in gewicht toenemen met de tijd. Mannen hadden juist een grotere kans op gewichtstoename als ze een normaal gewicht hadden en een hoger niveau van welzijn. Dit suggereerde dat gewichtstoename voor mannen met een normaal gewicht positiever was dan gewichtstoename voor vrouwen en dat gewichtsafname in mannen geassocieerd werd met meer negatieve gevoelens over de transitie van middelbare school naar universiteit. Bij deze transitie vindt dus vaak gewichtstoename plaats, maar dit is vanuit een ander punt voor mannen dan voor vrouwen (Provencher, Polivy, Wintre, Pratt, Pancer, Birnie-Lefcovitch & Adams, 2009).

Iers onderzoek naar de levensloop en de mate van sport en oefening laat zien dat de late adolescentie als een belangrijke periode wordt gezien, omdat dan veel mensen stoppen met teamsporten. Alle vormen van sport hebben een piek op 15 jarige leeftijd en nemen dan snel af in de late adolescentie, op jongvolwassen leeftijd is deze afname groter dan op middelbare leeftijd. Individuele activiteiten pieken pas op 20 jarige leeftijd en nemen dan langzaam af. (Lunn, 2010).

Australisch onderzoek bekijkt of de motivatie voor fysieke activiteit het laatste jaar van de middelbare school stabiel blijft tot een jaar na afronding van de middelbare school. Een bescheiden stabiliteit werd gevonden in de gemeten motivatie. Dit suggereert dat het laatste jaar van de middelbare school invloed heeft op de motivatie op het gebied van fysieke activiteit na de middelbare school, maar dat er andere factoren van invloed zijn op de motivatie op het gebied van fysieke activiteit na de middelbare school. Dit vraagt ook voor beleid en interventies gericht op jongvolwassenen (Martin, 2010).

3.7.3 *Levensloop van jongvolwassenen*

In Brussel is een enquête gehouden onder 18 tot 36 jarigen, hier jongvolwassenen genoemd, over de levensloop. Deze groep is niet geheel vergelijkbaar met Nederlandse jongvolwassenen, toch is dit rapport ook interessant voor dit project. Zo bleek de ideale leeftijd voor veel transitie vaak overeen te

komen met de werkelijke en wettelijke leeftijd. Ook wordt er gesproken van een sociale leeftijd, waarbij het aantal doorgemaakte levenslooptransities de leeftijd bepaalt (Elchardus & Smits, 2005). Voor de 15-25 jarigen zijn (op basis van bovenstaand rapport) de volgende transities van toepassing:

- diploma middelbare school behalen
- begin vervolgonderwijs
- afstuderen
- intrede op de arbeidsmarkt
- het ouderlijk huis verlaten
- gaan samenwonen
- eigenaar worden van een woning
- huwen (/scheiden)
- het eerste kind krijgen

Zoals in de VTV 2010 (Van der Lucht & Polder, 2010) is beschreven, zijn transities belangrijke aangrijpingspunten voor gedragsveranderingen. Binnen de levensfasen zijn ook transities waar te nemen, zoals de eerste stage tijdens de opleiding. Onderzoek moet uitwijzen welke transities het meest geschikt zijn voor leefstijlverandering. Daar komt bij dat de transities eigenaar worden van een woning, huwen en het eerste kind krijgen niet de meest logische aangrijpingspunten zijn voor gedragsverandering bij 15 tot 25 jarigen. Dit is omdat een groot deel van deze groep deze transities nog niet heeft meegemaakt. Het is dus logischer te richten op de eerste zes transities.

Gedragsverandering kan zowel in negatieve als positieve zin. De in de vorige paragraaf besproken onderzoeken bekijken de gewichtstoename na de middelbare school, dit suggereert dat deze transitie gedragsverandering in negatieve zin beïnvloedt en misschien een aangrijpingspunt is voor preventie.

Kortom:

- Tegenwoordig wordt meer gedacht in levensfasen in plaats van leeftijden. Hierbij wordt vaak de levensloopbenadering gehanteerd.
- Transities tussen levensfasen kunnen aanknopingspunten zijn voor gedragsverandering.
- Een belangrijke transitie op het gebied van gewicht lijkt het eerste jaar na de middelbare school.

3.8 Keuze type media

Dan is het nog de vraag welk type media te gebruiken om de doelgroep ook werkelijk te bereiken.

3.8.1 Mediagebruik

Jongeren van 15 tot 19 jaar besteden 78 minuten per dag aan tv kijken, 38 minuten aan de radio, 11 minuten aan tijdschriften, 8 minuten aan dagbladen, 100 minuten aan internet, 38 minuten aan games en 33 minuten aan mobiele telefonie. Jongeren van 20 tot 24 jaar besteden 87 minuten per dag aan de tv, 58 minuten aan radio, 9 minuten aan tijdschriften, 10 minuten aan dagbladen, 99 minuten aan internet, 26 minuten aan games en 32 minuten aan mobiele telefonie. De hoeveelheid tijd die wordt besteed aan games neemt in deze leeftijdsgroepen af ten opzichte van voor het 15e levensjaar. De tijd besteed aan radio neemt bij deze leeftijd sterk toe. Televisie, internet en mobiele telefonie zijn nog steeds belangrijke mediumtypen. Televisie wordt echter steeds minder intensief gekeken door jongeren en ze kijken ook naar minder zenders. Ook de oplopende trend in de loop van de stijgende leeftijd in het medium van radio is belangrijk om mee rekening te houden (Sikkema (red.), 2009). Wanneer er verder wordt gekeken naar de bezochte internetsites, en dan voornamelijk de sites die gericht zijn in de communicatie met anderen, blijkt dat MSN door 83% van de 15 tot 19 jarigen en door 75% van de 20 tot 24 jarigen minimaal één keer is bezocht in de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek. Voor Hyves was dit respectievelijk 87% en 82%. Verder is er in deze leeftijdsgroepen een stijging te zien in het bezoeken van de sites Facebook en Waarbenij.nu. Myspace stijgt sterk onder de 15 tot 19 jarigen maar daalt weer bij 20 tot 24 jarigen. Vanaf de groep 20 tot 24 jaar is ook een stijging te zien van het bezoeken van Schoolbank.nl en LinkedIn (Sikkema (red.), 2009).

Onderzoek in Nederland over mediagebruik bij jongeren tussen de 10 en 23 jaar heeft segmenten van mediagebruikers opgeleverd. Verschillende media-activiteiten werden opgedeeld in vier clusters:

1. Browsing: basis internetgebruik, bijvoorbeeld email, surfen, informatie zoeken en msn.
2. Performing: gaming activiteiten, participatie gedreven door interesse.
3. Interchanging: netwerkactiviteiten, dus gedreven door vriendschappen.

4. Authoring: veel activiteiten die allemaal een vorm van productie van inhoud bevatten. Vervolgens zijn er vier clusters (de segmenten) gemaakt in mediagebruikers:
 1. Traditionalisten: activiteiten vallen onder 'browsing'. Ze komen vooral uit het basisonderwijs.
 2. Gamers: activiteiten van 'browsing' en 'performing'. Groot percentage uit het secundair en vervolgonderwijs, meer jongens dan meisjes in dit cluster. Ze worden gedreven door inhoud.
 3. Networkers: activiteiten vallen onder 'browsing' en 'interchanging'. Meer meisjes dan jongens in dit cluster. Deze groep wordt gedreven door vriendschap.
 4. Producers: activiteiten vallen onder 'browsing', 'performing', 'interchanging' en 'authoring'. Ze worden gedreven door inhoud en vriendschap en komen het dichtst bij de Net-generatie, waarbij vele interactieve media intensief en door elkaar worden gebruikt voor meerdere doelen.Er was echter geen sprake van een gerandomiseerde steekproef en daardoor bevatte de steekproef veel jongens (Van den Beemt, Akkerman & Simons, 2010).

Uit het eerder genoemde onderzoek van Politiek Online over het online gedrag van jongeren rondom duurzaam voedsel, blijkt dat de meeste websites rond dit onderwerp gericht zijn op de 'verantwoorde' jongeren. Ook zijn er een aantal websites voor 'berekennende' jongeren. Voor 'behoudende' en 'unieke' jongeren zijn weinig online plekken waar over dit onderwerp (Politiek Online, 2010). Uit soortgelijk onderzoek van Floor jongerencommunicatie over online gedrag van jongeren rond duurzame en gezonde voeding blijkt dat het Voedingscentrum veel naamsbekendheid heeft. BMI- en calorieënmeters zijn populair en ook video's, spelletjes, fora en sociale netwerken worden als mogelijkheden genoemd om contact te maken met jongeren (Floor jongerencommunicatie, 2009).

3.8.2 Online interventies

Aangezien leefstijlinterventies vaak online worden aangeboden, wordt in deze paragraaf ingegaan over de resultaten van deze interventies.

Omdat de transitie van middelbare school naar college een kritische periode is in de toename van overgewicht, is onderzoek in de VS gedaan naar het effect van op eerstejaars college studenten. Online interventie gecombineerd met feedback op calorie-inname en gewicht, had een groter effect op de BMI dan alleen online interventie of alleen feedback (Gow, Trace & Mazzeo, 2010). Een manier van interventiestrategie gericht op het individu wordt beschreven aan de hand van een computerprogramma, waarbij geprobeerd wordt individueel voedingsadvies te geven via de computer, waarbij de huidige voedingsinname geoptimaliseerd wordt (Maes et al., 2008). Er is ook onderzocht of bij 18-24 jarigen een internetinterventie waarbij rekening wordt gehouden met de fase van gedragsverandering effectiever is dan een internetinterventie die hier geen rekening mee houdt. Uit de resultaten bleken hier geen sterke voordelen aan te zitten (Park et al., 2008). Casazza en Ciccazzo (2006) bespreken de voordelen van computerinterventies bij de verbetering van het voedingsgedrag van adolescenten. Volgens hen kunnen deze interventies individueel aangepaste strategieën verstrekken. Zo kan meer gedragsverandering behaald worden (Casazza & Ciccazzo, 2006). Ook een review van 27 grote, gerandomiseerde en gecontroleerde gezondheids promotie- en gezondheidseducatieprogramma's gericht op verbetering van dieetgedrag, lichaamsontevredenheid, afwijkend eetgedrag en beweeggedrag van college studenten, gaf aan dat computer en internet succesvolle media waren voor de overdracht van deze programma's (Yager & O'Dea, 2008). Verder is onderzoek gebaseerd op de theorie van gepland gedrag onder "zittende" college studenten gedaan. Volgens deze theorie is gedragsverandering afhankelijk van de intentie en dit hangt af van de attitude, de subjectieve norm en de ervaren gedragscontrole. Hieruit bleek dat alleen positief gekaderde emails het beweeggedrag verbeterden. Zowel positief als negatief gekaderde emails beïnvloedden attitude en intenties (Parrott, Tennant, Olejnik & Poudevigne, 2008).

3.8.3 Welk type media voor jongvolwassenen?

Boschma en Groen (2007) noemen jongeren (geboren na 1988) mediasmart: ze snappen reclame, marketing en communicatie. Maar dit betekent niet dat zij reclame als negatief beschouwen. Er zijn geen vast aanwijsbare media die specifiek voor jongeren zijn. Jongeren geven namelijk geen technische functie maar een emotionele functie aan een medium. Elk medium kan een andere emotionele functie hebben en dit is belangrijk bij de keuze voor een type media. Een onderscheid wordt gemaakt tussen de massamedia, de interactieve media en overige middelen (Boschma & Groen, 2007).

Bij massamedia kan worden gedacht aan televisie, radio, schoolboards, dagbladen en tijdschriften:

- Televisie: jongeren kijken veel televisie, maar minder intensief. Er is een zapcultuur ontstaan.
- Radio: belangrijk medium voor jongeren.
- Schoolboards: een reclameposter binnen de schoolomgeving.
- Dagbladen: regionale en huis-aan-huisbladen zijn populair onder jongeren. Ook de Metro wordt veel gelezen bij de groep 15 tot 24 jarigen.
- Tijdschriften: worden door jongeren gezien als betrouwbare bronnen.

De interactieve media kunnen als volgt worden ingedeeld:

- Websites: jongeren bezoeken vooral een bepaald aantal favoriete websites.
- Weblogs: kunnen gebruikt worden als advertentiemedium of er kan geparticipeerd worden.
- Communities: er kan hierop geadverteerd worden of zelf een community worden opgezet.
- Sms en mobiele telefonie: een sms met een marketingboodschap wordt vaak gezien als een inbreuk op de privacy. Een goede mogelijkheid is location-based sms-communicatie.

Verder kan er gebruik gemaakt worden van:

- Games: in-game-advertising wordt door jongeren geaccepteerd, zolang de merken niet dwingend aanwezig zijn en vanzelfsprekend zijn.
- Events: je kunt als bedrijf zelf een evenement organiseren of een evenement sponsoren.

(Boschma & Groen, 2007)

Volgens Nelis en Van Sark (2009) moeten jongeren niet benaderd worden via hun mobiele telefoon of hun profielensite, dit zijn namelijk privé domeinen en hier horen alleen bekenden thuis (2009).

3.8.4 Mediawijsheid

Behalve de keuze van de media bij het opzetten van leefstijlpreventie, is er veel discussie over de rol van de media in de bijdrage aan gezondheidsproblemen. Er zijn onderzoeken gedaan naar educatie op het gebied van mediageletterdheid, ofwel mediawijsheid, om gezond gedrag te promoten. Hiervan is een review opgezet, waarin 28 interventies zijn opgenomen. Hier konden geen harde conclusies uit getrokken worden met betrekking tot de effectiviteit van deze interventies. Dit kwam onder andere doordat veel interventieresultaten uitgedrukt waren in de houding en kennis van mensen en niet in het daadwerkelijk voorkomen of veranderen van risicogedrag (Bergsma & Carney, 2008).

Kortom:

- Televisie, internet en mobiele telefonie blijken nog steeds belangrijke mediumtypen. Er wordt minder wel minder intensief televisie gekeken en ze kijken ook naar minder zenders. Het gebruik van de radio stijgt met de leeftijd in deze doelgroep.
- Er zijn verschillende vormen van online interventies getest, met wisselende resultaten.
- Jongeren geven een emotionele functie aan media, hiermee rekening houden bij keuze van medium. Dit betekent ook dat er geen "jongerenmedium" is.
- Bij de keuze van het type media rekening houden met het feit dat het gebruik van mobiele telefonie en profielensites als inbreuk op de privacy kan worden gezien.
- Jongeren zijn mediasmart.

3.9 Toon en aard van de boodschap

Bij de toon van de boodschap kan er gedacht worden aan bijvoorbeeld humor, verleiding, etc. In dit geval wordt er onder de aard van de boodschap de theorie die achter de boodschap ligt en de manier van blootstelling verstaan. Dit laatste kan verdeeld worden in een directe benadering (gericht op de jongeren zelf) of een indirecte benadering (gericht op iets of iemand in de omgeving van de jongeren).

3.9.1 Toon van de boodschap

Uit de hiervoor besproken onderwerpen kunnen een aantal dingen geconcludeerd worden wat betreft de toon van de boodschap. Zo werkt beloning en verleiding goed bij deze leeftijd. Pure informatie is niet voldoende voor gedragsverandering en de dreiging met risico's blijkt niet erg effectief.

Nelis en Van Sark (2009) benadrukken dat alleen korte en krachtige boodschappen zullen overkomen bij jongeren. Authenticiteit, transparantie en simpelheid van de boodschap zijn belangrijk. Jongeren moeten verhalen aangeboden krijgen die zij kunnen doorvertellen aan vrienden, er moet echter opgepast worden met humor (Nelis & Van Sark, 2009). Boschma en Groen (2007) bespreken de generatie geboren na 1988. De eerste valkuil wat betreft de communicatie met jongeren is eenrichtingsverkeer, aangezien jongeren tweerichtingsverkeer willen. Communicatie moet ook niet als

lapmiddel worden gebruikt, jongeren willen bewijsvoering. Jongeren zijn mediasmart en een boodschap moet daarom geen arrogantie uitstralen, er moet niet gelogen worden en het werkt niet "jong en hip" te zijn om geaccepteerd te worden door jongeren. Ten slotte houden zij van logica, dus belangenverstrengeling komt niet ten goede aan de boodschap. De essentie van de boodschap is het belangrijkste. Er ontstaat momenteel een verschuiving van overtuigen naar informeren: als de jongere door middel van communicatie hetzelfde proces kan doorlopen als de zender, zal deze jongere tot dezelfde conclusie komen. Het effect is groter en langduriger (Boschma & Groen, 2007).

Verder hoeft er niet altijd positief gecommuniceerd te worden, negatief valt meer op. De zogenaamde 'fear appeals' die de ontvanger van de boodschap angst probeert aan te jagen, hebben alleen niet altijd het gehoopte effect maar kan wel het goede gedrag te bevestigen. Er kan in de massamedia beter gecommuniceerd worden hoe men zich wel hoort te gedragen, in plaats van hoe men zich niet hoort te gedragen. Kennisoverdracht is via de massamedia niet altijd goed mogelijk, ook gedragsverandering kan hier niet mee bereikt worden. Ook is er een mythe dat er altijd aandacht voor een boodschap moet zijn om invloed te kunnen hebben (Pol, Swankhuisen & Van Vendeloo, 2009). Het is ten slotte essentieel dat overheidscommunicatie consistent is (Rijnja, Seydel & Zuure, 2009).

3.9.2 Aard van de boodschap: directe benadering

Ook wat betreft de aard van de boodschap bij de directe benadering, kunnen er conclusies worden getrokken uit voorgaande paragrafen. Een vorm van virale marketing of word-of-mouth marketing lijkt goed te werken bij deze doelgroep, het vergt echter verder onderzoek in hoeverre de overheid dit kan gebruiken. Hierbij aansluitend beschrijft Gladwell (2002) het ontstaan van sociale epidemieën. De "tipping point" is het omslagpunt waarna een bepaald idee, product of gedrag zich opeens als een epidemie verspreidt. Hierbij is een aantal dingen nodig: besmettelijke boodschap, context (kleine omgevingsveranderingen kunnen gedrag in grote mate veranderen), connectoren (mensen die veel mensen uit allerlei sociale werelden kennen), maven (mensen die veel nieuwe informatie verzamelen en veel over een bepaald onderwerp weten) en salesmen (zijn goed in overtuigen en het overbrengen van emoties op een ander (Gladwell, 2002)). Verder blijkt uit voorgaande paragrafen dat betrekking van de doelgroep belangrijk bij de vormgeving van de boodschap. Ook Nelis en Van Sark (2009) en Boschma en Groen (2007) omschrijven het belang van de dialoog met jongeren. Je kan je het best laten vertegenwoordigen door andere jongeren met jouw boodschap (Nelis & Van Sark, 2009).

Haines en Neumark-Sztainer (2006) gaan in op de gedeelde risicofactoren van eetstoornissen en obesitas. De auteurs behandelen de onderwerpen diëten, mediagebruik, ontevredenheid over het lichaamsbeeld en gewichtsgelateerd plagen als risicofactoren voor zowel obesitas als eetstoornissen (Haines & Neumark-Sztainer, 2006). Dit is ook belangrijk voor preventiemaatregelen. Op deze manier zou door het benaderen van deze gedeelde risicofactoren een preventieprogramma kunnen ontstaan gericht op obesitas én eetstoornissen. Er zijn ook preventieprogramma's gericht op het verbeteren van het lichaamsbeeld en eetstoornissen en dit zou dus volgens bovenstaande theorie over de gedeelde risicofactoren van obesitas en eetstoornissen, ook invloed kunnen hebben op de preventie van obesitas. Een review van 27 grote, gerandomiseerde en gecontroleerde programma's op het gebied van gezondheidspromotie en gezondheidseducatie met als doel het verbeteren van lichaamsontevredenheid, dieetgedrag, afwijkend eetgedrag en beweeggedrag van college studenten, probeerde de succesvolle onderdelen uit de programma's te identificeren. Hieruit bleek dat op informatie gebaseerde benaderingen, cognitief-gedragsgebaseerde en psycho-educatieve benaderingen het minst effectief waren. Succesvolle onderdelen zijn benaderingen gericht op mediawijsheid en gebaseerd op dissonantie-educatieve benaderingen, met daarbij educatieve activiteiten op gebied van gezondheid voor de opbouw van zelfvertrouwen (Yager & O'Dea, 2008). Volgens Stice, Shaw, Becker en Rohde (2008) hebben preventieprogramma's gericht op eetstoornissen, die door hen geëvalueerd zijn, betere effecten als zij gebaseerd zijn op dissonantie. Deze interventies waren doeltreffend en effectief bij universele preventie en selectieve preventie.

Gedrag dat is ontstaan vanuit gewoonte is moeilijk te veranderen, maar het overheidsbeleid heeft wel mogelijkheden op dit gebied. Allereerst moeten er aandacht zijn voor het gewoontegedrag. Dit kan door in te haken op momenten dat mensen nieuwe afwegingen maken, bijvoorbeeld in veranderende situaties. Dan wordt gewoontegedrag onderbroken en vaak is nieuw gedrag nodig (Aarts, 2009). Dit wijst weer op de levensloopbenadering en transities, besproken in eerdere paragrafen. Als de aandacht er is, kan voorlichting en educatie zijn werk doen. Mensen moeten daarna geactiveerd worden om nieuw gedrag te gaan plannen met concrete implementatie-intenties, in de vorm van "in

situatie X, doe ik Y". Concurrerende doelen kunnen een verandering in de prioriteit van doelen bewerkstelligen. In verleidelijke situaties (om in het oude gedrag te vervallen), kan men met kleine aanwijzingen herinnerd worden aan het concurrerende, wenselijke gedrag (Aarts, 2009). Ook door feedback te geven over de mening van de groep, kan individueel gedrag veranderen. Mensen krijgen dan namelijk het gevoel dat ze zich niet aan de groepsnorm houden (Postmes et al., 2009).

3.9.3 Aard van de boodschap: indirecte benadering

Bij de indirecte benadering kan de boodschap gericht worden op de omgeving van jongeren: ouders, docenten, etc. Ook de fysieke omgeving kan het keuzegedrag in een richting sturen. Er zijn verschillende reviews geschreven over de rol van ouders, gezin, opvoeding en eetgewoonten. Uit een review van Guber en Haldeman (2009) blijkt familie invloed te hebben op voedingsgewoonten, ook op die van adolescenten, en de familie moet dus betrokken worden bij het tegengaan van obesitas (Guber & Haldeman, 2009). Een review van Newman, Harrison, Dashiff en Davies (2008) suggereert een verband tussen de autoratieve opvoedstijl en gezonder eetgedrag. Ook blijken determinanten in de omgeving geassocieerd te kunnen worden met de inname van energie, vet, fruit, groente, snacks, fast food en frisdrank bij kinderen en adolescenten (3-18 jaar). Voor adolescenten (13-18 jaar) bleek er een positieve associatie te zijn tussen de energie- en vetinname van de adolescent met de inname van de ouders en broer of zus en er bleek een positieve associatie tussen autoratieve opvoedstijl, de verbondenheid in de familie en het opleidingsniveau van de ouders met de fruit- en groente-inname van de adolescent (Van der Horst et al., 2007). Dit zou een onderbouwing kunnen zijn voor een indirecte preventiebenadering via het gezin.

Ook de fysieke omgeving kan een preventieboodschap bevatten. Een review van Matson-Koffman, Brownstein, Neiner en Greaney (2005) richt zich niet op jongvolwassenen maar op interventies in de omgeving die gedaan zijn voor de promotie van gezonde voeding en beweging (voor verbetering van cardiovasculaire gezondheid). Het bespreekt de omgevingsinterventies per setting: gemeente, school, werkplaats, restaurants en de gezondheidszorg. Met bijna al deze settings hebben jongeren ook te maken. De interventies met het meeste bewijs invloed te hebben op het voedings- en beweeggedrag waren onder andere: prikkels om het trapgebruik te vergroten, toegang tot plekken waar fysieke activiteit kan plaatsvinden en de mogelijkheden hiervoor vergroten, lessen lichamelijke opvoeding op school met beter getrainde leraren en een toename van de tijd dat de leerlingen fysiek actief zijn, veelomvattende benaderingen op de werkplek, de beschikbaarheid van voedzame producten vergroten en plek-van-aankoop strategieën (Matson-Koffman et al., 2005).

In een verkennend onderzoek van de WRR wordt de mens als beslisser bestudeerd (Tiemeijer et al. (red.), 2009). De gedragseconomie kan helpen bij beleidsvorming. Mensen zijn gevoelig voor hoe de keuzes worden aangeboden. Invloed op de keuze die iemand maakt als hij niet actief kiest, kan de standaard en de norm veranderen (Potters & Prast, 2009). Een omgeving die de gewenste normen deactiveert is ongewenst en een omgeving die gewenste normen activeert moet bevorderd worden. Rustige omgevingen zorgen voor meer zelfregulering bij mensen (Lindenberg & Stapel, 2009).

Uit voorgaande lijkt een geïntegreerde aanpak waarin een directe met een indirecte benadering wordt gecombineerd, het meeste kans op succes te hebben. Ook Nelis en Van Sark (2009) pleiten hiervoor.

Kortom:

- Informatieoverdracht is vaak onvoldoende om gedragsverandering te bewerkstelligen.
- Virale boodschappen zijn veelgebruikt maar onvoorspelbaar wat betreft de verspreiding ervan.
- Betrek de jongeren erbij.
- Wees authentiek, transparant en eerlijk. Doe niet "jong en hip".
- De essentie van de boodschap is belangrijk. Houd het simpel en pas op met humor.
- Concrete implementatie-intenties kunnen helpen bij gedragsverandering.
- Eetstoornissen en obesitas delen dezelfde risicofactoren, er kan overwogen worden preventie op deze twee gebieden te combineren.
- Bij preventie van eetstoornissen lijken op dissonantie gebaseerde benaderingen te werken.
- Een benadering gericht op gewenst gedrag i.p.v. ongewenst gedrag heeft het meeste effect.
- Indirecte benadering via ouders of peers is een optie om de sociale norm te beïnvloeden.
- Indirecte benadering via de omgeving zou verder onderzocht kunnen worden.

4 veldonderzoek: Interview experts

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal ingegaan worden op de resultaten van de gesprekken met de experts uit de verschillende werkvelden. De uitwerking is per onderwerp gerangschikt, zodat in principe alle deelvragen van het onderzoek aan bod komen. Soms zal er een verwijzing worden gemaakt naar de literatuurre resultaten die in hoofdstuk 3 zijn besproken. De vergelijking van de resultaten van het literatuuronderzoek en de resultaten van het veldonderzoek zullen besproken worden in hoofdstuk 5, waar de conclusies van het totale onderzoek worden besproken.

4.2 Huidige interventies

De zoektocht naar een antwoord op de hoofdvraag is begonnen met een inventarisatie van de huidige interventies voor de doelgroep, jongvolwassenen van 15 tot 25 jaar, op het gebied van gezonde leefstijl (inclusief alcohol, roken, cannabis, eetstoornissen en letselpreventie), door gebruik te maken van de interventiedatabase (I-database) van het Centrum Gezond Leven (CGL) van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), hierin zijn de actuele leefstijlinterventies in Nederland opgenomen. Deze inventarisatie is onderdeel van de deskresearch en is terug te vinden in de bijlage. Naar aanleiding hiervan is gesproken met mw. Vivian Bos, coördinator Programma School bij het CGL van het RIVM. Volgens haar zijn er relatief weinig interventies voor deze doelgroep beschikbaar. Het mbo en voortgezet onderwijs zijn ondervertegenwoordigd in de I-database. Mw. Vivian Bos geeft aan dat de MBO Raad noemt dat er wel interventies beschikbaar zijn, maar onduidelijk is nog om welke interventies het dan gaat. Mogelijk betreft het lokaal beschikbare programma's of onderwijsmethoden. Ook binnen de academische omgeving worden soms interventies ontwikkeld. Beheer en implementatie van deze interventies is echter geen primaire taak van universiteiten en deze interventies zijn dan ook vaak niet landelijk beschikbaar. Dit jaar continueert het CGL de inventarisatie van interventies voor het voortgezet onderwijs en het mbo onderwijs. Interventies van het hbo en universiteit staan (nog) niet in de database. Interventie-eigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor het indienen van interventies voor opname in de I-database. Uit dit gesprek kwam duidelijk naar voren dat er een gebrek is aan eenduidige eenduidig beoordelingssysteem naar de effectiviteit van interventies informatie over de effectiviteit van interventies. Het CGL heeft samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) een erkenningscommissie ingesteld die de kwaliteit van interventies beoordeelt. Interventie-eigenaren kunnen hun interventie indienen voor beoordeling. Tot nu toe zijn circa 50 van de circa 4.000 interventies beoordeeld. Vaak is er niks bekend over het bereik of de implementatiegraad van een interventie (Mw. V. Bos, persoonlijke communicatie, 30 maart 2010). Dit is een belangrijk punt, aangezien er van eerdere interventies uiteraard veel geleerd kan worden voor toekomstige interventies.

Mw. Karen van Drongelen en mw. Margret Ploum (Voedingscentrum) vertellen dat het Voedingscentrum niet expliciet iets heeft gemaakt voor deze doelgroep, er zijn slechts een aantal voorlichtingsactiviteiten die qua leeftijd overlap vertonen met de leeftijdsgroep 15-25 jaar, zoals de website lekkerbelangrijk.nl. Ook geven zij aan dat er weinig bekend is over de effectiviteit van interventies gericht op de preventie van overgewicht. Het Voedingscentrum is bezig met de ontwikkeling van scholingsmodules voor mbo-studierichtingen die veel raakvlakken hebben met gezonde voeding (o.a. aanbodbepalend onderwijs, maar ook pedagogisch werk (kinderopvang)), zodat niet alleen vakkennis wordt aangereikt, maar de leerlingen ook zelf iets met de kennis kunnen doen op het gebied van de eigen leefstijl (Mw. K. van Drongelen & mw. M. Ploum, persoonlijke communicatie, 1 april 2010).

Dhr. Bram Buiting van het NISB geeft aan dat de doelgroep 15 tot 25 jaar bij het NISB over het algemeen wordt ingedeeld in 15 tot 18 jaar en 18 jaar en ouder. Er is een trend om jongeren van 15 jaar en ouder in te zetten als coach bij sportactiviteiten in hun eigen wijk. Hiervan zijn een aantal zeer succesvolle voorbeelden, zoals Jeugd neemt de Leiding (Amsterdam), Pedal Park (Groningen) en Sportpunt Wageningen (Wageningen) (Dhr. B. Buiting, email-interview, 3 juni 2010).

Volgens dr. Junilla Larsen, onderzoeker bij het Behavioural Science Institute van de Radboud Universiteit Nijmegen, moet de overheid vooral meer investeren in meer diepgaande campagnes, interventies en het meten van effectiviteit (Dr. J.K. Larsen, persoonlijke communicatie, 26 mei 2010). Ook mw. Monique den Arend, voorzitter opleidingsoverleg Sport & Bewegen, mist het

effectiviteitsonderzoek van veel interventies. Daarnaast zijn er weinig structurele interventies maar veel projectmatige interventies (Mw. M.A. den Arend, persoonlijke communicatie, 3 juni 2010). Dhr. Guido Rijnja, adviseur kennisdiensten bij de dienst Publiek en Communicatie van het Ministerie van Algemene Zaken, zegt dat het moeilijk is het effect van campagnes te meten, aangezien er hooguit een gedragsintentie kan worden gemeten (Dhr. G. Rijnja, persoonlijke communicatie, 25 mei 2010).

Een vraag van mw. Jonneke Stans van Politiek Online is: Wanneer is communicatie effectief? (Mw. J. Stans, persoonlijke communicatie, 28 mei 2010).

Het aangrijpingspunt van de hiervoor genoemde MBO Raad is beweging. De MBO Raad heeft, volgens dhr. Jan Faber die projectleider is bij het platform bewegen en sport mbo, als doel om één uur beweging en gezondheid per week terug op het lesrooster te krijgen. Op dit moment heeft het mbo de leefstijltest geïntroduceerd (Testjeleefstijl.nu). Deze bestaat uit een fysieke meting en een leefstijlmeting aan het begin van de mbo-opleiding. De implementatie hiervan groeit sterk en de studenten zijn enthousiast. Verschillende organisaties zijn bezig met het ontwikkelen van lespakketten die aansluiten bij deze leefstijltest. Zo richt Stivoro zich op het rookgedrag en gaat het Voedingscentrum zich richten op de voedingskeuze. Binnen het mbo is er een generiek document gericht op leren, loopbaan en burgerschap (bv. stemgedrag maar ook vitaal burgerschap). Het punt vitaal burgerschap heeft een hoofddoel en drie subdoelen, maar is verder erg vrij gelaten. Daar komt bij dat mbo-scholen zeer autonoom zijn wat betreft beleid. Het zijn zelfstandige bolwerken, waarbij de inspectie meekijkt. Dit maakt het lastig een eenduidig beleid te krijgen op het gebied van vitaal burgerschap (Dhr. J. Faber, persoonlijke communicatie, 26 april 2010).

Lector Leefstijlverandering Jongeren op de Haagse Hogeschool, drs. Rob Oudkerk, vertelt dat uit een onderzoek van het lectoraat is gebleken dat slechts dertien opleidingen van de Haagse Hogeschool iets binnen de opleiding doen op het gebied van gezonde leefstijl. De hogeschool heeft verder een minor genaamd "leefstijlcoach" opgestart, dat door mensen van maar liefst twaalf verschillende opleidingen is gevolgd (Drs. R.H. Oudkerk, persoonlijke communicatie, 2 juni 2010).

4.3 Rol van de overheid

Een terugkerend onderwerp van gesprek was de rol die de overheid nu inneemt en de rol die zij zou moeten innemen. Mw. José Molendijk en dhr. Ike de Rooij van communicatiebureau Keesie waren hier heel duidelijk over. Volgens hen kan gedragsverandering opgedeeld worden in drie stappen:

- 1) Kennis
- 2) Houding
- 3) Gedrag

De overheid moet zich volgens hen alleen met kennis bezighouden en bij punt twee voor een open houding zorgen. Jongeren moeten zelf hun conclusie kunnen trekken, wat hun houding beïnvloedt. Het punt "gedrag" is niet altijd de taak van de overheid. Als overheid moet je objectief blijven. Wanneer je met jongeren communiceert zorg dan voor een intermediair: jongeren staan wantrouwig tegenover de overheid en dit bevordert niet de communicatie (Mw. J. Molendijk & dhr. I. de Rooij, persoonlijke communicatie, 31 maart 2010).

Volgens prof. dr. Denise de Ridder, hoogleraar en onderzoeker in de gezondheidspsychologie van de Universiteit Utrecht, moet de overheid niemand iets verbieden, maar de bevolking opvoeden tot verstandig gebruik (Prof. dr. D.T.D. de Ridder, persoonlijke communicatie, 20 april 2010). Ook Dr. Krispijn Faddegon van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) is het ermee eens dat er niets verboden moet worden. Volgens hem mag de overheid best een ruimere rol gaan aannemen in plaats van zich te beperken tot informatievervalsing. De overheid kan invloed uitoefenen op de omgeving, wat kan helpen bij gedragsverandering. Op dit moment is de omgeving ook niet neutraal. Daar komt bij dat het ook economische voordelen heeft als het gedrag verandert, dus de overheid heeft er ook groot belang bij dit gedrag te sturen. Of informatie geven zinvol is, is niet duidelijk zegt hij. Het zal waarschijnlijk het gedrag niet direct beïnvloeden maar wel draagvlak kunnen creëren om veranderingen aan te brengen. Mensen die op zoek zijn naar informatie, moeten volgens hem wel de mogelijkheid blijven hebben deze informatie ook te verkrijgen van de overheid. Alleen informatie gaat het probleem echter niet oplossen (Dr. K.J. Faddegon, persoonlijke communicatie, 10 mei 2010). Prof. dr. Diederik Stapel, hoogleraar sociale psychologie aan de Universiteit van Tilburg, noemt dit het vrijheidsdenken van de overheid. De overheid heeft het gevoel dat er een optie is als

“vrijlaten”. Maar de overheid doet al van alles, ze richt bijvoorbeeld de omgeving in. *Ook niks doen is een keuze*. De overheid is hier zich niet van bewust. De overheid denkt dat alleen actief intentioneel ingrijpen écht ingrijpen is. Maar onbewust onintentionele keuzes (bv. de plaatsing van gebouwen) is ook ingrijpen. De overheid is bang voor manipulatie, dit klinkt niet goed, maar manipuleren doe je altijd: ruimtelijke ordening, verkeerssituaties, etc. Deze angst komt omdat de overheid niet stiekem wilt zijn, maar dit kan niet worden voorkomen aangezien je niet álles kan overleggen met de burger. *Transparantie is een illusie en keuzevrijheid is ook een illusie* (Prof. dr. D.A. Stapel, persoonlijke communicatie, 26 mei 2010).

De overheid heeft een morele plicht om wel in te grijpen. Alleen twijfelt de overheid over wat nu eigenlijk “goed” is voor de burger. Bij twijfel is alles manipulatie. Als je niet wil manipuleren, kan je in principe niks. Er is dus alleen een ethisch probleem als er wordt getwijfeld over wat “goed” is voor mensen. Sommige dingen zijn bewezen en daar kan de overheid naar handelen (bv. de schade veroorzaakt door roken). En soms moet het zekere voor het onzekere worden genomen. Maar de overheid is onzeker over gezondheid en gedrag, misschien moeten er wat meer dingen uitgeprobeerd en getoetst worden (Prof. dr. D.A. Stapel, persoonlijke communicatie, 26 mei 2010). Ook drs. Rob Oudkerk geeft aan dat naar zijn ervaringen de onderwerpen keuzevrijheid, betutteling en eigen verantwoordelijkheid erg gevoelig liggen, zowel bij de burger als bij de overheid (Drs. R.H. Oudkerk, persoonlijke communicatie, 2 juni 2010). Dhr. Guido Rijnja benadrukt de complexiteit van de vraag: waar ligt de grens tussen gedrag opleggen en gedrag sturen? (Dhr. G. Rijnja, persoonlijke communicatie, 25 mei 2010).

Prof dr. Noëlle Aarts, bijzonder hoogleraar strategische communicatie aan de Universiteit van Amsterdam en hoogleraar communicatiestrategieën aan de Wageningen Universiteit, vindt dat de overheid verder moet kijken naar haar rol. Anders ontstaat een effect van “shifting responsibility: de burger legt de verantwoordelijkheid bij de overheid en de overheid bij de burger. Dit leidt tot een “wicked system”, ofwel “georganiseerde onverantwoordelijkheid” (Prof. dr. M.N.C. Aarts, persoonlijke communicatie, 27 april 2010).

Volgens dr. Krispijn Faddegon wordt te veel verantwoordelijkheid bij de burger gelegd door de overheid. De omgeving speelt namelijk ook een belangrijke rol. De gezonde keuze moet écht makkelijker worden gemaakt. Mensen moeten idealiter wanneer ze gedachteloos gaan winkelen, met redelijk gezonde spullen thuis komen. Je zou eraan kunnen denken om in kantines maaltijden caloriearmer te maken en zonder over een light-maaltijd te spreken, anders kunnen mensen gaan compenseren of denken: “een light-maaltijd, dat wil ik niet.” Men kan ook standaard de maaltijd iets verkleinen, daarmee pas je onbewust de norm aan wat een redelijke hoeveelheid is voor een maaltijd (dr. K.J. Faddegon, persoonlijke communicatie, 10 mei 2010). Dhr. Bram Buiting zegt dat bij de bevordering van beweging de fysieke omgeving ook mee kan helpen. Het werkt volgens hem in het geval van beweging nog beter als er bijvoorbeeld een sportbuurtwerker aanwezig is om de mogelijkheden van de omgeving te laten zien (Dhr. B. Buiting, email-interview, 3 juni 2010).

Het systeem van georganiseerde onverantwoordelijkheid is uiteraard ook terug te vinden in de verhouding tussen de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven, tegenover die van de overheid en de eigen verantwoordelijkheid van de burger. Iedereen wijst met de vinger naar elkaar. Het bedrijfsleven zegt in te spelen op de vraag van de burger en zich te houden aan de regels van de overheid. De burger gaat er vanuit dat de overheid het bedrijfsleven controleert, vertrouwt hierop en de eigen verantwoordelijkheid wordt hierbij niet aangesproken. En de overheid beroept zich op de zelfregulering en eigen verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven en de vrije wil van de burger, hierbij voelt zij zich niet geroepen in te grijpen.

Een ander voorbeeld is de verhouding tussen de jongvolwassene en de ouder of verzorger. Prof. dr. Denise de Ridder vertelde dat wanneer je 15 jarigen vraagt wie er verantwoordelijk is voor hun gezondheid, zegt 90% dat dit hun ouders zijn (Prof. dr. D.T.D. de Ridder, persoonlijke communicatie, 20 april 2010). Mw. José Molendijk en Dhr. Ike de Rooij gaven echter aan dat ouders vaak hun invloed op hun kinderen onderschatten en daarom zich niet met het gedrag bemoeien (Mw. J. Molendijk & dhr. I. de Rooij, persoonlijke communicatie, 31 maart 2010). Op deze manier ontstaat wederom een “georganiseerde onverantwoordelijkheid”: ouders leggen de verantwoordelijkheid bij het kind en het kind bij de ouders.

Uiteindelijk heeft de overheid volgens dhr. Guido Rijnja drie beleidsmiddelen: juridische, financiële en communicatieve. De communicatiedeskundige en voorlichter/reclamebureau hebben de neiging zich alleen te richten op de communicatie. De beleidsmaker heeft de neiging zich alleen te richten op het juridische en financiële aspect. Communicatie moet niet worden overgelaten aan voorlichters,

reclamebureaus en GBI's. De beleidsmaker moet zelf de vraag beantwoorden: wat is het juiste middel om in te zetten? *Nu is de communicatie de resultante van beleid, maar misschien is de werkelijkheid wel omgekeerd. Goede communicatie kan leiden tot beleid* (Dhr. G. Rijnja, persoonlijke communicatie, 25 mei 2010).

Samenvattend over de rol van de overheid:

- Effectiviteit van interventies uit het verleden zijn vaak niet bekend.
- De doelgroep jongvolwassenen is een doelgroep waarop leefstijlinterventies zelden worden gericht.
- De rol van de overheid is op dit moment informatief. Maar de overheid zou ook een opvoedend karakter kunnen hebben, waarbij je niets verbiedt maar verstandig gebruik aanleert. Belangrijk is "georganiseerde onverantwoordelijkheid" te voorkomen.
- Ook niets doen is een keuze. Totale transparantie en keuzevrijheid zijn illusies.
- Er zou meer samenwerking moeten zijn tussen beleidsmakers en communicatiedeskundigen. Communicatie hoeft niet per definitie de resultante van beleid te zijn.

4.4 Benadering jongvolwassenen

Kortom, er zijn een aantal algemene mogelijkheden genoemd voor de benadering van deze doelgroep, maar er is nog geen duidelijke richtlijn in te herkennen. Welke benadering van de jongvolwassenen is geschikt?

Dhr. Ike de Rooij en mw. José Molendijk zijn hier heel duidelijk over: boven de 18 jaar moet de overheid ze behandelen als volwassenen. Geef ze de tijd om te experimenteren, als het voor het 18e levensjaar nog niet is gelukt hun gedrag te veranderen zal dit ook zeker niet gebeuren na het 18e levensjaar (Mw. J. Molendijk & dhr. I. de Rooij, persoonlijke communicatie, 31 maart 2010). Uiteraard hebben zij hier een punt, maar de huidige groei van bijvoorbeeld overgewicht en de daling van het beweeggedrag in deze doelgroep is niet te ontkennen. Deze doelgroep negeren lijkt daarom ook geen optie.

Wel moeten we volgens mw. Monique den Arend, de jongeren de ruimte geven zelf dingen te ontdekken en eigen keuzes te maken (Mw. M.A. den Arend, persoonlijke communicatie, 3 juni 2010). Een opmerking van dr. Junilla Larsen is dat wanneer we spreken over een toename van overgewicht in deze doelgroep er onderzocht zou moeten worden wie er precies in gewicht toenemen. Zijn dit jongvolwassenen die eerder in hun leven ook al overgewicht hadden of zijn dit jongvolwassenen die voorheen op normaal gewicht zaten en plotseling in gewicht toenemen? Het eerste geval zou de focus juist leggen op een jongere doelgroep, terwijl het tweede geval het belang van benadering van jongvolwassenen juist benadrukt (Dr. J.K. Larsen, persoonlijke communicatie, 26 mei 2010). Ook drs. Rob Oudkerk benadrukt het belang van de benadering van kinderen op een zo jong mogelijke leeftijd. Dit neemt uiteraard niet weg dat de doelgroep jongvolwassenen hiernaast ook benaderd kan worden (Drs. R.H. Oudkerk, persoonlijke communicatie, 2 juni 2010). Dhr. Bram Buiting voegt hieraan toe dat het bekend is dat op deze leeftijd jongeren stoppen met sporten bij een club of vereniging. Het bewust maken van de voordelen van een gezonde leefstijl bij deze doelgroep is in volle gang, met wisselend succes. Het is een zeer belangrijke doelgroep, daar het aangeleerde gedrag in deze leeftijd fase lang beklijft en een grote invloed heeft op de rest van hun leven (Dhr. B. Buiting, email-interview, 3 juni 2010).

Volgens prof. dr. Diederik Stapel kan er ook prima gezorgd worden voor een veiligere experimenteerfase en is deze fase geen directe reden om deze doelgroep niet te benaderen (Prof. dr. D.A. Stapel, persoonlijke communicatie, 26 mei 2010).

Dr. Junilla Larsen wijst erop dat er beperkte middelen beschikbaar zijn en dat het daarom misschien belangrijker is de prioriteit te leggen bij een jongere doelgroep of risicogroepen (bv. adolescenten). Jongvolwassenen zijn daarbij erg moeilijk bereikbaar. De overheid zou zich volgens haar moeten richten op diepgaande, op theorie gebaseerde interventies bij jongere doelgroepen en hierbij ook de invloed van ouders betrekken (Dr. J.K. Larsen, persoonlijke communicatie, 26 mei 2010). Mw.

Jonneke Stans geeft ook aan dat met campagnes waar meer geld in gestoken wordt, soms ook meer bereikt kan worden. Dit kan gezien worden bij de campagne over orgaandonorschap, hier is veel in geïnvesteerd en deze lijkt ook effect te hebben (Mw. J. Stans, persoonlijke communicatie, 28 mei 2010).

Weer terug bij de doelgroep jongvolwassenen, zien dhr. Ike de Rooij en mw. José Molendijk alcohol en drugs als onderwerpen waarbij de overheid zich op ouders moet richten, roken is een dalende trend en zij vragen zich af of de overheid zich hier überhaupt op moet richten (Mw. J. Molendijk & dhr. I. de Rooij, persoonlijke communicatie, 31 maart 2010). Prof. dr. Denise de Ridder waarschuwt voor het gevaar van bemoeienis bij het benaderen van jongvolwassenen via de ouders (Prof. dr. D.T.D. de Ridder, persoonlijke communicatie, 20 april 2010).

Prof. dr. Noëlle Aarts zou de benadering via de ouders als een mogelijkheid voor jongeren die thuis wonen. Het zijn vooral de peers die belangrijk zijn voor jongvolwassenen (Prof. dr. M.N.C. Aarts, persoonlijke communicatie, 27 april 2010).

Dhr. Jan Faber van de MBO Raad geeft aan dat mbo-scholen op dit moment weinig met ouders te maken hebben, alleen eventueel wanneer het om schoolprestaties gaat. Dit heeft ook te maken met het feit dat de gemiddelde mbo-student ouder dan 18 jaar is. Wel zegt hij deze benadering als een eventuele mogelijkheid te zien (Dhr. J. Faber, persoonlijke communicatie, 26 april 2010).

Mw. Monique den Arend denkt dat ouders minder invloed hebben op jongvolwassenen dan ze zelf denken. Ouders moeten volgens haar ook leren vertrouwen op de keuzes van hun kind.

Leeftijdsgenoten daarentegen hebben veel meer invloed op een jongvolwassene (Mw. M.A. den Arend, persoonlijke communicatie, 3 juni 2010).

Mw. Jonneke Stans ziet de doelgroep tussen de 15 en 18 jaar als de moeilijkste doelgroep. Deze is nog aan de ene kant kind en aan de ander kant volwassen, er moet geprobeerd worden aan dit volwassen deel te appellieren. Maar ouders spelen bij deze groep nog wel een grote rol. Op deze leeftijd hebben de jongeren nog geen regie over de boodschappen, maar hebben wel een groot besteedbaar inkomen, veel vrije tijd en zijn desalniettemin inactief. Bij de groep ouder dan 18 jaar gaan jongeren langzaam aan op zichzelf wonen en moeten zij voor zichzelf gaan zorgen.

Logischerwijs ziet mw. Jonneke Stans hierbij een mogelijkheid dat deze jongeren juist wel openstaan voor gezonde voeding en beweging (Mw. J. Stans, persoonlijke communicatie, 28 mei 2010).

Volgens dhr. Joris Schuurman van Youngworks is het belangrijk na te gaan of je de communicatie op de juiste persoon richt. Wanneer het bijvoorbeeld gaat om beroepskeuze wordt de aandacht vaak gericht op de decaan, terwijl blijkt dat ouders hier meer invloed op hebben. Dit moet ook uitgezocht worden voor de communicatie over een gezonde leefstijl, zo lijken communicatiestijlen van ouders ook een rol te kunnen spelen wanneer het gaat om leefstijlonderwerpen (Dhr. J. Schuurman, persoonlijke communicatie, 20 mei 2010).

Drs. Rob Oudkerk noemt de jongvolwassene van tegenwoordig onverschillig, de hele maatschappij is onverschilliger wat tot veel problemen waaronder een ongezonde leefstijl leidt. De onverschilligheid leidt tot verwaarlozing, terwijl dit niet is vanuit een gebrek aan liefde. *Jongeren zijn zichzelf liefdevol aan het verwaarlozen* (Drs. R.H. Oudkerk, persoonlijke communicatie, 2 juni 2010).

In de commerciële virale marketing wordt vaak gebruikt gemaakt van peers. Dr. Jos Bartels van het LEI kijkt hierbij naar de sociale identiteitstheorie, waarbij wordt gezegd dat je persoonlijke identiteit sterk afhankelijk is van de identiteit van de groep waar je toe behoort. Wanneer deze groep dus een bepaald gedrag vertoont, is het zeer goed mogelijk dat het individu dan ook dit gedrag gaat vertonen. In het verlengde daarvan kijkt dr. Hans Dagevos vooral naar levensstijlen van groepen (Dr. J. Bartels & dr. J.C. Dagevos, persoonlijke communicatie, 22 maart 2010). Dit zou pleiten voor de benadering van peers, maar dit is voor de overheid lastig te bewerkstelligen. Prof. dr. Denise de Ridder zegt hierover dat de peers van deze doelgroep vaak ook ongezond leven (Prof. dr. D.T.D. de Ridder, persoonlijke communicatie, 20 april 2010). Dhr. Ike de Rooij en mw. José Molendijk zeggen dat eventuele voorlichtingscampagnes wel vanuit de groep zelf moeten komen, wanneer je iets wil bereiken. Breek de leefstijlonderwerpen op in subonderwerpen en probeer te vinden bij welke groep jongeren dit speelt. Door met jongeren te praten krijg je "insight" in de doelgroep, waaruit je subonderwerpen kan maken en erachter kan komen bij welke jongeren dit speelt. Maak het interactief en geef een klein groepje de middelen om eigen initiatieven uit te voeren op het voorgestelde gebied, uiteraard onder begeleiding. Wanneer jongeren het gevoel hebben invloed te kunnen uitoefenen, verspreidt het zich vanzelf (Mw. J. Molendijk & dhr. I. de Rooij, persoonlijke communicatie, 31 maart 2010). Ook drs. Rob Oudkerk noemt het belang van kleine initiatieven, deze kunnen uiteindelijk uitmonden in een olievlekfenomeen. Dit kleinschalige project moet het liefst vanuit de doelgroep zelf komen. Als voorbeeld noemt hij Al Gore en zijn documentaire over het veranderende klimaat. Hierdoor kwamen jongeren in actie. Zonder de boodschap op te leggen, raakten jongeren betrokken en verspreidden zij hun eigen boodschap. *Jongeren moeten ambassadeurs worden van de gezonde leefstijl* (Drs. R.H. Oudkerk, persoonlijke communicatie, 2 juni 2010).

Ook dr. Krispijn Faddegon ziet de benadering vanuit de doelgroep zelf als een optie. Door groepsdiscussie kan er een nieuwe groepsnorm ontstaan en kan gedragsverandering plaatsvinden (K.J. Faddegon, persoonlijke communicatie, 10 mei 2010).

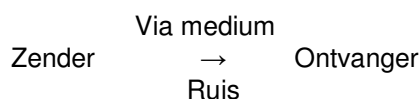
Dhr. Guido Rijnja en dhr. Marcel de Jong (campagnemanager bij de dienst Publiek en Communicatie van het Ministerie van Algemene Zaken) geven aan dat vaak de voorkeur wordt gegeven aan een geïntegreerde benadering via jongeren, hun peers en de ouders (Dhr. G. Rijnja & dhr. M. de Jong, persoonlijke communicatie, 25 mei 2010). Ook dhr. Bram Buiting sluit zich hierbij aan (Dhr. B. Buiting, email-interview, 3 juni 2010).

Prof. dr. Noëlle Aarts zegt het volgende over de benadering door de overheid: de overheid richt zich altijd op onderwerpen die kenbaar, meetbaar, onderzoekbaar en oplosbaar zijn. Dit is logisch, maar hiermee mis je natuurlijk wel een hoop onderwerpen en mogelijke aanpakken. Het communicatieproces van de overheid naar de burger bestaat uit de volgende stappen:

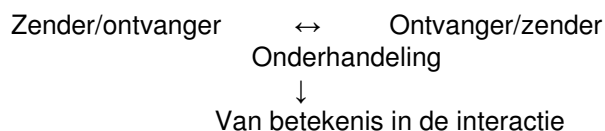
Horen - Luisteren - Begrijpen - Je erin kunnen vinden/het ermee eens zijn

De overheid lijkt vaak te denken dat het probleem bij het begrijpen zit en zendt dan gewoon meer informatie. Het probleem zit echter vaker bij het luisteren (heeft te maken met de aandacht die er voor het onderwerp is) en het je erin kunnen vinden of het ermee eens zijn. Dit vergt een hele andere aanpak. Het ouderwetse communicatiemodel ziet er volgens prof. Dr. Noëlle Aarts uit als in figuur 4.1. Als er iets misgaat noemen we dat ruis. Prof. Dr. Noëlle Aarts vindt figuur 4.2 een beter model weergeven.

Figuur 4.1 Communicatiemodel 1 (Prof. dr. M.N.C. Aarts, persoonlijke communicatie, 27 april 2010)

Figuur 4.2 Communicatiemodel 2 (Prof. dr. M.N.C. Aarts, persoonlijke communicatie, 27 april 2010)

Belangrijk is om te onthouden: *de boodschap doet niet iets met de ontvanger, de ontvanger doet iets met de boodschap* (Prof. dr. M.N.C. Aarts, persoonlijke communicatie, 27 april 2010).

Gedrag is altijd op een bepaalde manier functioneel. Wanneer we het gedrag van een ander willen veranderen, simplificeren we het gedrag van de ander hiermee, want gedrag heeft altijd een functie. Het is een natuurlijk proces dat je zelf het gedrag verandert en je het niet laat opdringen. Deze aanpak van bovenaf werkt daardoor niet. De overheid probeert dit ook. Wat wél kan is een duwtje in de goede richting geven bijvoorbeeld door met prijzen of omgevingsfactoren te werken: een *nudge* (Prof. dr. M.N.C. Aarts, persoonlijke communicatie, 27 april 2010). Ook prof. dr. Diederik Stapel noemt nudgen, of zoals in de literatuur ook wel “priming” genoemd, als een goede optie. Alles in onze omgeving stuurt ons een bepaalde kant op. De overheid kan de burger een duwtje in de goede richting geven. Volgens hem zou de geïntegreerde aanpak de beste zijn: regels, voorlichting en omgevingsinterventies. Maar er zijn beperkte middelen. Omgevingsdesign is volgens hem goedkoper, effectiever en makkelijker te toetsen dan campagnes. Dit vraagt wel om meer creativiteit van de overheid (Prof. dr. D.A. Stapel, persoonlijke communicatie, 26 mei 2010).

Deze aanpak is ook te vergelijken met zelfregulatie. Al is hier volgens prof. dr. Denise de Ridder nog wel erg weinig over bekend. Er zijn bijvoorbeeld nog weinig échte omgevingsinterventies, alleen hele simplistische. Als factor kan de overheid natuurlijk wel de omgeving proberen te sturen. Je moet dan oppassen dat je niets gaat verbieden, maar bepaalde keuzes minder/meer toegankelijk maakt. De combinatie van een groot aanbod en de boodschap dat je het niet mag nemen, werkt totaal niet. Voor deze combinatie moet men dus oppassen. De ongezonde keuze helemaal wegnemen uit een bepaalde omgeving werkt averechts: mensen compenseren in dat geval op een ander tijdstip in een andere omgeving. Dus de keuze moet er wel blijven, je moet als overheid niets gaan opleggen. Dit

vraagt om slimme strategieën (Prof. dr. D.T.D. de Ridder, persoonlijke communicatie, 20 april 2010). Dit blijkt ook uit wat dhr. Jan Faber vertelt: leerlingen willen structuur, zonder dat er gedrag van bovenaf wordt opgelegd (Dhr. J. Faber, persoonlijke communicatie, 26 april 2010). Ook mw. Monique den Arend vertelt, uit ervaring met haar studenten, dat een gezondere kantine er vaak toe leidt dat het gedrag op een andere plek wordt gecompenseerd. Zij ziet een kantine meer als manier om het goede voorbeeld te geven. Omgevingsinterventies op het gebied van beweging zijn er volgens haar wel nodig. Hiermee bedoelt zij naast speeltuinen ook omgevingsinterventies die aansluiten bij jongvolwassenen, bijvoorbeeld skateparken of mogelijkheden tot free-running. Er moet in het aanbod meer aangesloten worden op de doelgroep (Mw. M.A. den Arend, persoonlijke communicatie, 3 juni 2010).

Dhr. Guido Rijnja voegt hieraan toe dat je geen nieuw gedrag moet proberen te creëren maar moet proberen aansluiting te vinden bij bestaand gedrag (Dhr. G. Rijnja, persoonlijke communicatie, 25 mei 2010). Mw. Monique den Arend mist persoonlijk ook de realiteitszin in bepaald beleid. Vaak wordt er uitgegaan van een ideaalsituatie en terugberedeneerd over wat er aan de huidige situatie moet veranderen om aan de ideaalsituatie te voldoen. Het zou andersom moeten zijn: hoe is de huidige situatie en hoe kunnen we die verbeteren (Mw. M.A. den Arend, persoonlijke communicatie, 3 juni 2010)?

Wat je als overheid ook doet, het belangrijkste is volgens prof. dr. Noëlle Aarts om het gedrag in de context te plaatsen. Het Elaboration Likelihood Model (ELM) geeft twee wegen aan:

- 1) Centrale route: boodschap gaat van zender naar ontvanger en wordt uitgelegd aan de hand van rationele instrumenten.
- 2) Perifere route: de boodschap integreren in wat de ontvanger belangrijk vindt. Denk aan vormen van education-entertainment.

Argumenten en informatie (centrale route) stellen niet veel voor, tenzij de ontvanger hier al naar op zoek was (Prof. dr. M.N.C. Aarts, persoonlijke communicatie, 27 april 2010). Daar komt bij dat volgens prof. dr. Denise de Ridder veel jongeren al weten wat gezonde voeding is en weten dat zij niet gezond leven. Het bewustzijn en de kennis zijn er dus al. Vaak is er zelfs al de intentie om gezonder te willen leven, alleen de manier waarop is vaak onduidelijk. Zij hebben geen strategieën om aan vast te houden (Prof. dr. D.T.D. de Ridder, persoonlijke communicatie, 20 april 2010). Ook mw. Monique den Arend beaamt dit vanuit persoonlijke ervaring. De kennis en de wil zijn er wel, maar de begeleiding is niet altijd optimaal (Mw. M.A. den Arend, persoonlijke communicatie, 3 juni 2010). Dhr. Guido Rijnja en dhr. Marcel de Jong zeggen dat er niet wordt gewacht op informatie, het interesseert de burger over het algemeen niet. Veel gedrag is namelijk niet zo rationeel als het verschaffen van informatie doet voorkomen (Dhr. G. Rijnja & dhr. M. de Jong, persoonlijke communicatie, 25 mei 2010). Ook dr. Junilla Larsen zegt dat mensen over het algemeen zich niet interesseren voor dit onderwerp, maar zegt ook dat mensen zich niet bewust zijn van de obesogene omgeving. Volgens haar moeten er twee dingen gebeuren: de mensen bewuster maken en de obesogene omgeving proberen aan te passen. Bij de bewustwording kunnen informatieve berichten, bijvoorbeeld via Postbus 51, volgens haar als ondersteuning werken (Dr. J.K. Larsen, persoonlijke communicatie, 26 mei 2010). Volgens mw. Jonneke Stans past Postbus 51 alleen niet goed bij deze doelgroep (Mw. J. Stans, persoonlijke communicatie, 28 mei 2010).

Door de boodschap in de context te plaatsen kan je de descriptieve norm veranderen. Dit is naar de mening van Dr. Jos Bartels en dr. Hans Dagevos ontzettend belangrijk. Samenhangend met de sociale identiteitstheorie, is de heersende groepsnorm een belangrijk aangrijpingspunt voor gedragsverandering (Dr. J. Bartels & dr. J.C. Dagevos, persoonlijke communicatie, 22 maart 2010). Dit werd ook al eerder aangehaald door dr. Krispijn Faddegon. Een ander probleem is dat de maatregelen van de overheid, zoals waargenomen door de betrokkenen, niet altijd overeenkomt met de norm die de overheid uitdraagt. Denk bijvoorbeeld aan ongezonde kantines op scholen. Aan de ene kant raadt de overheid via campagnes aan dat mensen gezond moeten eten, maar aan de andere kant staat de overheid toe dat sommige scholen vol staan met snoepautomaten, terwijl een blaadje sla of een tomaat in geen 100 meter te bekennen is. Dit soort tegenstrijdigheden tussen wat de overheid zegt belangrijk te vinden en waar het blijk van geeft belang aan te hechten, kunnen de geloofwaardigheid van overheid ondermijnen en hiermee het stimuleren van gedragsverandering in de weg staan. Deze heersende groepsnormen zouden zeker voor jongvolwassenen erg belangrijk kunnen zijn (Dr. K.J. Faddegon, persoonlijke communicatie, 22 maart 2010). Prof. dr. Diederik Stapel zegt dat de gewenste norm meer saillant moet worden gemaakt, maar de ongezonde keuze niet weggenomen moet worden. Dan moet de overheid natuurlijk deze norm ook zelf handhaven, anders is het niet geloofwaardig. Door een norm te stellen wordt de gezonde keuze makkelijker en dit is voor de meeste mensen met weinig zelfcontrole erg belangrijk (Prof. dr. D.A. Stapel, persoonlijke

communicatie, 26 mei 2010). Ook dhr. Guido Rijnja zegt dat de overheid meer naar aspecten als emotie, vertrouwen en verwachtingen, ofwel de context, moet kijken. Door de context te bekijken kan de overheid mensen opzoeken naar wie jongeren wél luisteren, bijvoorbeeld de peers (Dhr. G. Rijnja, persoonlijke communicatie, 25 mei 2010). Op de opleiding Sport & Bewegen leren studenten ook naar deze context te kijken. Ze leren niet alleen in doelgroepen te denken maar ook in de context van het individuele leven van deze persoon. Uiteindelijk is het doel gedragsverandering plaats te laten vinden en op maat werken is daarbij zeer belangrijk (Mw. M.A. den Arend, persoonlijke communicatie, 3 juni 2010).

De stap naar gedragsverandering blijft lastig. Een belangrijke vraag die volgens mw. Jonneke Stans voorop moet worden gesteld: is men onbewust onbekwaam of bewust onbekwaam (Mw. J. Stans, persoonlijke communicatie, 28 mei 2010)? Hier lijkt nog veel onduidelijkheid over te bestaan. Volgens drs. Rob Oudkerk zal het veel tijd kosten voordat de gezonde leefstijl een gewoonte wordt. Hierbij zou bijvoorbeeld afgekeken kunnen worden van het succes van het antirook-beleid. In de loop der jaren is roken van acceptabel naar hoogst onacceptabel geworden. Het is interessant te onderzoeken welke factoren hieraan hebben bijgedragen en te onderzoeken hoe dit kan worden gebruikt bij het bevorderen van een gezonde leefstijl (Drs. R.H. Oudkerk, persoonlijke communicatie, 2 juni 2010).

Samenvattend over de benadering van jongvolwassenen:

- Benadering van jongvolwassenen via ouders en peers is mogelijk, maar er zijn wel valkuilen. Eventueel een indeling maken tussen thuiswonende en zelfstandig wonende jongeren bij de benadering via de ouders.
- Informatie helpt alleen wanneer de burger ernaar op zoek is.
- Plaats de voorlichting in de context.
- Geef de burger een 'nudge' in de goede richting met behulp van omgevingsveranderingen of met het aanreiken van strategieën over *hoe* het gedrag te veranderen. De ongezonde keuze moet wel blijven, maar de gezonde keuze moet makkelijker worden.
- Probeer de descriptieve norm te veranderen (de descriptieve en injunctieve norm moeten overeenkomen), waarbij de groepsnorm centraal staat.
- *De boodschap doet niet iets met de ontvanger, de ontvanger doet iets met de boodschap.*

4.5 Toon boodschap en type media

Mw. José Molendijk en dhr. Ike de Rooij waarschuwen voor de fout te blijven kijken naar "the wheel of communication", dit werkt niet. Je moet ze niet via de bioscoop of via een gesponsord evenement benaderen, je moet ze bereiken op het moment dat een onderwerp relevant voor ze is, via een medium dat daarbij past. Hierbij zijn directheid en eerlijkheid essentieel. Je moet de intentie van de boodschap duidelijk maken. Wat wil het Ministerie? Geven ze echt om deze jongeren? Dat geloven de jongeren niet. *Waar het het Ministerie om gaat, is de stijging van de gezondheidszorgkosten en dat weten de jongeren ook. Doe dus als overheid niet alsof je het beste met jongeren voor hebt, daar trappen ze niet in.* Daarom is het verstandig om je af te vragen of de overheid deze voorlichting wel moet geven. Misschien moet je andere organisaties dit laten doen en bijvoorbeeld als overheid open zijn over het doel van de zorgkosten. Alleen kan je hier nog niet veel mee bij deze doelgroep, aangezien de stijgende kosten en belastingen jongeren nog niet interesseert ('ver van mijn bed') (Mw. J. Molendijk & dhr. I. de Rooij, persoonlijke communicatie, 31 maart 2010). Dhr. Guido Rijnja en dhr. Marcel de Jong denken echter dat de overheid prima zou kunnen communiceren met de doelgroep. Door de vorm van de boodschap kan je voorkomen dat de afzender van de boodschap te overduidelijk wordt. Zo maakte de 'BOB'-campagne gebruik van het probleemoplossend vermogen van de doelgroep zelf, dan komt het over alsof de BOB een idee van de doelgroep zelf is. Een Postbus 51 reclame op zich zal geen gedrag veranderen, maar moet gecombineerd worden met ander beleid (Dhr. G. Rijnja & dhr. M. de Jong, persoonlijke communicatie, 25 mei 2010). Dhr. Ike de Rooij en mw. José Molendijk zeggen dat het heel belangrijk hierbij is dat een campagne verrassend is. De tone of voice moet open zijn en niet dwingend, het gaat erom dat de intentie van de boodschap oprecht en duidelijk is (Mw. J. Molendijk & dhr. I. de Rooij, persoonlijke communicatie, 31 maart 2010). Dhr. Joris Schuurman zegt dat het wel belangrijk is geen belerende toon aan te slaan. Jongeren vragen om regels, maar regels kunnen gecombineerd worden met een positieve insteek (Dhr. J. Schuurman, persoonlijke communicatie, 20 mei 2010). Deze positieve boodschap kan leiden tot een selffulfilling prophecy, zegt drs. Rob Oudkerk, maar bovenal moet de benadering van jongeren als leuk en verrassend ervaren worden. Ook een vorm van beloning kan werken (Drs. R.H. Oudkerk,

persoonlijke communicatie, 2 juni 2010). Mw. Jonneke Stans voegt hieraan toe dat eerlijkheid erg belangrijk is, soms kan het een idee zijn om jongeren te betrekken in de ontwikkelfase. Verder past een humoristische toon niet bij boodschappen die worden gegeven met de overheid als afzender. Hierbij moet opgelet worden dat gezondheidsbevorderende instanties (GBI's) door de burger ook worden gezien als overheidsinstanties, zelfs Sire ziet men als een overheidsinstantie (Mw. J. Stans, persoonlijke communicatie, 28 mei 2010).

Volgens dr. Jos Bartels en dr. Hans Dagevos wordt het Voedingscentrum gezien als een betrouwbare bron, dit zou dus een communicerende organisatie kunnen zijn voor de overheid. Sporters worden echter niet als een betrouwbare bron gezien (Dr. J. Bartels & dr. J.C. Dagevos, persoonlijke communicatie, 22 maart 2010). Ook prof. dr. Denise de Ridder gelooft niet in de sporter als voorbeeldfunctie. Deze staat veel te ver af van de jongeren en wordt gezien als onhaalbaar. Gezondheid wordt volgens haar vaak door jongvolwassenen geassocieerd als iets voor de elite en daardoor onhaalbaar. De gezondheidsboodschap moet dus dichterbij de doelgroep komen te staan. Zij zegt ook dat logo's en dergelijke niet werken, dit is een te simplistische benadering. Het zet mensen misschien wel aan het denken, maar het legt te veel verantwoordelijkheid bij de burger. Een ander punt waarover nagedacht moet worden is volgens prof. dr. Denise de Ridder de focus op de lange termijn gevolgen van de gezondheidsboodschappen. Dit interesseert de jongeren niet. Al is het de vraag of het focussen op korte termijn gevolgen wel zal helpen, aangezien deze doelgroep zich al lang bewust is van deze gevolgen (Prof. dr. D.T.D. de Ridder, persoonlijke communicatie, 20 april 2010). Volgens dhr. Joris Schuurman zou men zich bij preventie kunnen richten op korte termijn gevolgen als "er goed uitzien" of "je goed voelen" (Dhr. J. Schuurman, persoonlijke communicatie, 20 mei 2010). Ook mw. Jonneke Stans ziet hierin mogelijkheden. Door het onderwerp breder te maken dan alleen voeding en beweging, kunnen de jongeren benaderd worden met een boodschap in de vorm van "goed voor jezelf zorgen", waar het "goed voelen en er goed uitzien" bijhoren. Op deze manier wordt aangesloten op de korte termijn gevolgen van gedrag (Mw. J. Stans, persoonlijke communicatie, 28 mei 2010).

Prof. dr. Noëlle Aarts benadrukt de criteria waaraan voldaan moet worden om effectief een boodschap over te brengen:

- je moet een verhaal te vertellen hebben.
- degene die het vertelt moet aansluiten bij de doelgroep: gebruik maken van connectoren, mensen op kruispunten in netwerken en daardoor netwerken met elkaar kunnen verbinden. Bv. de MBO Raad die contact heeft met docenten, die weer contact hebben met de studenten.
- plek van het verhaal (dus de context van de doelgroep hiervoor onderzoeken).
- het verhaal moet een hoge doorvertelfactor hebben.

(Prof. dr. M.N.C. Aarts, persoonlijke communicatie, 27 april 2010).

Dit doorvertellen van een boodschap sluit weer aan op de virale marketing die veel wordt gebruikt in de commerciële sector. Het lijkt de enige manier om door te dringen tot deze moeilijke doelgroep.

Dhr. Jan Faber zegt dat het shockeffect goed werkt binnen de voorlichting (Dhr. J. Faber, persoonlijke communicatie, 26 april 2010). Ook mw. Monique den Arend noemt het inspelen op de emoties en het shockeffect als mogelijke toon van de boodschap (Mw. M.A. den Arend, persoonlijke communicatie, 3 juni 2010). Dit sluit aan bij bovenstaande criteria, aangezien dit de doorvertelfactor zal verhogen.

Volgens dhr. Guido Rijnja en dhr. Marcel de Jong kan ook de overheid gebruik maken van virale marketing. Een bewijs daarvan is het Stanislav-filmpje dat onderdeel was van de overheids campagne over veilig internetten, die via de profielensite Hyves als een virus is rondgestuurd. Soms kan je ook virale negatieve boodschappen verwachten, zoals tijdens de campagne voor inenting tegen baarmoederhalskanker. Hierbij verspreiden ouders (die over het hoofd waren gezien tijdens de campagne) negatieve berichten over de inenting via het internet. Voor de verspreiding van zo'n virale boodschappen zijn verscheidene diffusiestrategieën beschikbaar, zoals bijvoorbeeld in het boek *The Tipping Point* (Gladwell, 2002) wordt aangegeven (Dhr. G. Rijnja & dhr. M. de Jong, persoonlijke communicatie, 25 mei 2010).

Drs. Rob Oudkerk geeft aan dat er ontzettend veel geleerd kan worden van het bedrijfsleven wanneer het gaat om de benadering van jongvolwassenen. Veel merken hebben geslaagde campagnes en slogans die aanslaan onder jongvolwassenen. Zo iets zou er ook moeten zijn om de gezonde leefstijl aan te prijzen (Drs. R.H. Oudkerk, persoonlijke communicatie, 2 juni 2010).

Wat betreft de vorm van media die gebruikt moet worden, is niet veel duidelijkheid. Mw. Vivian Bos zegt dat er weinig bekend is over het juiste gebruik van media. We weten wel dat traditionele media bij jongeren vaak niet goed werken (Mw. V. Bos, persoonlijke communicatie, 30 maart 2010). Ook prof. dr. Noëlle Aarts sluit zich hierbij aan, maar voegt toe dat niet de vorm van media belangrijk is

maar de gesprekken die door mensen onderling gevoerd worden bepalen of de boodschap wordt doorgegeven (Prof. dr. M.N.C. Aarts, persoonlijke communicatie, 27 april 2010). Prof. dr. Denise de Ridder benadrukt dat massamediale voorlichting alleen werkt als mensen totaal geen bewustzijn hebben. Dat is in deze situatie niet het geval (Prof. dr. D.T.D. de Ridder, persoonlijke communicatie, 20 april 2010). Media hebben volgens drs. Rob Oudkerk wel een ontzettend grote invloed op jongeren. Vooral de interactie tussen jongeren via deze media, zoals het internet, is belangrijk (Drs. R.H. Oudkerk, persoonlijke communicatie, 2 juni 2010). Politiek Online is gespecialiseerd in de online communicatie en mw. Jonneke Stans legde de mogelijkheden van een website uit. Zij liet zien dat via een website verschillende typen jongeren bereikt kunnen worden. Politiek Online maakt de indeling in 'berekenend', 'behoudend', 'uniek' en 'verantwoord' wanneer het gaat om jongeren en voeding. Door een veelzijdige website te maken, kunnen verschillende jongeren bereikt worden. Hierbij moet wel nagedacht worden over het uiterlijk van de website (aangezien de afzender de overheid zal zijn) en de auteursrechten moeten vrijgegeven worden. Op deze manier kunnen jongeren onderdelen van de website uploaden op hun profielensites, dit kan het aantrekkelijker voor jongeren maken. Essentieel is dat de website veel aandacht krijgt en zo heel bekend wordt om de effectiviteit ervan te vergroten (Mw. J. Stans, persoonlijke communicatie, 28 mei 2010). Ten slotte zegt dr. Junilla Larsen dat het medium televisie een interessant medium is. Veel televisie kijken leidt tot gewichtstoename. Ten eerste is men fysiek inactief als men tv kijkt, ten tweede eet men vaak meer tijdens het tv kijken en ten derde is er de invloed van reclames over voedingsmiddelen (Dr. J.K. Larsen, persoonlijke communicatie, 26 mei 2010).

Samenvattend over de toon van de boodschap en het type media:

- De intentie van de boodschap moet eerlijk en direct zijn.
- Het Voedingscentrum kan als intermediair werken. Dit blijft in de ogen van de burger wel een overheidsinstantie.
- Sporter werkt niet als voorbeeldfunctie.
- Het gebruik van logo's is te simplistisch.
- Gezond zijn moet minder elitair worden.
- Traditionele media zijn te beperkt in hun werking, belangrijk zijn de gesprekken binnen de doelgroep.
- De boodschap moet inhoud hebben, het moet aansluiten bij de doelgroep (gebruik van connectoren), de plek en context van het verhaal is belangrijk en het verhaal moet een grote doorvertelfactor hebben (bv. het shockeffect).

4.6 Segmentering en levensloopbenadering

Dan is er nog de kwestie van de doelgroep opbreken in segmenten. Eerder is de segmentering van Politiek Online genoemd wanneer het om jongeren voeding ging: 'berekenend', 'behoudend', 'uniek' en 'verantwoord' (Mw. J. Stans, persoonlijke communicatie, 28 mei 2010).

De segmentatiemodellen op basis van leefstijl, consumentengedrag of identiteit worden door velen niet aangeraden. Dhr. Ike de Rooij en mw. José Molendijk vinden dat je binnen de groep moet kijken naar verschillen in etnische achtergronden en sociale klassen, maar niet jongeren in hokjes moet gaan stoppen. Ieder hokje kan namelijk theoretisch weer verder gespecificeerd worden en uiteindelijk is toch het doel alle jongeren te bereiken (Mw. J. Molendijk & dhr. I. de Rooij, persoonlijke communicatie, 31 maart 2010).

Ook prof. dr. Denise de Ridder vindt segmenteren gevaarlijk. Dit moet alleen gedaan worden als er sprake is van duidelijke risicogroepen. Wel moet er rekening gehouden worden met een verschil in opleidingsniveau. Het lijkt erop dat jongeren van een lager opleidingsniveau (ook op latere leeftijd) gebrek hebben aan het formuleren van strategieën om het gewenst gedrag te bereiken, in tegenstelling tot jongeren van een hoger opleidingsniveau. Daarbij kan een boodschap door de verschillende niveaus ook betuttelend zijn voor de ene groep terwijl het over de hoofden heen kan gaan van de andere groep (Prof. dr. D.T.D. de Ridder, persoonlijke communicatie, 20 april 2010). Dhr. Ike de Rooij en mw. José Molendijk zijn van mening dat het mbo een eventueel segment zou kunnen zijn om de preventie op te richten, aangezien daar ook nog vaak een gebrek aan kennis is (Mw. J. Molendijk & dhr. I. de Rooij, persoonlijke communicatie, 31 maart 2010). Ook mw. Vivian Bos ziet deze groep als een mogelijke ingang (Mw. V. Bos, persoonlijke communicatie, 30 maart 2010). Dhr. Jan Faber vindt het mbo een goede ingang omdat het overal bij aansluit: een groot deel van beroepsbevolking heeft een mbo-opleiding, het mbo hangt samen met een lage SES en ook met de zware beroependiscussie (Dhr. J. Faber, persoonlijke communicatie, 26 april 2010). Dr. Jos Bartels

en dr. Hans Dagevos zeggen echter dat *het verband tussen gedrag en SES en gedrag en opleiding veel lager is dan het verband tussen gedrag en de betrokkenheid bij dat gedrag. Daarbij moet gelet worden op de motivatie achter de betrokkenheid om in staat te zijn het gedrag echt te veranderen* (Dr. J. Bartels & dr. J.C. Dagevos, persoonlijke communicatie, 22 maart 2010).

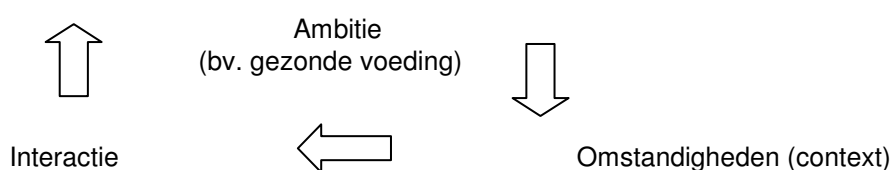
Dr. Krispijn Faddegon maakt gebruik van een andere indeling wanneer het om keuzegedrag gaat. Hij kijkt, zoals beschreven in hoofdstuk 3 van dit rapport, naar de volgende indeling: need for cognition, need for closure, regulatiefocus en zelfcontrole. Je zou als overheid kunnen bekijken waar deze verschillende mensen zich voornamelijk bevinden. Toch vindt dr. Krispijn Faddegon dat je eigenlijk alle mensen moet benaderen en niet moet segmenteren. Segmenten kunnen belangrijk zijn om mee rekening te houden, zodat de boodschap voor de één niet averechts werkt voor de ander. En het kan soms handig te zijn aan te sluiten op de interesses van subgroepen. Maar uiteindelijk wil je iedereen bereiken en moet je hierbij oppassen dat er niet wordt gediscrimineerd. De eerstgenoemde indeling ziet hij als een zeer belangrijke wanneer het gaat om keuzegedrag en die moet in het achterhoofd worden gehouden. Hij verwacht dat de need for cognition bij jongvolwassenen niet heel hoog zal zijn, misschien alleen bij hoogopgeleiden. In dat geval zou ook vooral bij deze doelgroep informatieverschaffing zinvol kunnen zijn. Bij andere groepen zou je informatie op een luchtigere manier kunnen proberen over te brengen, bijvoorbeeld in een cartoon (de zogenaamde infotainment) (Dr. K.J. Faddegon, persoonlijke communicatie, 10 mei 2010).

Prof. dr. Noëlle Aarts zegt dat segmenteren op gebied van identiteiten en leefstijlkenmerken niet altijd verstandig is. Hierbij probeer je het individu te bereiken. Individuen zijn moeilijker te bereiken dan groepen. Daarbij zijn mensen sociale wezens. Ook kan je mensen niet zo eenduidig een identiteit geven, dit is namelijk niet zo stabiel als deze modellen suggereren. Omstandigheden bepalen namelijk vaak hoe men zich gedraagt.

Wel kan er gesegmenteerd worden in bijvoorbeeld “schoolgaande jongvolwassenen” en “werkenden”, of “thuiswonenden” en “zelfstandig wonenden”. Dit is belangrijk wat betreft het plaatsen van de boodschap in de context. Bij schoolgaanden zal bijvoorbeeld geldgebrek een rol spelen, terwijl bij werkenden juist het tijdgebrek een rol speelt. En zo zullen mensen die thuis wonen misschien beter bereikbaar en beïnvloedbaar zijn via de ouders dan mensen die al zelfstandig wonen.

Segmentatie op het gebied van persoonlijkheidskenmerken (bv. onzekerheid) die ten grondslag liggen van het ongewenste gedrag kan wel werken. Je grijpt hierbij aan bij de bron van het gedrag, dus is eigenlijk een hele direct en interessante benadering. Dit is wel heel moeilijk, omdat je precies moet weten wát ten grondslag van het gedrag ligt. Belangrijk is te realiseren dat gedragsverandering altijd collectief is, zie figuur 4.3 (Prof. dr. M.N.C. Aarts, persoonlijke communicatie, 27 april 2010).

Figuur 4.3 (Prof. dr. M.N.C. Aarts, persoonlijke communicatie, 27 april 2010)

Dr. Jos Bartels en dr. Hans Dagevos zeggen dat er, vanuit het onderzoek dat zij uitvoeren, naar voren komt dat het juist wel belangrijk is te segmenteren op leefstijl en identiteit voordat je een groep benaderd (Dr. J. Bartels & dr. J.C. Dagevos, persoonlijke communicatie, 22 maart 2010).

Volgens dhr. Joris Schuurman moet eerst bekeken worden op welke groep de overheid zich gaat richten. Er zou bijvoorbeeld gedacht kunnen worden aan de grote steden en achterstandswijken, want hier is veel winst te behalen. Je zou vervolgens het YoungMentality model kunnen proberen te vertalen naar leefstijlmotieven. Inderdaad kan men volgens hem niet zomaar de segmenten uit het YoungMentality model inzetten voor de preventie van gezonde leefstijl, wel kan aan de hand van kwalitatief onderzoek bekeken worden of de bestaande segmenten aansluiten op bepaalde leefstijlen of dat deze segmenten eventueel moeten worden aangepast. Vervolgens kunnen er verschillende benaderingen voor verschillende segmenten ontwikkeld worden. Segmenteren kan vooral een functie hebben als verdere afbakening van de doelgroep. Met één boodschap of verhaal kun je nooit alle jongeren bereiken, informeren of inspireren. Dit betekent niet dat je per definitie meerdere verhalen moet vertellen, maar wel moet kijken op wie je je richt en wat voor die groep belangrijk is. Succesvolle interventies en communicatie zijn naar zijn mening op basis van een duidelijke strategie waarbij je

segmenteert binnen je doelgroep. 'De jongere' bestaat niet (Dhr. J. Schuurman, persoonlijke communicatie, 20 mei 2010).

De eerder uitgelegde levensloopbenadering wordt als een interessant concept gezien door dr. Jos Bartels, mw. Vivian Bos, dr. Hans Dagevos, dhr. Jan Faber en prof. dr. Denise de Ridder (Dr. J. Bartels, persoonlijke communicatie, 22 maart 2010; mw. V. Bos, persoonlijke communicatie, 30 maart 2010; dr. J.C. Dagevos, persoonlijke communicatie, 22 maart 2010; dhr. J. Faber, persoonlijke communicatie, 26 april 2010; prof. dr. D.T.D. de Ridder, persoonlijke communicatie, 20 april 2010). Prof. dr. Denise de Ridder ziet de transities binnen deze levensloop als een mooi aangrijpingspunt. Wel moet er opgepast worden dat de betreffende persoon in zo'n periode niet alleen gevoelig is voor gedragsverandering in positieve zin maar ook in negatieve zin. Dit kan tot onbedoelde effecten leiden (Prof. dr. D.T.D. de Ridder, persoonlijke communicatie, 20 april 2010).

Dhr. Jan Faber ziet binnen de mbo-opleiding de stage als een belangrijke transitie. Dit is vaak de eerste kennismaking met het toekomstige werkveld. Men zou bijvoorbeeld zich kunnen afvragen of de huidige leefstijl wel past bij het werk. Hier komt een mooie ingang bij kijken voor de aanpak in dit gebied. Studenten hebben namelijk tijdens hun stage zeer intensief contact met hun praktijkbegeleider, van deze persoon zijn ze ook afhankelijk qua begeleiding (Dhr. J. Faber, persoonlijke communicatie, 26 april 2010). Deze persoon kan fungeren als connector. Er zou bijvoorbeeld contact kunnen zijn tussen de docentbegeleider en de praktijkbegeleider over het leefstijlonderwerp, waarna de praktijkbegeleider het ter sprake kan brengen of toe kan passen in de stage van de student.

Ook drs. Rob Oudkerk vindt het moment van stage een interessante transitie. Jongeren zijn op dat moment nieuwsgierig, vinden het spannend en staan open voor nieuwe ervaringen. Op de Haagse Hogeschool wordt hier nog niet op ingespeeld. Het moment van benadering moet hoe dan ook een natuurlijk moment zijn, transities kunnen hierbij helpen. Maar ook bepaalde gebeurtenissen kunnen ertoe leiden dat bepaald gedrag onder de aandacht komt. Een mooi voorbeeld hiervan is coma-zuipen. Dit heeft niet alleen de discussie over alcoholmisbruik gerealiseerd, maar is eerder de trigger naar een mate van 'sense of urgency'. Dit soort gebeurtenissen zijn uiteraard bij het onderwerp overgewicht minder goed voor te stellen (Drs. R.H. Oudkerk, persoonlijke communicatie, 2 juni 2010). Mw. Monique den Arend ziet de stage binnen het hbo niet in eerste instantie als een aanknopingspunt voor leefstijlverandering. Dit heeft misschien ook te maken met de leeftijd van de studenten, die vaak wat hoger ligt dan op het mbo. Naar haar ervaring worden praktijkbegeleider op de stageplek niet altijd ervaren als de persoon die in staat is om het leefgedrag van de studenten te veranderen. Zij ziet eerder een rol weggelegd voor de docent of de studieloopbaanbegeleider. De transitie van de middelbare school naar een vervolgopleiding ziet zij wel als een mogelijk aanknopingspunt (Mw. M.A. den Arend, persoonlijke communicatie, 3 juni 2010).

Samenvattend over segmentering en de levensloopbenadering:

- Verdeeldheid in segmenteren op leefstijl, consumentengedrag of identiteit. Er is een optie om te proberen huidige segmentatiemodellen te vertalen naar leefstijlmotieven. Segmenteren kan tot een verdere afbakening van de doelgroep leiden. 'De jongere' bestaat niet.
- Wel rekening houden met opleidingsniveau of praktische groepskenmerken (bv. thuiswonend en uitwonend) en eventueel hierop segmenteren.
- Inhaken op transities binnen de levensloopbenadering.
- Mbo is een interessant segment. Hierbij kan de stage een belangrijk transitiemoment zijn met de praktijkbegeleider als connector.

5 Conclusies

5.1 Herhaling onderwerp, probleemstelling en aanpak

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) ondervindt knelpunten bij het effectief benaderen van jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar, woonachtig in Nederland, over het onderwerp 'gezonde leefstijl' (voeding, overgewicht en beweging). Het onderwerp van dit rapport is dan ook de preventiebenadering van jongvolwassenen (15-25 jaar) op het gebied van gezonde leefstijl. Er is een literatuuronderzoek gedaan en zijn er open interviews gehouden met experts uit verschillende werkvelden. De resultaten hiervan zijn in hoofdstuk 3 en 4 uiteengezet. In dit hoofdstuk zullen de deelvragen en de hoofdvraag (of onderzoeksvraag) op basis hiervan beantwoord worden.

5.2 Beantwoording deelvragen

De onderzoeksvraag was als volgt geformuleerd:

Welk preventiebeleid op het gebied van gezonde leefstijl voor jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar in Nederland, zou voor het VWS het meest effectief zijn?

De hoofdvraag werd onderverdeeld in deelvragen met de volgende onderwerpen: leefstijl jongvolwassenen, keuzegedrag jongvolwassenen, mening jongvolwassenen t.o.v. leefstijlpreventie, mening van ouders t.o.v. leefstijlpreventie, commerciële benadering jongvolwassenen, segmentatie, moment van benadering, type media en toon en aard van de boodschap. Tijdens de interviews is ook de rol van de overheid besproken. Over al deze onderwerpen kunnen conclusies worden getrokken:

5.2.1 Rol overheid

- De huidige rol van de overheid is informatief, maar hier kunnen vraagtekens bij gezet worden.
- Er is weinig bekend over de effectiviteit van leefstijlinterventies in Nederland.
- Er is sprake georganiseerde onverantwoordelijkheid.
- Er is weinig samenwerking tussen beleidsmakers en communicatiedeskundigen.
- De reputatie van de overheid is vaak niet positief onder jongeren.

5.2.2 Leefstijl jongvolwassenen

- Jongeren hebben over het algemeen een groot inkomen maar lenen ook regelmatig.
- Het sociaal leven neemt een groot deel van het leven van jongeren in beslag.
- Er is sprake van veel experimenteergedrag.
- Ouders overschatten jongeren, behandelen hen als volwassenen. Vervolgens gaan jongeren zich als volwassenen gedragen.

5.2.3 Keuzegedrag jongvolwassenen

- Veel gedrag is niet rationeel, maar wordt beïnvloed door emotie, normen, risico's, beloningen, belangen van anderen of de omgeving. Ook is er sprake van veel onbewust gedrag en gewoontegedrag. Dit is belangrijk wanneer men gedrag wilt veranderen.
- Keuzearchitectuur: kleine veranderingen in de omgeving of bij keuzemomenten kunnen een duwtje in de goede richting geven.
- Jongvolwassenen zijn gevoelig voor beloning.
- Adolescenten zien zichzelf niet als onaantastbaar en overschatten zelfs vaak risico's. Het benadrukken van de risico's van bepaald gedrag zal in dat geval dus niet werken.

5.2.4 Commerciële benadering van jongvolwassenen

- In de commerciële marketing wordt de jongvolwassene zo veel mogelijk zelf betrokken.
- Virale marketing en word-of-mouth marketing zijn populair maar hebben ook valkuilen.
- Er wordt veel gebruik gemaakt van beloning en verleiding.

- Vaak worden er meerdere marketingbenaderingen (en media) tegelijk ingezet.

5.2.5 *Segmentatie*

- De traditionele horizontale segmentatie is belangrijk maar kan soms onvoldoende zijn.
- Er wordt veel gebruik gemaakt van verticale segmentatie en dan vooral met psychografische modellen. Bij jongvolwassenen lijkt het Mentality en YoungMentality model het meest bruikbaar.
- Segmentatie op het gebied van keuzegedrag kan gebeuren door mensen op te delen in 'sophisticates' en 'naïevelingen' of door mensen in te delen naar 'need for cognition', 'need for closure', 'regulatiefocus' en 'zelfcontrole'. Een indeling op gebied van voedingskeuze kan gemaakt worden door de verdeling 'berekennend', 'behoudend', 'uniek' en 'verantwoord'.
- Er is veel verdeeldheid over het segmenteren op leefstijl, consumentengedrag of identiteit. Er is een optie om te proberen huidige segmentatiemodellen te vertalen naar leefstijlmotieven. Segmenteren kan tot verdere afbakening van de doelgroep leiden. 'De jongere' bestaat niet.
- Het mbo is een interessant segment omdat het geheel binnen de doelgroep (15-25 jaar) valt en aanknopingspunten heeft voor gedragsverandering.

5.2.6 *Moment van benadering*

- De levensloopbenadering geeft aanknopingspunten bij de transities tussen levensfasen.
- Een belangrijke transitie op het gebied van gewicht lijkt de overgang van middelbare school naar de vervolgopleiding te zijn.
- De eerste stage binnen de mbo-opleiding lijkt een mogelijke transitie voor eventuele gedragsverandering. De praktijkbegeleider kan in dat geval dienen als connector.

5.2.7 *Type media*

- Jongeren zijn mediasmart.
- Jongeren geven een emotionele functie aan mediatypen, dus er is geen 'jongerenmedium'.
- De onderzochte online interventies geven wisselende resultaten.
- Traditionele media lijken te beperkt in hun werking.
- Belangrijk zijn de gesprekken tussen mensen (boodschappen in de context met een hoge doorvertelfactor).
- Ongevraagd contact zoeken via profielensites of mobiele telefoon wordt vaak als inbreuk op de privacy gezien.

5.2.8 *Toon en aard van de boodschap*

- De ontvangers van de boodschap is niet passief maar actief. Belangrijk is wat de ontvanger met de boodschap doet.
- Informatieoverdracht is onvoldoende voor gedragsverandering, het helpt alleen als de burger ernaar op zoek is.
- Virale boodschappen kunnen werken maar hebben valkuilen.
- Essentie van de boodschap is belangrijk: het moet eerlijk, authentiek, simpel en transparant zijn. Oppassen met humor, hiermee kan gemakkelijk de plank mis worden geslagen.
- Ook omgevingsinterventies zijn interessant om verder te onderzoeken, zo kan er ingespeeld worden op de huidige norm en kunnen er duwtjes in de goede richting worden gegeven.
- Jongeren hebben meer oog voor de korte termijn gevolgen dan voor de lange termijn gevolgen.
- Er is draagvlak voor een geïntegreerde benadering via de jongeren zelf, de ouders en de peers.

5.3 **Discussie**

Veel onderzoek betrof een deel van de doelgroep 15 tot 25 jaar, het is niet duidelijk of de conclusies voor de gehele doelgroep gelden. Ook zijn veel buitenlandse onderzoeken gebruikt en is het de vraag of deze resultaten ook de Nederlandse jongvolwassene representeren. Verder wordt vaak van statistische maar niet van klinische significantie gesproken. Daar komt bij dat niet alle gebruikte artikelen wetenschappelijke artikelen waren, vooral bij het beantwoorden van de deelvraag over de benadering van jongvolwassenen door commerciële organisaties, zijn veel interviews en korte artikelen uit niet-wetenschappelijke tijdschriften gebruikt. Ook zijn de beperkingen van veel

onderzoeken niet besproken, zodat het niet duidelijk is in hoeverre de resultaten te generaliseren zijn. De wetenschappelijke artikelen die zijn opgenomen in deze scriptie zijn ook niet allemaal 'peer reviewed'. Dit alles heeft te maken met het feit dat er is geprobeerd voor zo veel mogelijk verschillende bronnen open te staan om een zo breed mogelijk totaalbeeld te creëren. Dit kan worden gedaan omdat het een verkennend onderzoek is en op basis hiervan nog geen harde conclusies of beslissingen zullen worden genomen.

Ook kan er een verschil ontstaan in de beoordeling van de relevantie van de artikelen, waardoor het onderzoek minder betrouwbaar is. Er zijn daarnaast ook verschillende zoektermen en verschillende zoekmachines en zoekmethodes gebruikt, dit maakt het onderzoek moeilijker navolgbaar.

Afgezien van de gebruikte artikelen is het belangrijk te realiseren dat er geen focusgroepen zijn opgesteld. Dit houdt in dat de mening van de doelgroep over dit onderwerp niet gepeild is en ook de mening van de ouders en verzorgers niet bekeken is. Hier kan een kanttekening bij worden geplaatst, aangezien een deel van de geïnterviewden hoogleraar is en zij in hun werkveld dagelijks te maken hebben met jongvolwassenen, kunnen zij ook als mede-opvoeder gezien worden.

Helaas is er slechts met een aantal experts gesproken, dit kan een eenzijdig beeld weergeven. De experts met wie door de relatief korte onderzoeksperiode geen interview meer is gehouden zijn dr. Theo Paulussen (Nederlandse Organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek), prof. dr. Jaap Seidell (Vrije Universiteit Amsterdam), prof. dr. Aart Liefbroer (Vrije Universiteit Amsterdam) en prof. dr. Rutger Engels (Radboud Universiteit Nijmegen).

De interviews zijn soepel verlopen, altijd was er voldoende mogelijkheid en tijd om door te vragen. De keuze om open interviews te houden en het gesprek niet op te nemen, lijkt een goede beslissing. De experts leken vrijuit te praten en er zijn veel nieuwe inzichten vergaard.

Het brede onderzoeksonderwerp (leefstijl) had twee kanten: enerzijds was de neiging erin te verdrinken aanwezig, anderzijds is een breed onderwerp uitermate geschikt bij een verkenning. Dit geeft de onderzoeker de vrijheid zelf het onderwerp af te bakenen. Ook is een groot onderwerp handig bij open interviews, omdat de interpretatie van het onderwerp steeds verschillend is en er dus ook steeds nieuwe inzichten en benaderingen naar voren komen.

Ten slotte blijft een discussiepunt *hoe ver mag de overheid gaan?* Transparantie en keuzevrijheid worden illusies genoemd en libertair paternalisme is een opkomende stroming, waarbij men met kleine duwtjes iemand de goede richting op stuurt. De woorden "manipulatie" en "betutteling" komen hierbij om de hoek kijken. Wanneer is deze milde vorm van manipulatie toegestaan en wanneer gaat het te ver? Zijn deze duwtjes geoorloofd zolang de burger zich niet gemanipuleerd *voelt*?

5.4 Beantwoording onderzoeksvraag en aanbevelingen

Zoals eerder vermeld, beantwoordt dit verkennende onderzoek deze hoofdvraag niet volledig, daarvoor is vervolgonderzoek nodig. De beantwoording van de onderzoeksvraag komt in de vorm van aanbevelingen die afgeleid zijn uit de hiervoor besproken conclusies.

5.4.1 Meer onderzoek

- Meer investeren in onderzoek naar de effectiviteit van interventies.
- Onderzoeken wat de mogelijkheden van omgevingsinterventies zijn.
- Onderzoeken hoe samenwerking tussen beleidsmakers en communicatiedeskundigen bevorderd kan worden.
- Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor de overheid om de jongvolwassene meer te betrekken. Dit kan in meerdere vormen, bijvoorbeeld focusgroepen, panels of klankbordgroepen.
- De mogelijkheden van virale marketing onderzoeken.
- Onderzoeken of er een psychografische segmentatie op het gebied van leefstijl ontwikkeld kan worden voor een verdere afbakening van de doelgroep en zo meer gericht benaderd kan worden.
- De mogelijkheden bekijken voor het verbinden van leefstijlinterventie met het transitiemoment van de eerste stage binnen de mbo-opleiding.
- Onderzoeken of ook in Nederland het geval is dat het afronden van de middelbare school een transitiemoment is voor een leefstijlverandering.
- Onderzoeken wat er mogelijk is aan de productkant. Door veranderingen aan de productkant, kan de heersende norm langzaam worden bijgesteld.

5.4.2 *Bij de benadering van jongeren: wat wel te doen?*

- De overheid moet de maakbaarheid los laten. Momenteel wordt het effect van veel interventies ook niet gemeten, dit is ook niet altijd mogelijk. Moeilijke meetbaarheid (van bv. omgevingsinterventies) is geen reden om geen nieuwe vormen van interventie te proberen.
- Overheid moet verder kijken dan naar de informatieve rol, keuzearchitectuur is onvermijdbaar en onderzocht zou moeten worden in hoeverre het mensen een duw in de goede richting kan geven.
- Een intermediair (bv. Voedingscentrum) tussen de overheid en jongeren, wat ervoor zorgt dat het vaak minder positieve beeld van de overheid niet in de weg staat bij het bereiken van jongeren.
- Weeg af welke nieuwe media voor de boodschap geschikt zijn. Daarvoor moet de overheid op de hoogte blijven van nieuwe ontwikkelingen.
- Houdt de boodschap simpel, eerlijk en transparant.
- De boodschap moet een hoge doorvertelfactor hebben. Bijvoorbeeld door een shockeffect, maar niet op lange termijn gevolgen gericht.
- Speel in op transities tussen levensfasen als mogelijkheden voor gedragsveranderingen.
- Werk met beloning.
- Geef de jongeren een duwtje in de goede richting (door bv. kleine omgevingsaanpassingen).
- Benadruk het gewenste gedrag in plaats van het ongewenste gedrag.
- Zowel de jongeren, de ouders als de peers benaderen. Ook de omgeving erbij betrekken.

5.4.3 *Bij de benadering van jongeren: wat niet te doen?*

- Dreigen met risico's.
- De nadruk leggen op lange termijn gevolgen.
- Ongepaste humor in de boodschap.
- Klakkeloos het internet inzetten als zijnde een 'jongerenmedium'.
- Rationele benadering, pure informatieoverdracht.
- Jongeren bereiken door op profielensites binnen te dringen of via mobiele telefonie. Dit is de persoonlijke leefwereld van de jongeren en wordt gezien als een inbreuk in de privacy.

5.5 **Relevantie voor de voedingskundige en diëtist**

De relevantie van dit onderzoek zal per mogelijke rol van de diëtist worden besproken.

5.5.1 *Diëtist als behandelaar*

De behandelend diëtist heeft niet op de eerste plek een preventieve taak. Maar voorgaande aspecten kunnen ook worden gebruikt in de behandeling van jongvolwassenen. Bijvoorbeeld het werken met beloningen, geen lange termijn gevolgen benadrukken en niet altijd gedrag op een rationele manier verklaren. Ook kunnen levenslooptransities van de cliënt als aangrijpingspunt dienen voor gedragsverandering. Ten slotte kan de diëtist adviseren hoe de cliënt zichzelf een duwtje in de goede richting kan geven: wat kan de cliënt doen om de gezonde keuze makkelijker voor zichzelf te maken?

5.5.2 *Diëtist als voorlichter*

Het verband van dit rapport met de voorlichting is een open deur: voorlichting kan een middel zijn bij preventie. Er moet nog veel onderzoek gedaan worden voordat er harde conclusies kunnen worden getrokken, maar de punten uit de paragrafen "bij de benadering van jongeren: wat niet te doen?" en "bij de benaderingen van jongeren: wat wel te doen?" zijn zeker ook bruikbaar voor de diëtist die als taak heeft voorlichting te bedenken of toe te passen bij de doelgroep jongvolwassenen.

5.5.3 *Voedingskundige in een commerciële organisatie*

Ook in commerciële organisaties zijn jongvolwassenen regelmatig de doelgroep. Daarom zijn de adviezen hierboven zeker van toepassing voor de voedingskundige in een commerciële organisatie.

6 Literatuuropgave

- Aarts, H. (2009). Gewoontegedrag: De automatische piloot van mens en maatschappij. In Tiemeijer, W.L., Thomas, C.A. & Prast, H.M. (red.), *De menselijke beslisser: over de psychologie van keuze en gedrag* (pp. 65-87). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Advertising Age (2005). Exclusive: Teens' take on brands. *Advertising Age*, 76(8): 4-4.
- Van den Beemt, A., Akkerman, S. & Simons, R. (2010). The use of interactive media among today's youth: Results of a survey. *Computers in Human Behavior* (article in press). doi:10.1016/j.chb.2010.03.022.
- Baarda (2009). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers, 1e druk.
- Baarda, De Goede & Teunissen (2005). *Basisboek kwalitatief onderzoek: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff, 2e druk.
- Bergsma, L.J. & Carney, M.E. (2008). Effectiveness of health-promoting media literacy education: A systematic review. *Health Education Research*, 23(3): 522-542.
- Boschma, J. & Groen, I. (2007). *Generatie Einstein: slimmer, sneller en socialer*. Amsterdam: Pearson Education Benelux bv, 2e editie.
- Brandweek (2008). Show consumers 2.0 LOL. *Brandweek*, 49(17): 7-7.
- Brunelli, R. (2008). McDonald's brave new world. *Brandweek*, 49(42): B6-B7.
- Casazza, K. & Ciccazzo, M. (2006). Improving the dietary patterns of adolescents using a computer-based approach. *Journal of School Health*, 76(2): 43-46.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2009). Jaarrapport 2009 Landelijke Jeugdmonitor. Den Haag: CBS. Verkregen van <http://jeugdmonitor.cbs.nl/NR/rdonlyres/0ED259EB-3584-41B4-922B-1CEC6476F410/0/2009g93pub.pdf>.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2010). Zelfgerapporteerde medische consumptie, gezondheid en leefstijl. Den Haag/Heerlen: CBS. Verkregen van <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=03799&D1=91-93&D2=0-17&D3=0&D4=0,6-9&HD=100316-1017&HDR=G2,G3,T&STB=G1>.
- Corbett, C. & Walker, C. (2009). Catchy cartoons, wayward websites and mobile marketing – food marketing to children in a global world. *Education Review*, 21(2): 84-92.
- Cortese, D.K., Lewis, M.J. & Ling, P.M. (2009). Tobacco industry lifestyle magazines targeted to young adults. *Journal of Adolescent Health*, 45: 268-280.
- Crombie, A.P., Ilich, J.Z., Dutton, G.R., Panton, L.B. & Abood, D.A. (2009). *Nutrition reviews*, 67(2): 83-94.
- Crone, E. (2008). *Het puberende brein: Over de ontwikkeling van de hersenen in de unieke periode van de adolescentie*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker, 6e druk.
- Davies, S. (2006). Marketing of foods to children: A new language. *Education Review*, 19(20): 40-48.
- Devine, C.M. (2005). A life course perspective: Understanding food choices in time, social location, and history. *Journal of nutrition education and behavior*, 37: 121-128.
- Van Dijk, E. & Zeelenberg, M. (2009). De (ir)rationaliteit van de beslisser. In Tiemeijer, W.L., Thomas, C.A. & Prast, H.M. (red.), *De menselijke beslisser: over de psychologie van keuze en gedrag* (pp. 25-46). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Donahue, A. (2008). Jingle Belle. *Billboard*, 120(24): 5-5.
- Economist (2006). Hanging with the in-crowd. *Economist*, 380(8495): 69-70.
- Eertmans, A., Victoir, A., Vansant, G. & Van den Bergh, O. (2005). Food-related personality traits, food choice motives and food intake: Mediator and moderator relationships. *Food Quality and Preference*, 16: 714-726.
- Elchardus, M. & Smits, W. (2005). De levensloop van jongvolwassenen. Verkregen van http://www.vub.ac.be/TOR/main/publicaties/downloads/t2005_9.pdf.
- Faddegon, K. (2009). Psychologische verschillen in keuzegedrag. In Tiemeijer, W.L., Thomas, C.A. & Prast, H.M. (red.), *De menselijke beslisser: over de psychologie van keuze en gedrag* (pp. 115-135). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Frazier, M. (2006). Wal-Mart tries to be MySpace. Yes, seriously. *Advertising Age*, 77(29).
- Furia, A.C., Lee, R.E., Strother, M.L. & T-K Huang, T. (2009). College students' motivation to achieve and maintain a healthy weight. *American Journal of Health Behavior*, 33(3):256-263.
- Gladwell, M. (2002). *The tipping point: How little things can make a big difference*. Boston, MA: Little, Brown and Company, 2e editie.
- Gogoi, P. (2005). Smells like teen marketing. *BusinessWeek Online*.
- Goodstein, A. (2007). Teen marketing: Apple's the master. *BusinessWeek Online*: 23-23.
- Goodstein, A. (2008). What would Madison Avenue do? *School Library Journal*: 41-43.
- Gow, R.W., Trace, S.E. & Mazzeo, S.E. (2010). Preventing weight gain in first year college students: An online intervention to prevent the "freshman fifteen". *Eating Behaviors*, 11: 33-39.
- Guber, K.J. & Haldeman, L.A. (2009). Using the family to combat childhood and adult obesity. *Preventing chronic disease: Public health research, practice, and policy*, 6 (3).
- Haines, J. & Neumark-Sztainer, D. (2006). Prevention of obesity and eating disorders: a consideration of shared risk factors. *Health Education Research: Theory & Practice*, 21(6): 770-782.
- Hamberg-van Reenen, H.H. (RIVM), Van der Lucht, F. (RIVM) & Picavet, H.S.J. (RIVM) (2009a). Levensloopperspectief in de epidemiologie. In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM. Verkregen van <http://www.nationaalkompas.nl> > Nationaal Kompas Volksgezondheid\ Activiteiten om gezondheid te handhaven of te verbeteren\ Preventiethema's\ Levensloop en preventie.
- Hamberg-van Reenen, H.H. (RIVM), Van der Lucht, F. (RIVM) & Picavet, H.S.J. (RIVM) (2009b). Preventie vanuit een levensloopenadering. In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM. Verkregen van <http://www.nationaalkompas.nl> > Nationaal Kompas Volksgezondheid\ Activiteiten om gezondheid te handhaven of te verbeteren\ Preventiethema's\ Levensloop en preventie.
- Hermans, R.C.J., Engels, R.C.M.E., Larsen, J.K. & Herman, C.P. (2009). Modeling of palatable food intake. The influence of quality of social interaction. *Appetite*, 52: 801-804.

- Hermans, R.C.J., Herman, C.P., Larsen, J.K. & Engels, R.C.M.E. (2010). Social modeling effects on snack intake among young men. The role of hunger. *Appetite*, 54: 378-383.
- Hermans, R.C.J., Larsen, J.K., Herman, C.P. & Engels, R.C.M.E. (2008). Modeling of palatable food intake in female young adults. Effects of perceived body size. *Appetite*, 51: 512-518.
- Hermans, R.C.J., Larsen, J.K., Herman, C.P. & Engels, R.C.M.E. (2009). Effects of social modeling on young women's nutrient-dense food intake. *Appetite*, 53: 135-138.
- Ho, J.Y.C. & Dempsey, M. (2009). Viral marketing: Motivations to forward online content. *Journal of Business Research* (article in press), doi: 10.1016/j.jbusres.2008.08.010.
- Van der Horst, K., Oenema, A., Ferreira, I., Wendel-Vos, W., Giskes, K., Van Lenthe, F. & Brug, J. (2007). A systematic review of environmental correlates of obesity-related dietary behaviors in youth. *Health Education Research*, 22(2): 203-226.
- De Hollander, A.E.M., Hoeymans, N., Melse, J.M., Van Oers, J.A.M. & Polder, J.J. (2006). *Zorg voor gezondheid: Volksgezondheid toekomst verkenning 2006*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Floor jongerencommunicatie (2009). *Elders op internet – Jeugd en voedsel*. In opdracht van het Ministerie van LNV, Den Haag.
- Huizenga, H.M., Crone, E.A. & Jansen, B.J. (2007). Decision-making in healthy children, adolescents and adults explained by the use of increasingly complex proportional reasoning rules. *Developmental Science*.
- Jeugd en Gezin (2009). *Onze jeugd van tegenwoordig: Over de leefwereld en de leefstijl van jongeren*. Den Haag: Jeugd en Gezin.
- King, R. (2006). Marketing to kids where they live. *BusinessWeek Online*: 9-9.
- Van Leijnhorst, L., Gunther Moor, B., Op de Macks, Z., Rombouts, S.A.R.B., Westenberg, P.M. & Crone, E.A. (2010). Adolescent risky-decision-making: Neurocognitive development of reward and control regions. *NeuroImage*, doi:10.1016/j.neuroimage.2010.02.038.
- Van Leijnhorst, L., Zanolie, K., Van Meel, C.S., Westenberg, P.M., Rombouts, S.A.R.B. & Crone, E.A. (2009). What motivates the adolescent? Brain regions mediating reward sensitivity across adolescence. Oxford University, *Cerebral Cortex*.
- Lindenberg, S. & Stapel, D.A. (2009). Cue power: Gedragsturing via de omgeving. In Tiemeijer, W.L., Thomas, C.A. & Prast, H.M. (red.), *De menselijke beslisser: over de psychologie van keuze en gedrag* (pp. 163-184). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Van der Lucht, F. & Polder, J.J. (2010). *Van gezond naar beter: Kernrapport van de volksgezondheid toekomst verkenning 2010*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Lunn, P.D. (2010). The sports and exercise life-course: A survival analysis of recall data from Ireland. *Social science & medicine*, 70: 711-719.
- Maes, L., Vereecken, C.A., Gedrich, K., Rieken, K., Sichert-Hellert, W., De Bourdeaudhuij, I., ... (2008). A feasibility study of using a diet optimization approach in a web-based computer-tailoring intervention for adolescents. *International Journal of Obesity*, 32: S76-81.
- Martin, A.J. (2010). Physical activity motivation in the year following high school: Assessing stability and appropriate analytical approaches. *Psychology of sport and exercise*, 11: 107-113.
- Matson-Koffman, D., Brownstein, J.N., Neiner, J.A. & Greaney, M.L. (2005). A site-specific literature review of policy and environmental interventions that promote physical activity and nutrition for cardiovascular health: What works? *American Journal of Health Promotion*, 19(3): 167-193.
- Maughan, S. (2007). Way cool: Marketing and the internet. *Publishers weekly*: 58-61.
- Marks, G. (2009). Beware social media marketing myths. *BusinessWeek Online*: p.7-7.
- McKay-Nesbitt, J., Manchanda, R.V., Smith, M.C. & Huhmann, B. (2009). Effects of age, need for cognition, and affective intensity on advertising effectiveness. *Journal of Business Research*, doi: 10.1016/j.jbusres.2009.09.013
- Mehta, J. (2006). NOT buying IT. *Current Health* 2, 32(6): 10-13.
- Montgomery, K.C. & Chester, J. (2009). Interactive food and beverage marketing: Targeting adolescents in the digital age. *Journal of Adolescent Health*, 45: S18-S29.
- Motivaction (z.d.). Mentality model. Verkregen van <http://www.motivaction.nl/mentality-uitgelegd>, op 3 mei 2010.
- Motivaction (z.d.). YoungMentality. Verkregen van <http://www2.motivaction.nl/147/Segmentatie/Signaleren-trends/YoungMentality/>, op 3 mei 2010.
- Mullman, J. (2009). Pabst Blue Ribbon. *Advertising Age*, 80(39): 14-14.
- Nelis, H. & van Sark, I. (2009). *Puberbrein binnenstebuiten*. Utrecht/Antwerpen: Kosmos Uitgevers.
- Neff, J. (2007). Meet Trevor, Mentos' subservient intern. *Advertising Age*, 78(28): 6-6.
- Neff, J. (2007). P&G, Unilever are ready to clutter. *Advertising Age*, 78(24).
- Newman, K., Harrison, L., Dashiff, C. & Davies, S. (2008). Relationships between parenting styles and risk behaviors in adolescent health: an integrative literature review. *Rev Latino-am Enfermagem*, 16(1): 142-150.
- Nibud (2008). Financieel gedrag van jongeren: achtergronden & invloeden. Verkregen van http://www.nibud.nl/fileadmin/user_upload/Documenten/PDF/onderzoeken/Financieel_gedrag_van_jongeren_april_2008.pdf.
- Pannett, R. (2010). Australia take aim at tobacco packaging. The Wall Street Journal. Verkregen van <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748704423504575212854009756756.html>.
- Paoletta, M. (2006). Sprite exposed. *Billboard*, 118(27): 24-24.
- Paoletta, M. & Weissmann, J.H. (2005). What's the deal with teens? Just keep it real. *Billboard*, 117(30): 12-12.
- Park, A., Nitzke, S., Kritsch, K., Kattelmann, K., White, A., Boeckner, L., ... (2008). Internet-based interventions have potential to affect short-term mediators and indicators of dietary behavior of young adults. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 40(5): 288-297.
- Parrott, M.W., Tennant, L.K., Olejnik, S. & Poudevigne, M.S. (2008). Theory of planned behavior: Implications for an email-based physical activity intervention. *Psychology of Sport and Exercise*, 9: 511-526.
- Pol, B., Swankhuisen, C. & Van Vendeloo, (2009). *Nieuwe aanpak in overheidscommunicatie: Mythen, misverstanden en mogelijkheden*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Politiek Online (2010). *Rapportage "Jeugd en Voedsel"*. In opdracht van het Ministerie van LNV, Den Haag.
- Postmes, T., Steg, L. & Keizer, K. (2009). Groepsnormen en gedrag: Sturing door sociale identiteit en dialoog. In Tiemeijer, W.L., Thomas, C.A. & Prast, H.M. (red.), *De menselijke beslisser: over de psychologie van keuze en gedrag* (pp. 139-162). Amsterdam: Amsterdam University Press.

- Potters, J. & Prast, H. (2009). Gedragseconomie in de praktijk. In Tiemeijer, W.L., Thomas, C.A. & Prast, H.M. (red.), *De menselijke beslisser: over de psychologie van keuze en gedrag* (pp. 47-64). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Provencher, V., Polivy, J., Wintre, M.G., Pratt, M.W., Pancer, S.M., Birnie-Lefcovitch, S. & Adams, G.R. (2009). Who gains or who loses weight? Psychosocial factors among first-year university students. *Physiology & behavior*, 96: 135-141.
- Reyna, V.F. & Farley, F. (2006). Risk and rationality in adolescent decision making: Implications for theory, practice, and public policy. *Association for Psychological Science*, 7(1).
- Scholte, R.H.J., Van Lieshout, C.F.M., De Wit, C.A.M. & Van Aken, M.A.G. (2005). Adolescent personality types and subtypes and their psychosocial adjustment. *Merill-Palmer Quarterly*, 51(3): 258-286.
- Schor, J.B. (2007). From tastes to cool: Children's food marketing and the rise of the symbolic. *Journal of Law, Medicine & Ethics*:10-21.
- Sellers, J. (2007). Teen marketing 2.0: Fandom and Fame. *Publishers Weekly*: 28-28
- Sellers, J. (2007). Teen marketing 2.0: Meeting at MySpace. *Publishers Weekly*: 27-27.
- Sikkema, P. (2009). *Jongeren '09: We laten ons niet gek maken*. Amsterdam: Qrius.
- SmartAgent (z.d.). SmartGIS. Verkregen van <http://www.smartagent.nl/nieuw/?id=2&s=sg0>, op 3 mei 2010.
- Spangenberg, F. & Lampert, M. (2009). *De grenzeloze generatie: En de eeuwige jeugd van hun opvoeders*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam Uitgevers.
- Stice, E., Shaw, H., Becker, C.B. & Rohde, P. (2008). Dissonance-based interventions for the prevention of eating disorders: Using persuasion principles to promote health. *Prevention Science*, 9(2): 114-128.
- Sun, Y.C. (2008). Health concern, food choice motives, and attitudes toward healthy eating. The mediating role of food choice motives. *Appetite*, 51: 42-49.
- Sussman, S., Pokhrel, P., Ashmore, R.D. & Brown, B.B. (2007). Adolescent peer group identification and characteristics: A review of the literature. *Addictive Behaviors*, 32: 1602-1627.
- Synovate (z.d.). Censydiam: Geeft inzicht in relatie tussen mens en werk. Verkregen van http://www.synovate.nl/wat_bieden_we_aan/brand_communication/censydiam/product.aspx, op 3 mei 2010.
- Tiemeijer, W.L., Thomas, C.A. & Prast, H.M. (red.) (2009). *De menselijke beslisser: over de psychologie van keuze en gedrag*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- TNS NIPO (z.d.). WIN-model™. Verkregen van <http://www.tns-nipo.com/pages/onze-expertise-bs-winmodel.asp>, op 3 mei 2010.
- Tsai, J. (2007). Have you caught it? *Customer Relationship Management*.
- Voedingscentrum (2009). BMI Jongens. <http://www.voedingscentrum.nl/nl/eten-gezondheid/zwangerschap-en-kind/vanaf-1-jaar/gezond-gewicht/bmi-jongens.aspx>.
- Voedingscentrum (2009). BMI Meisjes. <http://www.voedingscentrum.nl/nl/eten-gezondheid/zwangerschap-en-kind/vanaf-1-jaar/gezond-gewicht/bmi-meisjes.aspx>.
- Wasserman, T. (2006). Word games. *Brandweek* 47(17): 24-28.
- Wasserman, T. (2010). Candy VPM Jackie Hague gets a Sweetheart deal. *Brandweek*, 51(3): 34-34.
- Wethington, E. (2005). An overview of the life course perspective: implications for health and nutrition. *Journal of nutrition education and behavior*, 37: 115-120.
- Yager, Z. & O'Dea, J.A. (2008). Prevention programs for body image and eating disorders on university campuses: A review of large, controlled interventions. *Health Promotion International*, 23(2): 173-189.
- Zmuda, N. (2008). Pink Label: Victoria's sales secret. *Advertising Age*, 79(26).

Bijlagen

Gezond op Eigen Benen

Preventiebenadering van Jongvolwassenen op het gebied van Gezonde Leefstijl

Door

Bregje Booltink
Oudemansstraat 453
2522 TA Den Haag

Datum

11 juni 2010

Afstudeerbegeleiders

Drs. Claudia van Zoelen (Haagse Hogeschool)
Drs. Inge Audenaerde (Haagse Hogeschool)

Praktijkbegeleider

Ir. Rosanne Metaal (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)

Haagse Hogeschool

Opleiding Voeding en Diëtetiek
Johanna Westerdijkplein 75
Den Haag
Tel 070-4458300

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie
Parnassusplein 5
Den Haag
Tel 070-3407911

Inhoud

1. Begripsbepaling
2. Beantwoording achtergrondvragen
3. Zoektermen literatuuronderzoek
4. Topiclijsten interviews
5. Contactgegevens geïnterviewden
6. Literatuurlijst bijlagen

1 Begripsbepaling

Een aantal begrippen die regelmatig in dit rapport worden gebruikt zullen hier kort toegelicht worden.

Jongvolwassenen/jongeren	15-25 jarigen, tenzij een andere leeftijds aanduiding gegeven wordt. Deze leeftijden worden door elkaar gebruikt.
(Gezonde) leefstijl	Gericht op de onderwerpen voeding, overgewicht en bewegen. In sommige gevallen worden ook tabak, cannabis, alcohol en eetstoornissen als onderwerpen meegenomen.
Ouder/verzorger	Persoon die het kind opvoedt en verzorgt, met een huishouden waar het kind structureel toe behoort.
Preventie	Universele en/of selectieve preventie (zie bijlage 2, achtergrondvraag 4)
Beweging	Alle vormen van lichamelijke activiteit
Overgewicht	BMI Meisjes: ○ 15 jaar: Ondergewicht: < 17,52 Normaal gewicht: 17,52 - 23,94 Overgewicht: 23,94 - 29,11 Obesitas: > 29,11 ○ 16 jaar: Ondergewicht: < 17,95 Normaal gewicht: 17,95 – 24,37 Overgewicht: 24,37 – 29,43 Obesitas: > 29,43 ○ 17 jaar: Ondergewicht: < 18,33 Normaal gewicht: 18,33 – 24,70 Overgewicht: 24,70 – 29,69 Obesitas: > 29,69 ○ Vanaf 18 jaar: Ondergewicht: < 18,50 Normaal gewicht: 18,50 – 25,00 Overgewicht: 25,00 – 30,00 Obesitas: > 30,00 (Voedingscentrum, 2009) BMI Jongens: ○ 15 jaar: Ondergewicht: < 17,13 Normaal gewicht: 17,13 – 23,29 Overgewicht: 23,29 – 28,30 Obesitas: > 28,30 ○ 16 jaar: Ondergewicht: < 17,70 Normaal gewicht: 17,70 – 23,90 Overgewicht: 23,90 – 28,88 Obesitas: > 28,88 ○ 17 jaar: Ondergewicht: < 18,24 Normaal gewicht: 18,24 – 24,46 Overgewicht: 24,46 – 29,41 Obesitas: > 29,41

- Vanaf 18 jaar:
Ondergewicht: $< 18,50$
Normaal gewicht: $18,50 - 25,00$
Overgewicht: $25,00 - 30,00$
Obesitas: $> 30,00$
(Voedingscentrum, 2009)

2 Beantwoording achtergrondvragen

1. Met welk beleid op het gebied van preventie voor gezonde leefstijl, moet rekening gehouden worden in dit advies?

Onderstaande uitleg komt uit een emailconversatie met praktijkbegeleider ir. Rosanne Metaal (Ir. R.J. Metaal, emailconversatie, 9 juni 2010).

De Volksgezondheid Toekomstverkenning (VTV) wordt sinds 1993 elke vier jaar uitgevoerd door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en hiermee start iedere nieuwe beleidscyclus. De VTV gaat vooraf aan de preventienota, de volgende stap is een preventienota op lokaal niveau, die steeds vaker ook vooraf wordt gegaan door een lokale VTV. Dit laatste is een vertaling naar activiteiten op lokaal niveau. Toezicht gebeurt hierop door de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) en die levert input aan voor een nieuwe VTV. Dit is een cyclus van vier jaar.

Het eerste preventierapport geheel gewijd aan overgewicht bracht de Gezondheidsraad in 2003 uit. Uit dit rapport wordt de ernst van het probleem benadrukt en toegelicht dat er nog weinig bekend is over een effectieve aanpak van overgewicht.

De nota *Langer gezond leven. Ook een kwestie van gezond gedrag* werd in 2003 uitgebracht door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Deze richt zich naast overgewicht ook op roken en diabetes. De nota onderschrijft dat met preventie nog veel gezondheidswinst te behalen valt. Gestreefd wordt naar een stabilisering van de overgewichtstoename.

In 2006 komt vanuit het ministerie van VWS het rapport *Kiezen voor gezond leven, 2007-2011* uit. Hier wordt aangekondigd dat er iedere vier jaar een preventienota zal verschijnen met het beleid voor vier jaar aan de hand van de punten uit de VTV van het RIVM. Een aantal gemeenten zijn begonnen met het Convenant Overgewicht, wat verder ondersteund zal worden. Verder wordt het Centrum gezond leven (onderdeel van RIVM) opgericht dat effectieve interventies gaat verzamelen en gemeenten gaat helpen met de implementatie ervan. Ook wordt de oprichting van het Partnerschap Overgewicht vermeld, wat als doel heeft om de preventieve en curatieve zorg meer te verbinden.

De nota van het VWS *Gezond zijn en gezond blijven. Een visie op gezondheid in preventie* (2007) benadrukt voornamelijk het belang van een integrale aanpak. Er wordt ook een duidelijker onderscheid gemaakt tussen de aanpak van overgewicht bij kinderen en volwassenen.

Het VWS brengt in 2008 *Gezonde voeding van begin tot einde. Nota voeding en gezondheid* uit, waarin als actiepunten het vergroten van de kennis van gezonde voeding bij de jeugd en het inzichtelijker maken van gezondheidsaspecten van voedingsmiddelen d.m.v. logo's genoemd.

In 2009 brengt het VWS *Nota overgewicht. Uit balans: de last van overgewicht* uit, wat ingaat op de omstandigheden die bijdragen aan overgewicht en op het lokale beleid. Wederom wordt ingezet op logo's om de gezonde keuze makkelijker te maken. Deze nota is verdiepend op volksgezondheid en preventiethema's.

In 2009 wordt ook het Convenant Gezond Gewicht opgezet (voorheen Convenant Overgewicht) met als deelconvenant Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG), dit is in samenwerking met het ministerie voor Jeugd & Gezin en ZonMW voor een meer integrale wijkgerichte aanpak.

Ten slotte heeft het ministerie van Jeugd & Gezin de nota *Onze jeugd van tegenwoordig* in 2008 uitgebracht, dat ingaat op de leefstijlen en leefwereld van jongeren.

(Ir. R.J. Metaal, emailconversatie, 9 juni 2010)

2. Welke beleidsinstrumenten kan het ministerie van VWS gebruiken op het gebied van preventiebeleid? Hoe kan het ministerie van VWS deze instrumenten inzetten?

- Wet en regelgeving is een unieke taak van de overheid.
- Communicatie (bv. Postbus 51).
- Subsidies, hiermee kan het goede gedrag gestimuleerd worden. Een voorbeeld in het kader van overgewicht is een constructie via co-subsidie, zoals het programma “gezonde slagkracht” dat bij ZonMw loopt. Gemeentes dienen in dit geval de helft van het bedrag zelf in te leggen alvorens ze de andere helft via het rijk krijgen gefinancierd.
- Onderzoek

(Ir. R.J. Metaal, emailconversatie, 9 juni 2010)

3. Welke organisaties zijn betrokken bij de uitvoering van preventiebeleid opgesteld door het ministerie van VWS, en op welke manier zijn deze organisaties betrokken?

Onderstaande uitleg komt uit een emailconversatie met praktijkbegeleider ir. Rosanne Metaal (Ir. R.J. Metaal, emailconversatie, 9 juni 2010).

Partijen in de beleidscyclus:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM): opstellen Volksgezondheid

Toekomstverkenning (VTV)

Overheid: preventienota en overige beleidsnota's

Gemeentes: lokale VTV, lokale preventienota

Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD), Jeugdgezondheidszorg (JGZ), Consultatiebureau,

Thuiszorg: uitvoering preventiebeleid

Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ): inspectietaken

Verder:

Convenant Gezond Gewicht (maatschappelijke partijen): uitvoeren van deelconvenant JOGG, school, Arbeid, Consument en vrije tijd

Centrum Gezond Leven (CGL): interventies voor lokaal niveau, loketfunctie voor hulpverleners en gemeenteambtenaren

Voedingscentrum: overheidscommunicatie

Scholen

Partnerschap Overgewicht (PON): verbinden van preventie en curatie (zorgstandaard)

ZonMW: is een partij die in alle stukjes van de beleidscyclus zit. Veel implementatie en effectiviteitsstudies van interventies maar ook fundamenteel onderzoek, richtlijnontwikkeling.

Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO): onderzoek

Diverse departementen waarmee op diverse terreinen wordt samengewerkt:

Ministerie van Jeugd & Gezin

Ministerie van Wonen, Werk en Integratie (WWI)

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

(Ir. R.J. Metaal, emailconversatie, 9 juni 2010)

4. Welke vormen van preventie zijn er en welke vormen zullen betrokken worden in dit advies?

De meest gebruikte indeling van preventie is in primaire, secundaire en tertiaire preventie.

- Primaire preventie: doel is het voorkomen van ziekte door het wegnemen van de oorzaak. De doelgroep is een gezonde populatie.
- Secundaire preventie: doel is de ziekte in een vroeg stadium op te sporen, waardoor er eerder met behandeling gestart kan worden, met als doel genezing of het voorkomen van verergering van de ziekte.
- Tertiaire preventie: doelgroep is mensen die de betreffende ziekte al hebben. Doel is om de zelfredzaamheid te verbeteren en gezondheidstekorten op te heffen, te reduceren of te compenseren.

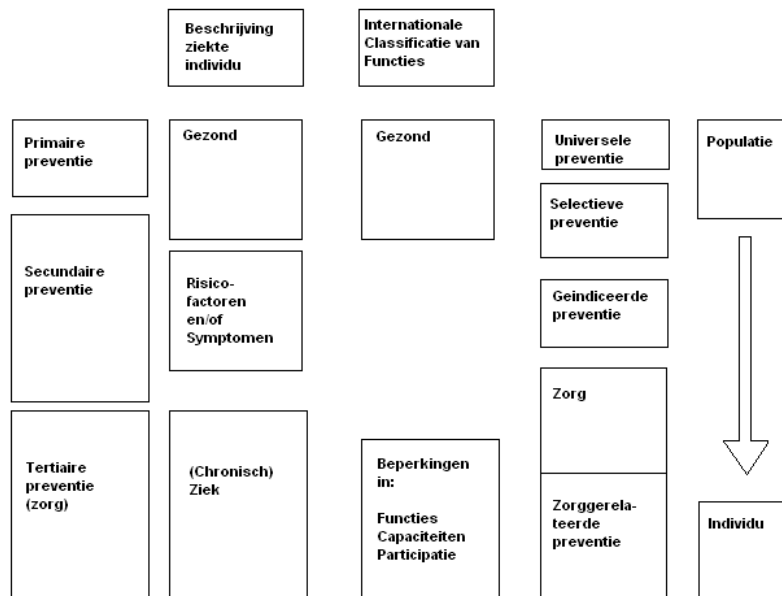
Deze klassieke indeling geeft problemen bij de afgrenzing van de verzekerde preventie. Daarom heeft het CVZ de volgende indeling voorgesteld:

- Universele preventie: gericht op de algemene bevolking zonder verhoogd risico op ziekte. Doel is om de kans op het ontstaan van de ziekte te reduceren of de risicofactoren te verminderen.
- Selectieve preventie: gericht op risicogroepen. Doel is de bevordering van de gezondheid van de risicogroep, onderdelen hiervan zijn het opsporen en toeleiden naar de zorg.
- Geïndiceerde preventie: gericht op mensen die vaak nog geen gediagnosticeerde ziekte hebben, maar wel risicofactoren of symptomen hebben. Doel is om door interventie of behandeling het ontstaan van ziekte of verdere gezondheidsschade te voorkomen.
- Zorggerelateerde preventie: gericht op mensen met een ziekte of gezondheidsproblemen. Doel is om de persoon te ondersteunen bij zelfredzaamheid, vermindering van ziektelast en verergering te voorkomen.

Grofweg komen universele en selectieve preventie overeen met primaire preventie en een deel van de secundaire preventie. Geïndiceerde preventie heeft kenmerken van secundaire preventie maar is specifiek gericht op het individu. Zorggerelateerde preventie is een vorm van tertiaire preventie.

In figuur 1 zijn beide indelingen schematisch weergegeven. Horizontaal kunnen de twee indelingen van preventie met elkaar vergeleken worden. Verticaal zijn de indelingen beschreven aan de hand van ziekte bij een individu en beperkingen in het kader van de International Classificatie van Ziekte (ICF). De laatste kolom geeft weer dat universele en selectieve preventie gericht zijn op de (sub)populatie, geïndiceerde en zorggerelateerde preventie richten zich op het individu (Kroes et al., 2007).

Figuur 1: *Indelingen van preventie*, nageemaakt van het rapport *Van preventie verzekerd* (Kroes, Mastenbroek, Couwenbergh, Van Eijndhoven, Festen, Rikken, 2007).

Het project “Gezond op eigen benen” zal gericht zijn op de universele en selectieve preventie, omdat het in dit project niet gaat om het individu maar om de populatie of de verschillende subpopulaties. Daarbij is de doelgroep gezond en vallen de geïndiceerde preventie of zorggerelateerde preventie op deze manier al buiten de doelgroep.

De beantwoording van deze achtergrondvraag is geheel gebaseerd op het rapport *Van preventie verzekerd* (Kroes et al., 2007).

5. Ontwikkeling van jongvolwassenen (15-25 jaar) op fysiek, cognitief en sociaal-emotioneel gebied

a) Hoe ontwikkelen jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar zich op fysiek gebied?

Tussen de 14 en 16 jaar ronden meisjes hun groeispuurt af en bereiken jongens de piekgroei, alvorens de groeispuurt af te ronden. Jongen krijgen een lagere stem en de hoeveelheid lichaamsvet neemt af en de spiermassa vergroot. De motorische prestaties van jongens verbeteren, dit geldt ook voor de periode van 16 tot 18 jaar. Voor zowel jongens als meisjes geldt dat zij rond deze leeftijd seksueel actief kunnen worden. Tussen de 16 en 18 jaar vinden er geen nieuwe fysieke ontwikkelingen plaats. (Berk, 2006)

Tussen de 20 en 30 jaar is er een grote ontwikkeling op het gebied van atletische vaardigheden: vaardigheden waarvoor snelheid van ledematen, explosieve kracht en grove motoriek-coördinatie nodig is, pieken vroeg in dit decennium en dalen daarna; vaardigheden waarvoor uithoudingsvermogen, arm-hand-stabiliteit en richten nodig is, pieken laat in dit decennium en nemen daarna af.

Verder vindt er een vermindering plaats van de tastsensitiviteit, respiratoire functies, cardiovasculaire functies, functies van het immuunsysteem en elasticiteit van de huid. Dit gaat door gedurende het volwassen leven.

Het basaal metabolisme vertraagt, waardoor vanaf het midden van dit decennium geleidelijk het gewicht toeneemt. Ook dit gaat door gedurende het volwassen leven.

De seksuele activiteit in deze leeftijdsgroep neemt toe.

(Berk, 2006)

b) Hoe ontwikkelen jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar zich op cognitief gebied?

Lang heeft men gedacht dat de hersenen van de mens aan het einde van de kindertijd volgroeid zouden zijn. Maar uit recent onderzoek is gebleken dat de hersenen van het 10e tot het 25ste levensjaar nog volop in ontwikkeling zijn. De hersenen groeien als het ware van achteren naar voren. Al vroeg zijn de motoriek, het gezichtsvermogen en de emotionele systemen klaar, want deze delen van de hersenen liggen achterin. Het middelste deel coördineert deze functies. Het voorste deel, waar het controlecentrum zich bevindt, moeten nog rijpen. Dit leidt tot de volgende verschijnselen op het gebied van pubergedrag:

- Geen helikopterview (minder verbindingen tussen hersendelen)
- Ratio op achterstand (frontaalkwab in ontwikkeling)
- Heftige emoties (amygdala meer de overhand)
- Kicks (stijging spiegel diverse hormonen)

(Nelis & Van Sark, 2009)

De vorm van werkgeheugen waarbij er gewerkt moet worden met de informatie in je gedachten, is veel moeilijker voor kinderen en adolescenten (10-22 jaar) dan voor volwassenen. Ook planningen maken is lastiger. Deze functies ontwikkelen nog door tot ver in de adolescentie. Tussen de 12 en 18 jaar verandert er ook veel in het inhibitiegebied in de hersenen, waardoor jongeren rond deze leeftijd nog niet goed hun gedrag kunnen (af)remmen. Vanaf het 15e jaar is de flexibiliteitsfunctie in de hersenen vaak al wel goed ontwikkeld. Jongeren van 14-15 jaar blijken verder minder te reageren op negatieve feedback dan 20-25 jarigen maar juist meer te reageren op positieve feedback (Crone, 2008).

14-16 jarigen beredeneren waarschijnlijk op een wetenschappelijke, systematische manier in bekende situaties. Stap-voor-stap krijgen zij de wetenschappelijke manier van beredeneren onder de knie, voor verschillende taken. Zij worden verder minder zelfbewust en minder gefocust op zichzelf. Ook worden zij beter in het maken van dagelijkse beslissingen. (Berk, 2006)

Jongeren tussen de 16 en 18 jaar worden beter op het gebied van metacognitie, wetenschappelijk beredeneren en beslissingen maken (Berk, 2006).

In het geval van een academische educatie wordt het dualistisch denken tussen de 20 en 30 jaar minder en neemt het denken in relatief perspectief toe. Het denkpatroon verandert van hypothetisch naar pragmatisch. Er vindt een toename plaats in cognitieve-affectieve

complexiteit, welke blijft doorgaan in de loop van volwassenheid. Verder ontwikkelt de jongvolwassene een expertise in een "field of endeavour", waardoor het probleemoplossend vermogen vergroot. De beroepsopties worden beperkt en er wordt in deze periode gekozen voor een specifieke carrière (Berk, 2006).

Ten slotte kan er ook een toename optreden in de creativiteit tijdens de adolescentie (10-22 jaar). Door de veranderingen in de structuur en werking van de hersenen, hebben adolescenten meer flexibiliteit en zijn daardoor vindingrijker en creatiever (Crone, 2008).

c) Hoe ontwikkelen jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar zich op sociaal-emotioneel gebied?

Tussen de 14 en 16 jaar gebeurt er veel op sociaal-emotioneel gebied. Karaktertrekken van zichzelf worden gecombineerd in een georganiseerd zelfconcept. De eigenwaarde differentieert zich verder en neigt te stijgen. Waarschijnlijk begint rond deze leeftijd ook de opbouw van een eigen identiteit. Verder raakt de adolescent meer betrokken in maatschappelijk perspectief. In toenemende mate benadrukt de jongere de ideale wederkerigheid en maatschappelijke wetten als de basis voor het oplossen van morele dilemma's. Verder begint hij of zij zich bezig te houden met een meer subtiële beredenering van conflicten tussen morele, sociaal-conventionele en persoonlijke problemen (Berk, 2006).

Er vindt waarschijnlijk een vermindering plaats van een geslachtsstereotyperende attitude. Gevolg hiervan is dat het "daten" begint. Ook is er waarschijnlijk een vermindering van het gehoor geven aan groepsdruk. Ten slotte kan de verhouding met de ouders positiever worden (Berk, 2006). Deze groep wordt ook wel de Middenadolescenten genoemd. Ze ontwikkelen een eigen 'ik', durven steeds meer af te werken, experimenteren, nemen risico's en hebben veel stemmingswisselingen (Nelis & Van Sark, 2009).

Tussen de 16 en 18 jaar wordt de identiteit verder gevormd, vermindert de belangrijkheid van kliek- en groepsvorming en houden verbintenissen op liefdesgebied langer stand. Ook gaat de rijping van de morele manier van beredeneren verder (Berk, 2006).

De groep van 16 tot 22 jaar wordt ook wel de Late adolescenten genoemd. Ze zijn steeds zelfbewuster, krijgen meer een eigen identiteit, worden minder gevoelig voor groepsdruk, worden verantwoordelijker (naar zichzelf en naar anderen), denken verder vooruit, zijn steeds beter in staat tot zelfreflectie, maar vallen af en toe onverhoeds terug in onvolwassenheid. (Nelis & Van Sark, 2009)

In de adolescentie (10-22 jaar) vinden er veranderingen plaats in de primaire (aangeboren) en secundaire (aangeleerde) emotionele beleving. Adolescenten hebben bijvoorbeeld moeite om bepaalde gezichtsuitdrukkingen goed te herkennen en er een betekenis aan te geven. Tot 18 jarige leeftijd is het ook moeilijk om rekening te houden met lange termijn consequenties bij het maken van beslissingen. De waarschuwingssignalen van het lichaam zijn nog in ontwikkeling en dit kan leiden tot ondoordachte beslissingen (Crone, 2008).

Tussen de 20 en 30 jaar wordt waarschijnlijk een persoonlijke identiteit behaald. De jongvolwassene voelt in toenemende mate controle over de gebeurtenissen in het eigen leven. Gewoonlijk wordt er een droom geconstrueerd: een beeld van zichzelf in de volwassen wereld, wat als richtlijn kan dienen bij het maken van beslissingen. Vaak wordt er ook een relatie met een mentor gevormd. Wanneer er sprake is van een carrière met hoge status, worden er professionele vaardigheden, waarden en referenties behaald (Berk, 2006).

De jongvolwassene begint met de ontwikkeling van wederzijds bevredigende volwassen vriendschappen en werkbanden en poogt om een permanente relatie aan te gaan met een intieme partner (Berk, 2006).

Vaak worden de relaties tussen broers en zussen meer vriendschappelijk.

Er vinden ook belangrijke veranderingen plaats op het gebied van het verlaten van het ouderlijk huis, eventueel gaan samenwonen, trouwen en kinderen krijgen.

Eenzaamheid piekt vroeg in dit decennium en neemt dan geleidelijk af gedurende het volwassen leven (Berk, 2006).

d) Welke invloed hebben deze ontwikkelingen op de benadering van jongvolwassenen (15-25 jaar) met het oog op voorlichting op het gebied van gezonde leefstijl?

Het belangrijkste is om rekening te houden met de ontwikkeling van de hersenen. Deze zijn nog niet volgroeid tot na het 25ste levensjaar. Jongvolwassenen boven de 18 jaar kunnen om deze reden niet hetzelfde worden benaderd als volwassenen wiens hersenen al volledig volgroeid zijn.

Verder is het sociaal-emotionele aspect belangrijk: de rol van ouders, docenten en leeftijdsgenoten, maar ook de onzekerheid en het zoeken naar een eigen identiteit dat bij deze periode hoort. Dit is belangrijk om als voorlichter te bedenken, aangezien de invloed van het gedrag van leeftijdsgenoten in deze levensfase vaak vele malen groter is dan de invloed van een gemiddelde gezondheidscampagne.

6. Achtergrondvraag 6.

- a) Wat is de prevalentie van overgewicht, obesitas en eetstoornissen bij jongeren tussen de 15 en 25 jaar in Nederland? Is er een stijgende trend waar te nemen in de prevalentie van overgewicht, obesitas en eetstoornissen bij jongeren tussen de 15 en 25 jaar in Nederland?

Tabel 1 (CBS, 2010) geldt voor de groep 15 tot 25 jaar. Uit deze tabel is een groeiende trend op te maken in de kolommen ondergewicht en overgewicht in de periode 2000 tot 2009.

Tabel 1 *Zelfgerapporteerde medische consumptie, gezondheid en leefstijl* (CBS, 2010)

Jaar	Zelfgerapporteerde lengte (cm)	Zelfgerapporteerd gewicht (kg)	Ondergewicht (%)	Normaal gewicht (%)	Overgewicht (%)	Matig Overgewicht (%)
2000	177,0	71,0	3,5	79,4	17,2	14,4
2006	176,7	71,7	5,5	74,1	20,4	16,4
2007	177,0	71,3	4,9	75,6	19,5	16,4
2008	176,3	72,0	6,5	72,1	21,4	16,1
2009	176,4	70,8	7,7	73,0	19,3	15,2

Volgens de Jeugdmonitor van het CBS is geldig voor de groep 18-25 jaar de percentages ernstig overgewicht, ofwel obesitas, zoals weer gegeven in tabel 2 (CBS, z.d.). Deze gegevens zijn wederom gebaseerd op zelfgerapporteerde lengtes en gewicht.

Tabel 2 (CBS, z.d.)

Jaar	Ernstig overgewicht (18 tot 25 jaar; %)
2005	2,2
2006	3,3
2007	2,4
2008	4,6
2009	3,3

In de periode 2005 tot 2009 is het percentage ernstig overgewicht dus gegroeid onder 18 tot 25 jarigen.

Naar schatting leden in 2003 ongeveer 5000-6000 mensen aan anorexia nervosa en ongeveer 20.000 aan boulimia nervosa. Het overgrote deel (90-95%) van hen was vrouw. In 2003 leden naar schatting 15000 mensen aan een eetstoornissen die net niet voldeed aan de criteria voor anorexia en boulimia. In totaal waren er in 2003 dus ongeveer 40.000 mensen met een eetstoornis. Over de eetbuistoornis zijn geen prevalentiecijfers bekend omdat de definitie vrij nieuw is en nog niet helemaal vaststaat. Op grond van internationaal onderzoek wordt geschat dat ongeveer 1% van de volwassen bevolking lijdt aan een eetbuistoornis. Dit komt onder mannen en vrouwen evenveel voor. Op basis van de CMR-Peilstations (huisartsenregistratie gepubliceerd door het NIVEL) en van internationaal onderzoek wordt geschat dat de incidentie van anorexia nervosa 8 per 100.000 bedraagt. Dat waren in Nederland in 2003 ongeveer 1300 nieuwe gevallen (vooral vrouwen tussen de 15 en 24 jaar). De incidentie van boulimia nervosa wordt geschat op 6,5 per 100.000. Dat waren 1100 nieuwe gevallen in 2003. De incidentie van de eetbuistoornis is niet bekend. Op grond van internationaal onderzoek wordt geschat dat er in Nederland jaarlijks ongeveer 15-30 patiënten met anorexia sterven. Zij sterven door de lichamelijke gevolgen van de ziekte of plegen zelfmoord. De sterfte onder patiënten met boulimia nervosa is nog onvoldoende onderzocht om definitieve conclusies te trekken (Ministerie van Jeugd & Gezin, 2009).

b) Hoe kan het voedings- en beweeggedrag beschreven worden van jongeren tussen de 15 en 25 jaar in Nederland?

Tabel 3 *Gezondheid en Welzijn* (CBS, z.d.)

	Toelichting	2005	2006	2007	2008
Lichaamsbeweging: voldoet aan Combinorm (30 minuten) (12-18 jaar, %)	% dat of de Fitnorm of de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (30 minuten) haalt.			47,1	
Lichaamsbeweging: voldoet aan Combinorm (60 minuten) (12-18 jaar, %)	% dat of de Fitnorm of de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (60 minuten) haalt.			38,1	

Tabel 3 (CBS, z.d.) geeft alleen het beweeggedrag van 2007 weer voor de leeftijdsgroep 12 tot 18 jaar.

Uit de Voedselconsumptiepeiling van 2003 blijkt dat onder jongvolwassenen (19-30 jaar) minimaal 90% van de respondenten op één of beide onderzoeksdagen de productgroepen 'groenten', 'melkproducten', 'granen en graanproducten', 'vlees en vleesproducten', 'vetten', 'suiker en zoetwaren' en 'niet-alcoholische dranken' gebruikte. 70-90% gebruikte de productgroepen 'aardappelen', 'koek, gebak en biscuit' en 'sauzen en kruiden/specerijen'. De productgroepen 'peulvruchten' en 'vis' hadden de minste gebruikers. Mannen aten vaak meer dan vrouwen, een aantal productgroepen uitgezonderd (Voedingscentrum, 2004)

2% van de deelnemers gebruikte minimaal 150 gram groente per dag, niemand gebruikte 200 gram of meer. 7-8% van de deelnemers gebruikten 200 gram fruit per dag (Voedingscentrum, 2004).

De gemiddelde energie-inname was 2328 kcal, voor vrouwen was dit lager dan voor mannen. Gemiddeld gezien was de eiwitinname ruim, de vetinname net onder de bovengrens en de koolhydraatinname zoals aanbevolen. De inname van verzadigde vetzuren was te hoog, de richtlijn voor transvetzuren werd net niet gehaald en de hoeveelheid voedingsvezels was te laag. De gemiddelde inname van vitamines en mineralen was bij mannen voldoende, alleen de vitamine E inname was te laag. Dit laatste geldt ook voor vrouwen, maar bij deze groep was ook de ijzer-, calcium- en foliumzuurinname te laag (Voedingscentrum, 2004).

94% van de deelnemers gebruikte een ontbijt en 97% een lunch, bijna iedereen at of dronk iets bij de warme maaltijd en tussendoor. Bij mannen werd 42% van de energie-inname buitenshuis gebruikt, bij vrouwen was dit 37% (Voedingscentrum, 2004).

47% van de vrouwen en 35% van de mannen gebruikte één of meer verrijkte voedingsmiddelen op één of twee onderzoeksdagen. Ruim 20% van de mannen en ruim 30% van de vrouwen gebruikte op één of twee onderzoeksdagen voedingssupplementen (Voedingscentrum, 2004).

- c) Welk verband is er te vinden tussen opleidingsniveau en gewicht en beweging?**
- d) Welk verband is er te vinden tussen de sociaal economische status en gewicht en beweging?**
- e) Welk verband is er te vinden tussen de herkomst/etniciteit en gewicht en beweging?**

De beantwoording van de bovenstaande drie achtergrondvragen (6C, 6D en 6E) komt uit een emailconversatie met praktijkbegeleider ir. Rosanne Metaal (Ir. R.J. Metaal, emailconversatie, 9 juni 2010):

Met vijf Groeistudies sinds 1955 is er in Nederland een unieke traditie ontstaan om iedere 15 jaar een representatieve studie uit te voeren naar lengte en gewicht ontwikkeling van kinderen van 0-23 jaar. In deze studies wordt o.a. het gewicht en de lengte van ongeveer 20.000 kinderen gemeten in tegenstelling tot de grote CBS-POLS analyses. Die gebeuren op basis van zelfrapportage.

Sinds 1980 zien we de BMI stijgen. Ook de vijfde groeistudie (10 juni 2010) laat eenzelfde beeld zien. Naast een stijging bij jonge kinderen is er ook een stijging waarneembaar bij jong volwassenen vanaf 17/18 jaar. In de studies van 1980, 1997 en 2010 (derde, vierde en vijfde groeistudie) zijn ook Turkse en Marrokaanse kinderen apart gemeten. Onder deze groepen kinderen stijgt het percentage overgewicht en obesitas zeer explosief. Dat laat ook de vijfde groeistudie zien. Uit deze studies blijkt ook dat het percentage overgewicht en obesitas toeneemt naarmate het opleidingsniveau lager wordt en de sociaal economische positie zwakker (Ir. R.J. Metaal, emailconversatie, 9 juni 2010).

7. Welke interventies op het gebied van gezonde leefstijl met als doelgroep jongvolwassenen, zijn er op dit moment? Wat zijn de kenmerken van deze interventies?

Interventiedatabase Centrum Gezond Leven (CGL, z.d.)

Gezocht op:

- Verslaving
- Eetstoornissen en eetproblemen
- Alcohol
- Roken
- Lichamelijke activiteit/bewegen
- Drugs
- Voeding
- Andere leefstijlonderwerpen
- Valpreventie
- Verkeer
- Ongevalsletsel
- Gewicht
- ➔ Allemaal apart gezocht

Doelgroep: Jongeren (12 t/m 17 jaar), adolescenten (18 t/m 24 jaar), volwassenen (25 t/m 49 jaar) en jonge ouders (50 t/m 64 jaar)

➔ apart gezocht

Intermediaire doelgroepen: professional onderwijs, peers, ouders/verzorgers

➔ apart gezocht

Startdatum uitvoering: tussen 1 januari 2005 en 1 juni 2010.

Vervolgens zelf geselecteerd op volgende criteria:

- interventie moet gericht zijn op universele of selectieve preventie. Geïndiceerde en zorggerichte interventie zijn buiten beschouwing gelaten.
- Interventie moet als directe of indirecte doelgroep hebben 15-25 jarigen, dus niet volwassenen in het algemeen (al valt de groep 18-25 jaar daar ook onder). De zoekbewerking naar volwassenen en jonge ouders is alleen uitgevoerd i.v.m. bijvoorbeeld preventie-interventies die zijn uitgevoerd om docenten of ouders te onderwijzen over leefstijlonderwerpen met als uiteindelijke doel om via hen jongeren/adolescenten te bereiken. Hierbij heb ik beperkt tot het onderwijzen/informerende van ouders/verzorgers en/of docenten. Dit is omdat deze tussenpersonen en dus medeopvoeders worden besproken in het project "Gezond op Eigen Benen".

Voorlopige conclusies:

1. Veel initiatieven vanuit het BOS-impuls
2. Weinig interventies beoordeeld
3. Veel projecten vanuit het NISB (projectenbank Sport & Bewegen)
4. Relatief veel projecten gericht op beweging en weinig op alcohol en druggebruik.

Organisaties die betrokken zijn bij bewegingsbevordering bij deze doelgroep:

- NISB
- NOC*NSF
- IOS
- LC
- NIGZ
- Diverse koepelorganisaties
- Onderzoeksinstellingen
- Regionale organisaties en fondsen

(Van de Wert, Stiggelbout, Leutscher, Overberg, 2004a)

Uit onderzoek naar effecten van bewegingsactiviteiten voor de jeugd, komt naar voren dat jongeren de activiteiten waarderen en dat het hen een opstap biedt naar de reguliere sport. (Van de Wert, Stiggelbout, Leutscher, Overberg, 2004b)

Organisaties die betrokken zijn bij preventie gericht op voeding bij deze doelgroep:

- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)
- Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)
- Voedingscentrum
- Consumentenbond
- Gezondheidsraad
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Voedingsmiddelenindustrie en koepel van levensmiddelendetailhandel (CBL)
- Voorlichtingsbureaus van productschappen
- Gezondheidsfondsen
- Gezondheidszorgorganisaties
- Levensmiddelendetailhandel
- Bedrijven en scholen

(Busch & Breedveld, 2009)

Organisaties die betrokken zijn bij preventie van druggebruik bij deze doelgroep:

- Ministerie van VWS
- Trimbos-instituut
- Lokale en regionale organisaties

(Busch, 2006)

Organisaties die betrokken zijn bij preventie gericht op alcoholgebruik bij deze doelgroep:

- Ministerie van VWS
- Gemeenten
- Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Zorgpreventie (NIGZ)
- Trimbos
- Vroegsignalering en voorlichting door zorgaanbieders eerste lijn
- Diverse organisaties betrokken bij preventie alcoholgebruik in verkeer
- Stichting Alcoholpreventie (STAP)
- Alcoholbranche

(Busch & Kuunders, 2007)

Verder is het Consortium Intergrale Actie tegen Overgewicht (CIAO) vanuit Zorgonderzoek Nederland en Medische Wetenschappen (ZonMw) een interessant onderzoek omdat hierbij per leeftijdssegment wordt geïnventariseerd welke interventies er zijn rondom het onderwerp "overgewicht". Hierbij worden de interventies op een aantal criteria beoordeeld, bijvoorbeeld implementeerbaarheid en effectiviteit (ZonMw, z.d.).

De volgende tabel geeft de inventarisatie weer van de interventiedatabase van het CGL (CGL, z.d.) op eerder genoemde zoekcriteria. Vraagtekens zijn gezet bij eigen interpretaties en wanneer gegevens niet aanwezig waren. Onderstaande tabel is het laatst bijgewerkt 12 april 2010.

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
BOS-impuls	Projectenbank Sport & Bewegen	De BOS-impuls is een tijdelijke stimuleringsmaatregel van VWS. Met de BOS-impuls worden achterstanden van jongeren van 4 tot 19 jaar aangepakt. Het laagdrempelig aanbieden van 'arrangementen' moet een gezonde en actieve leefstijl bevorderen én onderwijs- en opvoedingsachterstanden terugdringen. Gemeenten konden tot 1 april 2006 voorstellen indienen voor projecten. Inmiddels is de stimuleringsregeling uitgeput. Buurt- onderwijs- en sportorganisaties werken samen onder regie van de gemeente om een BOS-initiatief op wijkniveau te realiseren. Sportactiviteiten maken in ieder geval onderdeel uit van de BOS-arrangementen. Meestal spelen ook gezondheidsonderwijs en buurtactiviteiten een rol. Zo wordt tevens de onderlinge betrokkenheid in de buurt vergroot. Dit sluit aan bij het gedachtegoed van de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning. De uiterste inzendtermijn voor BOS-projecten is inmiddels verstreken.	Het doel van de subsidie is om achterstanden van kinderen en jongeren aan te pakken. Het laagdrempelig aanbieden van programma's moet een gezonde en actieve leefstijl bevorderen én onderwijs- en opvoedingsachterstanden terugdringen.	Universeel	Afhankelijk van gemeente	Nee	Zo'n 226 gemeenten in Nederland hebben een BOS-project opgestart met een bijdrage van VWS. Omdat gemeenten voor meerdere projecten subsidie konden aanvragen, lopen er nu 443 projecten in het land.	?	4-19 jaar	Wisselend

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
Lessenserie docenten voortgezet onderwijs, middelbaar en hoger beroeps-onderwijs	De Jutters	De lessenserie wordt regulier 4x/jaar aangeboden aan docenten VO, MBO en HBO. Elke serie be-staat uit 8 bijeenkomsten van 2 uur met volgende thema's: - Motiverende gespreksvoering. – Gedragsproblematiek. - Depressie. - Angstproblematiek en pesten. - Zelfbeschadiging en suicidepreventie. - Eetproblematiek. – Kinderen van ouders met psychische problemen en verslaafde ouders. - Kinderen die getuige zijn geweest van huiselijk geweld.	Het bevorderen van het vroegtijdig signaleren van beginnende psychische problematiek bij jongeren door leerkrachten, zorgcoördinatoren en direct betrokkenen op school. Jongeren en hun ouders kunnen hierdoor sneller worden begeleid, verwezen en geholpen.	Universeel	Lopend	Ja: "Preventie van psychische problematiek bij jongeren"	De Jutters, Afd. Preventie S. Sas s.sas@dejutters.com 0708507505	Nog niet beoordeeld	Docenten uit het onderwijs (18-65 jaar)	21-09-2009
Alcohol Jeugd Sportkantines	GGD Gooi & Vechtstreek	Op basis van convenant van gemeenten en sportverenigingen wordt ondersteuning geboden in vorm van IVA-training, voorlichtingsmateriaal en audit en advies door ROC-studenten.	Verantwoord schenkgedrag /alcoholbeleid in woord en praktijk.	Universeel	Lopend	Ja: "Samen aan de slag"	GGD Gooi & Vechtstreek, Afd. GBO I. Laméris i.lameris@gdggooi.nl	Nog niet beoordeeld	12-19 jaar	01-05-2009
Sport in Nieuwegein-Noord	Projectenbank Sport & Bewegen	Het project beoogt de achterstand de jeugdoverlast in Nieuwegein-Noord te bestrijden door een aanbod van sport- en beweegactiviteiten. Het project richt zich op jongeren (12 t/m 18 jaar) die zorgen voor overlast in dit gebied.	Het bestrijden van jeugdoverlast In 2009 is het aantal meldingen van jeugdoverlast in Nieuwegein-Noord afgenomen met 15%.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Nieuwegein, Afd. Programma's en Projecten, B. Heusschen b.heusschen@nieuwegein.nl 030-6071411	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar	01-01-2006
Sport in	Projecten-	" (i.p.v. Nieuwegein-Noord, in dit	" (i.p.v. Nieuwegein-Noord, in	Univer-	Lo-	?	Gemeente	Nog niet	12-18 jaar	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
Nieuwegein-Zuid	bank Sport & Bewegen	geval Nieuwegein-Zuid)	dit geval Nieuwegein-Zuid)	seel?	pend		Nieuwegein, Afd. Programma's en Projecten, B. Heusschen b.heusschen@nieuwegein.nl 030-6071411	beoordeeld		
Stand-by for Action	Projecten-bank Sport & Bewegen	Dit project richt zich op de kern Vroomshoop voor een periode van 4 jaar (2006 t/m 2009). Stand-by for Action bestaat uit twee delen: 1. Verbeteren van het welbevinden van jongeren in Vroomshoop Er wonen relatief veel jongeren in Vroomshoop. Er is een vrij grote groep jongeren die valt onder de categorie 'overlastgevende jeugdgroepen'. In totaal kent Vroomshoop vijf verschillende groepen overlastgevende jongeren. 2. Meer bewegen en bestrijden overgewicht leerlingen basisschool De Sleutel-Vroomshoop.	Verbetering welbevinden van 12-18jarigen (m.n. de overlastgevende jongeren). Vergroten sportdeelname en stimuleren gezonde actieve leefstijl bij leerlingen van basisschool De Sleutel. - 10% minder overlast op straat; - aanmoedigen (5%) en stabiliseren van bezoeken van inloopvoorziening met 5%;- ontmoedigen rondhangen met 5% - bevorderen sportdeelname door jongeren met 5%; - verbeteren gezondheid d.m.v. sportdeelname met 3%; - verbeteren samenwerking tussen VO, jongerenwerk en sport. Speciaal onderwijs De Sleutel - Vroomshoop: - min. 10% verhoging sportdeelname; - stimuleren, verbeteren en bevorderen gezonde leefstijl; - terugdringen % overgewicht	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Twenterand, Afd. Dienstverlening aan instellingen, K. Postma k.postma@twenterand.nl 0546-557777	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			met 15%.							
Uitdagende jongeren (2008)	Projectenbank Sport & Bewegen	Jongeren in Veldhoven worden gestimuleerd om te participeren in sportprojecten. Door het aanbieden van sport op verschillende manieren worden de jongeren op meerdere manieren geïnteresseerd en benaderd. In samenwerking met het onderwijs en welzijnstichting zullen de jongeren gestimuleerd worden.	Achterstanden van doorgaans moeilijk bereikbare jongeren verkleinen, waardoor leefbaarheid binnen gemeente verhogen. Ook jongeren een actieve en gezonde leefstijl aanmeten en integreren binnen maatschappij. Overlast jongeren terugdringen, dit moet blijken uit % inwoners dat aan geeft overlast het grootste probleem in de wijk te vinden: Van 10 naar 8%. Bieden van zinvolle en sportieve vrijetijdsbesteding: van 65% naar 68%.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Veldhoven, Hulsbosch 040-2584118	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Allochtonen: Marokkaans)	01-10-2008
D'ran an't spek (De Thij)	Projectenbank Sport & Bewegen	Project is gericht op het maatschappelijk probleem van inactiviteit en daarmee verband houdende overgewicht een halt toe te roepen. Er is besloten te richten op achterstanden welzijn, gezondheid en voeding en sport en bewegen. Welzijn: Groepen in wijk worden met elkaar verbonden door organisatie voor en door jongeren van bij jeugd aansprekende activiteiten. Allochtone gemeenschap wordt hierbij betrokken. Er wordt gewerkt aan normen- en waardenbesef. Gezondheid en	Kwantitatieve en kwalitatieve resultaten: - verveling en overlast zijn merkbaar teruggedrongen: dalend aantal meldingen van overlast bij politie - De sociale cohesie in de wijk is verbeterd - jeugd leeft gezonder: aantal kinderen met overgewicht stijgt niet verder - Jeugd is actiever: 10% meer kinderen voldoet aan de NNGB - Er hebben procentueel evenveel allochtone als autochtone kinderen en jongeren deelgenomen aan de	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Oldenzaal, Sportraad Overijssel, 0384577777	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans.)	01-04-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		voeding: Door naschools activiteitenprogramma maken kinderen kennis met sport, bewegen en gezondheid onder en na schooltijd. Ook in combinatie met activiteiten uit breedtesport.	arrangementen - Er is een passend sportaanbod voor alle kinderen en jongeren, ook voor hen die minder sportminded zijn dan wel gehandicapt.							
Jong Haren beweegt, gemeente Haren	Projectenbank Sport & Bewegen	Door middel van sport- en beweegactiviteiten achterstanden weg te werken dan wel in te lopen. Het kan hierbij gaan om achterstanden op het gebied van gezondheid, welzijn, onderwijs, opvoeding en/of sport	1. Toename PO-leerlingen dat voldoet aan NNGB naar 50% 2. Toename VO-leerlingen dat voldoet aan NNGB naar 45%; 3. Functioneert een BOS-projectgroep in gemeente; 4. Heeft doelgroep kennis genomen van belang van goede gezondheid en gezonde leefstijl; 5. 10% afname meldingen bij politie; 6. Overgewicht in 2010 op hetzelfde niveau als in 2004. 1) stoppen groei van aantal jeugdigen met overgewicht en te rugdringen overgewicht op lan-gere termijn; 2) Afname bewe-gingsarmoede; 3) Afname overlast door jongeren.	Universeel?	Lo-pend	?	Huis voor de Sport Groningen – BOS, J. Fokkens j.e.fokkens@haren.nl 050 - 5339911	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Ouders/opvoeders. Scholier.)	01-01-2007
Wille op strjitte	Projectenbank Sport & Bewegen	Wille op strjitte omvat 10 arrangementen / projectactiviteiten voor 4 - 19 jarigen. Concreet betreft het de volgende activiteiten: wijk-sportactiviteiten, buitenschoolse activiteiten,	Projectactiviteiten moeten in periode 2007-2010 resulteren in: 1. 10 % toename aantal vol-doende bewegende kinderen; 2. 15 % toename aantal vol-doende bewegende jongeren; 3. 10 % afname	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Franeke-radeel, Afd. welzijn en samenlevings-zaken,	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		buurtparticipatie, gezondheidsvoorlichting en vrijwilligerswerk.	aantal kinderen en jongeren dat indicatief scoort op screeningslijst voor psychosociale problematiek; 4. 10 % afname ervaren overlast door jongeren; 5. 10% toename waardering voor algemene leefbaarheid.				M. Visser 0517-380346			
Leefstijl Surhuisterveen	Projectenbank Sport & Bewegen	Het heeft tot doel jongeren te stimuleren tot actievere en gezondere leefstijl en risicovol en overlastgevend gedrag te reduceren door het organiseren van breed en gevarieerd activiteitenaanbod aansluitend aan schoolprogramma en in vakanties. In het project wordt ook voorlichting over genotsmiddelen gegeven en methode leefstijl, een programma voor sociaal emotionele vaardigheden, ingezet op scholen.	Jongeren stimuleren tot actievere en gezondere leefstijl en reduceren risicovol en overlastgevend gedrag. 80% jongeren is bekend met leefstijlaanbod, 80% jongeren kent risico's van genotsmiddelengebruik, 80% jongeren kent norm gezond bewegen, 10% toename jongeren die voldoen aan norm gezond bewegen, 10% afname aangiftes en meldingen jeugdoverlast, daling % onveiligheidsgevoelens van burgers in Surhuisterveen naar gemiddelde in Achtkarspelen.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Achtkarspelen , A. Rixt Voolstra ar.voolstra@achtkarspelen.nl 0511-548161	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-08-2006
Leefstijl Buitenpost	Projectenbank Sport & Bewegen	"	" (i.p.v. Surhuisterveen, in dit geval Buitenpost)	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Achtkarspelen , A. Rixt Voolstra ar.voolstra@achtkarspelen.	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-08-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
Projectplan van hang-naar doejeugd in Susteren	Projecten-bank Sport & Bewegen	Het richt zich op jongeren van 10-19 jaar, waarvan bekend is dat zij incidenteel dan wel regelmatig overlast bezorgen in de kernen van de voormalige gemeente Susteren. Middels o.a. het aanbieden van sport-en beweegactiviteiten wordt getracht deze jongeren een zinvolle vrijetijdsbesteding aan te bieden en hen bewust te maken van hun huidige gedrag.	Verminderen overlast in kernen van voormalige gemeente Susteren, bevorderen samenwerking en samenhang en terugdringen wederzijdse vooroordelen. 25% van specifieke doelgroep doet in 1 ^e jaar mee aan min. 1 van aangeboden activiteiten. In volgende jaren neemt dit steeds met 5%. Afname aantal overlastplekken min. 5%/jaar. Realiseren van blijvende binnenloop, mogelijk aanhakend bij al bestaande voorzieningen. 15% specifieke doelgroep is betrokken bij organisatie (sport)activiteiten.	Selectief?	Lopend	?	Stichting SWE Welzijnswerk (SWE-W), J. Vincclair john.vincclair@swe-info.nl 0475-484848	Nog niet beoordeeld	8-25 jaar (Verslaafden. Algemeen publiek.)	01-01-2007
Projectplan van hang-naar doejeugd in Echt	Projecten-bank Sport & Bewegen	“ (i.p.v. Susteren, in dit geval Echt)	“ (i.p.v. Susteren, in dit geval Echt)	Selectief?	Lopend	?	Stichting SWE Welzijnswerk (SWE-W), J. Vincclair john.vincclair@swe-info.nl 0475-484848	Nog niet beoordeeld	8-25 jaar (Scholier. Verslaafden . Algemeen publiek.)	01-01-2007
Goal without alcohol	Projecten-bank Sport & Bewegen	Doel van dit project is de jongeren in de buitendorpen bewust te laten worden van de risico's van alcoholgebruik, o.a. door een nieuwe vorm van vrijetijdsbesteding te ontwikkelen door het aanbieden van	50% van deelnemers is bewust van risico's van alcoholgebruik, 70% van jongeren is op de hoogte van mobiele sportbus. 20% neemt actief deel aan sportactiviteiten. Het alcoholpercentage is	Universeel?	In voorbereiding	?	Gemeente Smallingeland, Afd. Samenlevingszaken, Y. Hoekstra y.hoekstra@	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Scholier. Algemeen Publiek)	01-09-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		laagdrempelige activiteiten.	afgenomen van 88 naar 74%.				smallingerland.nl 0512-581494			
Werk aan de winkel - jongeren van de straat	Projectenbank Sport & Bewegen	Jongeren zonder startkwalificatie en vooruitzicht op opleiding en werk opleiding bieden: MBO niv. 2 Assistent-Vrijtijdsbegeleider volgens het BBL-model. Opleiding wordt georganiseerd i.s.m. Dienst Werk en Inkomen, ROC Amsterdam, en Sportbuurtwerk Combi-wel. Ook in project: extra buurtvenementen, waarbij organisatie en uitvoering bij de jongeren ligt.	- bevorderen sociale integratie - bevorderen sociale participatie - bevorderen sociale stabiliteit - tegengaan bewegingsarmoede, stimuleren gezonde levensstijl - signalering en toegang tot hulpaanbod en ondersteuning Onderwijs - bestrijding voortijdig schoolverlaten	Selectief?	Lo-pend	?	Combiwel Sportbuurtwerk, Afd. Sportbuurtwerk, Remy 020-4701460	Nog niet beoordeeld	8-50 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Ouders/opvoeders. Werkenden.)	01-09-2005
Fit met verstand in Zwartewaterland	Projectenbank Sport & Bewegen	Het project heeft als doel: 'Een gezonde leefstijl voor alle kinderen en jongeren in Zwartewaterland.	5% toename aantal jongeren dat lid is van sportvereniging; aantal kinderen/ jongeren dat met overgewicht kampt is t.o.v. 2005 niet gestegen; 10% afname aantal jongeren dat met pestgedrag te maken heeft t.o.v. 2005; geen stijging teveel te vaak en op te jonge leeftijd (beneden 16 jaar) t.o.v. 2005.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Zwartewaterland, Afd. Sportraad Overijssel, M. Tibbe m.tibbe@sportraadoverijssel.nl 0383857777	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Ouders/opvoeders. Lage SES. Algemeen publiek.)	01-09-2007
Jongeren in Beweging	Projectenbank Sport & Bewegen	1 ^e arrangement: hang- en sinti-jongeren. 2 ^e arrangement: jongeren met overgewicht en jongeren die niet voldoen aan NNGB. De arrangementen hebben de titel (1.) Keep on Movin' en (2.) Sport Scoort.	Sport scoort: - 30 activiteiten/jaar georganiseerd. - Jongeren zullen activiteiten mee organiseren. - Aan arrangement doet wekelijks 20% van doelgroep mee. Keep on movin': - 30 acti-	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Gemert-Bakel, Afd. Maatschappelijke Zaken, D. Naaijken	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Allochtonen. Werkenden. Scholier. Lage SES)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			viteiten/jaar georganiseerd . - Jongeren zullen activiteiten mee organiseren. - Aan arrangement doen wekelijks ca. 180 jongeren mee.				dirk.naaijkens@gemertbakel.nl 0492378691			
Lijn jij?	De Stromen en Opmaat Groep	D.m.v. laagdrempelige site krijgen jongeren info over gezonde voeding en leefstijl, ongezond lijnen en gevaren daarvan en mogelijkheden om op leuke manier gezond met je lijf bezig te zijn. Voor wie hulp wil of nodig heeft zijn er links naar hulpverleners en instanties aangebracht.	Jongeren leren de gevaren van extreem en/of ongezond lijnen. Jongeren leren de waarden voor gezond gewicht gerelateerd aan hun leeftijd.	Universeel?	In voorbereiding	?	De Stromen en Opmaat Groep, J. Von Lindern j.von.lindern@opmaat.org 078-6201660	Nog niet beoordeeld	13-18 jaar	01-01-2007
Overgewicht en bewegen	Thuiszorg West-Brabant	Cursus is er voor volwassenen, 8-12 jarigen en 12-18jarigen. Er worden i.s.m. fysiotherapeuten 6 cursussen/jaar gegeven. Dit Multi-disciplinaire programma betreft beweegcursus voor deelnemers met overgewicht, waarbij de diëtist 3x/cursus voorlichting geeft over gezonde voeding.	Hierbij is het doel continuïteit in het bereikte resultaat te realiseren en het zogenaamde jo-jo effect te vermijden	Selectief	Lopend	?	Thuiszorg West-Brabant, Divisie Verpleging & Verzorging, M. Mijnsbergen mmijnsbergen@twb.nl 0165-560200	Nog niet beoordeeld	8-99 jaar	01-01-2008
Peerproject Doe mij maar fris, ik moet nog vrijen!	GGD Regio Twente	Jongeren spreken (peers) leeftijdsgenoten aan over gebruik van alcohol en condooms. Zij doen dit op uitgaansavonden rondom kroegen en discotheken. De peers spreken dezelfde taal als hun leeftijdsgenoten en benaderen jongeren op het moment dat	Het doel van dit nieuwe proefproject is om jongeren bewust te maken van hun eigen alcoholgebruik en vrijgedrag.	Universeel?	Afgerond	?	-	Nog niet beoordeeld	16-24 jaar	01-09-2005

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		veel alco-hol wordt gedronken en mogelijk ook onveilig wordt gevreeën.								
Borne Noord scoort	Projectenbank Sport & Bewegen	In combinatie met enkele gemeenten in Twente participeert de gemeente Borne in het Twents breed project 'Twente beweegt'. Voor de gemeente Borne is het gebied Borne Noord het project gebied. Dit heeft een aantal redenen:	Kwantitatieve resultaten zullen zijn (niet allemaal): - 75% meer leerlingen van 8 t/m 12 jaar vol-doen aan NNGB. - leerlingen van 5 deelnemende scholen van 8 t/m 12 jaar weten dat er relatie is tussen overgewicht, voeding en bewegen - 75% van kinderen van deelnemende scholen van 4 t/m 12 jaar hebben positieve attitude t.a.v. gezonde voeding en bewegen - kinderen van 4 t/m 12 jaar van deelnemende scholen hebben de mogelijkheid om min. 3x/week 1 uur op laagdrempelige wijze te bewegen - In 2010 is % kinderen van de deelnemende scholen uit groep 2 en 7 met overgewicht niet toege-nomen t.o.v. 2006 - 80% van sportverenigingen heeft gezonde sportverenigingen certificaat behaald.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Borne, A. Bloembergen a.bloembergen@borne.nl 074 -26 58 764	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Ouders/ opvoeders. Scholier. Algemeen publiek.)	01-08-2006
Samen in Actie in de wijk Noorderhoek	Projectenbank Sport & Bewegen	Samen in Actie biedt de gemeente Sneek de gelegenheid activiteiten daar waar nodig te initiëren en te bundelen tot een samenhangend aanbod dat	4-12 jaar: - 95% van aandacht-leerlingen uit wijk Sperk-hem is bekend met activiteiten-aanbod (3 buitenschoolse acti-	Universeel?	In voorbereiding	?	Gemeente Sneek, Afd. OCWS, L. Oetsen l.oetsen@	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Ouders/ opvoeders. Scholier. Algemeen	01-06-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		wijkgericht ingezet zal worden om bij de jeugd een actieve leefstijl te bevorderen en achterstanden te verminderen.	viteiten/week;. - 50% van aandachtsl eerlingen neemt deel aan aanbod - 40% van aandachtsl eerlingen beweegt meer - stabiliseren van % kinderen met overgewicht 12-18 jaar - 75% van doelgroep in Noorder-hoek is op hoogte van activiteitenaanbod - 30% van jongeren neemt actief deel aan programma - 10% van jongeren bedenkt en organiseert activiteiten voor eigen leeftijdsgroep - 10% van deelnemers organiseert wijkbrede evenement - stabiliseren van % jongeren met overgewicht - 50 % afname van overlastincidenten in wijk. -25% afname van overlastincidenten jeugd.				sneek.nl 0515-485387		publiek.)	
Buurtgerichte sportieve leefstijl interventie methode (BSlim) in Oosterpark	Projectenbank Sport & Bewegen	Het stimuleren van sportieve leefstijl van jeugd, met aandacht voor sport&bewegen, gezonde voeding en fair play. Bslim: Buurtgerichte Sportieve Leefstijl Interventie Methode. Naast de reguliere gymuren willen wij tot een aantrekkelijk en uitdagend sportaanbod komen, waarbij kinderen en jongeren elke dag of avond actief bezig kunnen zijn.	1 nieuw whoZnext jongerenteam; 2) Aansprekend aanbod aan vaste sport- en beweeg-activiteiten voor jeugd op vaste plaats en tijd; 3) Aansprekend en goed bezocht sport&activiteitenaanbod in vakantieperiodes; 4) Gevarieerd binnen- en naschools sport en beweegjaarprogramma vanuit venschool; 5) Min. 1 sportvereniging die regelmatig samen	Universeel	Lo-pend	?	Gemeente Groningen, Afd. Beleid & programmering, Drs. M. De Wijk m.de.wijk@ocsw. groningen.nl 050-3676268	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen. Ouders/ opvoeders. Scholier. Lage SES. Algemeen publiek.)	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			met vensterschool sportieve initiatieven ontplooit t.b.v. jeugd; 6) Club Extra gaat van start en er is een bewegings- en gezondheidsaanbod ontwikkeld gericht op te dikke kinderen; 7) Clinicaanbod door top-sporters dat op vensterschool wordt aangeboden.							
Buurtgerichte Sportieve Leefstijl Interventie Methode (Bslim) in Hoogkerk	Projectenbank Sport & Bewegen	"	1) Aanbieden gevarieerd binnen- en naschools sport&beweegjaarprogramma voor 6-12jarigen; 2) Aanbieden aansprekende sport- en beweegactiviteiten voor 11-18jarigen vanuit sportbuurtwerk; 3) Opzetten Whoznext jongerenteams; 4) Aanbieden MRT en/of Club Extra; 5) Aanbieden traject-op-maat voor kinderen met (ernstig) overgewicht; 6) Aanbieden clinics en/of instuif-momenten door topsporters 7) Afspraken met (vensterschool)-instellingen over agenderen sport & bewegen op vaste contactmomenten met ouders.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Groningen, Afd. Beleid & programmering, Drs. M. De Wijk m.de.wijk@ocsw.groningen.nl 050-3676268	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Lage SES. Ouders/opvoeders. Woonwagenn-bewoners.)	01-01-2008
Buurtgerichte Sportieve Leefstijl Interventie	Projectenbank Sport & Bewegen	Stimuleren van sportieve leefstijl van jeugd, met veel aandacht voor sport&bewegen, gezonde voeding en fair play. Naast de	1) Aanbieden gevarieerd binnen- en naschools sport&beweegjaarprogramma voor 6-12jarigen; 2) Aanbieden aan-	Universeel?	Lopen d	?	Gemeente Groningen, Afd. Beleid & programme-	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Allochtonen: Antilliaans.	01-01-2008

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
Methode in Vinkhuizen (Bslim Vinkhuizen)		reguliere gymuren door samenwerking tus-sen betrokken organisaties tot aantrekkelijk en uitdagend sport-aanbod komen, zodat kinderen/ jongeren elke dag/avond actief bezig kunnen zijn.	sprekende sport- en beweeg-activiteiten voor 11-19jarigen vanuit sportbuurtwerk; 3) Op-zetten Whoznext jongeren-teams; 4) Aanbieden MRT en/ of Club Extra; 5) Aanbieden traject-op-maat voor kinderen met (ernstig) overgewicht; 6) Aanbieden clinics en/of instuif-momenten door topsporters; 7) Afspraken met (vensterschool)-instellingen over agenderen sport & bewegen op vaste contactmomenten met ouders.				ring, Drs. M. De Wijk m.de.wijk@ocsw. groningen.nl 050-3676268		Ouders/ opvoeders. Lage SES.)	
Buurtgerichte sportieve leefstijl interventie methode (Bslim) in De Wijert Noord	Projecten-bank Sport & Bewegen	“	“	Univer-seel?	Lo-pend	?	“	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Ouders/ opvoeders. Lage SES.)	01-05-2008
Buurtgerichte sportieve leefstijl interventie methode (Bslim) in Corpus den Hoorn	Projecten-bank Sport & Bewegen	“	“	Univer-seel?	Lo-pend	?	“	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Ouders/ opvoeders. Lage SES.)	01-01-2008
Buurtgerichte sportieve	Projecten-bank	“	“	Univer-seel?	Lo-pend	?	“	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochto-	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
leefstijl interventie methode (BSlim) in Indische Buurt- De Hoogte	Sport & Bewegen								nen. Ouders/ opvoeders. Scholier. Lage SES. Algemeen publiek.)	
Buurtgerichte sportieve leefstijl interventie methode (BSlim) in Lewenborg	Projectenbank Sport & Bewegen	“	“	Universeel?	Lo-pend	?	“	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen. Ouders/ opvoeders. Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2006
Buurtgerichte Sportieve Leefstijl Interventie Methode (Bslim) in Selwerd, Paddepoel en Tuinwijk (SPT)	Projectenbank Sport & Bewegen	“	“	Universeel?	Lo-pend	?	“	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Allochtonen: Marokkaans , Antilliaans. Ouders/ opvoeders. Lage SES.)	01-07-2007
MoveFit	Projectenbank Sport & Bewegen	Het organiseren van diverse activiteiten voor en door jongeren van 4-19 jaar om diverse doelen te bereiken.	10% toename sport- en beweegparticipatie van jongeren. 10% afname overgewicht bij jongeren die hebben deelgenomen aan Slim Kids. 5% toename jongeren >12 jaar dat lid wordt van sportvereniging. 10% toename bewustwording	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Meijel, C.F.W. Peeters-van Bussel toos.peeters@meijel.nl 077-4668108	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			gezonde leefstijl bij jongeren. 5% toename jongeren dat vrijwilligerswerk doet, ook op langere termijn.							
Kans voor allen	Projectenbank Sport & Bewegen	- Vrijblijvend aanbod activiteiten voor jongeren i.s.m. sportverenigingen. - Samen met jongeren activiteiten organiseren. – I.s.m. jongeren jongerenontmoetingsplaatsen opknappen. – Infoavonden voor jongeren, ouders en omwonenden organiseren over bv. drugs, drugsgebruik en omgaan met geld. - Voorlichting aan jongeren over bv. 'multiculturele samenleving', 'diversiteit en tolerantie' en 'extremisme'.	- Creëren mogelijkheden tot nuttige vrijetijdsbesteding en aanleren van sociale vaardigheden voor 12-19jarigen. - Terugdringen overlast met 10% - Bevorderen gezonde leefstijl onder 12-19jarigen - Verhogen van sportdeelname bij verschillende groepen jeugd. - Verbetering sportaanbod en groter aantal leden van 12-19 jaar bij sportverenigingen, van 53% naar 60%.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Werkendam, P. Wiegel paul.wiegel@werkendam.nl 0183507305	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Verslaafden.)	01-01-2007
BRUNNE-PE ACTIEF	Projectenbank Sport & Bewegen	4-12 jaar: Activiteiten die kunnen georganiseerd worden: Fair Play scoort, weerbaarheidstraining op basisscholen, opvoedingsondersteuning op school, Wijkjeugd actief. 12-19 jaar: Activiteiten die kunnen georganiseerd worden: Wekelijks sportinstuif, er kan samen met de jongeren een uitgebreid activiteitenaanbod ontwikkeld worden. Organiseren van toernooien, uitvoeringen etc. Theater en andere actieve culturele activiteiten. WhoZnext is methode om jongeren van 14-	- verhogen woongenot en leefbaarheid voor bewoners. - Extra impuls aan centrale wijk-voorziening zodat deze is afgestemd op behoeften – Stimuleren samenwerking tussen buurt, onderwijs en sportverenigingen. - Ouders ondersteunen in aspecten gezondheid en bewegen, zinvolle vrijetijdsbesteding, normen en waarden bij opvoeden. - Meer structuur en regelmaat bieden in de vrijetijdsbesteding van 4-19jarigen. - ontwikkelen van	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Kampen, Afd. Onderwijs, Sport en Cultuur, (OSC), M. Welink m.welink@kampen.nl 038-3392978	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		18 jaar te betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van sport- en bewegingsactiviteiten.	vaardigheden bij jongeren. - kinderen bewust maken van sportief gedrag, respect voor elkaar, samenwerking en omgang met elkaar. - Kinderen op PO weerbaarder maken.– Aan-dacht voor ontwikkeling sociale vaardigheden 4-19jarigen.							
Door dik en dun met de jeugd van Kampen	Projectenbank Sport & Bewegen	4 arrangementen, ingedeeld naar doelgroepen. Alle arrangementen sluiten op elkaar aan. Sommige activiteiten worden op alle niveaus overkoepelend uitgevoerd: buurt, onderwijs en sport. - Arrangement PO (4 t/m 12 jaar) o.a. (duale) vakleerkracht, scholiersport en circus. - Arrangement VO (12 t/m 18 jaar) o.a. whoZnext en projectweken binnen school - Arrangementen t.b.v. jeugdbeleid bij sportverenigingen.	4-12 jaar: - gezonde en actieve leefstijl, afname bewegingsar-moede en afname risicofactoren overgewicht. Toename 4-12jarigen dat aan beweegnorm voldoet, verhoogde sportparticipatie in vrije tijd en verhoogde toeleiding naar sportverenigingen. 12-18jaar: bevorderen actieve en gezonde leefstijl. - implementeren gezond voedingsbeleid, thuis, op school, bij sport- en buurtverenigingen.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Kampen, Afd. Onderwijs, Sport en Cultuur, (OSC), M. Welink m.welink@kampen.nl 038-3392978	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-01-2008
Samen Doen !	Projectenbank Sport & Bewegen	Via een duurzame aanpak op de gebieden, buurt, onderwijs en sport, komen tot een geïntegreerde gemeentelijke aanpak van achterstanden bij jongeren van 4 tot 19 jaar.	Kwantitatieve doelen: -50% van PO neemt deel aan project de Sportieve School gedurende 3 jaar - 70% inwoners in wijk Zuiderveld is op hoogte van project broodje Zuiderveld - 50% kinderen neemt deel aan aanbod gezond gewicht kinderen	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Skarsterlan, M. Van der Meer 0513- 481 232	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Lage SES. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			eerst - 50% kinderen neemt deel aan de Sportsnuffelweek - 3 operationele whoZ-next teams in Skarsterlan gedurende 3 jaar - 70% leerlingen VO Sevenwolden en Bornego zijn op hoogte van bestaan van WhoZnext team - 1 middelbare school verzorgt voor klas VMBO 1, 2 en 3 een breed programma, sport en beweging, cultuur en educatie en maatschappelijke stages - 100 leerlingen/jaar in klas 2 van VMBO in Skarsterlan nemen deel aan Positive Action.							
Haarlem Noord (Delftwijk, Indische Buurt, Transvaalbuurt, Frans Halsbuurt)	Projectenbank Sport & Bewegen	In het projectgebied worden verschillende deelprojecten uitgevoerd om de doelstellingen te behalen. Concreet gaat het onder andere om het opleiden van allochtoon kader voor verenigingen, jeugdparticipatie, Jeugdsportpas voor 12-16 jarigen, Sport in de Wijk enz.	Aantal doelen (niet compleet) *In 2008 nemen 120 jongeren/ week deel aan Sport in de Wijkactiviteiten, in 2010 150; *In 2010 zijn 12 (ex)deelnemers Sport in de Wijk sportassistent of coach; *In 2007 wordt een naschools sportarrangement aangeboden, per jaar wordt dit met 1 arrangement uitgebreid; * min. 20 deelnemers/arrangement; *180 deelnemers/schooljaar aan SportZ4U; * 8 sporten in blokken van 4 clinics/schooljaar,	Universeel?	Lopend	?	SportSupport Haarlem, Afd. SportSupport, M. Boxhoorn	Nog niet beoordeeld	0-18 jaar (Ouders/ opvoeders. Lage SES. Algemeen publiek. Scholieren.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			als aanbod van SortZ4U; * min. 10 Sport in de Wijk-deelnemers /jaar worden lid van een sport-vereniging, in voetbal en min. 1 andere sport; *Bij sportvereni-gingen en bij school/jongeren /culturele instellingen nemen 4 teams van 10 jongeren deel aan "Whoznext"; * 5 basis-scholen hebben eind 2008 meegedaan aan "Beter (Zw)e-ten met; *12 8-12jarigen en ouders hebben in 2010 mee-gedaan aan Fit, food & Fun; *15 deelnemers van 13-18 jaar hebben in 2010 meegedaan aan "Real Fit".							
Haarlem Oost	Projecten-bank Sport & Bewegen	In het projectgebied worden verschillende deelprojecten uitgevoerd om de doelstellingen te behalen. Concreet gaat het onder andere om het opleiden van allochtoon kader voor verenigingen, jeugdparticipatie, Jeugdsportpas voor 12-16 jarigen, Sport in de Wijk enz.	Hoofddoel is stimuleren van jongeren om te gaan sporten. Subdoelen 1. bereiken (alloch-tone) jongeren om te gaan sporten. 2. toeleiden van deze jongeren naar georganiseerde sporten. 3. benutten van maat-schappelijke functie van sport, nl. creëren van zelfvertrouwen en respect bij jongeren. Ook is het in contact brengen van al-loch-tone jongeren en autochto-ne jongeren belangrijk onder-deel. 4. Leefbaarheid wijken	Univer-seel?	Lo-pend	?	SportSupport Haarlem, Afd. SportSupport, M. Boxhoorn mirjam@sportsupport.nl 023-5260302	Nog niet beoordeeld	0-25 jaar (Allochto-nen. Ouders/ opvoeders. Scholier. Lage SES. Algemeen publiek.)	01-03-2005

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			vergroten.							
Haarlem Europawijk-Molenwijk	Projectenbank Sport & Bewegen	“	“	Universeel?	Lopend	?	“	Nog niet beoordeeld	“	01-07-2005
Haarlem Boerhaavewijk-Meerwijk	Projectenbank Sport & Bewegen	“	“	Universeel?	Lopend	?	“	Nog niet beoordeeld	“	01-05-2005
Voortgezet Onderwijs in Beweging	Projectenbank Sport & Bewegen	Kwetsbare jongeren gezond(er) leren leven en daarmee problematisch gedrag terugdringen. Hierbij worden sport-en beweegactiviteiten ingezet. De doelgroep voor het project is jeugd van 12 tot en met 18 jaar in Veendam. Het project sluit aan bij het wijkgericht werken zoals dat in Veendam wordt uitgevoerd. het project wordt opgenomen in de wijkagenda.	4 t/m 18jarigen in beweging krijgen en houden, gezonde leefstijl ontwikkelen en bevorderen. 2010: 25% toename VO-leerlingen dat aan NNGB voldoet. 25% afname meldingen door jongeren. 50% meer gebruik van wijkontmoetingsplekken. Ontplooien sportverenigingen initiatieven t.b.v jeugd in wijk.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Veendam, Afd. Z.E.Sport, A. Van der Veen auko.van.der.veen@veendam.nl 0598-652303	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Allochtonen: Turks. Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007
Vet bewegen in Heumen	Projectenbank Sport & Bewegen	Sport en beweegactiviteiten en voorlichting ter bevordering van een actieve en gezonde leefstijl van de jeugd.	In 2010 max. 15% van jeugd/jongeren (matig) overgewicht heeft en 2,5% obesitas. – Afnemen/niet stijgen aantal overlastmeldingen uit politieregistratie waarbij jongeren betrokken zijn. - In 2010 min. 20 actieve jongeren die zich als vrijwilliger bezig houden met sport /bewegen. – 10% meer jongeren lid van sportvereniging. Meer dan	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Heumen, Afd. Spectrum maatschappelijke ontwikkeling Gelderland, E. Muntendam e.muntendam@spectrum-gelderland.nl 026 3846241	Nog niet beoordeeld	0-18 jaar (Lage SES.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			helpt van jongeren voldoet aan beweegnorm. – Daling 5% jongeren dat over-matig alcohol gebruikt .							
Gezonde leefstijl	Projectenbank Sport & Bewegen	Het project richt zicht op jongeren van 4 tot 19 jaar in de gemeente Binnenmaas. Dit zijn ongeveer 4180 jongeren, maar de hoofddoelgroep bestaat voornamelijk uit twee leeftijds categorieën	Kwantitatieve resultaten: - % daling overgewicht, 10% jonge-ren gaat gezonder eten, afna-me 2% genotmiddelengebruik.; - Min. 5 jongerenparticipatie activiteiten/jaar; - 75% deelna-me van jongeren aan Kies voor Hart en Sport en Weet wat je doet. 10% bereik van doel-groep voor de activiteiten jongerenparticipatie en de inzet Eilandhopper. - aantal overlast-meldingen door jongeren bij de politie op niveau houden van 2005; - 5% toename jeugdle-den bij sportverenigingen.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Binnenmaas, Afd. Maatschappelijke zaken, A. De Jong Angelic.de. Jong@binnenmaas.nl 078 - 6334579	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Ouders/ opvoeders. Scholier.)	01-02-2007
Sport voor en door jongeren	Projectenbank Sport & Bewegen	D.m.v. inzet van buurtsportwerker wordt beoogd een gezonde leef-stijl van jongeren in Heusden te bevorderen en mogelijkheden te scheppen voor zinvolle vrijetijdsbesteding. Vergroting van leefbaarheid en aanwas van leden bij sportverenigingen worden even-eens beoogd binnen het project.	Bevorderen gezonde leefstijl onder 12-19jarigen. Tegen-gaan overlast en bevorderen leefbaarheid staat centraal. 10% afname overlastmeldingen. Toename aantal leden van 12-19 jaar bij sportverenigingen naar 66%.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Heusden, Van de Kort 1234567	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Allochtonen. Werkenden. Werklozen. Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
Samen aan de slag, integrale aanpak alcohol jeugd	GGD Gooi & Vechtstreek	Inzet op voorlichting, regelgeving en handhaving. De ingang voor interventies zijn settings waarin jongeren in aanraking komen met alcohol: thuis, school, sportkantine, horeca, evenementen, openbare ruimten, supermarkt en alcoholreclame. Interventies zijn zowel gericht op gebruikers, jongeren, als wel op verstrekkers, ouders, sportkantinemedewerkers, supermarktmedewerkers en horeca.	Risikant alcoholgebruik van jongeren aanpakken, zorgen dat minder jongeren onder de 16 alcohol drinken, zorgen dat jongeren als ze drinken, minder of matig drinken.	Universeel	Lo-pend	Ja: "Samen aan de slag"	GGD Gooi & Vechtstreek, Afd. GBO, Gezondheidsbevordering, Beleid en Onderzoek, I. Laméris i.lameris@gdggooi.nl (035)692 62 09	Nog niet beoordeeld	11-19 jaar (Ouders/opvoeders. Alcoholverstrekkers.)	01-12-2006
Move It	Projectenbank Sport & Bewegen	3 onderdelen: 1. WhoZnext: Who-Znext-team met 10-15 VMBO-leerlingen in 3e jaar (15/16 jaar), waarbij betrokkenheid bij school en sport gering is en uitval groot. Bij sportvereniging De Ster worden ook WhoZnext-teams opgericht, bestaande uit jeugdleden van 14 t/m 18 jaar. 2. Jongeren-bus: hangjongeren worden door ambulante jongerenwerk bezocht, waarbij ze gebruik kunnen maken van Jongerenbus: herkenbare bus, voorzien van verschillende voorzieningen als sport- en spel-materiaal om activiteiten te kunnen ondernemen. 3. Challenger:	1. Verhogen sportparticipatie van bij 12-19jarigen. 2. Terugdringen overlast door jongeren. 3. Terugdringen leegloop bij verenigingen onder jeugdleden van 14 t/m 18 jaar. - Verhoging sportparticipatie van 12-19jarigen naar 80%. Dit is een gemiddelde stijging van 10% t.o.v. nulmeting. - Terugdringen leegloop bij verenigingen onder de jeugdleden van 14 t/m 18 jaar met 25% tov nulmeting. – 20% afname en voorkomen van escalaties en overlastmeldingen bij de politie tov nulmeting .	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Stein, S. Raaijmaker sandra. raaymakers@gemeente stein.nl 046-4359259	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		1x/jaar wordt grote buitensport-activiteit georganiseerd voor en door jongeren van 12 t/m 18 jaar.								
Bewegen in Olst Scoort!	Projectenbank Sport & Bewegen	Voor 4-12jarigen het ontwikkelen van structureel en samenhangend aanbod van schoolse en naschoolse activiteiten op gebied van bewegen en taal welke leidt tot een gezonde en actieve leefstijl en waarmee een bijdrage wordt geleverd aan ontwikkeling van taalvaardigheid. Voor 12-18jarigen het ontwikkelen van structureel sport- en beweegaanbod, dat probleemgedrag en verveling onder jongeren terugdringt.	Het verminderen van de toename aan overgewicht en en het bevorderen van bewegen van kinderen. Toename van deelname aan en aanbod van sportactiviteiten. Toename van kennis van gezonde voeding. Toename van kennis bij ouders van stimuleringsprogramma's voor kinderen . Afname van aantal meldingen van overlast.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Olst-Wijhe, L. Arling l.aring@olst-wijhe.nl 0570 568146	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-01-2007
Trikke, de ultieme nieuwe funsport voor iedereen	Projectenbank Sport & Bewegen	Laagdrempelige leuke funsport, die iedereen, ongeacht lichamelijke conditie, afkomst of geslacht kan beoefenen. I.s.m. Trikke Europe heeft Brainspiration een lespakket samengesteld, dit pakket is modulair opgebouwd en kan worden toegesneden op de behoefte van de klant. Enthousiasme, in combinatie met kennis en ervaring zorgen ervoor dat wij hierin altijd slagen.	Brainspiration zet zich in om talenten en persoonlijke ontwikkeling van jongeren te stimuleren. Door hen uit te dagen, te prikkelen en hen op een leuke en gezonde manier te laten bewegen, werken de jongeren al spelenderwijs aan hun zelfvertrouwen, concentratievermogen, motoriek en lichamelijke conditie.	Universeel?	Lopend	?	Brainspiration, Afd. Algemene zaken, Drs. D. Andreas danny@brainspiration.nl 0653911940	Nog niet beoordeeld	4-65 jaar (Asielzoekers. Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Scholier. Werkenden. Chronisch zieken. Patiënten/cliënten. Verslaafden	01-10-2008

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
									Tienermoeders. Lage SES.)	
De Zaanse jongeren bewegen! Sport-h@ckers en Jeugdsportfonds	Projectenbank Sport & Bewegen	Beweegarrangement voor VMBO-leerlingen in niet-examenklassen. Korte kennismakingslessen of clinics, waarbij jongeren worden gestimuleerd om mee te denken en zo het sportaanbod af te stemmen op hun interesses en leefwereld. De leerlingen kunnen 2 tot 4 keer meedoen aan 6-weekse kennismakingslessen of een aantal clinics in- en na schooltijd.	10% toename jongeren dat voldoet aan de beweegnorm bij 2 VMBO-scholen na 4 jaar. Jeugdsportfonds: 40 jongeren/jaar laten sporten d.m.v. dit fonds. Sportdeelname onder VMBO-leerlingen verhogen. Na 4 projectjaren zijn meer dan 20% van deelnemende jongeren lid geworden van sportvereniging.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Zaanstad, A. Vermeulen a.vermeulen@zaanstad.nl 075 - 681 6812	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams.)	01-01-2006
	Projectenbank Sport & Bewegen	"	10% toename jongeren dat voldoet aan de beweegnorm bij Saenredamcollege na 4 jaar. Sportdeelname onder VMBO-leerlingen te verhogen. Na 4 projectjaren participeren meer dan 20 sportverenigingen. Na 4 jaar is meer dan 25% van sporten vertegenwoordigd. Na 4 jaar zijn meer dan 20% van deelnemende jongeren lid geworden van sportvereniging.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Zaanstad, A. Vermeulen a.vermeulen@zaanstad.nl 075 - 6816812	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams.)	01-01-2007
Sporten na schooltijd in Zuid-West: Sport-	Projectenbank Sport & Bewegen	"	10% toename jongeren dat voldoet aan de beweegnorm bij 2 VMBO-scholen na 4 jaar. Sportdeelname onder VMBO-	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Zaanstad, A. Vermeulen a.vermeulen	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
h@ckers			leerlingen verhogen. Na 4 jaar is meer dan 25% van sporten vertegenwoordigd. Na 4 jaar zijn meer dan 20% van deelnemende jongeren lid van een sportvereniging.				@zaanstad.nl 075 - 6816812		, Antilliaans, Surinaams.)	
Sporten na schooltijd in Noord: Sport-h@ckers	Projectenbank Sport & Bewegen	“	10% toename jongeren dat voldoet aan de beweeg-orm bij TRIAS-vmbo na 4 jaar. Sport-deelname onder VMBO-leer-lingen verhogen. Na 4 jaar is meer dan 25% van de sporten vertegenwoordigd. Na 4 jaar zijn meer dan 20% van deelne-mende jongeren lid geworden van een sportvereniging.	Univer-seel?	Lo- pend	?	Gemeente Zaanstad, A. Vermeulen a.vermeulen@zaanstad.nl 075 - 6816812	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans , Antilliaans, Surinaams.)	01-01-2007
Sportief bewegen in Zaanstad-Noord: Club Move en Sportbuurt-werk	Projectenbank Sport & Bewegen	CLUB MOVE: sport- en bewegingsaanbod voor jeugdigen van 4 t/m 13 jaar met overgewicht. SPORTBUURTWERK: aanbod van sport voor rondhangende jeugdigen in de leeftijd van 9 t/m 18 jaar	CLUB MOVE: 20 kinderen met overgewicht/jaar bewegen 2x/ week 1 uur, 40 weken/jaar. 16 jongeren met overgewicht/jaar bewegen 1x/week 1 uur, 40 weken/jaar. Binnen 2 jaar stroomt 10-20% door naar re-guliere sportclub. SPORT-BUURTWERK: 50% van 9 t/m 18jarigen in Zaanstad-midden beweegt en daarvan doen er 15-25% mee tijdens sportin-stuiven, in sporthal of Jongeren Activiteiten Plekken gedurende 28-40 weken/jaar.	Univer-seel?	Lo- pend	?	Gemeente Zaanstad, A. Vermeulen a.vermeulen@zaanstad.nl 075 - 681 6812	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans , Antilliaans, Surinaams.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
Sportief bewegen in Zaanstad Zuid-West: Club Move en Sportbuurtwerk	Projectenbank Sport & Bewegen	Club MOVE: een sport- en bewegingsaanbod voor jeugdigen van 4 t/m 13 jaar met overgewicht en SPORTBUURTWERK: aanbod van sportactiviteiten voor hangjeugd in de leeftijd van 9 t/m 18 jaar.	CLUB MOVE: 20 kinderen met overgewicht/jaar bewegen 2x/ week 1 uur, 40 weken/jaar. 16 jongeren met overgewicht/jaar bewegen 1x/week 1 uur, 40 weken/jaar. Binnen 2 jaar stroomt 10-20% door naar reguliere sportclub. SPORT-BUURTWERK: 50% van 9 t/m 18jarigen beweegt en daarvan doen er 15-25% mee tijdens sportinstuiven, in sporthal of Jongeren Activiteiten Plekken tijdens 28-40 weken/jaar.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Zaanstad, A. Vermeulen a.vermeulen@zaanstad.nl 075 - 681 6812	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams.)	01-01-2007
Sportief bewegen in Zaanstad-Midden: Club Move en Sportbuurtwerk	Projectenbank Sport & Bewegen	“	“	Universeel?	Lo-pend	?	“	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams.)	01-01-2007
VMBO leerlingen in beweging	Projectenbank Sport & Bewegen	Activeren van 11 t/m 19 jarigen tot bewegen, in het bijzonder die geen aansluiting vinden bij het reguliere sportaanbod. Dit door opzetten van na- en tussenschoolse sportactiviteiten met behulp van de bewegingsconsulent die niet alleen op school actief is, maar ook op het schoolplein, trapveldjes en bij de sportverenigingen.	Op 1 januari 2011 voldoet min. 35% van doelgroep aan beweegnorm. Aan einde van projectperiode geeft max. 10% van leerlingen aan dat ze geen lid zijn van verenigingen omdat die te duur zijn. Min/10 school-sportactiviteiten/jaar worden aangeboden. Toename van 70% naar 80% deelname aan	Universeel?	In voorbereiding	?	Stichting Ridderkerk Sport, P. Vermeulen p.vermeulen@ridderkerk.sport.nl 0180-49 11 35	Nog niet beoordeeld	8-25 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			sportactiviteiten van doelgroep. Afname aantal VMBO-ers met overgewicht naar 10%.							
Haarlem Centrum Zuid/ ZuidWest (oude stad, Leidsebuurt en Rozenprieel)	Projectenbank Sport & Bewegen	Na schooltijd, in weekenden en tijdens vakanties gaan wij uiteenlopende sport en beweegactiviteiten aanbieden. Tenslotte gaan wij jeugdparticipatie op het gebied van sport stimuleren waardoor sportverenigingen (nog) aantrekkelijker voor jeugd kunnen worden	Hoofddoel: - Zoveel mogelijk jeugd duurzaam aan sporten en bewegen krijgen. Subdoelen: - jeugd aanspreken en interesse kweken voor sport- en beweegactiviteiten; - Kwalitatief en kwantitatief goed sport- en beweegprogramma-aanbod realiseren - Opzet en uitvoering in samenspraak met de doel-groep; - Stimuleren van goede verstandhouding in buurt, zowel van jeugd onderling als van jeugd met volwassen en ouderen; - Stimuleren gezonde leefstijl.	Universeel?	Lo-pend	?	SportSupport Haarlem, Afd. SportSupport, M. Boxhoorn mirjam@sport support.nl 023-5260302	Nog niet beoordeeld	14-25 jaar (Scholier. Ouders/ opvoeders. Lage SES. Allochtonen.)	01-01-2007
High Five 4-12 en 12-19	Projectenbank Sport & Bewegen	Door het aanbieden van aantrekkelijke en gevarieerde schoolse en buitenschoolse activiteiten op het gebied van sport, gezondheid en sociaal emotionele ontwikkeling, krijgen de kinderen de kans zich lichamelijk, cognitief en sociaal emotioneel te ontwikkelen en wordt de ervaren overlast door de buurtbewoners vermindert	- deelname scholen 'Kies voor Hart en Sport' 90% - deelname sportkennismaking 'Kies voor Hart en Sport'40% - schoolpleinen ingericht op sport/bewegen: 70% - aanbod vakantie-activiteiten 30/jaar, deelname 50 kinderen/activiteit - aanbod na/buitenschoolse activiteiten: 80/jaar, deelname min. 20 kinderen/act. - 12 whoz-	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Tytsjerksteradiel High Five, Afd. Samenleving, E. De Boer edeboer@tdiel.nl 0511 460704	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-01-2008

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			nextteams vormen – voorlichting over gezonde leefstijl op VO - deelname sportkennismaking VO 30 %							
De Rookvrije School-regio Midden-Nederland	GGD Midden-Nederland	Samenhangend rookbeleid in PO en VO. Bij regionale versie vooral gericht op vormen van goed rookbeleid en rookvrij maken van schoolplein. Er wordt door de school een predikaat Rookvrije School van Stivoro aangevraagd, deelname aan 'Actie Tegengif' en er worden structurele lessen gegeven over rookpreventie. De school realiseert een rookvrij schoolplein.	Voorkomen dat jongeren beginnen met roken en creëren van een gezond leer- en werkklimaat voor leerlingen en personeel.	Universeel	Lo-pend	?	GGD Midden-Nederland, Afd. GBE, C. Van Dijk cvandijk@ggdmn.nl 030-6086038	Nog niet beoordeeld	10-19 jaar (Ouders/ opvoeders. Scholieren. Algemeen publiek.)	01-01-2009
IRun2BFit	Projectenbank Sport & Bewegen	IRun2BFit maakt jongeren bewust van het effect van bewegen en een gezonde leefstijl op hun gezondheid en fitheid. Het is een beweeg- en leefstijlprogramma van 10 weken gericht op jongeren uit klassen, 2 of 3 uit VO.	Het maakt jongeren bewust van het effect van bewegen en een gezonde leefstijl op hun gezondheid en fitheid, en laat hen dit op een plezierige manier in de praktijk ervaren.	Universeel?	Lo-pend	?	IRun2BFit, Stichting, J. Kroeze info@irun2bfit.nl 06 17025502	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Scholieren. Algemeen publiek.)	27-01-2007
Oudervoorlichting: (op)voeding in het gezin	Amsterdam Thuiszorg	Gestructureerde (3 bijeenkomsten van 1,5 uur) voedingsvoorlichting op scholen.	Voorkomen of verbeteren van disbalans in energie-inname en verbruik. Bewustwording van de eetgewoonten in het gezin. Doorgeleiding naar verdere hulpverlening.	Universeel?	Lo-pend	?	Amsterdam Thuiszorg, J. De Weijer j.deweijer@amsterdamthuiszorg.nl 020-8860083	Nog niet beoordeeld	1-99 jaar (Ouders/ opvoeders.)	01-01-2007
Themabijeenkomsten kind en	Groenekruis Domicura	Incidentele voorlichtingsbijeenkomsten voor doelgroep kind/ jongeren en ouders. Hierbij	Advies en ondersteuning voor kinderen met overgewicht of ter preventie van overgewicht.	Universeel en selectief	Lo-pend	?	Groenekruis Domicura, P. Paulus	Nog niet beoordeeld	1-99 jaar (Ouders/ opvoeders.)	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
overgewicht		wordt voorlichting gegeven over gezonde voeding, gezond bewegen en risicofactoren van overgewicht. Deze voorlichtingsbijeenkomsten worden op aanvraag gegeven aan verschillende doelgroepen.		?			p.paulus@gkdzorg.nl 043-3690620		Partners/ familieleden . Algemeen publiek.)	
070- Streetsports op RKF playground LIPA	Projecten- bank Sport & Bewegen	Als basis wordt de playground in een Haagse aandachtswijk van de RKF ingezet . In Laak zijn weinig sportverenigingen aanwezig en mede hierdoor is er een matige sportinfrastructuur.	1. Ontwikkelen efficiënte organisatiestructuur voor street-sport; 2. Leveren aanbod op maat; 3. Jongeren toekomst-perspectief bieden; 4. Door-stroom naar regulier werk stimuleren; 5. Samenwerking binnen sportieve driehoek met Mondriaan en RKF intensiveren. Cyclus van streetsportactiviteiten; sportaanbod op kwalitatief hoog niveau; Jongeren veroorzaken minder overlast.	Universeel?	Lo- pend	?	Gemeente Den Haag : afdeling Sportbeleid : Dienst, Afd. SPS, R. Suijkerland 070-3533000	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Lage SES. Algemeen publiek.)	01-01-2007
070- Streetsports op RKF playground Campus	Projecten- bank Sport & Bewegen	Als basis wordt de playground in Haagse aandachtswijk van RKF ingezet, Escamp. Het doel is om op een volwaardige manier street-sportactiviteiten aan te bieden, om zo de jongeren te bereiken die achterstand hebben op sportdeelnamegebied.	"	Universeel?	Lo- pend	?	Gemeente Den Haag : afdeling Sportbeleid : Dienst, Afd. SPS, R. Suijkerland 070-3533000	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-01-2007
070- Streetsports op RKF playground	Projecten- bank Sport & Bewegen	Als basis wordt de playground in een Haagse aandachtswijk van RKF ingezet, nl. de Hondiusstraat in stadsdeel	"	Universeel?	Afge- rond	?	Gemeente Den Haag : afdeling Sportbeleid :	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-05-2005

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
Hondiusstraat		Segbroek.					Dienst, Afd. SPS, R. Suikerland 070-3533000			
Gooi in Beweging, Begeleiding programma voor kinderen met overgewicht	GGD Gooi & Vechtstreek	Lekker Puh!! is begeleidingsprogramma voor 7 t/m 18 jarigen met (beginnend) overgewicht of obesitas, die streven naar gezond gewicht. Jongeren worden individueel, landurig en intensief begeleid door consulent. Begeleiding is op maat. Beweging speelt een rol.	Aanbieden van een begeleidingsprogramma voor jongeren met (beginnend) overgewicht. Hiertoe is een samenwerking aangegaan met Lekker Puh!!	Selectief en geïndiceerde preventie	Lopend	Ja: "Gooi in Beweging"	GGD Gooi & Vechtstreek, Afd. GBO, W. Huismans w.huismans@gdggooi.nl 035-6926219	Nog niet beoordeeld	7-19 jaar	01-01-2008
Gooi in Beweging, Ruimte voor Bewegen	GGD Gooi & Vechtstreek	Om "kindvriendelijk inrichten van de openbare ruimte" onder aandacht te brengen heeft GGD in 2008 een regionale werkconferentie georganiseerd. Doelgroep was regiogemeenten. Aan deelnemers zijn inspirerende voorbeelden uit het land gepresenteerd. Daarna hebben deelnemers aan hand van selectie van 100 foto's uit de regio gediscussieerd rond de thema's: formele en informele speelruimte, meervoudige bestemming van ruimte, veilige routes en knooppunten. Aan eind van conferentie hebben 9 regiogemeenten de intentieverklaring ondertekend. In opdracht van Zon-Mw is methode die in "Ruimte voor	Enthousiasmeren/stimuleren van 9 regiogemeenten rond de vraag: Hoe kun je de openbare ruimte zo inrichten dat kinderen worden uitgedaagd en gestimuleerd om meer te bewegen?	Universeel	Lopend	Ja: "Gooi in Beweging"	GGD Gooi & Vechtstreek, Afd. GBO, W. Thijs w.thijs@gdggooi.nl 0356926238	Nog niet beoordeeld	0-99 jaar (Lage SES. Allochtonen. Ouders/opvoeders. Algemeen publiek.)	01-01-2008

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		Beweging" is gebruikt beschreven.								
Gooi in Beweging, Ketensamenwerking	GGD Gooi & Vechtstreek	Bij ketensamenwerking gaat het gaat om alle partijen die rol spelen bij aanpak van overgewicht en bewegingsarmoede: van signalering t/m structureel bewegen. GGD organiseert 2x/jaar netwerkbijeenkomst voor organisaties die rol vervullen in primaire, secundaire of tertiaire preventie. Daarnaast is er actuele sociale kaart beschikbaar met gegevens van aanbod/programma's in de regio.	Het bevorderen van (keten)samenwerking tussen instellingen/organisaties die een rol spelen bij de aanpak van overgewicht en bewegingsarmoede, en het bieden van een overzicht van de interventies die al in de regio worden aangeboden.	Universeel, selectief, geïndiceerd	Lopend	Ja: "Gooi in Beweging"	GGD Gooi & Vechtstreek, Afd. GBO, W. Thijs w.thijs@gdggooi.nl 0356926238	Nog niet beoordeeld	0-19 jaar	01-01-2008
Gooi in beweging, Integrale aanpak Preventie van Overgewicht en bewegingsarmoede in de regio Gooi en Vechtstreek	GGD Gooi & Vechtstreek	In het 4jarige programma 'Gooi in beweging' (t/m 2011) wordt op integrale wijze gewerkt aan aanpak van overgewicht en bewegingsarmoede in regio Gooi en Vechtstreek. Programma bestaat uit deelprojecten, waarbij gewerkt wordt aan beïnvloeden van zowel het gedrag als de omgeving. Deelprojecten worden uitgevoerd in settings "voorschool", "PO", "VO", "zorg", "wijk" en d.m.v. ketensamenwerking (setting overstijgend).	Overgewicht in de regio Gooi en Vechtstreek niet verder toelaten nemen in vergelijking met de situatie in 2006. Het accent ligt hierbij primair op de jeugd van 0 - 19 jaar en hun opvoeders.	Universeel, selectief	Lopend	Ja: "Gooi in Beweging"	GGD Gooi & Vechtstreek, Afd. GBO, W. Thijs w.thijs@gdggooi.nl 0356926238	Nog niet beoordeeld	0-19 jaar (Kinderen/jeugd/jongeren. Ouders/opvoeders.)	01-01-2008
Action 4 Youth	Projectenbank	Samenhangend geheel van activiteiten/projecten om doel-	Bevorderen sociale integratie en verhogen sportparticipatie	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Hengelo,	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-05-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
	Sport & Bewegen	stellingen te realiseren. Dit gebeurt middels 2 arrangementen (sportkennismaking & deelproject en buiten schooltijd).	in de Hengelose Es en Noord van 4-16jarigen. Terugdringen be-wegingsachterstand bij 4-16ja-rigen uit wijken. Handhaving en evt. uitbreiding van huidige sport/speelplekken voor doel-groep. Stimulering van gebruik van deze sport/speelplekken.				B. Pisano 074-2458982			
Join - Us, scholenconcentratiegebied Dirksz Admiraal	Projectenbank Sport & Bewegen	Doelstellingen: - Buitenschoolse activiteiten initiëren, stimuleren en implementeren vanuit scholenconcentratiegebied. - Buitenschools verworven competenties inpassen, wegen en waarderen in leer-route - Ontwikkelen en versterken vrijwilligerswerk binnen (sport)verenigingen	- afname directe overlast scholieren - talenten ontdekken/ontplooiën – oefenen aan vaardigheden in samenhang met buitenschoolse vaardigheden - buitenschoolse activiteiten meenemen in leerroute – sociale binding van jongeren onderling bevorderen – spijbelen tegengaan - tussenuren en tussentijdse lesuitval invullen met activiteiten aanbod – doelgroep meer bewegen – vrijwilligerswerk ontwikkelen en (sport)verenigingen versterken - activerend stagebeleid opzetten - sociale structuur projectgebied versterken - jongeren met gezondere leefgewoonten en meer bewegen en minder blowen -	Universeel?	Lopend	?	Sportservice Den Helder, T.P.J. Van der Weide info@sportservice-denhelder.nl 0223684726	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			weerbaarder worden en opgewassen zijn tegen lo-verboys - sfeer in projectgebied meer ontspannen – tegenstelling tussen groepen jongeren tot verleden gaan behoren.							
De sportieve wijk	Projectenbank Sport & Bewegen	Het heeft als doelstelling het verbeteren van leefbaarheid in wijk (d.m.v. sport). 2 subdoelen: - verbeteren van communicatie en komen tot interactie in buurt tussen wijkbewoners. - verminderen van overlast door rondhangen van jongeren door bieden van zinvolle tijdsbesteding.	Verbeteren van leefbaarheid in wijk d.m.v. sport. 5% stijging van de score op de elementen betrokkenheid, overlast van anderen en veiligheid. 10% van de deelnemende jongeren doet na afloop van het project mee aan een structurele bewegingsactiviteit.	Universeel?	Lopen d	?	Gemeente Haarlemmermeer, Afd. sportservice haarlemmermeer, N. Van der Wiel 023-5575937	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Allochtonen. Scholier.)	01-06-2006
Urban Lifestyle	Projectenbank Sport & Bewegen	Het wegnemen van de achterstanden van de jeugdigen van 4 tot 19 jaar en het verminderen van de door buurtbewoners ervaren overlast veroorzaakt door jeugdigen.	- leefbaarheid in Risdam Noord binnen 4 jaar verhogen naar 7.0 punten - overlast door jongeren binnen 4 jaar verminderen waardoor verhoging van waardering optreedt naar 6,0 punten – verhoging sportdeelname door jongeren bij sportverenigingen met als target jaarlijkse verhoging van 5%. - de verenigingen gaan in het 1e jaar aan 70 activiteiten deelnemen, dit zal na 4 jaar gestegen moeten zijn naar 140 activiteiten/jaar.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Hoorn, Afd. Sportopbouwwerk Hoorn, Dhr. P. Koning p.koning@hoorn.nl 0229-259453	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Algemeen publiek.)	01-01-2006
Kidsfitclub	ZorgSaa	aanbieden van interventies om	aanbieden van interventies	Universeel	Lo-	?	V vd Velde	Nog niet	5-18 jaar	01-04-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
	m Thuis (v/h Stichting Thuiszorg Zeeuws-Vla	overgewicht aan te pakken en te begeleiden tot een gezond gewicht	om overgewicht aan te pakken en te begeleiden tot een gezond gewicht	eel?	pend		0115 674500	beoordeeld		
Helpdesk Rotterdam Lekker Fit!	GGD Rotterdam-Rijnmond	3tal informatievoorzieningen om Rotterdammers te informeren over gemeentelijke activiteiten op ge-bied van Voeding&Beweging en bij te dragen aan gemeentelijke cultuur die gezonde eet- en beweeggewoonten stimuleert. Voor-naamste voorziening is de site www.rotterdamlekkerfit.nl die wordt ondersteund met telefonische gezondheidslijn en digitale postbus.	- Informatieverschaffing en uit-wisseling aan en met 6 ver-schillende doelgroepen m.b.t. inhoudelijke en praktische as-pecten van Actieprogramma Rotterdam Lekker Fit! en over trends en ontwikkeling bij kin-deren/jongeren; - Online aan-bod van interventies voor ver-schillende doelgroepen om jon-geren te helpen gezonde eet- een beweeggewoonten aan te leren en gezond gewicht te krijgen; - stimuleren en facili-teren van gebiedsgerichte en integrale samenwerking.	Univer-seel, selec-tief, zorg-gericht	Lo-pend	Ja: "Actiepro-gramma Rotterdam Lekker Fit"	GGD Rotterdam-Rijnmond, D. Driebeek-Houtman houtmand@ggd.rotterdam.nl 010-4339130	Nog niet beoordeeld	1-25 jaar (Ouders/ opvoeders. Algemeen publiek. Werkenden. Convenant partners.)	01-01-2007
Integrale aanpak van kinderen met overgewicht in de gemeente Almelo	GGD Regio Twente	Er is gekozen om een verpleeg-kundige Gezond Gewicht aan te stellen. Zij probeert meer ouders te motiveren. Daarnaast probeert zij het overbruggingsplan te ver-beteren door laagdrempelig aan te bieden. Ook worden afspraken gemaakt met ketenpartners over doorverwijzing en terugkoppeling.	Hoofddoel van het project is om het aantal kinderen binnen de gemeente Almelo met (ernstig) overgewicht te verminderen.	Selec-tief, geïn-diceerd	Lo-pend	Ja: "Lokaal gezond-heidsbeleid Almelo"	GGD Regio Twente, Afd. Stafaf-delings Jeugdgezond-heidszorg m.cerneus.ggd@regiotwente.nl	Nog niet beoordeeld	3-19 jaar (Kinderen, jeugd, jongeren. Algemeen publiek.)	01-01-2009

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
							053-4876818			
Samen Gezond!	GGD IJsselland	Programma waarin Zwolse organisaties voor gezondheid, welzijn, sport en onderwijs met gemeente samenwerken om overgewicht te-gen te gaan, gezonde leefstijl te bevorderen en gezonde leefomgeving te creëren. 3 deelprogramma's: 1. 'Gezond Gewicht' is individuele preventie en zorg. 2. 'Gezonde Wijk' is waar aandacht specifiek gericht is op ontwikkeling van gezonde wijk, buurt of gemeenschap. 3. 'Gezond Onderzoek'.	Samen Gezond! heeft drie hoofddoelen: 1. Zorgen voor samenhang van de preventieve zorg 2. Speciale aandacht voor het bereiken van kinderen en jongeren in achterstandsgroepen 3. Het realiseren van interventies/activiteiten om overgewicht tegen te gaan.	Universeel?	Afgerond	Ja: "Gezonde Stad Zwolle"	GGD IJsselland, Afd. team O&O, M. De Jong m.de.jong@ggdijselland.nl 038-4281622	Nog niet beoordeeld	1-19 jaar (Algemeen publiek. Lage SES. Allochtonen: Turks, Antilliaans, Surinaams. Ouders/opvoeders.)	01-10-2006
Over gewicht gesproken	GGD Amsterdam	Vanuit Jeugdgezondheidszorg worden preventieve activiteiten ondernomen ter voorkoming en vermindering van overgewicht. Tijdens PGO's wordt voorlichting gegeven aan ouders en kinderen over gezonde voeding en bewegen. Hierbij worden materialen gebruikt die ontwikkeld zijn voor specifieke doelgroepen. Kinderen met obesitas worden verwezen naar kinderarts voor medische check. Afhankelijk van waar het probleem ligt en waar ouders en kind aan willen werken, wordt kind verwezen naar diëtist, opvoedsteunpunt,	Het verminderen van het aantal kinderen met overgewicht en obesitas en het voorkomen dat de mate van overgewicht bij kinderen van 0-19 jaar toeneemt.	Universeel, selectief, geïndiceerd	Loepend	?	GGD Amsterdam, Afd. EDG Y. Booij ybooij@ggd.amsterdam.nl 020-5555131	Nog niet beoordeeld	0-19 jaar (Algemeen publiek. Jeugd.)	01-09-2005

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		fysiothe-rapeut en/of overgewichtcursus.								
Move your heart, eat smart	GGD Hart voor Brabant	Gericht op bevorderen voedings- en beweegpatroon van 0-19jarigen. 6 'interventie-pakketten' voor verschillende doelgroepen. 5 pak-ketten zijn gericht op voorkómen van overgewicht. Pakket 6 is een aanpak gericht op terugdringen van overgewicht bij kinderen met (dreigend) overgewicht.	1) Voorkómen dat jongeren in de regio's Hart voor Brabant en West-Brabant overgewicht krijgen (dus voorkomen van groei van het aantal jongeren met overgewicht) 2) Terugdringen van overgewicht bij jongeren in de regio's Hart voor Brabant en West-Brabant.	Universeel?	Afgerond	?	GGD Hart voor Brabant, J. De Bats j.de.bats@ggdhvb.nl	Nog niet beoordeeld	1-19 jaar (Algemeen publiek. Lage SES.)	01-04-2005
Bull's eye in de wijk (Wijk Hatert)	Projectenbank Sport & Bewegen	4-12 jarigen - Inzet vakleerkracht bewegingsonderwijs bij PO. - Club extra voor kinderen binnen PO met motorische achterstand. – Na-schoolse activiteiten voor PO. – Spelen in gymzaal voor groep 1 en 2 van PO. - Peuter-ouder gym. – Schoolzwemsport voor groep 6. - 'Plezier in de speeltuin' voor groep 3. - Instellen Jeugd Sport Raad. - Verkiezing Sportman/ sportvrouw van de maand. - Fair play Award. - Vakantie - instuif voor alle kinderen uit wijk. – Uit-voering project 'Wikken en bewe-gen'. - Scholing leerkrachten PO - Voedingsvoorlichting – Ouderbijeenkomsten - De klas beweegt. - Standaardisering richtlijnen preventie overgewicht, advisering en begeleiding door schoolartsen	- Doelstelling voor het project luidt als volgt: - Toename van structurele deelname aan sport -en bewegingsactiviteiten - Een vermindering van overgewicht - Een afname van het aantal geregistreerde incidenten over overlast waar jongeren bij betrokken zijn In januari 2009 is onder de doelgroep van 4-18 jarigen binnen de BOS wijk ten opzichte van 1 januari 2005 sprake van: - Een toename van 10% aan structurele deelname aan sport -en bewegingsactiviteiten - Een vermindering van overgewicht van 1 op de 7 jongeren naar 1 op de 9 jongeren binnen de doelgroep 4-12 jarigen. -	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Nijmegen, E. De Swart e.de.swart@nijmegen.nl 024-3292698	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Lage SES. Asielzoekers (incl. vluchtelingen.))	09-01-2005

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		en verpleegkundige. - realiseren van min. 1 dependance/sportvereniging.	Minimaal 5 samenwerkingsverbanden op wijkniveau.							
Bull's eye in de wijk (wijk Neerbosch Oost)	Projectenbank Sport & Bewegen	"	"	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Nijmegen, E. De Swart e.de.swart@nijmegen.nl 024-3292698	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Lage SES.)	09-01-2005
Bull's eye in de wijk (Wijk Lindenholt)	Projectenbank Sport & Bewegen	"	"	Universeel?	Lopend	?	"	Nog niet beoordeeld	"	09-01-2005
Bull's eye in de wijk (Wijk Waterkwartier)	Projectenbank Sport & Bewegen	"	"	Universeel?	Lopend	?	"	Nog niet beoordeeld	"	09-01-2005
Bulls eye in de wijk (Dukenburg Zuid)	Projectenbank Sport & Bewegen	"	"	Universeel?	Lopend	?	"	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Asielzoekers (incl. vluchtelingen). Lage SES.)	09-01-2005
SKHYPE	Projectenbank	Lyceum Ypenburg wil de sportvoorzieningen om de school	1. sportaanbod veel verschillende sporten; 2. Samenwer-	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Den Haag :	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-04-2005

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
	Sport & Bewegen	optimaal benutten, zowel voor de eigen leerlingen als voor de sportverenigingen en de buurt. Naast een optimale samenwerking met verschillende partners wil Lyceum Ypenburg daarom ook een vervolg geven aan de BOS impuls, in de vorm van de combinatiefuncties.	king tussen verschillende aanbidders; 3. Naschoolse deelname honderden jeugdigen/jongeren met wekelijkse sportactiviteiten; 4. Kwalitatief hoogstaand sportaanbod; 5. minder overlast in wijk; 6. Jongeren worden verantwoordelijk gemaakt voor eigen invulling van vrije tijd; 7. Betrokkenheid instellingen en bewoners in wijk; 8. jongeren komen in contact met diverse reguliere sportaanbidders en kunnen verantwoorde sportkeuze maken.				afdeling Sportbeleid : Dienst OCW, R. Koppert info@skhype.nl 070-4132067			
Premie op actief! in Zuid	Projectenbank Sport & Bewegen	Voor 4-12jarigen geldt dat sportverenigingen gestimuleerd worden i.s.m. (brede) scholen een activiteit of serie activiteiten op te stellen. Voor 12-19jarigen geldt dat verenigingen en jongeren worden gestimuleerd gezamenlijk een activiteit(en) op te zetten. De jongerenwerker speelt een belangrijke rol door het contact leggen met verschillende groepen jongeren en hen te stimuleren gebruik te maken van de mogelijkheden hun idee om te zetten in actie.	1. Impuls geven aan sportverenigingen om samen met Brede Scholen activiteiten te ontwikkelen t.b.v. sociale participatie en cohesie in buurt; 2. 4-19jarigen groeien op met besef en ervaren dat er voldoende sportactiviteiten in wijk te doen zijn en dat je daar zelf bijdrage aan kunt leveren. Min. 15 gehonoreerde en uitgevoerde aanvragen voor (serie) activiteit(en). Aangevraagd door een samenwerkingsverband van sportvereniging en (brede) school. Min. 15	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Apeldoorn, Afd. Samenleving, M. Snippe m.snippe@apeldoorn.nl 055 580 2362	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			aangevraagd door een groep jongeren.							
Het Glas in Zevenhuizen	Projectenbank Sport & Bewegen	Aanbieden van integraal activiteitenaanbod aan jongeren die weinig/niet sociaal actief zijn. Hierbij ligt de nadruk op het coördineren van bestaande initiatieven met bestaande instanties, die worden uitgebreid met een complementair aanbod van activiteiten en organisaties. Min.20 activiteiten/jaar binnen 1 of meerdere arrangementen in de wijk.	Activeren van jongeren en vergroten sociale cohesie in wijk. Daling overlast in buurt. Groei aantal deelnemers aan sportieve en sociaal/culturele activiteiten. Groei aantal initiatieven dat door jongeren in wijk wordt georganiseerd. Groei aantal vrijwilligers. Groei aantal samenwerkingsverbanden tussen organisaties in buurt. Intensiever gebruik van bestaande accommodaties in wijk voor activiteiten. Groei bekendheid met activiteiten in buurt. Groei veiligheidsbeleving van en tevredenheid over buurt.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Apeldoorn, Afd. Samenleving, M. Snippe m.snippe@apeldoorn.nl 055 580 2362	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2006
Iedereen speelt mee in Ittersum	Projectenbank Sport & Bewegen	D.m.v. structureel sport- en spel-aanbod, dat aansluit bij behoeften van 4-18jarigen, wil gemeente Zwolle probleemgedrag onder oudere jeugd terugdringen, organisatie en gevoel van leefbaarheid in buurten verbeteren en kracht van aanwezige mogelijkheden van conventionele betrokkenheid in de wijk benutten. Voor kinderen ziet gemeente Zwolle mogelijkheden met structureel	Kwantitatief in 2009: -3%/jaar afname kinderen uit groep 4 en 7 dat zegt zich wel eens te vervelen naar 44,5%. - 3%/jaar afname kinderen uit groep 4 en 7 dat huidige speelplekken te saai vindt naar 15,5%. - 5%/ jaar daling aantal kinderen uit groep 4 en 7 dat vindt dat er te weinig wordt georganiseerd op sport- en speelgebied naar 41,3%. - % kinderen uit groep 4 en 7	Universeel?	Lopend	?	SportService Zwolle, M. Ruijsch m.ruijsch@sportservicezwolle.nl 038 423 66 86	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Ouders/opvoeders.)	01-03-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		sport- en bewe-gingsaanbod probleemgedrag te voorkomen.	dat aangeeft in buurt een plek spe-ciaal voor kinderen te willen waar sport- en bewe-gingsactiviteiten worden geor-ganiseerd daalt naar 21%. - Probleemgedrag onder jonge-ren m.b.t. deelname aan vecht-partij daalt naar 10%. - % jon-geren dat in aanraking is geko-men met politie daalt naar 5%. – Vernielingen op straat daalt naar 6%. – risicofactoren voor probleemgedrag op schaal van 1-100 daalt naar 60. - % jonge-ren dat zich heel vaak of soms verveelt daalt naar 36%. – sco-re op verloedering van wijk daalt naar 4,8. - overlast die ervaren wordt van groepen jon-geren daalt naar 14%. – ver-nieling op straat daalt naar 13%. – tevredenheid over jeugdvoorzieningen onder wijk-bewoners stijgt naar 35%. - % jongeren dat van mening is dat zij in buurt de sport kunnen be-oefenen die zij graag willen stijgt naar 50%. - % jongeren dat aangeeft dat er te weinig mogelijkheden zijn in buurt om binnen te sporten daalt							

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			naar 50%.							
Sport 4 Girls	Projectenbank Sport & Bewegen	Het verhogen van sportparticipatie van (allochtone) meisjes van 12 - 18 jaar	verhogen van sportparticipatie van (allochtone) meisjes van 12 -18 jaar. Naast positief effect op gezondheid, kan het bevorderen van integratie als positief effect worden gezien.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Halderberge, Afd. Welzijn/ Burgerzaken, W.A.M.P. Van Haperen w.vanhaperen@halderberge.nl 0165 390 516	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar, vrouwen. (Allochtonen: Turks, Marokkaans . Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2006
Samen actief in de Westwijk van Vlaardingen	Projectenbank Sport & Bewegen	Beoogt samenwerking tussen organisaties te versterken om tot beter afgestemd aanbod van activiteiten voor jongeren te komen. Het omvat 4 trajecten/sporen: 1. Samenwerking, participatie en onderzoek 2. Activiteiten 3. Gezondheidsvoorlichting en preventie 4. Ondersteuning van organisaties	Door het stimuleren van sport en bewegen achterstanden bij jeugdigen bestrijden op het gebied van onderwijs, welzijn, sport, gezondheid, opvoeding en overlast.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Vlaardingen : Sportservicebureau, Afd. Welzijn, sectie sport, M. Van der Does max.vander.does@vlaardingen.nl 010-2484575	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen. Algemeen publiek.)	15-11-2005
Jonge Leu in Action' voorheen onder de naam 'sportstimulering in aandachtswijken'	Projectenbank Sport & Bewegen	Het aanbieden van zinvolle vrijetijdsbesteding aan jongeren, die vanuit de thuissituatie niet worden gestimuleerd tot sport en het verbeteren van de sociale cohesie in de wijk	- terugdringen van vandalisme en overlast; - minder overlastmeldingen - betere doorverwijzing /toeleiding – stijging leden bij sportverenigingen - vergroting deelname aan wijk sportactiviteiten	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Hengelo, Afd. Onderwijs en jeugd, Drs. C. Wildemors c.wildemors@hengelo.nl 074 -	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Allochtonen: Turks. Algemeen publiek.)	01-10-2005

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
							2459595			
Samen in Actie in de Lemmerweg wijken	Projectenbank Sport & Bewegen	Effecten van reeds bestaande activiteiten worden versterkt wanneer deze gebundeld worden en i.s..m. en gericht op doelgroepen in wijk ingezet worden. Ook kan aantal activiteiten dat wordt uitgevoerd worden uitgebreid. Activiteitenpakket bestaat uit (buiten)schoolse activiteiten op het gebied van sport, cultuur, gezondheid en sociaal-emotionele ontwikkeling.	95% aandachtsleerlingen is bekend met activiteitenaanbod, 50% aandachtsleerlingen neemt deel aan aanbod, 40% aandachtsleerlingen beweegt meer, stabiliseren % kinderen met overgewicht, 25% afname aantal overlastincidenten van jeugd, 12-19 jaar: 75% doelgroep/wijk is op hoogte van activiteitenaanbod, 30% jongeren neemt actief deel aan activiteitenprogramma, 10% jongeren bedenkt en organiseert activiteiten voor eigen leeftijdsgroep, 10% deelnemers organiseert wijkbrede evenement en weet ouders en wijkbewoners te informeren, stabiliseren van % jongeren met overgewicht, 50 % afname aantal overlastincidenten.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Sneek, Afd. OCWS, L. Oetsen l.oetsen@sneek.nl 0515-485387	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Ouders/opvoeders. Scholier. Algemeen publiek.)	01-06-2006
Ik sport	Projectenbank Sport & Bewegen	Met behulp van sport en beweegactiviteiten en activiteiten die gericht zijn op het bevorderen van gezond leefgedrag wordt getracht het welzijn van jeugdigen te bevorderen en a sociaal gedrag tegen te gaan.	Daling overgewicht bij groep 8 van PO naar 17%. Verbetering leefbaarheid van wijk. Minder gevoelens van overlast, meer waardering voor leven en wonen in wijk. Per buurt een stijging van 0,5 op waarderingscijfer voor	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Spijkenisse, Afd. Onderwijs & Welzijn, Mw. M. De Groot m.l.degroot@	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Ouders/opvoeders. Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			leven en wonen in wijk. Gemiddeld 5% afname aantal meldingen van overlast en vernielingen t.o.v. 2004. 3% toename sportdeelname en 5% sportverenigingsdeelname.				students.uu.nl 0181696515			
Kom in beweging voor jezelf en voor een ander	Projectenbank Sport & Bewegen	Gezondere leefstijl, beter bewegingsgedrag en hogere deelname aan vrijwilligerswerk onder 12-19-jarigen door intensieve samenwerking tussen Buurt, Onderwijs en Sportaanbieders. * Realiseren van vraaggestuurd sport- en bewegingsaanbod, dat aansluit op beleefswereld van jongere en waar-door beweegnorm behaald kan worden. * Samenbrengen van vraag naar vrijwilligers en maatschappelijke stages van scholieren. * Stimuleren samenwerking tussen buurt, onderwijs en sportaanbieders. * Betrekken van jongeren bij organisatie van sport- en bewegingsactiviteiten via.	Gezondere leefstijl, beter bewegingsgedrag en hogere deelname aan vrijwilligerswerk onder 12-19jarigen. * Per school is een pakket met sport- en bewegingsactiviteiten voor leerlingen en een traject voor maatschappelijke stages. * Aanbod komt tot stand door samenwerking tussen scholen, jongeren en bewegingsaanbieders, waarbij een structuureel, regulier overleg tussen deze partijen plaatsvindt. * Er is op elke school een whoZ-next-team actief. * Monitor 'beweegnorm/vrijwilligerswerk' is operationeel.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Enschede, Afd. DMO/Programmaorganisatie, G. Gankema g.gankema@enschede.nl 053 4817762	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-03-2005
Sportbuurtwerk Smitsveen	Projectenbank Sport & Bewegen	Er worden voor 10-18 jarigen diverse sport en beweegactiviteiten georganiseerd. De activiteiten worden georganiseerd door de sportbuurtwerker i.s.m. sportverenigingen en scholen.	10% toename aantal jongeren dat deelneemt aan sportactiviteiten; - 5% stijging aantal jongeren dat lid wordt van sportvereniging. – 6% afname overlast veroorzaakt door groepen jongeren; - 5% afna-	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Soest, Afd. SOW, M. Nolsen nolsm@soest.nl 0356093540	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans. Scholier. Algemeen	01-04-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			me aantal inwoners dat zich soms onveilig voelt in wijk. – 500% toename aanbod van sportieve activiteiten georgani-seerd door stichting Balans.						publiek.)	
Iedereen speelt mee in de De Sportpoort	Projecten-bank Sport & Bewegen	Ontwikkelen, organiseren en aan-bieden van structureel zinvolle vrij-etijdsbesteding in vorm van sport- en bewegingsactiviteiten op verschillende accommodaties in wijk moet leiden tot toename van 4-12-jarigen dat aan beweegnorm vol-doet, verbeterde sportattitude on-der kinderen, verhoging sportpar-ticipatie en verhoogde toeleiding naar sportverenigingen. Het zal bijdragen aan het bevorderen van gezonde en actieve leefstijl bij 12-18jarigen waardoor overgewicht onder jongeren niet stijgt en bewe-gingsarmoede wordt gereduceerd.	Primaire doelstellingen: Toename aantal 4-12jarigen dat aan beweegnorm voldoet, verhoogde sportparticipatie en verhoogde toeleiding naar sportverenigingen. 12-18jarigen: overgewicht stijgt niet, bewegingsarmoede daalt en verhoogd lidmaatschap van sportverenigingen.	Univer-seel?	Lo-pend	?	SportService Zwolle, T. Ernst t.ernst@sport-servicezwolle.nl 038 423 66 86	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtomen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Scholier. Ouders/ opvoeders. Algemeen publiek.)	01-01-2006
Ik hang: en ik sport!	Projecten-bank Sport & Bewegen	D.m.v. aanbieden van uitdagende sportarrangementen aan individu-en en groepen die als hinderlijk en /of overlastgevend worden erva-ren, bijdragen aan reduceren van overlast.	- bijdragen aan de afname van het aantal meldingen rond een overlastplek met 80%; - bijdragen aan de afname van het aantal overlastplekken met 50%.	Univer-seel?	Afge-rond	?	Gemeente Dordrecht, Afd. Sportzaken, E. Hoeijenbos-Versteeg EM.Hoeijenbos	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Allochtomen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Scholier. Algemeen	01-09-2005

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
							@dordrecht.nl 078-6396162		publiek.)	
De Haagse Sporttuin	Projectenbank Sport & Bewegen	Er wordt aan brede buurtscholen de mogelijkheid geboden om kinderen te laten deelnemen aan sportintroductie en - keuze. Doel is om samenwerking tussen onderwijs, welzijn en vereniging binnen sportieve driehoek te vergroten en hierdoor kinderen aan te laten sporten en door te laten stromen naar sportvereniging.	1. sportaanbod van zeer veel sporten 2. naschoolse deelname van 600-800 4-12jarigen en 200-300 13-19jarigen die 2we-kelijks sporten. 3. kwalitatief hoogstaand sportaanbod. 4. minder overlast in wijk. 5. grotere deelname jeugd aan georganiseerde sport. 6. meer jongeren die regelmatig en intensief sporten.	Universeel?	Afgerond	?	Gemeente Den Haag : afdeling Sportbeleid : Dienst OCW, Van Hurck 070-3803935	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Scholier. Algemeen publiek.)	01-04-2005
Sport en Spel in de wijk Scholle-vaar / Schenkel	Projectenbank Sport & Bewegen	- sportbuurtwerker en wekelijks sportaanbod - sport - en spelbus en sport- en speluitleen - what's your sport: sportkennismakingsproject voor 6-12jarigen - beweegscan en beweegnorm, afstemming tussen BOS-actoren - belonen van sportverenigingen voor deelname aan sportstimuleringsactiviteiten - vrijwilligersparticipatie en ouderparticipatie - korting op lidmaatschap voor ouders met uitkering.	-verminderen sociaal-emotionele achterstanden - versterken sociale competenties -verminderen beweegachterstand - verminderen motorische achterstand -verhogen ontwikkelingskansen -versterken sociale cohesie in wijken - verhogen veiligheidsgevoel in wijken -te rugdringen aantal politiemeldingen overlast en vandalisme door jeugd - verhogen aanbod sport- en spelvoorzieningen -versterken onderlinge samenhang BOS actoren -verhogen en versterken multifunctioneel gebruik van faciliteiten en voorzieningen - stimuleren	Universeel?	Lopend	?	Sportservicepunt Capelle aan den IJssel, Mw. A. Kruse Sportservicepunt@capelleaandeijssel.nl 010-2848407	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Ouders/ opvoeders. Scholier.)	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			en ondersteunen van sportverenigingen --> toename ledenaantal, terugdringen uitval 14-18-jarigen - afname aantal politie aangiften - toename aantal evenementen voor en door bewoners - terugdringen beweegachterstanden/ overgewicht - verbeteren activiteiten en voorzieningen.							
Sport en Spel in de wijk Oostgaarde / Middelwatering	Projectenbank Sport & Bewegen	"	"	Universeel?	Lopend	?	"	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Ouders/ opvoeders.)	01-01-2006
Sport en Spel in de wijken 's Gravenland / Capelle West / Fascinatio	Projectenbank Sport & Bewegen	"	"	Universeel?	Lopend	?	"	Nog niet beoordeeld	"	01-01-2006
Enjoy and Move, gemeente Zuidhorn	Projectenbank Sport & Bewegen	Het ondersteunen van de gemeente Zuidhorn bij de aanpak van achterstanden bij jeugdigen in de leeftijd van 12 tot 19 jaar.	- stoppen van groei van aantal jeugdigen met overgewicht en terugdringen van overgewicht op langere termijn. - Afname bewegingsarmoede. – Afname overlast door	Universeel?	Lopend	?	Huis voor de Sport Groningen – , M. Leegwater mleegwater@zuidhorn.nl 0594 - 50 88	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Ouders/ opvoeders. Scholier.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			jongeren. – Sportaanbieders hebben aan-bod afgestemd op wensen van jongeren. - Afname alcohol gebruik.				88			
Sportief Escamp	Projecten-bank Sport & Bewegen	Organisatie buitenschoolse sportactiviteiten. Voor jongeren in wijken van Den Haag Zuid-West, stadsdeel Escamp, voor alle klassen van VO.	Primair: wegwerken achterstanden op sportdeelnamegebied. - wekelijkse sportactiviteiten tellen in 40 weken op tot 680 sporturen. Sportactiviteiten in vakanties tellen op tot 20 uren. - Naschoolse deelname van ca 300 jeugdigen/jongeren met wekelijkse sportactiviteiten tijdens schoolseizoen; 400 tijdens vakantieperiodes.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Den Haag : afdeling Sportbeleid : Dienst, R. Van der Linde rvanderlinde@casema.nl 070-3533000	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007
Iedere dag bewegen op de Elout	Projecten-bank Sport & Bewegen	Iedere dag bewegen op de Elout Ons plan is om alle kinderen van basisschool de Elout aan de beweegnorm laten voldoen d.m.v. een professioneel, variërend en kwalitatief goed aanbod van naschoolse activiteiten. Kinderen kunnen tegen een gereduceerde prijs lid worden van sportvereniging 'Club Elout'.	Outcome : - minder overlast in wijk. - Jongeren doen meer aan sport . – bevordering gezondheid in grote mate en op lange termijn. – versnelling so-ciale proces in wijk. - % sport-deelname van kinderen in Re-gentessekwartier verhogen naar 95% - % kinderen dat NNGB haalt, verhogen naar 95%. - % kinderen dat nooit sport en deelneemt aan na-schoolse activiteiten vermindere-n naar 5%. - aantal keren dat jongeren overlast veroorzaken, verlagen naar 10x/jaar.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Den Haag : afdeling Sportbeleid : Dienst, P. Boerefijn 070-3533000	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams. Scholier. Lage SES. Algemeen publiek.)	01-08-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
ClubExtra en Club	Projectenbank Sport & Bewegen	Heerlijk gymnastieken met meer individuele aandacht dan gebruikelijk. Bij ClubExtra doen 4-15jarigen juist wat ze wel kunnen! Lekker in een klein groepje kunnen ze hier uitproberen hoe zij plezier in bewegen krijgen. Onder deskundige begeleiding.	Kinderen met motorische en/of beweegachterstand plezier in bewegen geven. Bijdrage aan volgende doelen: 10% jongeren, die kampen met overgewicht of bijzonder risico lopen om overgewicht te krijgen, voldoet aan NNGB. 10% jongeren, die te maken hebben met schraal bewegingsaanbod, beoefent min. 3x/week, buiten schooltijd, sport. 10% jongeren, die overlast veroorzaken, is sportief actief en/of betrokken bij activiteiten t.b.v. hun eigen sportbeoefening en/of die van anderen.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Tynaarlo, Afd. Welzijn, Onderwijs en Sport, M. Schoonhoven m.schoonhoven@tynaarlo.nl 0592-266859	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier.)	01-01-2009
De Zaanse jeugd beweegt! Club Extra, Club Move, Sportbuurtwerk en Jeugdsportfonds	Projectenbank Sport & Bewegen	Dit bestaat uit CLUB EXTRA, een sport- en bewegingsaanbod voor kinderen met achterstand in motorische ontwikkeling, CLUB MOVE sport- en bewegingsaanbod voor jeugdigen met overgewicht, SPORTBUURTWERK aanbod sportactiviteiten voor hangjongeren met meervoudige achterstanden, JEUGDSPORTFONDS voor hangjongeren afkomstig van niet financieel draagkrachtige ouders.	Club Extra: Vermindering motorische achterstand deelnemers zodat doorstroming naar een reguliere sportclub kan plaatsvinden binnen 2 jaar, waarvan minder dan 10% van doelgroep de mogelijkheid aanneemt om via aangepast sporten binnen sportverenigingen te kunnen sporten. Binnen 2 jaar stroomt 95% van deelnemers door naar reguliere sportclub. Club Move: Elk jaar bewegen 20 5-jarigen 40 weken/ jaar 1	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Zaanstad, A. Vermeulen a.vermeulen@zaanstad.nl 075 - 681 6812	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams.)	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			uur. Elk jaar bewegen 25 11/13-jarigen 40 weken/jaar 1 uur. Binnen 2 jaar stroomt 10-20% van doelgroep door naar reguliere sportclub. Sportbuurt-werk: in totaal wordt gemiddeld 50% van 13-19jarigen bereikt en doen er 15-25% mee tijdens sportinstuiven in sporthallen en Jongeren Activiteiten Plekken gedurende 28-40 weken/jaar. Jeugdsportfonds: met budget van 7.600,-/jaar zullen aanvragen gehonoreerd kunnen worden, afhankelijk van bedrag/ kind dat nodig is.							
FF sporten	Projectenbank Sport & Bewegen	1. Ontwikkelen praktijktraject jeugdsportbegeleider binnen VMBO-opleiding. 2. Ontwikkeling activiteitenprogramma Gezond Eten voor en door leerlingen VMBO. 3. Opzet programma voor maatschappelijke stages voor IVMBO. 4. Uitbreiding sport- en bewegingsactiviteiten 4-12jarigen. 5. Uitbreiding sport- en bewegingsactiviteiten 12-19jarigen. 6. Ontwikkelen programma voor werving, begeleiding en behoud van vrijwilligers onder jongeren voor sport- en bewegingsactiviteiten.	1. 70 VMBO-leerlingen/jaar nemen deel aan maatschappelijke stages. 2. 80 uur/leerling wordt besteed aan maatschappelijke stages. 3. aanbod aan sport, spel en gezondheidsstimulerende activiteiten op PO wordt uitgebreid met min. 4 activiteiten/ week. 4. aanbod sport, spel en gezondheidsstimulerende activiteiten voor 12-19jarigen wordt uitgebreid met 4 activiteiten/week. 5. 2 sport en spel evenementen/jaar worden	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Valkenburg aan de Geul, Afd. Maatschappelijke Ondersteuning, Drs. M. Van der Slot 043-6099215	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			georganiseerd voor 12-19-jarigen. 6. aantal vrijwilligers onder jongeren voor sport-en bewegingsactiviteiten is min. 20% gestegen. 7. aantal jeugdigen dat voldoet aan NNGB-norm is met min. 20% gestegen. 8. aandeel VMBO leerlingen dat voldoet aan norm dagelijkse portie groenten en fruit is min. 10% gestegen. 9. Toe-name gezonde leefstijl jongeren door verbetering van 10% van scores van 4-12jarigen op gezondheidsitems van GGD-monitor. 10. 20% afname ervaren overlast door rondhangende jongeren. 11. 20% toename tevredenheid over aanbod van voorzieningen.							
Almere Haven	Projectenbank Sport & Bewegen	Meer sportdeelname door de jeugd van 4 t/m 18 jaar in Almere Haven.	Buurt: In 2010 neemt 70% van jeugd min. 1x/week deel aan georganiseerde buurtsportactiviteit. Onderwijs: In 2010 doet 70% van jeugd dagelijks op school aan sport. Sport: In 2010 zijn sportverenigingen in Almere Haven met 500 nieuwe jeugdleden gegroeid.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Almere, B. Van Pienbroek bvpienbroek@almere.nl 036-5277726	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Lage SES. Algemeen publiek.)	01-01-2006
MeeDoen in De Greiden	Projectenbank Sport &	Impuls geven aan bundeling van bestaande en nog te ontwikkelen activiteiten tot samenhangend	75% aandachtjongeren is bekend met activiteitenaanbod, 30%	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Heerenveen, D. Van der	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks,	08-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
	Bewegen	aanbod, dat wijkgericht wordt ingezet om achterstanden bij jongeren te verminderen, sport te stimuleren en overlast te verminderen.	aandachtsjongeren neemt deel aan aanbod, 40% aandachtsjongeren beweegt meer, 30% aandachtsjongeren heeft gezonder leefgedrag, 40% afname aantal overlastincidenten, 10% jongeren bedenkt en organiseert activiteiten voor eigen leeftijdsgroep.				Meulen d.vander meulen@heerenveen.nl 0513-617517		Marokkaans, Antilliaans, Surinaams.)	
Sport in de Hagen	Projectenbank Sport & Bewegen	Sportactiviteiten zullen betaalbaar moeten zijn en voor ieder toegankelijk. Activiteiten zullen o.a. worden ondergebracht in verlengde schooldagprogramma van brede school en zullen steeds moeten aansluiten bij belevingswereld van verschillende doelgroepen binnen jeugd.	Doel is om aanhakend bij de brede school ontwikkeling die op dit moment vorm en inhoud krijgt, ook sportactiviteiten te ontwikkelen. Gemeente Vianen wil deze activiteiten ontwikkelen i.s.m. scholen, sociaal cultureel werk (opbouwwerk en jeugd en jongerenwerk) en sportverenigingen.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Vianen, Afd. Maatschappelijke ontwikkeling, P. Daalhof p.daalhof@vianen.nl 0347-369379	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	09-01-2006
Oostzaanse jongeren in beweging	Projectenbank Sport & Bewegen	4 deelprojecten: Club extra, Club move, Sportfreaks, Sportbuurtwerk.	Achterstanden in sportbeoefening van VMBOjeugd verminderen. Overgewicht bij jonge kinderen terugbrengen. Leerlingen van PO met motorische beperkingen, bewegingsvaardig te maken. Jongeren ongeorganiseerde sport aanbieden.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Oostzaan, Afd. Sportservice Zaanstad, H. Nat hnat@sportservicezaanstad.nl 075-6539970	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-03-2008
Sport en sociale	Projectenbank	3 projecten om sportvereniging meer in te stellen op jongeren; 2	2 verenigingen/jaar, 1 kanjer- vereniging/jaar, 70	Universeel?	Lopend	?	Gemeente de Bilt	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Allochto-	01-01-2008

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
cohesie	Sport & Bewegen	programma's om jeugd in bovenbouw PO en onderbouw VO weerbaarder en sociaal vaardiger te maken; 1 om jeugd met financiële achterstand te ondersteunen; 1 om thuisblijvers in zomer sport aanbieden; 3 specifieke groepen sportaanbod allochtone groepen.	jeugdsport-leiders/jaar training Kanjers in de sport, 4 scholen/jaar School en sportiviteit, 32 deelnemers /jaar weerbaarheidscursus wel-zijnsinstellingen, 100 thuisblijvende jongeren nemen deel aan zomeractiviteiten, 20 kinderen/jaar maken gebruik van Jeugdsportfondsen, voor alle 3 groepen sportaanbod Marok-kaanse jongeren min. 10 deelnemers.				Jeugd-Punt, G. Kloet gk@jeugd-punt.nl 030-2201555		nen: Marok-kaans. Scholier. Algemeen publiek.)	
Sport en spel in de wijk	Projectenbank Sport & Bewegen	Met en voor jeugd aansprekend aanbod aan activiteiten ontwikkelen waardoor ze zinvolle vrijetijds-besteding gaan krijgen en zo gezonder gaan leven, meer structuur in dagindeling gaan krijgen, beter presteren en minder overlast gaan bezorgen. Het project richt zich op jeugd / jongeren van 4 t/m 19 jaar.	*jeugd gaat gezonder leven *afname overgewicht *meer sociale samenhang in buurt *veilige speelplek voor jeugd *afname overlast op schoolpleinen *jongeren meer laten bewegen *afname overgewicht en middelengebruik *afname overlast *stimuleren van lid worden van sportvereniging.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Scherpenzeel, M. Laurant m.laurant@scherpenzeel.nl 033-4573395	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2006
De wijk: een bron van energie	Projectenbank Sport & Bewegen	Om overgewicht tegen te gaan heeft het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) met zes gemeenten het pilot project 'de wijk: een bron van energie' uitgevoerd. Het project beoogt de preventie van overgewicht te bereiken door (ook) te interveniëren in de	Interventies ontwikkelen om de sociale en de fysieke omgeving te betrekken bij de preventie van overgewicht. zes locaties hebben een interventie ontwikkeld waarbij de sociale omgeving van de doelgroep betrokken wordt bij de preventie van overgewicht.	Universeel?	Afgerond	?	Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB), Afd. implementatie, E. Mulder	Nog niet beoordeeld	0-18 jaar (Lage SES.)	01-09-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		sociale en fysieke omgeving van gezondheid.					ellen.mulder@nisb.nl 0318-490900			
De Gezonde Schoolkantine	GGD Amsterdam	Gericht op realiseren van gezond en veilig voedingsaanbod in schoolkantines van VO door te adviseren en helpen bij invoeren van beleid gericht op gezonde schoolkantine. Hierbij speelt aanbod, presentatie daarvan en hygiëne een belangrijke rol. Ook zijn er lessen waarin leerlingen bewust worden gemaakt van eigen voedingsgedrag, van wat er te koop is en voedingswaarde van aanbod.	Een gezond en veilig voedingsaanbod op scholen, waarbij de leerlingen ook gemotiveerd zijn gezond te kiezen. Verder is het doel dat in de kantine hygienisch gewerkt gaat worden.	Universeel?	Lopend	?	GGD Amsterdam, F. Hoekstra fhoekstra@ggd.amsterdam.nl 020-5555789	Nog niet beoordeeld	1-99 jaar (Scholen voor speciaal onderwijs.)	01-06-2006
Beïnvloeden van gedrag om de sociale cohesie tussen jeugdigen /jongeren te bevorderen	Projectenbank Sport & Bewegen	Sportiviteit & Respect is een samenwerkingsprogramma tussen NISB, NOC*NSF en de levensbeschouwelijke koepels. Het heeft als doel het stimuleren van sportiviteit, respect en fair play binnen de georganiseerde en anders georganiseerde sport.	verwachte resultaten: - jongeren besteden aandacht aan Fair Play, sportiviteit & respect; - verhogen sportparticipatie bij 14 t/m 19jarigen; - sociale cohesie tussen jeugdigen/jongeren bevorderen; - Vermindering overlastmeldingen door jongeren gemaakt; - jongeren kunnen zich beter uiten waardoor psychosociale gezondheid verbeterd.	Universeel?	In voorbereiding	?	Gemeente Uden, Afd. Welzijn, Mw. R. Van Veldhuizen r.veldhuizen@uden.nl 0413 - 281664	Nog niet beoordeeld	0-99 jaar	01-01-2009
Eygelshoven in beweging	Projectenbank Sport & Bewegen	Een gevarieerd aanbod aan sport- en bewegingsactiviteiten zowel intra- als extra scholair al dan niet in samenwerking met de plaatselijke verenigingen om zo	Verhogen sport- en beweegparticipatie, terugdringen overlast, bevorderen woonleefklimaat en terugdringen overgewicht bij	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Kerkrade, Afd. Welzijn, J. Schneijder Jos.Schneider	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Lage SES. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		de participatie van jongeren, overlast en overgewicht tegen te gaan. Door vermindering van de overlast zal de negatieve beleving van leefbaarheid en onveiligheid verminderen.	jongeren. Creëren van mogelijkheden tot nuttige vrije-tijdsbesteding. Betrokkenheid van (allochtone) jongeren bij sportvereniging bevorderen. Bevordering gezonde leefstijl bij 4-19jarigen. Overgewicht bij 4-19jarigen verminderen.				@kerkrade.nl 045-5676767			
Art2Move	Projectenbank Sport & Bewegen	Het project omvat een scala aan sport- en bewegingsactiviteiten, workshops en cursussen welke integraal worden opgepakt door de in de buurt aanwezige sport- en culturele instellingen waarbij de Campus Rolduc (VMBO) de centrale spil is.	- bevorderen sport&beweeggedrag van VMBO-leerlingen. - bevorderen en bewust maken van gezonde leefstijl. – vergroten sociale competenties. – verbeteren kansen in vervolgonderwijs. - vergroten sociale cohesie in wijk. - bevorderen van burgerschapskunde.	Universeel?	In voorbereiding	?	Gemeente Kerkrade, Afd. Welzijn, R. Meuwissen Rmeuwissen@impuls kerkrade.nl 045-5456351	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Scholier. Lage SES. Algemeen publiek.)	01-01-2007
Sportief IJsselveld	Projectenbank Sport & Bewegen	Het wordt uitgevoerd in IJsselveld-oost, waar veel kinderen en gezinnen in achterstand wonen. D.m.v. aantal activiteiten op gebied van sport en bewegen het leefklimaat verbeteren, normen en waarden overdragen en sociale vaardigheden aanleren.	Leefklimaat verbeteren, normen en waarden overdragen en sociale vaardigheden aanleren. 1. Afname van aantal meldingen jeugdoverlast in de wijk. 2. Toename van het aantal kinderen dat wekelijks sport bij een sportorganisatie.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente IJsselstein, Afd. Welzijn, Ir. T. Van Bremen t.v.bremen@ijsselstein.nl 030 686 1816	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Marokkaans. Ouders/opvoeders.)	01-01-2007
Niedorp in Beweging	Projectenbank Sport & Bewegen	sportsimulering jeugd en jongeren beweegmanagement op basisscholen weerbaarheidstraining op basisscholen preventie overlast hangjeugd.	1. Vergroten sportdeelname: a. Toename aantal kinderen dat voldoet aan NNGB b. Toename aantal kinderen dat lid is van sportvereniging 2. 5% Afname overgewicht in 4	Universeel?	Lo-pend	?	Sportservice Schagen, K. Wittenburg kwittenburg@sportserviceschagen.nl	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			jaar. Voor 13-18jarigen wordt volgende doel gesteld: 1. 10% afname van overlast van hangeugd in wijk.				0224-214774			
Weer(baar) bewegen in Zijpe 2007-2010	Projectenbank Sport & Bewegen	inzet van bewegingsconsulenten op basisscholen invoeren van beweegmanagement op de basisscholen weerbaarheidstrainingen voor leerlingen van de groepen 7 en 8 van de basisscholen sportstimuleringsactiviteiten voor de doelgroep 6-12 jaar jeugdsportstimuleringsprojecten voor de doelgroep 13-18 jaar	Eind 2010: Op alle PO geeft bewegingsconsulent het 1 ^e uur bewegingsonderwijs aan mid-den-en bovenbouw-leerlingen. Min. 50% daling 4 t/m 18jari-gen met overgewicht t.o.v. lan-delijk verwachte trend. % 4 t/m 12jarigen met overgewicht is lager dan gemiddelde van Kop van Noord-Holland en landelijk gemiddelde. Min. 10% stijging 4 t/m18jarigen dat buiten school sport. Min. 5 % stijging 8 t/m18jarigen dat voldoet aan NNGB. Min. 5% stijging 4 t/m 18jarigen dat lid is van sport-vereniging. 50% stijging van fysieke en emotionele vermo-gen PO-verlaters. afname wachtlijst voor hulp aan kinde-ren bij instanties tot 6 maan-den. Min. 10% afname overlast jeugd/jongeren. 5% stijging jongeren met gesignaleerde problematiek dat doorverwezen wordt naar juiste instanties (=min. 50% jongeren). 10% stijging	Univer-seel?	Lo-pend	?	Sportservice Schagen, K. Wiltenburg kwiltenburg@sportservice schagen.nl 0224-214774	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			jongeren met probleematiek dat wordt bereikt. – 20% daling overlast veroorzaakt door afval&geluid. Min. 15% doelgroep heeft zich ingeschreven voor min. 1 sportintroductietraining. In elke kern wordt min. 2 sportclubs georganiseerd. Heel groep 3 en 4 participeert in zwemonderwijs en heeft eind groep 4 A diploma. Heel groep 7 en 8 heeft elke 2 jaar weerbaarheidstraining gevolgd. Op elke school zijn min. 2 leerkrachten getraind om weerbaarheidstraining te geven. Min. 80% ouders is geïnformeerd over training. Actieve inzet jongeren aan jeugdpanel is versterkt. 50% van door jeugd genoemde suggesties t.a.v. inrichting van jeugd- en speelplekken gerealiseerd - 20% stijging subjectieve en objectieve veiligheid.							
Weer(baar) bewegen in Schagen	Projectenbank Sport & Bewegen	realisatie van beweegmanagement op de basisscholen in Schagen sportstimuleringsprojecten voor jeugd en jongeren (4 t/m 18 jaar) weerbaarheidstrainingen voor bovenbouw van basisscholen	1. sportdeelname: -toename aantal kinderen dat voldoet aan NNGB. - toename aantal kinderen dat lid is van sportvereniging. 2. 5% afname overgewicht in 4 jaar. 13-18jarigen: 1. 10% afname overlast van hangjeugd, ook	Universeel?	Lo-pend	?	Sportservice Schagen, K. Wiltenburg kwiltenburg@sportservice schagen.nl 0224-214774	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			afname over-last hanggroepjongeren. Vanaf 2010 doen alle basisscholen mee aan beweegmanagement, waarbij weerbaarheidstraining integraal onderdeel is. Min. 18 jeugdsportarrangementen/jaar en min. 9 jongerensportarrangementen zijn uitgevoerd. 15% toename sportdeelname. 5% toename leden sportverenigingen. .							
Wieringerm eer in Beweging	Projectenbank Sport & Bewegen	inzet van bewegingsconsulenten op basisscholen invoeren van beweegmanagement op de basisscholen weerbaarheidstrainingen voor leerlingen van de groepen 7 en 8 van de basisscholen sportstimuleringsactiviten voor de doelgroep 6-12 jaar jeugdsportstimuleringsprojecten voor de doelgroep 13-18 jaar	Toename kinderen dat voldoet aan NNGB. Toename sport-deelname van 6-12jarigen en 13-18jarigen. 5% toename doelgroep dat lid is van sport-vereniging. Afname overlast hangjeugd en hangjongeren. Vanaf 2010 doen alle basis-scholen mee aan beweegma-nagement, waarbij weerbaar-heidstraining integraal onder-deel is. Min. 15 jeugdsportar-rangementen/jaar en min. 5 jongerensportarrangementen zijn uitgevoerd.	Univer-seel?	Lo-pend	?	Sportservice Schagen, K. Wiltenburg kwiltenburg@sportservice schagen.nl 0224-214774	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007
Bewegen in Harenkar-spel	Projectenbank Sport & Bewegen	sportsimulering jeugd en jongeren beweegmanagement op basisscholen weerbaarheidstraining op baisscholen preventie overlast	Toename kinderen dat voldoet aan NNGB. Toename sport-deelname 6-12jarigen en 13-18 jarigen. Toename kinderen dat lid is van	Univer-seel?	Lo-pend	?	“	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		hangjeugd.	sportvereniging. Afname overlast van hangjeugd.							
Anna Paulowna natuurlijk in beweging	Projectenbank Sport & Bewegen	Inzet bewegingsconsulenten PO, invoeren beweegmanagement op PO, weerbaarheidstrainingen voor groep 7 en 8 van PO, sportstimuleringsactiviteiten voor de doelgroep 6-12 jaar jeugdsportstimuleringsprojecten voor de doelgroep 13-18 jaar	Toename kinderen dat voldoet aan NNGB. Toename sport-deelname 6-12jarigen en 13-18 jarigen. Toename kinderen dat lid is van sportvereniging. Afname overlast van hangjeugd. 5% afname overgewicht in 4 jaar.	Universeel?	Lopend	?	Sportservice Schagen, K. Wiltenburg kwiltenburg@sportservice schagen.nl 0224-214774	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007
Jongeren-SportClub De Maten	Projectenbank Sport & Bewegen	Binnen een laagdrempelige 'JONGERENSPORTCLUB', die door jongeren tussen de 13 en 19 jaar zelf wordt vormgegeven, organiseert een verenigingsmanager/ sportbuurtwerker i.s.m. scholen en verenigingen sportieve activiteit in de 6 buurten van de Maten.	Hoofddoelstellingen a) Aanpak overlast door jongeren. b) Alternatieven bieden t.g.v. tekort ruimte om te sporten. c) Communicatie tussen jongeren en bewoners stimuleren. Subdoelstellingen 1. Impuls aan ontwikkelen van sportactiviteiten. 2 Sport gebruiken om uit eigen buurt te komen en samen met andere groepen sportactiviteiten te gaan doen. 3. 13-19jarigen: versterken sociale competenties. 4. Jongerensportclub maakt op positieve wijze gebruik van openbare ruimte waardoor beeld over jongeren verbetert.	Universeel?	In voorbereiding	?	Gemeente Apeldoorn, Afd. Samenleving, M. Snippe m.snippe@apeldoorn.nl 055 580 2362	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Allochtonen. Scholier. Algemeen publiek.)	01-03-2006
Haal ons erbij in Osseveld Woudhuis	Projectenbank Sport & Bewegen	Centrale rol voor beweegmanager. Noodzakelijk om samen te werken met bestaande professionals en sportverenigingen, wijkraad en andere organisaties. Be-	- sport vanzelfsprekend onderdeel laten zijn van dagindeling van 10 t/m16jarigen. – 5% stijging jongeren dat vindt dat er	Universeel?	In voorbereiding	?	Gemeente Apeldoorn, Afd. Samenleving, M. Snippe	Nog niet beoordeeld	8-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-05-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		weegmanager heeft 4 taakgebieden: 1. sportaanbod tijdens schooltijd. 2. Aansturen leerkrachten PO. 3. naschools sportaanbod. 4. netwerken voor uitbreiden naschools sportaanbod. Doel is om kwaliteit van lessen LO te vergroten.	voldoende mogelijkheden zijn om anderen te ontmoeten t.o.v. 2003. – 8% stijging jongeren dat vindt dat er in wijk voldoen-de wordt georganiseerd om te sporten t.o.v. 2003. – 5% stijging jongeren dat tevreden is over sportmogelijkheden in wijk t.o.v. 2003. - Groei deelnemers aan (sportieve) activiteiten. - Groei initiatieven dat door jongeren in wijk wordt georganiseerd. - Groei duurzame samenwerkingen tussen organisaties. - Intensiever gebruik bestaande accommodaties voor activiteit.				m.snippe@apeldoorn.nl 055 580 2362			
Buurtsport-plus	Projectenbank Sport & Bewegen	Samenvattend is de doelstelling van dit project een vergroting van de sportdeelname van jongeren in de leeftijd van 11 tot en met 18 jaar in Tilburg Nieuw Noord.	Toename sportdeelname 11 t/m 18jarigen. 1.Toename maatschappelijke participatie onder (allochtone) jongeren. 2. Meer vrijwillig (allochtoon) kader dat toegerust is en over noodzakelijke competenties beschikt om met (allochtone) jongeren om te gaan. 3. Meer toeloop (allochtone) jongeren naar sportvereniging en deelname aan sportactiviteiten. 4. Nuttig en efficiënt gebruik van	Universeel?	Lopend	?	Sportbedrijf Tilburg, Afd. Sport Ontwikkeling, Drs. M. De Haan infobots@tilburg.nl 013-5325860	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams.)	01-07-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			bestaande sportverenigingen in wijk. 5. Vereniging die vraagge-richt werkt, voor/door jongeren.							
Buurtsportwerker	Projectenbank Sport & Bewegen	Het doel van het project is het terugdringen van achterstanden bij de jeugd door het bevorderen van gezond gedrag in de ruimste zin van het woord en het verminderen van overlast in de buurt.	Terugdringen achterstanden bij jeugd door bevorderen gezond gedrag en verminderen van overlast in buurt. 20% jeugdi-gen heeft aan eind van project meegedaan aan activiteiten. 30 jongeren doen mee aan weer-baarheidstraining tijdens loop-tijd van project. Er worden tij-dens looptijd van project 2 sportkadercursussen gegeven. Weerbaarheidsproject is gestart op 6 basisscholen.	Univer-seel?	In voor-berei-ding	?	Gemeente Smallerland, Afd. Samenlevingszaken, Y. Hoekstra y.hoekstra@smallerland.nl 0512-581494	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-09-2007
Gezonder leefgedrag en sportstimulering voor jeugdigen die opgroeien in achterstandssituaties	Projectenbank Sport & Bewegen	Met dit project streeft de gemeente Spijkenisse naar het beperken van de mate waarin de gezondheid van jeugdigen die opgroeien in een gezin met een lagere sociaal - economische status, verschilt van de gezondheid van jeugdigen die opgroeien in gezinnen met een gemiddelde of hoge sociaal-economische status.	Eind 201: 1. 5% afname gezondheidsverschillen tussen kinderen/ jongeren die opgroe-ien in gezin met lage SES en jeugdigen die opgroeien met gemiddelde SES t.o.v. 2007. 2. Spijkenisse scoort min. 5 posities beter op Ranking scorelijst 'Kinderen in Tel'. 3. Jaarprogramma ontwikkeld waarin alle activiteiten opgenomen zijn die uitgevoerd worden t.b.v. stimuleren en ondersteunen	Univer-seel?	Lo-pend	?	Gemeente Spijkenisse, Afd. Onderwijs, Mw. M. Keijzer m.keijzer@spijkenisse.nl (0181) 696521	Nog niet beoordeeld	0-18 jaar (Scholier. Ouders/ opvoeders. Lage SES. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			van ge-zonde leefstijl voor jeugdigen. 4. Er worden 2 uur/ week, 'Sport- en beweegactiviteiten' aangeboden in min. 5 wijken. 5. Jaarlijks wordt programma opgesteld waarin sport- en be-weegactiviteiten onder- en na schooltijd thematisch gekop-peld zijn. 6. Jaarlijks ontvangt gemeente van 'beweegmana-ger' overzicht van behoefte aan sport- en beweegfaciliteiten in wijk. 7. 10% toename kinderen/ jongeren dat voldoet aan NNGB t.o.v. januari 2007. 8. Op 50% van VO-scholen is 'gezonde schoolkantine' aanwezig. 9. 10% toename kinderen/jongeren van minima dat lid is van sportvereniging t.o.v. begin 2007. 10. zijn min. 3 schoolsportverenigingen of satellietverenigingen opgericht. 11. zijn min. 500 kinderen /jongeren lid van schoolsport-vereniging. 12. Aan Hartstikke Leuk wordt door min. 800 leer-lingen deelgenomen. 13. Waardering van jeugdigen voor in wijk aanwezige sport- en beweegvoorzieningen is met 1							

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			punt toegenomen t.o.v. begin 2007.							
Vitale Kernen in Zenderen/ Hertme	Projectenbank Sport & Bewegen	Het project heeft 2 doelen: 1. De sociale cohesie in Hertme en Zenderen verbeteren, waardoor de betrokkenheid en activiteit van jongeren wordt bevorderd. 2. Het verbeteren en niet verder laten oplopen van de bewegingsachterstand bij kinderen en jongeren in de kernen Hertme en Zenderen	Hoofddoelen: 1. Verbeteren sociale cohesie, waardoor betrokkenheid en activiteit van jongeren verbetert. 2. Verbeteren en niet stijgen van bewegingsachterstand bij kinderen/ jongeren. Subdoelen: bewegingsachterstand kinderen/jongeren verbeteren en niet stijgen; Kwantitatieve resultaten: - meer gebruik gemaakt van voorzieningen in wijk door kinderen/jongeren: 60% i.p.v. 38% van jongeren - groter % jongeren vindt dat er voldoende activiteiten in buurt georganiseerd worden: 50% i.p.v. 23% - Meer jongeren doen vrijwilligerswerk: 60% i.p.v. 33% - Meer jongeren sporten bij vereniging: 90% i.p.v. 80 % - Meer jongeren hebben sport op school: 70% i.p.v. 59%	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Borne, Afd. Welzijn, W. Korte w.korte@borne.nl 074-2658661	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Ouders/ opvoeders. Algemeen publiek.)	21-05-2006
Helder(s) Beweegmanagement Julianadorp	Projectenbank Sport & Bewegen	Gericht op vnl. 4-12jarigen. Ook is er in vorm van sportbuurtwerk extra aandacht voor 13-19jarigen (hanggroepjongeren). Verschillende arrangementen leggen accenten op 4-12jarigen. Bij sport- en spelactiviteiten die	- Vergroten sportdeelname - Afname overgewicht met 5% in vier jaar op basis van de beweegnorm - Vermindering van overlast van de hangjeugd in de wijken van Julianadorp	Universeel?	Lopend	?	Sportservice Den Helder, T.P.J. Van der Weide info@sportservice denhelder.nl	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek. Allochtonen.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		worden georganiseerd door sportbuurtwerker, ligt accent op 9-12jarigen en 13-19jarigen.					0223684726			
Gemeenschappelijke wijk: Abdissenbosch	Projectenbank Sport & Bewegen	Jongeren veroorzaken in dit gebied relatief veel overlast (gevoelens van onveiligheid), en daardoor is er weinig sociale cohesie. Daarnaast is er gebrek aan opvangplekken (zowel begeleiding als fysieke plek) voor de jeugd.	Sociale cohesie bevorderen, verhogen leefbaarheid, terugdringen overlast, verhogen eigenwaarde jongeren. * Daling % rondhangende jongeren. * rondhangende jongeren zijn bekend met activiteiten in wijk/ buurt en nemen regelmatig deel aan activiteiten * toename weerbaarheid tegen pest- en meeloopgedrag jongeren die hebben deelgenomen aan Ma-rietje Kessels en Naar puber-tijd. * 3% toename sport- en beweegparticipatie jongeren * sportvereniging heeft actief deelgenomen aan uitvoering van activiteiten en dit heeft ge-resulteerd in ledenwerving. * jongeren hebben kennis gemaakt met andere vormen van sportactiviteiten waardoor 2% toename jongeren dat lid wordt van sportvereniging.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Landgraaf, Afd. Welzijn, I. De Jel ij1@landgraaf.nl 045-5695281	Nog niet beoordeeld	8-75 jaar (Ouders/ opvoeders. Scholier. Lage SES. Algemeen publiek.)	01-01-2007
Actieve wijk: Lauradorp	Projectenbank Sport & Bewegen	Het belangrijkste doel is de toenemende overlast door jongeren een halt toe te roepen en terug te dringen. Jongeren wordt middels allerlei activiteiten	Toenemende overlast door jongeren een halt toeroepen en terugdringen. 25% van 12-19-jarigen doet in 1 ^e jaar aan 1 van activiteiten mee. In	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Landgraaf, Afd. Welzijn, I. De Jel ij1@landgraaf	Nog niet beoordeeld	4-75 jaar (Ouders/ opvoeders. Scholier. Lage SES.	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		de mogelijkheid geboden om hun vrije tijd op een actieve wijze binnen hun wijk in te vullen.	volgen-de jaren dient dit telkens 5% te stijgen. Afname brommerla-waai 5%/jaar. 5% afname over-lastplekken in Lauradorp. Realiseren nieuwe ontmoetings-plek, evt. aanhakend bij al bestaande voorzieningen.				.nl 045-5695281		Algemeen publiek.)	
Move-it Julianadorp	Projectenbank Sport & Bewegen	Looptijd van 4 jaar. Gedacht wordt aan stapsgewijze opbouw van activiteiten in vorm van pilots met uitgebreide evaluatieronde na elke ronde van activiteiten. Aanbod groeit dan langzaam uit in kwantiteit (aantal deelnemers en tijden) en kwaliteit. Doelgroep bestaat uit (bijna) 1250 personen. Gestart wordt met aanbod van arrangementen voor 300 deelnemers. Aantal arrangementen zal in groepen kunnen worden uitgevoerd.	Doelen: - Wijkgebonden buitenschoolse activiteiten initiëren, stimuleren en implementeren. - Buitenschools verworven competenties inpassen, wegen en waarderen in leerroute – Versterken sociale infrastructuur in projectgebied waarbij: - talenten kunnen worden ontdekt en ontplooid - geïnteresseerd kan worden met diversiteit aan vaardigheden in samenhang met binnenschoolse vaardigheden - sociale binding van jongeren wordt bevorderd – doelgroep meer gaat bewegen – sociale structuur van projectgebied wordt versterkt – ontwikkelingskansen van jongeren wordt vergroot.	Universeel?	Lopend	?	Sportservice Den Helder, T.P.J. Van der Weide info@sportservice denhelder.nl 0223684726	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Risicogroepen.)	01-01-2006
Thuis Op Straat	Projectenbank Sport &	De sfeer, leefbaarheid en veiligheid op de pleinen en in de straten verbeteren en ervoor	- min. 5% afname aantal inwoners dat last heeft van overlast veroorzakende	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Bergen op Zoom,	Nog niet beoordeeld	4-25 jaar (Allochtonen.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
	Bewegen	zorgen dat kinderen en jongeren zich buiten thuis voelen.	hangjongeren -afname onveiligheidsgevoelens bij inwoners - afname spanningen tussen etnische groepen. Hierdoor afname aantal klachten/meldingen bij politie en net-werkpartners over spanningen en incidenten – min. 10% afname vandalisme in wijken Oost 1 en Oost 2 - toename aantal ontmoetingsmogelijkheden van jeugd/jongeren – 50% toename aantal jongeren dat zich wil inzetten als vrijwilliger voor activiteiten - toename aantal jeugdigen/jongeren dat aansluit bij reguliere sportvereniging.				Afd. Welzijn, MSc E. De Milliano e.demilliano@bergenopzoom.nl 0164-277789		Scholier. Lage SES. Algemeen publiek.)	
Topscore Bergen op Zoom	Projectenbank Sport & Bewegen	Sportdeelname van 12-18jarigen stimuleren en vergroten. VO-scholieren de mogelijkheid om na schooltijd op laagdrempelige wijze (kosteloos) kennis te laten maken met allerlei soorten sporten. Hiermee inzetten op heersende achterstanden op gebieden bewegen&gezondheid. Alle jongeren de mogelijkheid bieden, deel te nemen aan gestructureerd en structureel naschools sportaanbod. Belangrijk aandachtspunt hierbij	- Terugdringen bewegingsarmoede. 50% van jongeren neemt wekelijks deel aan zinvolle, sportieve en educatieve naschoolse sportactiviteiten; - Bijbrengen besef gezondheids-waarde van sporten en sportief bewegen voor 12-18jarigen; - Verhogen plezier in bewegen bij 12-18jarigen; - Verhogen sportdeelname naar 74%; - Stabiliseren aantal jongeren dat kampt met overgewicht; -	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Bergen op Zoom, Afd. Educatie, Dhr. T. Ambagts, M.A.A.M. Ambagts@bergenopzoom.nl 0164-277337	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-03-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		is link tussen scholieren en verenigingen. Topscore onderscheidt 4 succesfactoren: 1. Inbreng jongeren is groot. 2. samenwerking is goed. 3. kwaliteit van aanbod is hoog. 4. Communicatie is belangrijkste.	Verkleinen gat tussen wensen jongeren en aanbod verenigingen; - Verhogen inbreng jongeren; - Samenwerking versterken tussen organisaties en scholen; - Verhogen kwaliteit aanbod; - Verbeteren communicatierichting jongeren.							
De Gezonde Wijk	Projectenbank Sport & Bewegen	Wijk is mix van oude arbeiderswijk en modernere bouw. Er is toene-mend gevoel van onveiligheid en afname van respect voor elkaar. Betrokkenheid bij buurt is gering en sociale cohesie heeft sterk aan betekenis ingeboet. Er is toename van overlast door jeugd, mede veroorzaakt door drank en drugs-gebruik. Uit onderzoek blijkt dat de bewoners te weinig bewegen en ongezonde eetgewoontes hebben met als gevolg negatieve invloed op gezondheid.	* aantal jongeren dat eigen gezondheid als matig-slecht ervaart is t.o.v. 2001 gedaald met 20% * aantal jongeren dat minder dan 4x/week ontbijt is max. 25 tot 30%. * aantal jongeren dat minder dan 1x/week aan sport doet is max. 8 tot 15%. * Min. 50% van jongens en 60% van meisjes is lid van een sportclub. Deze resultaten worden nog bijgesteld aan de hand van nieuwe gegevens over 2005.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Landgraaf, Afd. Welzijn, I. De Jel ij1@landgraaf.nl 045-5695281	Nog niet beoordeeld	8-25 jaar (Ouders/opvoeders. Scholier.)	01-01-2006
Beweegmanagement in Krimpen West	Projectenbank Sport & Bewegen	Arrangement creëren waarbinnen adequaat bewegingsaanbod wordt gecreëerd en waarin sportaanbieders en scholen samenwerken. Er kan zo worden gewerkt aan stimuleren van beweging&gezonde voeding en er zijn meer zinvolle vrije	(1) verbeteren sportdeelname en gezondheidssituatie (2) te-rugdringen overlast door hang-groepen (3) creëren van vraag-gericht aanbod op gebied van sport&bewegen in relatie met bewegingsonderwijs op scholen. (4) versterken van	Universeel?	Lo-pend / In voorbereiding ????	?	Gemeente Krimpen aan den IJssel BOS, Afd. Sportservice Zuid-Holland, R. Wesdorp rwesdorp@	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen. Scholier. Algemeen publiek.) / 4-18 jaar ????	01-01-2007 / 01-01-2006 ????

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		tijdactiviteiten. Centrale rol door de aan te stellen beweegmanager. 4 speerpunten: - Deskundigheidsbevordering bewegen & voeding - Ontwikkelen 'sportieve school' - Sportverenigingen in wijk - Jongeren doen mee. Achterliggende gedachte is om door adequaat bewegingsaanbod te creëren de jongerenoverlast terug te dringen. Belangrijke randvoorwaarde daarbij is dat (hang)jongeren worden bereikt. Belangrijke rol voor (ambulant) jongerenwerk.	samenwerking van (professionele) organisaties die zich bezighouden met gezondheid, sport, welzijn, onderwijs en opvoeding. (5)verbeteren van sociale redzaamheid van Molukse jongeren (6) ontwikkelen van onderzoeks- en monitorinstrument m.b.t. 4-19jarigen op gebied van: - sport&bewegen; - gezondheid; - onderwijs; - opvoeding; - welzijn; - overlast& veiligheid;				Sportservice zuidholland.nl 0174-244940 / Gemeente Krimpen aan de IJssel, H. Berkhout hermanberkhout@krimpenaan denijssel.nl 0180-540718 ????			
Plan jeugdstimulering gemeente Dongen / move	Projectenbank Sport & Bewegen	Bevorderen van gezonde leefstijl. Overgewicht bij jongeren aanpakken en voorkomen en terugbrengen naar 11% en obesitas naar 2%. Vermindering bewegingsarmoede door aanpakken van motorische achterstanden. Creëren van mogelijkheden tot nuttige vrijetijdsbesteding en aanleren van sociale vaardigheden door aanbieden van gevarieerd activiteiten-aanbod. Terugdringen overlast en daardoor bijdrage bieden aan vergroten leefbaarheid, sociale cohesie en veiligheid in buurten/wijken.	Afstemming tussen partners uit jeugdketen 4-19 jaar optimaliseren en versterken. Hoger % bij kernvariabele leefstijl. Overgewicht bij jongeren aanpakken en voorkomen. Overgewicht terugbrengen (12-19jr) naar 11% en obesitas naar 2%. Vermindering van bewegingsarmoede. 10% van deze kinderen toeleiden naar reguliere sportbeoefening. Terugdringen overlast en bijdrage aan vergroten van leefbaarheid, sociale cohesie en veiligheid.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Dongen, Afd. Welzijn Onderwijs en Burgerzaken, T. Schakenraad tschakenraad@dongen.nl 0162-383238	Nog niet beoordeeld	0-18 jaar (Werken-den. Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
Jongeren Actief Gemeente Berkelland (2008-2011)	Projectenbank Sport & Bewegen	Stimulering sport- en beweegactiviteiten voor jongeren van 13-18 jaar in de gemeente Berkelland	Terugdringen achterstand Sport&Bewegen. Terugdringen achterstand Sociale Integratie. 55% van 13-18jarigen voldoet aan NNGB, 75% van 13-18jarigen is lid van sportvereniging, 50% afname melding overlast-plekken in gemeente.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Berkelland, Afd. Gelderse Sport Federatie, R. Schuring 026-3540362	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar	01-01-2008
Bewegen en meedoen, sportief en gezond (Zeist West en Noord)	Projectenbank Sport & Bewegen	Het richt zich op vergroten van sportdeelname en terugdringen van aantal kinderen met overgewicht om zodoende een gezonde en actieve leefstijl te ontwikkelen. Uitvoering vindt plaats d.m.v. diverse arrangementen die zich richten op activiteiten tijdens en na schooltijd en op versterking van sportverenigingen	- 5% afname kinderen met overgewicht in groep 6 van PO in 4 jaar. – 5% toename aantal kinderen dat 2x/week sport in 4 jaar. - Kinderen maken kennis met min. 2 sporten/schooljaar. - 40 kinderen met motorische achterstand zijn na 4 jaar door-gestroomd naar reguliere sportverenigingen. – 15% afname kinderen dat gepest wordt in 4 jaar. - 250 jongeren hebben in 4 jaar deelgenomen aan buurtsportcursussen. – aanbod verenigingen is meer afge-stemd op behoefte van jeugd.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Zeist, Afd. Breedtesport. R. Van Staveren 030-7513857	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007
Sportfolio	Projectenbank Sport & Bewegen	Sportfolio, leerlingen in het voorbereidend beroepsonderwijs kiezen voor sport en sportgerelateerde activiteiten.	Doel: Purmerendse Scholen Groep leerlingen van praktijk-onderwijs, VMBO en LWOO als onderdeel van LO vakonderricht in contact brengen	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Purmerend, Afd. Ministerie VWS, directie Maatschappe-	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			met buitenschoolse sport- en beweegactiviteiten, sportverenigingen en opvang in buurt, waardoor leerlingen sport&bewegen als zinvolle vrijetijdsbesteding gaan zien, gezonder gaan leven en overlast in/rond school afneemt.				lijke Ondersteuning, F.W. Jans de Haan fw.jans.d.haann@minvws.nl 0703407911			
Bewegen en meedoen, sportief en gezond (Zeist-Oost)	Projectenbank Sport & Bewegen	Gericht op vergroten sportdeelname en terugdringen van aantal kinderen/jongeren met overgewicht om zo een gezonde en actieve leefstijl te ontwikkelen. Uitvoering vindt plaats d.m.v. diverse arrangementen gericht op activiteiten tijdens en na schooltijd en op versterking van sportverenigingen.	- 200 jongeren hebben in 4 jaar deelgenomen aan buurtsportcursussen - 20 Vmbo-leerlingen/jaar gaan na sportcursussen op school verder met sporten. – 5% afname kinderen met overgewicht in groep 6 van PO in 4 jaar. – 2% toename aantal kinderen dat deelneemt aan wekelijkse sportactiviteiten in 4 jaar. – 5% toename aantal kinderen dat 2x/week sport is in 4 jaar. – 15% afname aantal kinderen dat gepest wordt in 4 jaar. - 250 jongeren hebben in 4 jaar deelgenomen aan buurtsportcursussen. - aanbod verenigingen is meer afgestemd op behoefte van jeugd.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Zeist, Afd. Breedtesport. R. Van Staveren 030-7513857	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007
Bewegen en meedoen,	Projectenbank Sport &	Het terugdringen van het aantal jeugdigen met overgewicht en vergroten van de sportdeelname	Vergroten sportdeelname en terugdringen kinderen met overgewicht. – 5% afname kin-	Universeel?	Lopend	?	NISB, Projectenbank Sport en	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
sportief en gezond (Den Dolder)	Bewegen	om zodoende een gezonde en actieve leefstijl te ontwikkelen. Uitvoering vindt plaats door middel van diverse arrangementen die zich richten op activiteiten tijdens en na schooltijd en op versterking van de sportverenigingen.	deren met overgewicht in groep 6 van PO in 4 jaar. – Kinderen maken kennis met min. 2 sporten/schooljaar. – 15% afname kinderen dat gepest wordt. – 2% toename kinderen dat deelneemt aan wettelijke sportactiviteiten in 4jr.				Bewegen			
Sport 4 Fun	Projectenbank Sport & Bewegen	Een samenhangend geheel van activiteiten en projecten om de doelstellingen te realiseren. Dit gebeurt middels 2 arrangementen (sportkennismaking en deelprojecten buiten schooltijd).	Terugdringen bewegingsachterstand en vergroten (sport)participatie. Vergroten bekendheid verschillende sport- en beweegmogelijkheden bij jeugdigen en ouders. Tegengaan verveling bij jongeren.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Hengelo, B. Pisano 074-2458982	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	01-05-2007
Meer Stilstaan bij Bewegen	Projectenbank Sport & Bewegen	Voor jongste jeugd wordt m.b.v. sportkennismakingsproject tijdens schooltijd sportdeelname gestimuleerd. Doel is kinderen (en ouders) kennis te laten maken met diverse sportmogelijkheden en hen zo mee te helpen bij maken van bewuste keuze. Aansluitend op kennismakingslessen worden leerlingen uitgenodigd door sportverenigingen om daar introductielessen te volgen.	Stabiliseren 12-17jarigen met overgewicht. Toename % leden bij sportvereniging van 12-17 jaar. Verbeteren maatschappelijke functie sportverenigingen door gezonde, jeugdgerichte en sterke verenigingen te creëren. Stabiliseren /verlagen aantal kinderen met overgewicht. Stabiliseren bewegingsarmoede bij kinderen tijdens/na school. Toename % jongeren dat sport/beweegt naar 75%. Toename % leden bij sportvereniging van 12-17 jaar naar 60%.	Universeel?	Lo-pend	?	Gemeente Drimmelen, Sportservice Noord-Brabant 0135349027	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	05-03-2008

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
Van passieve naar actieve jeugd	Projectenbank Sport & Bewegen	Laren heeft laatste jaren mede dankzij de Breedtesportimpuls haar activiteiten op gebied van sportstimulering versterkt. Dankzij deze impuls zijn sportvoorzieningen adequaat uitgerust zodat jongeren actiever bij diverse sporten kunnen worden betrokken. In de gemeente komen achterstanden voor op het gebied van sport	1. verbeteren sportparticipatie van jeugd 2. stimuleren van bewegen van jongeren en hangjongeren doel/activiteit geven. 3. kinderen (en ouders) gezonde leefstijl kiezen 4. Leerlingen en ouders bewustmaken van belang van gezonde leefstijl en levenslange sportbeoefening.	Universeel?	Lopend	?	BEL-combinatie, Afd. NIZW / Centrum Sociaal Beleid, Drs. A. Leenders a.leenders@nizw.nl 030-2306311	Nog niet beoordeeld	0-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007
Wijk(k) in beweging	Projectenbank Sport & Bewegen	Achterstanden bestrijding op het gebied van : 1. Sport & beweging 2. Welzijn. Sport niet alleen als doel voor een gezonde leefstijl, maar tevens als middel inzetten om een bijdrage te leveren aan het vergroten van de leefbaarheid en sociale cohesie in de wijk. Doelgroep 12 t/m 19 jaar	Sport voor gezonde leefstijl, maar ook als bijdrage aan vergroten van leefbaarheid en sociale cohesie in wijk. Op achterstandgebied 1. Sport&bewegen :verhogen van NNGB binnen doelgroep naar 50%; 2. Welzijn: terugdringen aantal overlastgroepen in wijken.	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Rijswijk, M. Grijn	Nog niet beoordeeld	12-18 jaar (Lage SES.)	01-01-2007
Sporttalent in een uitdagende buurt	Projectenbank Sport & Bewegen	In het projectgebied Oosterweide heeft de jeugd te kampen met achterstanden op het gebied van onderwijs, sport en spel en gezondheid. Ook is er in de wijk sprake van overlastgevend jongeren. Om goed aan te sluiten bij de wensen van de kinderen en hun ouders uit de wijk, om te investeren in de organisatiestructuren in de wijken, wil de gemeente in samenwerking met de brede	* realiseren van veilige en stimulerende speelomgeving voor kinderen * stimuleren sociale vaardigheden * stimuleren motorische achterstand bij kinderen met motorische achterstand * kinderen bekend maken met breed arsenaal aan sportmogelijkheden/vrijtijdsbesteding. Bijdrage aan volgende doelen: * min. 2 sporttalenten zijn sport- en/of	Universeel?	Lopend	?	Gemeente Gouda, I. Van de Kamp inge.vandekamp@gouda.nl 0182 588981	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar	04-01-2005

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		school georganiseerde en begeleidde sport en spelactiviteiten opzetten. We steken in op schone en veilige speelplekken en op laagdrempelige arrangementen die aansluiten bij de tijdsbesteding van de kinderen.	spelta-lenten en staan zo op school bekend * toename deelname van kinderen uit verschillende doelgroepen aan sport -en spelactiviteiten * kinderen sco-ren beter op sociale vaardighe-den in SPM-metingen' * moto-rische vaardigheden van kinde-ren verbeteren * sportverenigingen komen regelmatig met clinics en activiteiten in wijk							
Buurtsport	Projectenbank Sport & Bewegen	D.m.v. gericht aanbieden van activiteiten jeugdoverlast in gemeen-te terugdringen en daarnaast jon-geren stimuleren tot meer zinvolle vrijetijdsbesteding. Dit betekent uitbreiding van ambulant jongerenwerk, met accent op sportbuurtwerk. Kernactiviteiten sportbuurtwerker zijn: ambulant werk; organiseren laagdrempelige binnen- en buitensportactiviteiten, sportoriëntatie, jongeren faciliteren bij eigen initiatieven en netwerk-ontwikkeling driehoek welzijn, onderwijs en sport.	a. voorkomen overlast en van-dalisme in buurt en bevorderen sociale cohesie; b. inspelen op vraag om zinvolle vrijetijdsbe-steding en mogelijkheid tot bie-den van ontmoeting voor (hang)jongeren van 12-19 jaar; c. versterken structurele sa-menwerking tussen jongeren-werk, sportverenigingen, scho-len, gemeente en politie – af-name overlast in buurt – Inten-sievere samenwerking tussen diverse partijen - Zinvolle vrij-etijdsbesteding en ontmoeting.	Univer-seel?	Lo-pend	?	Gemeente Nieuwerkerk aan de IJssel, S. Den Hoedt s.dhoedt@nieuwerkerk-ijssel.nl 0180 330349	Nog niet beoordeeld	12-25 jaar	01-01-2007
Sportinstuif Neerijnen (SportFF-mee)	Projectenbank Sport & Bewegen	D.m.v. diverse sportinstuiven jon-geren actief te betrekken bij sport en kennis laten maken om ze zo aan te zetten tot meer	Leefstijl 4-17jarigen positief beïnvloeden, om daarmee gezond gedrag te bevorderen. Leerlingen van groep 4 en 7	Univer-seel?	Lo-pend	?	Gemeente Neerijnen, H. De Bont harry.de.bont	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Ouders/ opvoeders.	07-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		bewegen, waardoor overgewicht wordt te-ruggedrongen. Tegelijk worden ouders, leerkrachten en leerlingen geïnformeerd over gevaren van overgewicht, gevolgen van verkeerde voeding en positieve effecten van sport.	van het PO en kinderen van 13 jaar in VO worden jaarlijks door middel van een enquête bevraagd op de diverse aspecten, betrekking hebbende op dit project.				@neerijnen.nl 0418-656502		Algemeen publiek.)	
Tynaarlo, ster(k) in beweging	Projectenbank Sport & Bewegen	Hoofddoel is bestrijden van achterstanden onder 4-19jarigen op gebied van bewegingsarmoede en overgewicht en tegengaan van gedrag dat als overlast wordt ervaren door bv. buurtbewoners, middenstanders of leeftijdsgenoten. Primaire doelgroep zijn 4-19jarigen bij wie sprake is van bewegingsarmoede en/of overgewicht. Daarnaast 12-19jarigen van wie gedrag tot overlast leidt of wat zo ervaren wordt door hun omgeving.	achterstanden onder 4-19jarigen op gebied van bewegings-armoede en overgewicht en te-gengaan gedrag dat als over-last wordt ervaren. Secundair gericht op bouwen van infra-structuur die na afloop van pro-ject op eigen kracht vervolg kan geven aan bestrijden van achterstanden en problemen onder jeugdigen. Na afloop: 10% jongeren die kampen met overgewicht of bijzonder risico lopen om overgewicht te krij-gen voldoet aan NNGB. 10% jongeren die te maken hebben met schraal bewegingsaanbod beoefent min. 3x/ week buiten schooltijd sport. 10% jongeren die overlast veroorzaken is sportief actief en/of betrokken bij activiteiten t.b.v. eigen sportbeoefening en/of die van anderen. Structureel samen-	Univer-seel?	Lo-pend	?	Gemeente Tynaarlo, Afd. Welzijn, Onderwijs en Sport, M. Schoonhoven m.schoonhoven@tynaarlo.nl 0592-266859	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2009

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
			werkingsverband tussen 9 sportverenigingen onderling en tussen de sportverenigingen en buurt-en onderwijsinstellingen. Min. 11x/ jaar sportactiviteit.							
Convenant Voeding en Beweging	GGD Rotterdam-Rijnmond	Pogingen om jongeren aan te zetten tot duurzaam gezond gedrag slaan vaak pas aan, als omgeving zo is ingericht dat gezonde keuzes meest vanzelfsprekende keuzes worden. Door zich te verbinden aan dit convenant kunnen Rotterdamse organisaties publiekelijk blijk geven van hun intentie om actief bij te dragen aan Rotterdam waar gezonde keuzes voor jongeren voor de hand liggen.	Lokale instanties betrekken bij de uitvoering van interventies die erop gericht zijn jonge Rotterdammers aan te zetten tot gezonde eet- en beweeggewoonten.	Universeel?	Lo-pend	?	GGD Rotterdam-Rijnmond, Afd. Jeugd-beleid – Interventieontwikkeling, M. Pruijssers pruijssersm@ggd.rotterdam.nl 010-4339408	Nog niet beoordeeld	1-19 jaar (Algemeen publiek. Kinderen, jeugd, jongeren.)	06-11-2006
Sportief en Sociaal Kort Ambacht	Projectenbank Sport & Bewegen	Er is sprake van diverse achterstanden voor 4-19jarigen. Dit heeft te maken met zaken als overgewicht en deelname aan sport en bewegen, onderwijsachterstanden en onvoldoende aanwezigheid van spel- en sportmogelijkheden. Via het instrument van wijkmanagement wordt via een vernieuwde aanpak getracht te komen tot een vorm van programmamanagement voor de wijk, waarin alle betrokken	Hoofddoel: 4-19jarigen aanzetten tot meer bewegen en bewust maken van ongezond leefgedrag, slechte eetgewoonten en risico van overgewicht. A. achterstanden wegwerken bij 4-12jarigen op gebied van gezondheid, welzijn, onderwijs, opvoeding, sport en sociale integratie. B. achterstanden wegwerken op gebied van gezondheid, welzijn, onderwijs, opvoeding, sport, sociale	Universeel?	Lo-pend	?	Stichting Hattrick, R. Tempelaar ron@stichtinghattrick.nl 078-6450039	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Turks, Marokkaans, Antilliaans. Scholier. Ouders/ opvoeders. Algemeen publiek.	01-01-2009

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		partijen komen tot afspraken over verbetering van de leefbaarheid. Hierin krijgen jongeren ook extra aandacht.	integratie en tegengaan overlast bij 12-19jarigen. – Toename 5%/jaar jeugd dat aan NNGB voldoet. – t.o.v. 2009 moet eind 2011 toename van overgewicht bij groep 2 en 7 zijn gestabiliseerd. - aantal overlastmeldingen door jongeren bij politie op niveau houden van 2006. - 75% deelnemers en betrokkenen is tevreden o-ver activiteiten - Intensievere samenwerking tussen scholen in PO en VO opgebied van sport- en beweegaanbod. 80% leerlingen doen regelmatig mee aan naschoolse sport- en spelactiviteiten. - afname overlast in buurt. Toename percep-tie van sociale kwaliteit tot min. niveau van geheel Zwijndrecht en afname % wijkbewoners dat soms onveilig voelt tot 24%.							
Alle leerlingen actief!	Projectenbank Sport & Bewegen	Aanpak om inactieve leerlingen te motiveren meer te gaan sporten/ bewegen. Via specifieke gesprekstechniek streven speciaal opgeleide docenten gedragsverandering na bij leerlingen. Prioriteit ligt bij jongeren die moeilijk tot	Het doel van de methodische aanpak "Alle leerlingen Actief" is het activeren van inactieve leerlingen. Het gaat hierbij om de leerlingen die niet reageren op het schoolbrede aanbod. De leerlingen waar echt iets meer nodig is om het	Universeel? Of selectief?	Lo-pend	?	Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB), Afd. Implementatie	Nog niet beoordeeld	8-25 jaar (Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2006

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		bewegen zijn aan te zetten. Aanpak is toepasbaar in PO, VO en MBO. Aanpak is gericht op alle leerlingen die niet min. 1 uur/dag matig intensief bewegen, prioriteit ligt bij degenen die daar aanzienlijk onder zitten. Met aanpak worden leerlingen gemotiveerd tot sporten of andere vormen van bewegen. Docenten/ interne begeleiders voeren individuele gesprekken met leerlingen en ouders. Gesprekken worden gevoerd volgens methode van motivationele interview.	plezier in bewegen te (her)vinden. Het is doormiddel van simpele testen mogelijk om voortgang te monitoren bij de deelnemende leerlingen. D.m.v. testen is schoolbreed te monitoren of beweeggedrag op school toe of afneemt.				B. Buiting bram.buiting@nisb.nl 0318490900			
Gooi in Beweging, VMBO on the move	GGD Gooi & Vechtstreek	Gericht op gezonde voeding en op sportstimulering bij jongeren waarbij jongerenparticipatie en de link naar buitenschoolse sport-aanbod centraal staat. Onderdelen: beweegweken, sport&cultuur-dag, gezonde kantine en fitheid-testen. Activiteiten kunnen niet los worden gezien van theoretische lessen die plaatsvinden tijdens schooltijd. Op deze scholen zijn beweegmanagers aangesteld voor 3 uur/week om dit vorm te geven. Lesmateriaal Actieve Leefstijl wordt gebruikt tijdens projectmatige activiteiten en evt. geïntegreerd in	Eenzijdig structurele inbedding van gezonde voeding en beweging in het schoolbeleid, anderzijds preventie van overgewicht.	Universeel, selectief	Lopend	Ja: "Gooi in Beweging"	GGD Gooi & Vechtstreek, Afd. GBO, W. Van Hal w.vanhal@gdgooi.nl 035-6926434	Nog niet beoordeeld	12-19 jaar (Middelbare scholieren. Algemeen publiek.)	01-01-2008

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		schoolprogramma.								
Gooi in Beweging, VO dubbel actief	GGD Gooi & Vechtstreek	Binnen VO is het gericht op verbeteren voedingsaanbod op scholen, bewust worden van gezonde voeding en op stimuleren van beweging van jongeren. Dit gebeurt via bewustwording dat min. 60 minuten bewegen/dag nodig is. Basisaanbod van project: 1) Meedoen met Stimuleringsprijs De Gezonde schoolkantine. Hierbij wordt gewerkt vanuit integrale aanpak. 2) gebruik maken van Themapakket Actieve leefstijl voor VMBO en van Interactief lesprogramma 'Weet wat je eet' voor HAVO/VWO. GGD ondersteunt het toewerken naar schoolgezondheidsbeleid. Ook is er aandacht voor ouders.	In 2011 is aan alle scholen voor voortgezet onderwijs in de regio ondersteuning aangeboden bij de aanpak inzake preventie van overgewicht, waarbij zowel een gezond voedingsgedrag als een gezond beweegpatroon aan de orde komen. De deelnemende school stelt een activiteitenplan op om een gezond gewicht te bewerkstelligen en om overgewicht aan te pakken.	Universeel,	Lopend	Ja: "Gooi in Beweging"	GGD Gooi & Vechtstreek, Afd. GBO, W. Huismans w.huismans@gdggooi.nl 0356926219	Nog niet beoordeeld	12-19 jaar (Scholen voor het voortgezet onderwijs. Algemeen publiek.)	01-01-2008
Helder(s) beweegmanagement Nieuw Den Helder/Tuin dorp	Projectenbank Sport & Bewegen	Het is vnl. gericht op 4-12jarigen. Daarnaast is er in vorm van sport-buurtwerk extra aandacht voor Antilliaanse jeugd vanaf 13-19 jaar. Bij sport- en spelactiviteiten die worden georganiseerd door sport-buurtwerker, ligt accent op leeftijd 9-12 en 13-19 jaar (Antillianen).	Niet bekend	Universeel?	Lopend	?	Sportservice Den Helder, T.P.J. Van der Weide info@sportservicedenhelder.nl 0223684726	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Allochtonen: Antilliaans. Ouders/opvoeders. Asielzoekers (incl. vluchtelingen). Scholier. Algemeen publiek.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
De gezonde school en genotmiddelen	Trimbos Instituut	Preventieprogramma over alcohol, roken en drugs. 4 onderdelen: voorlichtingslessen, betrekken van ouders, opstellen van genotmiddelenreglement en signaleren en begeleiden van leerlingen die (problematisch) middelen gebruiken. Scholen krijgen bij uitvoering ondersteuning van GGD of instelling voor verslavingszorg.	DGSG vermindert of voorkomt middelengebruik bij leerlingen. De school ontwikkelt een samenhangend beleid met aandacht voor lessen over alcohol, tabak en drugs; ouderparticipatie; een genotmiddelenreglement; en zorg voor leerlingen met problemen.	Universeel	Lopend	Nee	Trimbos-Instituut, Afd. Opvoeding en Educatie, D. Kriele-Boon dgsg@trimbos.nl 030-2959492	Theoretisch goed onderbouwd	12-18 jaar (Scholieren. Schoolpersoneel. Algemeen publiek. Ouders/opvoeders.	?
Levensvaardigheden	Haagse Hogeschool Lectoraat Jeugd en Opvoeding	Sociaal-emotioneel vaardigheidsprogramma voor VO-leerlingen. Het bestaat uit 14 lessen van 50 minuten en 3 extra modules. Programma wordt gegeven door docenten van school. Docenten nemen deel aan 3daagse training voordat ze het programma uitvoeren en terugkomdag halverwege het programma.	Ontwikkeling van sociale en emotionele vaardigheden stimuleren om: spanningsgevoelens in moeilijke situaties te verminderen, een positieve manier van denken aan te leren en positief/respectvol met elkaar en moeilijke situaties om te leren gaan.	Universeel	Lopend	?	Haagse Hogeschool, Lectoraat Jeugd en Opvoeding, R. Diekstra 0704458852	Theoretisch goed onderbouwd	14-17 jaar (Algemeen publiek. Leerlingen voortgezet onderwijs.)	19-03-1997
Unity	Arkin, afdeling Jellinek	Info en advies door en voor leeftijdgenoten over (risicoreductie bij) alcohol- en ander druggebruik. In 1996 gestart als Europees samenwerkingsproject (3CP) dat gebruik maakt van peermethodiek. Het Nederlandse onderdeel heet Unity. Boodschap is Less=More; Prepare & Repair; en 'Just say know'. Unity is vnl een groep	1. Bevorderen eigen verantwoordelijkheid, eigen keuzen maken en empowerment; 2. Toegankelijk maken van info; 3. Verhogen kennis over risico's van gebruik; 4. Normering rond verantwoord gebruik; 5. Verhogen zelfeffectiviteit door ondersteunen van vaardigheden voor risicoreductie & scha-debepierking; 6.	Universeel en selectief	Lopend	Nee	Arkin, Afd. Jellinek Preventie, J. Noijen jnoijen@jellinek.nl 020-5901330	Goed beschreven	18-35 jaar	?

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		getrainde jongeren uit party- en clubcircuit, die andere leefstijlgenoten (in en om Amsterdam) voorzien van info & advies over gebruik van genotmiddelen. Peers, ca 50 personen, zijn uit doelgroep geworven. Werkwijze is geïmplementeerd in Noord-Brabant, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. De afdelingen hebben eigen peer educators (ca. 60). De 5 afdelingen werken samen. Als werkvorm is gekozen voor hoogwaardige face to face contacten, ondersteund door schriftelijk voorlichtingsmateriaal; via creatieve/culturele verpakking van boodschap in eigen presentatie. Er kunnen ook algemeen voorlichtende activiteiten.	Bevorderen vroegherkenning, aanbieden minimale interventies en verla-gen drempel naar (digitale) zelfhulp en zorg; 7. Signaleren van trends in drank- en drug-gebruik en bijdrage leveren aan drank-en drugmonitorings-systemen. - 1. Aantal face to face voorlichtings- en advies-gesprekken met einddoel-groep; 2. Aantal feesten waar-op voorlichting en advies is ge-given; 3. Aantal bereikte leden van doelgroep; 4. Kennisbevor-dering van peers en einddoel-groep; 5. Eigeneffectiviteit van peer educators en peers; 6. Bijdrage aan monitoringsysteem.							
Spreekuur Familie Lekkerbek	Spreekuur Familie Lekkerbek	Bij JGZ-ers in Eindhoven was er behoefte aan ontlasting van hun taken binnen de uitvoering van het Overbruggingsplan. Kwantiteit en frequentie van benodigde ge-sprekken was niet altijd haalbaar. Het idee is om de motiverende gesprekken van Overbruggings-plan te laten plaatsvinden tijdens speciaal spreekuur. Het is geen inloopsprek-uur, maar consult	Met behulp van Motivational Interviewing (MI) kinderen in de leeftijd van 4 tot 19 jaar, met overgewicht of problemen rond voeding en beweging, en hun ouders te motiveren om bewuster bezig te zijn met het gewicht van het kind.	Geindi-ceerd en selec-tief	Lo-pend	Ja: "De Familie Lekkerbek in Balans"	GGD Brabant-Zuidoost, A. Gietmann A.Gietmann@ggdbzo.nl 088 0031307	Goed beschreven	4-19 jaar (Kinder, jeugd, jongeren. Algemeen publiek.)	?

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		op afspraak. Het spreekuur is zo een nieuwe doorverwijzingmogelijkheid voor kinderen met overgewicht, voor artsen en verpleegkundigen naast de al bestaande mogelijkheden.								
Realfit	GGD Zuid-Limburg	Project gericht op jongeren in het voortgezet onderwijs met overgewicht: Groepsgerichte beweging. Groepsgerichte voedingsvoorlichting. Groepsgerichte psychologische begeleiding. Individuele begeleiding.	Gewichtsstabilisatie of -afname. Een actieve en gezonde leefstijl bevorderen. Een verbeterde zelfwaardering. Een grotere fitheid.	Geïndiceerd en selectief	Lo-pend	Nee	GGD Zuid-Limburg, Afd. Gezondheidsbevordering, N. Rutten Nickee.rutten@ggdzl.nl 046-8505504	Theoretisch goed onderbouwd	13-18 jaar (Jongeren. Algemeen publiek.)	?
Leefstijl	Leefstijl	Leefstijl wil opbouwend gedrag en positieve betrokkenheid stimuleren door oefenen van sociale vaardigheden bij kinderen en jongeren. Programma kent verschillende edities: 1 voor PO, 1 voor onderbouw van VO, 1 voor bovenbouw van VO, 1 voor ROC en 1 voor buitenschoolse activiteiten. Aanvullend is programma 'Sta op!' een effectieve werkwijze tegen pesten. Ook heeft leefstijl voor PO een aanvullende lessenserie in over levensbeschouwing. Leefstijl bestaat uit uitgewerkte lessenseries, ouderworkshops en trainingen voor	Doel is om opbouwend sociaal gedrag, weerbaarheid en positieve betrokkenheid van kinderen en jongeren thuis, op school, bij vrienden en in de gemeenschap te stimuleren. Leefstijl voor het basisonderwijs moedigt ook een gezonde leefstijl aan.	Universeel?	Lo-pend	?	Leefstijl, P. Boswijk pim@leefstijl.nl 0204263690	Theoretisch goed onderbouwd	4-18 jaar (Ouders/opvoeders. Algemeen publiek.)	?

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		docenten&begeleiders.								
Weet & Beweeg	Cardea Jeugdzorg	Ambulante gezinsbehandeling voor 6-18jarigen met overgewicht en/of obesitas. De verschillende beïnvloedbare factoren die leiden tot het ontstaan en in stand houden van overgewicht worden aanpak. Het duurt ca. 1 jaar en omvat voedings- en dieetleer, training in fysieke activiteit en gedragsverandering d.m.v. cognitieve gedragstherapeutische aanpak. Hierbij worden ouders betrokken: zij krijgen voorlichting, psycho-educatie en training om hun kind adequaat te ondersteunen. Aanpak kent individuele sessies, groepsessies voor kinderen en ouders, en op individuele gezinnen gerichte bijeenkomsten.	Het primaire doel van WEET & BEWEEG is de afname van de BMI (Body Mass Index) met 5% en daarmee het verminderen van de nadelige gevolgen voor de gezondheid van overgewicht op langere termijn, en het verminderen van de psychosociale problemen die (extreem) overgewicht met zich mee brengt. Om dit te bereiken wordt gewerkt aan verandering van het voedings- en eetpatroon, toename van activiteit, gewichtscontrole en toename van het welbevinden.	Selectief?	Afgerond	Ja	Cardea Jeugdzorg, Specialistische afdeling (Dialogo) Leiden, D. Meijer d.meijer@cardea.nl 071-7113535	Theoretisch goed onderbouwd	6-18 jaar (Kinderen en jongeren met overgewicht en/of obesitas. Algemeen publiek.)	?
Oudervoorlichting: (op)voeding in het gezin	Amsterdam Thuiszorg	Gestructureerde (3 bijeenkomsten van 1,5 uur) voedingsvoorlichting op scholen.	Voorkomen of verbeteren van disbalans in energie-inname en verbruik. Bewustwording van de eetgewoonten in het gezin. Doorgeleiding naar verdere hulpverlening.	Universeel?	Lopend	?	Amsterdam Thuiszorg, J. De Weijer j.deweijer@amsterdamthuiszorg.nl 020-8860083	Nog niet beoordeeld	1-99 jaar (Ouders/opvoeders.)	01-01-2007
Zoden aan de dijk, gemeente Eemmond	Projecten bank Sport & Bewegen	Het ondersteunen van de gemeente bij het aanpakken van achterstanden bij jeugdigen in de leeftijd van 4 tot 19 jaar en het	Eind 2010:- toename aantal PO-leerlingen dat voldoet aan NNGB naar 50%:- toename aantal VO-leerlingen dat vol-	Universeel?	Lopend	?	Huis voor de Sport Groningen – BOS,	Nog niet beoordeeld	4-18 jaar (Ouders/opvoeders. Scholier.)	01-01-2007

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
		bestrijden van eventuele overlast die jongeren veroorzaken	doet aan NNGB naar 37%;- Functioneert beweegmanagement in gemeente. Het beweegmanagement bestaat uit nauwe samenwerking tussen jongerenwerker (B), vakleerkrachten bewegingsonderwijs (O) en sportconsulent (S);- Heeft doelgroep kennis genomen van belang van goede gezondheid en gezonde leefstijl;- Hebben 6 basisscholen het aantal uren bewegingsonderwijs voor groep 5 t/m 8 uitgebreid naar min. 3 uur. Deze uitbreiding wordt zoveel mogelijk ingevuld met sportaanbieders;- Worden 2 van de 3 uren bewegingsonderwijs door vakdocenten gegeven;- toename participatie 12-18jarigen aan beweegactiviteiten , waardoor de overlast met 20% afneemt.- Sportaanbieders hebben aanbod afgestemd op wensen van jeugd.Outcome: - stoppen van groei aantal jeugdigen met overgewicht en terugdringen overgewicht op langere termijn;- Afname bewegingsarmoede in gemeente;- Afname overlast door jongeren;				H. Bos henebos@hetnet.nl 0598-32 32 00			
Brein &		Brein & Branie, jongeren en	ouders/verzorgers: • weten	Univer-	Lo-	Ja: "Brein &	Margien	Nog niet	12-19 jaar	02-11-2009

Naam interventie	Eigenaar	Korte omschrijving	Doel	Vorm preventie	Fase project	Onderdeel van programma	Contactgegevens	Beoordeling	Doelgroep	Startdatum 1 ^e uitvoering
Branie, jongeren en ongelukken		ongelukken	dat hersenontwikkeling bij jongeren nog in volle gang is; • weten dat hersenen invloed hebben op (risico)gedrag van jongeren; • weten hoe ze gedrag van kinderen kunnen beïnvloeden; • zijn in staat gesteld hun kind(eren) te leren risico's af te wegen; • weten hoe ze met hun puberende kind in gesprek kunnen gaan over risicovolle situaties; • merken dat ze niet de enigen zijn die worstelen met vragen over gedrag van hun puber.	seel	pend	Branie"	Veling, Afd. Preventieprojecten, F. Krikke f.krikke@veiligheid.nl 020-5110304	beoordeeld	(Ouders/opvoeders. Algemeen publiek.)	

3 Zoektermen literatuuronderzoek

Deelvraag 1:

Wat zijn de leefstijlkenmerken van de groep jongvolwassenen (15-25 jaar) in Nederland?

Belangrijkste items:

Leefstijl (ruim begrip); jongvolwassenen; Nederland (i.v.m. grote verschillen tussen landen)

Synoniemen, equivalente begrippen in het Engels die in de Abstract voor moeten komen:

Lifestyle OR (way of living) OR (way of life) OR "life world" OR environment OR activity OR peer OR school OR friend OR family OR behavior OR behaviour AND

"Young adult" OR adolescent OR student OR puberty OR youngster OR teenager OR teen OR youth AND

Netherlands OR Holland OR Dutch

Deelvraag 2:

Wat zijn de drijfveren achter het keuzegedrag bij jongvolwassenen tussen de 15 en 25 jaar? Is de groep merkgevoelig en logogevoelig?

Belangrijke items:

Drijfveren; keuzegedrag; jongvolwassenen; merk; logo

Synoniemen, equivalente begrippen in het Engels:

1e deel van de vraag:

Drive OR motive OR cause OR motivation AND

Choice OR choosing OR choose OR decision OR decide OR substitute AND

"Young adult" OR adolescent OR student OR puberty OR youngster OR teenager OR teen OR youth

2e deel van de vraag:

"Young adult" OR adolescent OR student OR puberty OR youngster OR teenager OR teen OR youth AND

Brand OR symbol OR logo OR label

Deelvraag 3:

Hoe kijken jongvolwassenen (15-25 jaar) zelf aan tegen preventie en interventies op het gebied van gezonde leefstijl? Wat mist de doelgroep op dit gebied?

Belangrijke items:

jongvolwassenen; mening; interventies/preventie; gezonde leefstijl

Synoniemen, equivalente begrippen in het Engels:

"Young adult" OR adolescent OR student OR puberty OR youngster OR teenager OR teen OR youth AND

Opinion OR "point of view" OR idea OR view OR viewpoint OR attitude OR feel OR advise OR feedback OR standpoint OR finding OR impression OR think OR thought OR evaluate OR evaluation AND

Intervention OR activity OR activities OR prevention OR intervene OR prevent AND

Health OR obesity OR obese OR overweight OR food OR nutrition OR eat OR diet OR lifestyle OR sport OR physical OR exercise

Deelvraag 4:

Hoe kijken ouders/verzorgers van jongvolwassenen (15-25 jaar) aan tegen preventie en interventies op het gebied van gezonde leefstijl?

Belangrijke items:

Ouders/verzorgers; jongvolwassenen; mening; interventies/preventie; gezonde leefstijl

Synoniemen, equivalente begrippen in het Engels:

Parent OR father OR mother OR guardian AND

“Young adult” OR adolescent OR student OR puberty OR youngster OR teenager OR teen OR youth AND

Opinion OR “point of view” OR idea OR view OR viewpoint OR attitude OR feel OR advise OR feedback OR standpoint OR finding OR impression OR think OR thought OR evaluate OR evaluation AND

Intervention OR activity OR activities OR prevention OR intervene OR prevent AND

Health OR obesity OR obese OR overweight OR food OR nutrition OR eat OR diet OR lifestyle OR sport OR physical OR exercise

Deelvraag 5:

Hoe benaderen commerciële bedrijven, die als doelgroep voor hun product 15-25 jarigen hebben, deze doelgroep?

Belangrijke items:

Commercieel; jongvolwassenen

Synoniemen, equivalente begrippen in het Engels:

“Young adult” OR adolescent OR student OR puberty OR youngster OR teenager OR teen OR youth AND

Commercial OR commerce OR market OR marketing OR advertise OR advertising OR advertisement OR sell OR sale OR retail OR business OR industry OR merchandise OR merchandising

Deelvraag 6:

In welke subgroepen kan je de groep 15-25 jaar oud, het best indelen als het gaat om preventie op het gebied van gezonde leefstijl?

Belangrijke items:

Jongvolwassenen; subgroepen; interventies/preventie; gezonde leefstijl

Synoniemen, equivalente begrippen in het engels:

“Young adult” OR adolescent OR student OR puberty OR youngster OR teenager OR teen OR youth AND

Subgroup OR type OR subtype OR category OR segment OR segmentation OR divide OR division OR classification AND

Intervention OR activity OR activities OR prevention OR intervene OR prevent AND

Health OR obesity OR obese OR overweight OR food OR nutrition OR eat OR diet OR lifestyle OR sport OR physical OR exercise

Het woord “group” is uit de zoekopdracht gelaten omdat dit te veel irrelevante zoekresultaten opleverde.

Deelvraag 7:

Op welke momenten in het leven van 15-25 jarigen, zijn zij het best te benaderen voor preventie over gezonde leefstijl?

Belangrijke items:

Jongvolwassenen; moment; gezondheidsgedrag; verandering

Synoniemen, equivalente begrippen in het engels:

“Young adult” OR adolescent OR student OR puberty OR youngster OR teenager OR teen OR youth AND

Moment OR time OR point OR stage OR “life course” AND

Behavior OR behaviour OR habit OR lifestyle OR health OR obesity OR obese OR overweight OR food OR nutrition OR eat OR diet OR sport OR physical OR exercise AND

Change OR transition OR transit OR transformation OR adapt OR adaption OR alter OR alternate OR alternation OR shift

Deelvraag 8:

Via welk medium, zijn jongeren tussen de 15 en 25 jaar het best bereikbaar, wanneer het gaat om

preventie over gezonde leefstijl?

Belangrijke items:

Jongvolwassenen; media; preventie; gezonde leefstijl

Synoniemen, equivalente begrippen in het engels:

“Young adult” OR adolescent OR student OR puberty OR youngster OR teenager OR teen OR youth
AND

Media OR television OR radio OR internet OR computer OR mail OR email OR blog OR advertise OR
advertising OR advertisement OR intermediate OR instrument OR tool OR campaign AND

Intervention OR activity OR activities OR prevention OR intervene OR prevent AND

Health OR obesity OR obese OR overweight OR food OR nutrition OR eat OR diet OR lifestyle OR
sport OR physical OR exercise

Deelvraag 9:

Welke toon en aard van de preventieboodschap over gezonde leefstijl voor mensen tussen 15 en 25 jaar is het meest effectief?

Voor deze deelvraag is naar reviews gezocht op het gebied van preventie en interventie bij de doelgroep jongeren, wanneer het gaat om voeding, overgewicht en/of beweging. Aangezien er ontzettend veel artikelen zijn die preventiemaatregelen beschrijven, is er besloten om naar reviews te zoeken. De resultaten voor deze zoektocht kunnen ook gebruikt worden voor deelvraag 9. Aangezien het makkelijker is om via Pubmed gericht naar reviews te zoeken dan met ScienceDirect of Academic Search Premier, is besloten Pubmed te gebruiken voor dit onderdeel van de literatuursearch.

Belangrijkste items:

Jongvolwassenen; interventies/preventie; gezonde leefstijl

Synoniemen, equivalente begrippen in het engels:

“Young adult” OR adolescent OR student OR puberty OR youngster OR teenager OR teen OR youth
AND

Intervention OR activity OR activities OR prevention OR intervene OR prevent AND

Health OR obesity OR obese OR overweight OR food OR nutrition OR eat OR diet OR lifestyle OR
sport OR physical OR exercise

Als extra afbakening is bij het type artikel “review” aangevinkt en om de zoekresultaten enigszins te beperken is besloten alleen op artikelen te zoeken naar een gratis link naar het volledige artikel.

4 **Topiclijsten interviews**

Op chronologische volgorde:

LEI (Den Haag): Dr. Jos Bartels en Dr. Hans Dagevos (22-03-2010)

Topiclijst:

- Levensloopbenadering
- Segmenteren
- Benadering jongeren.

CGL, RIVM (Bilthoven): Vivian Bos (30-03-2010)

Topiclist:

- Interventiedatabase CGL
- Effectiviteit interventies
- Media
- Mbo en hbo

Keesie (Rotterdam): mw. José Molendijk en dhr. Ike de Rooij (31-03-2010)

Topiclist:

- Toon/aard boodschap
- Mediagebruik
- Rol overheid

Voedingscentrum (Den Haag): mw. Margret Ploum en mw. Karen van Drongelen (01-04-2010)

Topiclist:

- Projecten Voedingscentrum
- Benadering via ouders

Universiteit Utrecht (Utrecht): prof. dr. Denise de Ridder (20-04-2010)

Topiclist:

- Zelfregulatie en preventie
- Logo's/prototypes
- Levenslooptransities
- Segmenteren doelgroep
- Toon boodschap
- Drijfveren jongeren
- Benadering via ouders / via peers

MBO-Raad (Woerden): dhr. Jan Faber (26-04-2010)

Topiclist:

- Wat is er al in het mbo?
- Rol ouders
- Link hbo-raad
- Inbreng studenten

Universiteit van Amsterdam (Amsterdam): prof. dr. Noëlle Aarts (27-04-2010)

Topiclist:

- Rol overheid
- Medium
- Toon/aard boodschap
- Directe/indirecte benadering (evt. via ouders?)
- Segmentering

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (Den Haag): dr. Krispijn Faddegon (10-05-2010)

- Keuzegedrag jongvolwassenen --> rol van ouders / peers
--> logo's / merken
- Toon/aard boodschap
- Segmentatie of bewust zijn van verschillen maar niet in hokjes stoppen

Youngworks (Amsterdam): dhr. Joris Schuurman (20-05-2010)

- Rol ouders/peers/docenten etc.
- Segmentatie
- Toon/aard boodschap

Ministerie van Algemene Zaken (Den Haag): dhr. Guido Rijnja en dhr. Marcel de Jong (25-05-2010)

- Keuze type media ("The message is the medium" in *De kracht van de boodschap*)
- Gebruik virale marketing binnen overheid (*Storytelling*)
- Massamediale campagnes
- Toon/aard boodschap (*De kracht van de boodschap*)

Universiteit van Tilburg (Tilburg): prof. dr. Diederik A. Stapel (26-05-2010)

- Omgevingsinterventies (is het voldoende?)
- Beïnvloeding sociale normen door de overheid
- Leefstijl en zelfregulatie

Radboud Universiteit Nijmegen (Nijmegen): dr. Junilla K. Larsen (26-05-2010)

- 'Social modeling' en preventie
- Invloed van peers, ouders, docenten
- Toon/aard van de boodschap (bv. puur informatief)
- Massamedia en gedragsverandering
- Reclame en leefstijl

Politiek Online (Den Haag): mw. jonneke Stans (28-05-2010)

- jongeren en nieuwe media
- toepassen internet en virale marketing als benadering vanuit de overheid
- gedragsverandering en nieuwe media

Lectoraat Leefstijlveranderingen Haagse Hogeschool (Den Haag): drs. Rob H. Oudkerk (02-06-2010)

- omschrijving van de huidige jongvolwassene
- aanpak van het lectoraat, wat gebeurt er op de Haagse Hogeschool
- betrekken van jongeren zelf
- stagemoment als transitie

Opleiding Sport en Bewegen (Groningen): mw. Monique A. den Arend (03-06-2010)

- Hoe jongvolwassenen laten bewegen?
- Rol van het hbo-onderwijs
- Stage als transitiemoment
- Wat wordt er nu gedaan op het hbo?
- Rol van ouders/peers
- Welke vorm: voorlichting/evenementen/omgevingsinterventies

NISB (Ede): dhr. Bram Buiting (03-06-2010)

Vragenlijst via mail:

1. Welke interventies op het gebied van preventie gericht op sport en beweging voor deze doelgroep zijn er op dit moment? (vaak zijn er wel interventies voor 12-18 jaar, maar niet voor de iets oudere doelgroep)
2. Ziet u deze doelgroep als een belangrijke doelgroep wanneer het gaat om preventie op het gebied van gezonde leefstijl?

3. Welke interventies gericht op sport/beweging denkt u dat effectief zouden kunnen zijn bij deze doelgroep? (bv. informatieve voorlichting of campagnes gericht op rechtstreeks aanzetten tot beweging)
4. Wat is volgens u de meerwaarde van omgevingsinterventies wanneer het gaat om het aanzetten tot sporten en bewegen?
5. Zou u bij deze doelgroep de voorkeur geven voor een directe (dus rechtstreeks gericht op jongeren) of een indirecte benadering (bv. via ouders en/of peers)?

5 Contactgegevens geïnterviewden

Op chronologische volgorde:

Dr. Jos Bartels en dr. Hans Dagevos

Alexanderveld 5
2585 DB Den Haag

jos.bartels@wur.nl
hans.dagevos@wur.nl

Mw. Vivian Bos

Coördinator Programma School
RIVM Centrum Gezond Leven

Postbus 1
3720 BA Bilthoven
T: 030-274 8573
E: gezondeschool@rivm.nl
W: loketgezondleven.nl

Dhr. Ike de Rooij en mw. José Molendijk

Keesie
Van der Takstraat 31
3071 LK Rotterdam

T: 010-2469500
E: ike@keesie.nl
E: jose@keesie.nl
W: www.keesie.nl

Mw. Karen van Drongelen en mw. Margret Ploum

Voedingscentrum
Eisenhowerlaan 108
2517 KL Den Haag

E: drongelen@voedingscentrum.nl
E: ploum@voedingscentrum.nl

Prof. dr. Denise T.D. de Ridder

E: d.t.d.deridder@uu.nl
W: www.selfregulationlab.nl

Dhr. Jan Faber

MBO Raad
Houttuinlaan 6
3447 GM Woerden

E: j.faber@mboraad.nl

Prof. dr. Noëlle Aarts

Universiteit van Amsterdam
Spui 21
1012 WX Amsterdam

E: m.n.c.aarts@uva.nl

Dr. Krispijn J. Faddegon

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
Lange Vijverberg 4-5
Den Haag
E: faddegon@wrr.nl

Dhr. Joris Schuurman

Youngworks
Prinsengracht 437
1016 HM, Amsterdam

E: joris@youngworks.nl

Dhr. Guido Rijnja en dhr. Marcel de Jong

Dienst Publiek en Communicatie (van het Ministerie van Algemene Zaken)
Buitenhof 34
2513 AH, Den Haag

E: g.rijnja@minaz.nl

Mw. Jonneke Stans

Politiek Online
Prinses Mariestraat 36
2514 KG Den Haag

E: stans@politiekonline.nl

Prof. Dr. Diederik A. Stapel

Tilburg Institute for Behavioral Economics Research (TIBER)
Tilburg University
P.O. Box 90153
5000 LE Tilburg
The Netherlands

T: 013-466 8394

F: 013-466 2067

M: 06 429 73557

W: www.tilburguniversity.nl/tiber/

Dr. Junilla K. Larsen

E: j.larsen@pwo.ru.nl

Drs. Rob H. Oudkerk

Haagse Hogeschool
Johanna Westerdijkplein 75
2521 EN, Den Haag

M: 06-54212392
E: r.h.oudkerk@hhs.nl

Dhr. Bram Buiting

NISB
Horapark 4 6717 LZ Ede
Postbus 643, 6710BP Ede

T: 0318-490900
E: Bram.buiting@nisb.nl

Mw. Monique A. den Arend

Hanzehogeschool Groningen
Instituut voor Sportstudies
Willem-Alexander Sportcentrum (gebouw S)
Zernikeplein 17
9747 AS Groningen

E: m.a.den.arend@pl.hanze.nl

6 Literatuurlijst bijlagen

- Berk, L.E. (2006). *Development through the lifespan*. Boston: Allyn & Bacon 4e editie.
- Busch, M.C.M. (RIVM) (2006). Wie doet wat? In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM. Verkregen van <http://www.nationaalkompas.nl/preventie/gericht-op-gezondheidsdeterminanten/preventie-gericht-op-leefstijl/drugs/wie-doet-wat/>.
- Busch, M.C.M. (RIVM) & Breedveld B.C. (Voedingscentrum) (2009). Wie doet wat? In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM. Verkregen van <http://www.nationaalkompas.nl/preventie/gericht-op-gezondheidsdeterminanten/preventie-gericht-op-leefstijl/voeding/wie-doet-wat/>.
- Busch M.C.M. (RIVM) & Kuunders M.M.A.P. (RIVM) (2007). Wie doet wat? In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM. Verkregen van <http://www.nationaalkompas.nl/preventie/gericht-op-gezondheidsdeterminanten/preventie-gericht-op-leefstijl/alcohol/wie-doet-wat/>.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (z.d.). Gezondheid en Welzijn. Verkregen van <http://jeugdmonitor.cbs.nl/nl-NL/menu/indicatoren/domeinen/gezondheid/default.htm>, op 10 juni 2010.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (z.d.). Lichaamsgewicht, ernstig overgewicht (obesitas; 2 tot 25 jaar; %). Verkregen van <http://jeugdmonitor.cbs.nl/nl-NL/menu/indicatoren/domeinen/gezondheid/indicator-gewicht-tedik.htm?showindicators=true>, op 10 juni 2010.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2010). Zelfgerapporteerde medische consumptie, gezondheid en leefstijl. Verkregen van <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/default.aspx?VW=T&DM=SLNL&PA=03799&D1=242%2c254%2c267-270&D2=0-2%2c4-7&D3=0&D4=0%2c6-9&HD=100316-1019&HDR=G2%2cT&STB=G1%2cG3>.
- Centrum Gezond Leven (z.d.). Interventiedatabase (I-database). <http://www.loketgezondleven.nl/i-database/zoeken/>.
- Crone, E. (2008). Het puberende brein: Over de ontwikkeling van de hersenen in de unieke periode van de adolescentie. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker, 6e druk.
- Kroes, M.E. , Mastenbroek, C.G., Couwenbergh, B.T.L.E, Van Eijndhoven, M.J.A., Festen, C.C.S. & Rikken, F. (2007). Van preventie verzekerd. Diemen: College voor zorgverzekeringen. Verkregen van http://www.cvz.nl/binaries/live/CVZ_Internet/hst:content/nl/documenten/rapporten/2007/rpt0707+preventieverzekerd/rpt0707+preventieverzekerd/.
- Ministerie van Jeugd en Gezin (2009). *AO-dossier Eetstoornissen*. Den Haag.
- Nelis, H. & Van Sark, Y. (2009). *Puberbrein binnenstebuiten* (2^e druk). Utrecht/Antwerpen: Kosmos Uitgevers.
- Voedingscentrum, Den Haag (2004). Zo eten jongvolwassenen in Nederland: Resultaten van de Voedselconsumptiepeiling 2003. http://www.rivm.nl/vcp/Images/VCP%202003%20Jongvolwassenen_tcm68-35673.pdf.
- Van de Wert, T. (NISB), Stiggelbout, M. (TNO Kwaliteit van leven), Leutscher, H. (NebasNsg) & Overberg R.I. (RIVM) (2004a). Wie doet wat? In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM. Verkregen van <http://www.nationaalkompas.nl/preventie/gericht-op-gezondheidsdeterminanten/preventie-gericht-op-leefstijl/lichamelijke-activiteit/wie-doet-wat/>.
- Van de Wert, T. (NISB), Stiggelbout, M. (TNO Kwaliteit van leven), Leutscher, H. (NebasNsg) & Overberg R.I. (RIVM) (2004b). Wat zijn de effecten? In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM. Verkregen van <http://www.nationaalkompas.nl/preventie/gericht-op-gezondheidsdeterminanten/preventie-gericht-op-leefstijl/lichamelijke-activiteit/wat-zijn-de-effecten/>.
- ZonMw (z.d.). Aanpak overgewicht: preventie. Verkregen van <http://www.zonmw.nl/nl/onderwerpen/alle-programmas/preventie/thema-s/overgewicht/aanpak-overgewicht/>, op 26 mei 2010.